STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 07187

LIDER UN POEMEN (1888-1938)

Abraham Liessin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם וואַלט (א. ליעסין)

לידער און פּאָעמען

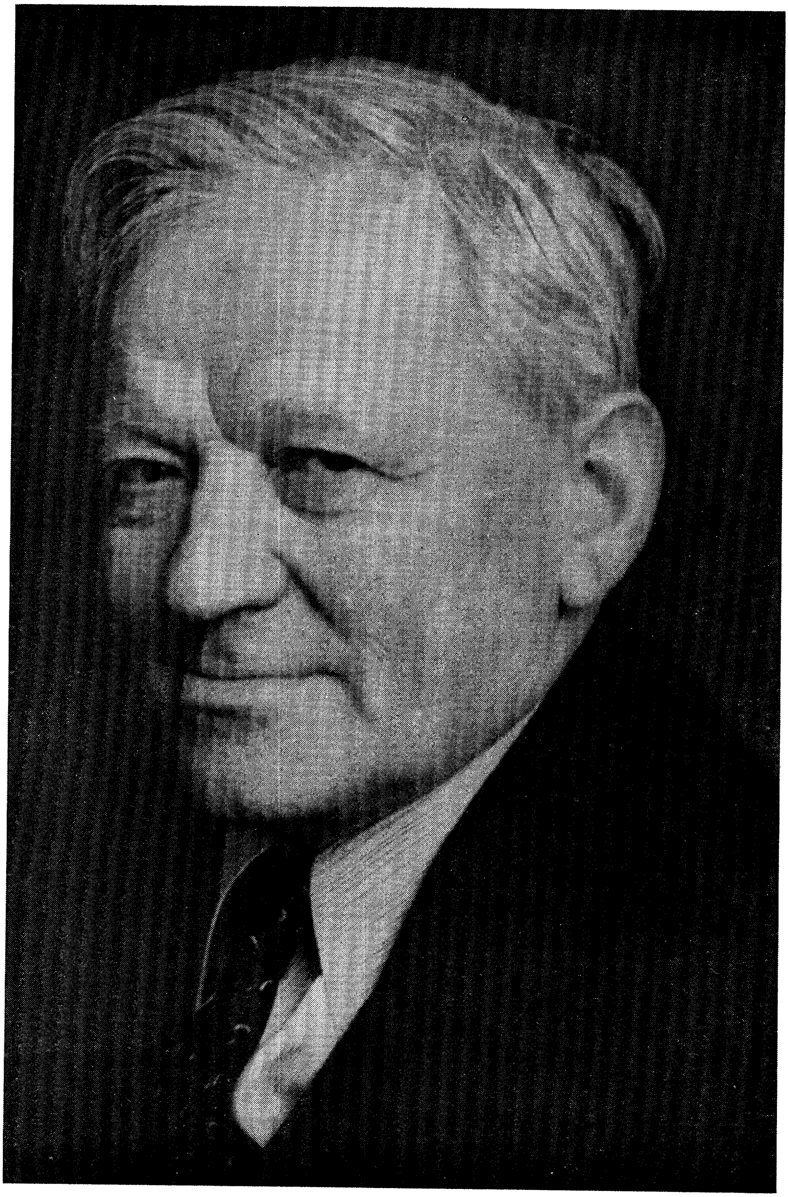

אברהם וואַלט-ליעסין אין 1936

אברהם וואַלט (א. ליעסין)

לידער און פּאָעמען

(1938—1888)

מיט צייכנונגען פון מאַרק שאַגאַל

אין דריי בענדער

●

באַנד איינס

אידיש. — מיין אַלטע מינסקער היים. — די ערשטע טריט. — צוריק אַהיים. — אין דער פרעמד. — געשטאַלטן און געשטאַלטעלעך. — אין דער נייער וועלט. — ניו יאָרק אין בילד און קלאַנג.

אַרויסגעגעבן פון „פאָרווערטס אַסאָסיאיישאָן"
ניו יאָרק, 1938.

Copyright, 1938
by ABRAHAM WALT
New York, N. Y.

Printed in U.S.A.

Combo Press, Inc.
161 Grand Street
New York, N. Y.
446

פאָרוואָרט

דער פלוצימדיקער טויט האָט אָפּגעשטעלט אברהם ליעסינס האַנט, ווען ער האָט געהאַלטן ביים פאַרענדיקן די אַרבעט פון צוגרייטן די זאַמלונג פון זיינע ליטעראַרישע שאַפונגען צום דרוק. עס איז אים ניט באַשערט געווען צו זען די פאַרווירקלעכונג פון אַ האָפנונג און די דערפילונג פון אַ פאַרלאַנג, אויף וועלכע זיינע צאָלרייכע פריינט און פאַרערער האָבן געוואַרט אַזוי פיל לאַנגע יאָר.

דער באַשלוס אַרויסצוגעבן אַ זאַמלונג פון אברהם ליעסינס ווערק איז אָנגענומען געוואָרן פון דער „פאָרווערטס אַסאָסי־איישאָן" נאָך מיט איבער פינף און צוואַנציק יאָר צוריק. און עס האָט דעמאָלט געהאַלטן גאָר נאָענט דערביי, אַז דער באַשלוס זאָל דורכגעפירט ווערן. פון דעמאָלט אָן זיינען פון צייט צו צייט געמאַכט געוואָרן אַנדערע פאַרזוכן אַריינצוברענגען ליעסינס שאַפונגען צווישן די טאָוולען פון אַ בוך. דאָס האָט זיך אָבער ניט איינגעגעבן. און עס וועט זיכער זיין אַן איבעראַשונג פאַר די לעזער צו הערן, אַז שולדיק דערין איז געווען ליעסין אַליין, אָדער בעסער געזאָגט אַ גרונט־שטריך אין זיין קינסטלערישן וועזן.

איך האָב אין זינען ליעסינס ליידנשאַפטלעכע שטרעבונג נאָך פאָלקאָמענקייט אין זיין שאַפן. מען קען זאָגן, אַז ער האָט קיינמאָל ניט פאַרענדיקט אַן אַרבעט. יאָרן שפּעטער, נאָכדעם ווי זיינע אַ פּאָעמע אָדער אַ ליד איז שוין געווען אָפּגעדרוקט און צענדליקע מאָל איבערגעדרוקט אין פאַרשידענע צייטשריפטן איבער גאָר דער וועלט, האָט ליעסין עס גענומען איבערשאַפן, איבערדיכטן. מאַנכע פון זיינע בעסטע זאַכן האָט ער אויסגע־בעסערט יעדעס מאָל, ווען ער האָט געהאַט אַ געלעגנהייט זיי נאָכאַמאָל ערגעץ צו דרוקן.

אָט־די שטרעבונג זיינע נאָך פאָלקאָמענקייט איז געווען די גרעסטע שטערונג אַרויסצוגעבן זיינע ווערק אין ביכער. און אַזוי זיינען אַוועק יאָרן און יאָרן. די אויסבעסערונגען זיינען ווירקלעך געמאַכט געוואָרן, אָבער קיין ביכער זיינען ניט אַרויס.

מיט אַ פּאָר יאָר צוריק איז ענדלעך געלונגען צו ווירקן אויף ליעסינען ער זאָל צוגרייטן זיינע ווערק צום דרוק. און ער האָט זיך גענומען ערנסט צו דער אַרבעט, — אַן אַרבעט וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר אומגעהייער שווער. ליעסין האָט אָנגעהויבן צו שרייבן לידער, ווען ער איז נאָך געווען אַ יונגער בחור אין זיין געבורטס שטאָט מינסק. זיינע דאַמאָלסדיקע

שאפונגען זיינען פארשפרייט געוואָרן אין געהיים, אין אפשריפטן און העקטאָגראפיעס. שפּעטער אביסל האָט ער געשיקט זיינע לידער צו דער „אַרבייטער צייטונג", די ערשטע סאָציאַליסטישע וואָכנשריפט אין אַמעריקע. נאָך שפּעטער האָט ער זיך אָנגעהויבן דרוקן אין „פאָרווערטס". עס זיינען געווען יאָרן ווען ליעסינס פּאָעטישע פעדער איז געווען זייער פרוכטבאַר און עס זיינען געווען יאָרן, ווען ער האָט לידער כמעט ניט געשריבן. די פיזישע אַרבעט פון זאַמלען די אַלע שאַפונגען, זיי צו קלאַסיפיצירן, אויסשטעלן אין לאָגישער און כראָנאָלאָגישער אָרדנונג האָט געפאָדערט אַ סך צייט און מי, און דערצו די אַרבעט פון איבערשרייבן און דאָס אייביקע אויסבעסערן, ווי אויך דער געפיל, אַז עס פעלן נאָך די לידער, וואָס ער דאַרף אומבאַדינגט שרייבן — דאָס אַלץ האָט די אונטערנעמונג נאָך שווערער געמאַכט און נאָך מער פאַרלענגערט.

די דריי בענדער וואָס ווערן דאָ אַרויסגעגעבן אַנטהאַלטן פאַקטיש אַלע פּאָעטישע שאַפונגען פון אברהם ליעסין, פון זיינע אינגסטע יאָרן ביז דעם לעצטן טאָג פון זיין לעבן. ליעסין איז געווען פון יענע גרויסע טאַלאַנטן וואָס ווערן צייטיק מיטאַמאָל. ער האָט פאַרשפּאָרט דורכצומאַכן „לערע־יאָרן", די יאָרן פון נאָכמאַכן און „שטאַמלען". אין זיינע סאַמע ערשטע לידער וואָס ער האָט געשריבן, ווען ער האָט ערשט אָנגעהויבן, פילט זיך שוין דער טאָן פון אַ רייפן דיכטער און אָריגינעלן קינסטלער. אין די דריי בענדער וועט דער לעזער ניט געפינען קיין איין ליד אָדער פּאָעמע, וועלכע מען האָט געקענט אויסלאָזן. ווען מען וואָלט עס געטאָן, וואָלט דאָס ליד געפעלט און עס וואָלט אויך געפעלט אַ געווויסער שטריך, אַ געוויסער קנייטש אין דער קינסטלער־געשטאַלט פון אברהם ליעסין.

אין די דריי בענדער האָבן מיר אברהם ליעסינען דעם דיכטער אין זיין גאַנצן אַנטוויקלונגס־גאַנג און אין דער גאַנצער גרויס צו וועלכער ער האָט דערגרייכט.

די ווערק ווערן אַרויסגעגעבן פון „פאָרווערטס אַסאָסיאיישאָן", מיט וועלכער ליעסין איז געווען פאַרבונדן זיין גאַנצן לעבן דאָ אין אַמעריקע. אַלץ וואָס ליעסין האָט געשאַפן איז געדרוקט געווען אין די אויסגאַבן פון דער אַסאָסיאיישאָן, אין „פאָרווערטס" אָדער אין „צוקונפט".

די „פאָרווערטס אַסאָסיאיישאָן" גיט אַרויס די ווערק אַלס אַ טריבוט צו ליעסינען און אַלס אַ ביישטייער צו דער אידישער ליטעראַטור.

הלל ראגאף.

א. ליעסין

גרויס וואונדער.

ער איז [illegible] געווען, אין פּלאַק, דער לעקאַווער [illegible]
אויף אייביק צו די ווייסלעס פון דיין שטורעם=טאָג;
צו האָט געווילדעוועט אַנטקעגן די געוויטער
צו האָבן איבערגעקראַצט די גרונטן אין דעם טיף.
ער האָט די ווייסלעס פון די האַנט
פאַרוואָרפן שוין נישט געקענט...

ער האָט · די שלאַפקייט ריווויליג זיך אויסגעקליבן,
אויך פאַרטשאַדעט מיט הייזעריקן דינסט פון יונגערהייט,
און רעטאָריק און מיט צו טיילן מיט גליקן
צו לויבן האָט ער פאַרגעטערטן די קייט,

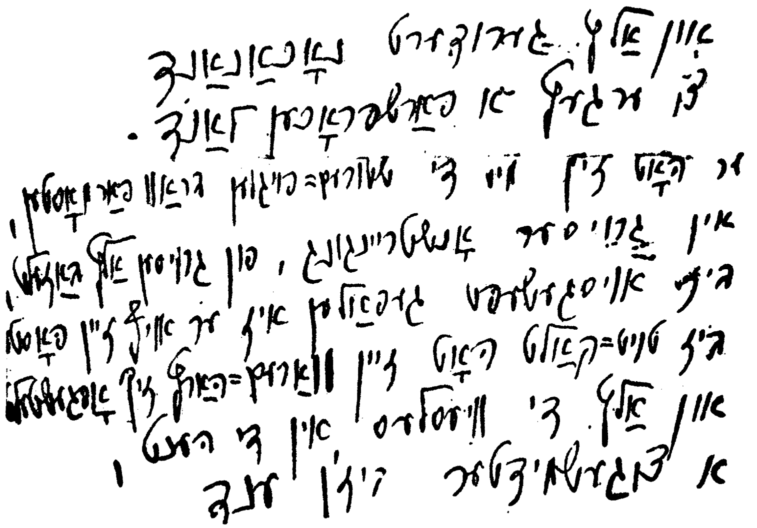

פאַקסימילע פון אַברהם וואַלט־ליעסינס סאַמע לעצטן ליד, געשריבן פון אים דינסטיק אָוונט, דעם 1טן נאָוועמבער, 1938, און פאָרגעלייענט פון אים, אויף מאָרגן, ווי אַ הספד נאָך ב. וולאַדעקן, דריי מעת לעת פאַר זיין אייגענעם טויט — שבת פרי, דעם 5טן נאָוועמבער. 1938.

דעם אָנדענק
פון מיין פאָטער און מוטער —
יהודה לייב וואַלט,
רעליע האַמבורג־וואַלט.

ערשטע אָפּטיילונג

אידיש

א י ד י ש

(מיין מוטער רעליע געווידמעט)

אין שלאָפלאָזע נעכט פלעגט זי קומען
צו מיר אין איר ליבער גינאָד.
פון וואַנען זי האָט זיך גענומען —
דאָס איז שוין פאַרבליבן איר סוד.
זי פלעגט אין פאַרטאָגן אין שטילע
מיט ציטער מיט צאַרטן אַריין —
אַ פליסטער פון עפּעס אַ תפילה,
אַ שימער פון עפּעס אַ שיין.
און אויפלויכטן פלעגן מיר אויגן
מיט ווייכן, פאַרטרווילעכן ליכט;
אַ האַנט אויף מיין קאָפּ פלעגט זיך לייגן
און קילן דעם פלאַם פון געזיכט.
פלעגט ווייס אַזוי ווערן אין צימער
און גרינג פון איר וואונדער־באַריר,
ווען ווייס פלעגן געבן אַ שימער
צוויי פליגלען פון הינטן ביי איר.
און פול מיט מעלאָדישקייט גוטער,
פלעגט האַרציק זיך הערן איר קול,
אַזוי ווי דער קול פון מיין מוטער
ביים טייטש־חומש שבת אַמאָל:

„איך קום ניט צו דיר פון גאָטס־וואָרט אַ באַשטראַלטע,
אַזוי ווי מיין שוועסטער פלעגט קומען אַמאָל —
פאַרהיילוקט פון צייטן פון גרויסע, פון אַלטע,
מיט בליצן און דונערן־אָפּקלאַנג אין קול.

„איך קום ניט, ווי זי, פון אַ זוניקער הויכקייט,
אין הימל אין בלויסטן זיך שפּיגלענדיק ריין;
איך האָב ניט פון היגלען פון גרינע די ווייכקייט,
פון פעלזן־בערג שטאָלצע — דעם ווייסט־ווילדן חן.

„איך קום צו דיר, קינד מיין, פון גלותן שטומע,
פון געטאָס פאַרפּאַקטע, פאַרהאַקטע אין קלעם;
איך האָב נאָר די חנען פון תחינות פון פרומע,
איך האָב נאָר די שיינקייט פון קידוש השם.

„און טראָג איך אין זיך ניט די בליצן, וואָס בלענדן,
דעם פלאַמיקן זון־וואָרט, וואָס וואונדער באַווייזט,
טאָ האָב איך דעם שימער פון שטערן־לעגענדן,
די ליבע לבנה־באַלויכטונג פון גייסט.

„פון וואָרמס, פון מיינץ און פון שפּייער,
דורך פּראָג און לובלין, ביז אָדעס,
האָט אַלץ זיך געצויגן איין פייער,
האָט אַלץ זיך געצויגן איין נס.
האָט שטענדיק דער בלוט־פיינט געהויערט,
געלויערט פיל־אויגיק דער טויט —
אָט דאָרט האָב איך, ווייסט און פאַרטרויערט,
די עלטערן דיינע באַגלייט.

„איך בין מיט זיי הונדערטער יאָרן
געגאַנגען דורך יעדער געפאַר,
און איינגעזאַפּט האָב איך דעם צאָרן,
און איינגעזאַפּט האָב איך דעם צער.
און אויסגעשמידט האָב איך דורך דורות
דעם וואונדער פון ווילן און וויי,
צו לעבן פאַר הייליקע תורות
און שטאַרבן מיט פעסטקייט פאַר זיי.
און אויב נאָר די קדושה די ריינע
שיינט אָפּ פון ענויים און פּיין,
טאָ בין איך דיר, קינד מיין, די איינע,
טאָ בין איך די הייליקסטע דיין.

„און האָט ניט גאָטס־כבוד געטאָן פאַר מיר ווייהען,
קיין זעאונג פון נביא אין מיר ניט געגליט, —
דערפאַר איז מיר פרעמד אויך די זינד־גלוט פון כהן,
וואָס האָט זיך אין שאַנד פאַרן בעל געקניט.

„און אויב מיר איז פרעמד די אַנטציקונג פון זיגער,
וואָס האָט די געשיכטע מיט שטראַלן געוועבט,
טאָ פרעמד איז מיר אויך די אכזריות פון קריגער,
וואָס האָט אויף פאַרבלוטיקטע שווערדן געלעבט.

„איך האָב ניט געהאַט די טיטאַנען, וואָס גלאַנצן,
ווי איינזאַמע שניי־בערג, אין הימל אַריין;
געווען איז שוין אָבער די אומה אין גאַנצן
געלייטערט אין אומגליק, געהייליקט אין פּיין.

„און אויפֿגענומען פֿלעג איך די בלוטן און טרערן,
און אויפֿגענומען פֿלעג איך דעם ווייטיק־געשריי,
און הייליקער ווערן, וואָס מער איך פֿלעג הערן
פֿון שטאַרבנדע קדושים דעם לעצטן אוי־ווײ.

„איך האָב שוין צום קינד אין די וויגן
פֿון תורה געזונגען אַ ליד;
דערנאָך האָט געקלונגען דער נגון
אַ לעבן־לאַנג אים אין געמיט.
איך פֿלעג זיך אין הערצער צעשטראַלן
ביים אַלשיך פֿון זאָגער אין שול;
ביים מגיד אין וואָרט פֿלעג איך שאַלן
מיט גבורה מיט זאַפּטיקער פֿול.
איך האָב מיט געבעטן מיט הייסע
די אידישע מוטערס באַגלייט;
מאַרטירערינס שטילע און גרויסע
אין הייליקייט האָב איך געגרייט.
איך האָב מיט דער צאינה וראינה
דורך פֿינצטערסטער נויט זיי געפֿירט,
און ליבלעך די העלדן־טאַט יענע,
וואָס הייסט ביי זיי לעבן, געצירט.
און איינגעהיט איז פֿאַר דער אומה
געבליבן אַן אוצר אין מיר־:
די פֿאָלקס־זעל — אַ פֿרישע, אַ פֿרומע,
אַן אוצר אָן ערך און שיעור.

„און ווייטער, מיין קינד, צי די לערע פון דורות,
אַפילו ווען אויך אין פאַרענדערטן שיין —
צו לעבן און שטאַרבן פאַר הייליקע תורות,
אַ האַרטנעקיק פאָלק פון מארטירער צו זיין.

„און זוכסטו מיט שיינקייט די געטאָס באַהעלן,
טאָ וויס, אַז קיין שיינקייט איז ניט אַזוי שיין,
ווי אָפּטמאָל די שיינקייט פון מענטשלעכע זעלן,
ווי שטענדיק די שיינקייט פון פאָלקס־זעל אַליין.

„און זוך זי אין מיר, אַט די שיינקייט די שטילע,
און שרעק זיך ניט טאָמער־ווען וועל איך פאַרגיין:
וועט אייביק דען לעבן די אומה אַפילו?
וועט אייביק דען לעבן דאָס לעבן אַליין?

„און כל זמן איך בין דיר, מיין קינד, אַזוי טייער,
און כל זמן מיר זיינען צוזאַמען נאָך דאָ,
און כל זמן עס ברענט אין דיין בלוט נאָך דאָס פייער,
ניט לאָז זי פאַרביי, די באַגייסטערטע שעה."

זי פלעגט אַזויריידן. און ווערן
פלעגט אַלץ פון אַ ליבשאַפט באַהעלט;
איך פלעג אין דעם רוף אירן הערן
דעם רופנדן צער פון דער וועלט.
פלעגט דאַן אין באַגינען אין שטילן
געהויבענעס עפּעס געשען,
און דורכגעלויכט פלעג איך זיך פילן
און וואונדער פאַרהוילענע זען.

און לויטער, אין דורכלויכט אין ווייסן,
פלעגט אויפגיין פאַר איר מיין געזאַנג;
דאָס צייטיקע וואָרט פלעגט זיך רייסן
און פאַלן, אַ קלאַנג נאָך אַ קלאַנג.
און אויסברעכן פלעגן מיר טרערן
פון ליבענדער, שאַפנדער פרייד,
און ווייַנענדיק פלעג איך איר שווערן
אַ רינג צו פאַרבלייבן אין קייט —
צו ציען אַליין ווייטער דורך דורות
דעם וואונדער פון ווילן און וויי,
צו לעבן פאַר הייליקע תורות
און שטאַרבן מיט פעסטקייט פאַר זיי.

ניו יאָרק, 1922.

צווייטע אָפּטיילונג

מיין אַלטע מינסקער היים

אָפּשײַנען פֿון פֿלאַמען

אָפּשײַנען פֿון פֿלאַמען
לאַנג פֿאַרלאָשענע
ציען, גליען שוין
אַליך דערװײַטערטער;
אָפּקלאַנגען פֿון װעלטן
לאַנג פֿאַרפֿלאָסענע —
װאָס דערװײַטערטער,
אַליך געלײַטערטער.

שמחת תורה ביינאַכט

קוק איך אין דעם אָפּגרונט פון ערינערונג אַריין,
טוט פון ווייטער קינדהייט מיר די היים אַ שיין,
זע איך זיך פאַרלאָרן אין אַ שטוב אַ לאַנגער,
פול מיט ווינקלען פינצטערע, וואָס שרעקן,
און צוויי לוסטרע־ליכט אין פלאַטערניש אין באַנגער,
און אין אַלע עקן שאָטנס שטעקן.

איז מיר שווער, וואָס שמחת תורה טוט פאַרגיין,
און דער יום טוב ווערט ניט און די שטילקייט קומט,
און מיר זיצן נאָך די שול־טענץ גאַנץ אַליין,
און אַ בייזער ווינט אין שוואַרצן פענצטער ברומט.

וויל איך דאָך די פאָן ניט לאָזן פון דער האַנט,
און איך גיי מיט איר הקפות זאַלבענאַנד,
און איך זוך דעם יום טוב אויף די קני ביים טאַטן,
און איך טו מיט אים אַ נגון ברומען,
בעת די שוואַרצע שאָטנס, פאַרן ליכט דעם מאַטן,
קומען נאָך־הבדלהדיק און קומען.

האָט זיך שוין ביי אונז די שמחה אָפּגעטאָן,
הויבט זיך ביי די שאָטנס ערשט די שמחה אָן.

שאָקלען זיך די לוסטרעס, שאָקלען זיך און וויגן
אויף דער וואַנט אַנטקעגן שאָטנס פּיל און פול,
און דער טאַטע הזרט איין מיט מיר דעם נגון,
וואָס מען האָט געזונגען ערשט ניט לאַנג אין שול.
נעם איך הילכיק־הויך נאָך אים די ווערטער שטאַמלען,
לשון קודש ווערטער — שווער און אומבאַקאַנט,
בעת די שוואַרצע שאָטנס זאַמלען זיך און זאַמלען,
און זיי גייען אין הקפות אויף דער וואַנט.

טו איך מיטן קינדיש מיילכל, פול מיט צונג,
דורך די לאַנגע ווערטער האָפּערדיק אַ שפּרונג.

און איך האָב דעם שווערן לשון ביי‌געקומען,
מיטן גאַנצן כוח פון די פיר־יאָר מיינע,
בעת די שאָטנס האָבן שפּרינגען ווילד גענומען
און געמאַכט מיר צייכנס, פול מיט שוואַרצער טענה.

און אַלץ האָפּערדיקער האָב איך זיך צעזונגען,
בעת די שאָטנס האָבן ווילדער זיך צעשפּרונגען,
און דער טאַטע נעמט מיך אין די אָרעמס שליסן,
מיט אַן אימפּעט מיט אַ צאַרטן אומגעריכט,
און פון זיינע טיפע אויגן טרערן גיסן
דורך דער באָרד דער ווייכער, הייס אויף מיין געזיכט.

זינג איך, פילנדיק דעם וואונדערלעכן מיין,
כאָטש איך קען נאָך ניט דעם טייטש און זין פאַרשטיין:

בשעה שישראל שמחים
בשמחת התורה,
קודשא בריך הוא אומר
לפמליא של מעלה שלו.

און דער טאַטע האַלט מיך צוגעדריקט צו זיך,
ווי ער וואָלט אין שרעק געזוכט צו שיצן מיך
קעגן אַ געפּאַרדוועלט, אַן אומבאַוואוסטער —
קעגן שאָטנדיקן פיינט, דעם גרויסן,
קעגן אָנקום פון דער וואָכיקייט דער פּוסטער,
קעגן בייזן ווינט און הושך דרויסן.

זינגען מיר אין נאַכט אין וואָכיקער אַריין,
און מיר זינגען די געפּאַרן אַלע איין,
און מיר האַלטן־צו דעם יום טוב ליב און טייער,
און פאַרלענגערן די שמחת תורה,
און מיר שיסן אין די שאָטנס צונגען פייער —
דעם געזאַנג אַן אָפּהאַלט און אַן מורא:

בשעה שישראל שמחים
בשמחת התורה,
קודשא בריך הוא אומר
לפמליא של מעלה שלו:
חזו בני חביבי,
חזו בני חביבי.

שהם משתבחים בצרותא דלהון,
ועוסקים ועוסקים בשמחה דלי.*)

און פון גרויסער פרייד, פון זינגענדיקער פרייד,
האָב איך פרי אַזוי דערפילט שוין דעם באַשייד,
ווי מען זינגט אין נאַכט אין וואַכיקער אַריין,
און מען זינגט די גרויקייט און די שוואַרצקייט איין.

ניו יאָרק, 1933.

---

*) דער טייטש פון זמר: „בשעת די אידן פרייען זיך מיט דער שמחה פון דער תורה, זאָגט דער הייליקער, געבענטשט איז ער, צו דער הויכער סוויטע זיינער: קוקט אָן די ליבע קינדער מיינע, ווי זיי פאַרגעסן זיך אָן די צרות זייערע, און זיי זיינען זיך עוסק מיט מיין שמחה".

פון וואַנען אָט־די וואונדער־שיינע ווערטער זיינען גענומען — ווייס איך ניט. איך האָב נאָכגעזוכט, זיך נאָכגעפרעגט, און ניט געקענט אויס־געפינען. און געהערט האָב איך דעם זמר נאָר אין מינסק, אין מיין געבורט־שטאָט, און נאָר אין בלומקעס קלויז — אין אַלט־אַלטער קלויז, וואָס איז פאַרבונדן מיט זכרונות נאָך וועגן שאגת אריה און זיין פלימעניק ר' רפאל כהן. זייט איך געדענק זיך, געדענק איך אויך אָט־דעם זמר, וואָס מען פלעגט זינגען מיט ברען, מיט באַגייסטערונג.

א. ליעסין.

חנוכה

וואונדער פון מיין קינדהייט פון מיין פריסטער,
פון באַוואוסטזיין פון אַן ערשט־דערוואַכטן;
ליכטער פון אַ וועלט אַ לאַנג־פאַרוויסטער,
ליבע פרייד פון חנוכה־ביינאַכטן.

רייסט דער ווינט די דובעלט־שויבן,
וואו דער טאַטע קוקט געהויבן,
מיטן שמש־ליכט, אַ גרייטער,
קוקט אין נאַכט אין שניי־פאַרווייטער,
אויפן חושך אויפן בלינדן,
בענטשט און נעמט די ליכטלעך צינדן.

פאַלט פון זיי דער שיין דער דינסטער,
צוקט און שפילט אויף די געזיכטער,
ווען ביים פענצטער, אין דער פינצטער,
דרייט אַ פחד אַ געדיכטער.
פילט מיין רוקן נאָך די סקרובעס,
ווי עס בושעווען אין פענצטער,
אין דער יום טוב־שעה דער שענסטער,
טויזנט רוחות, זאַווערוכעס.

לויכט מיר די אנטציקונג נאָך אין האַרצן,
ווי דער טאַטע זינגט צום בייזן דרויסן,
וואו דער קלויסטער טוט אַנטקעגן שוואַרצן
און ניט־גוטע יאָגן זיך און שטויסן.

טוט מיין האַרץ די פרייד געדענקען,
ווי דער טאַטע פלעגט מיר שענקען,
זינגענדיק אַזוי, אַ דריידל,
און פאַרשמייעט, שטיל און איידל,
פלעגט פון קיך די מאַמע שיקן
שמייכלען, שיינען, שמחה־בליקן.

איז פאַרטאָן, ווי איך, דער טאַטע
אין דער בלייענער זאבאווע,
ווי דאָס דריידל דאָס פּוזאַטע,
וויגט זיך, שאָקלט זיך טשיקאַווע,
שטעלט זיך, ווי אַ איד אַ פרומער,
שמונה עשרה אַלץ און ווידער,
ביז עס פאַלט צום סוף אַנידער
אין פאַרחלשטקייט אין שטומער.

נעמט דער טאַטע האָפּערדיק דערקלערן
יעדן אות ביים דריידל אויף די זייטן,
און איך טו געשפּאַנט די מעשה הערן
פון דעם נס, וואָס איז געשען פאַרצייטן.

הער איך דרויסן די יללות,
ווי אַנטיוכס'עס חילות
שטורעמען דורך אַלע שפּאַלטן
און באַפאַלן אונז מיט גוואַלטן —
זיי, די שטאַרקע און די שלעכטע,
מיר, די שוואַכע און גערעכטע.

און די ליכטלעך ברענען, ברענען,
ווי אַ לויכטנדיקער צייכן,

אַז קיין רוח וועט ניט קענען
אויך אויף ווייטער אונז דערגרייכן —
ווען פון חושך פון דעם ווייסן
אָטעמען מיט פראָסט די שונאים,
די צעיושעטע „יונים",
און זיי שפּאַרן זיך און רייסן.

רעדט דער טאַטע פון די חשמונאים,
ווי זיי האָבן, גרויס אין זייער האָפן,
זיך געשטעלט אַנטקעגן די רשעים,
און עס האָט דער גרויסער נס געטראָפן.

טראָגט זיך פון אַ וועלט אַ ווייטער,
ווי אַ פייערדיקער רייטער,
און עס בלאַנקט פון אַלע זייטן
די געשיכטע פון פאַרצייטן;
קומט דורך נאַכט און ווינט און שנייען,
טוט זיך פאַר די ליכטלעך דרייען.

לויפט אַוועק פון גאַס דער ליארעם,
ווי אַ וואונדער־מעשה ריכטיק,
און אין מיטן פראָסט ווערט וואַרעם,
און אין מיטן נאַכט ווערט ליכטיק;
טוט דעם גאַנצן אָוונט בלאַנקען
אַלץ דער נס, וואָס האָט געטראָפן,
ביז איך פאַל אַנידער שלאָפן
מיטן וואונדער אין געדאַנקען.

און אויף מאָרגן רייסט מיר אויף די אויגן,
דורכן פראָסט־שויב פינקלענדיק, דער וואונדער,

גליט מיט יעדער פאַרב פון רעגנבויגן,
שפּילט אין יעדן זון־שטויבל באַזונדער.

און איך לאָז זיך מיטן קוכן
אויפן גאַס די רוחות זוכן;
זע איך נאָר אַ שניי אַ ריינעם
און קיין סימן ניט פון קיינעם;
טוט עס בליצן, טוט עס בלענדן,
וואו איך טו מיין בליק נאָר ווענדן.

נעם איך אים, דעם נס, דערוואַרטן
אין דער וואונדער־וועלט אַנטקעגן,
ווי ער גייט אין שניי אין צאַרטן
אויף די זון־פאַרפּלייצטע וועגן;
קומט ער היינט צו אונז נאָך ווייטער,
פאַר די ליכטלעך זיך צו דרייען —
קומט דורך נאַכט און ווינט און שנייען,
ווי אַ פייערדיקער רייטער?

וואונדער פון מיין קינדהייט פון מיין פריסטער,
פון באַוואוסטזיין פון אַן ערשט־דערוואַכטן;
ליכטער פון אַ וועלט אַ לאַנג־פאַרוויסטער,
ליבע פרייד פון חנוכה־ביינאַכטן.

ניו יאָרק, 1932.

דער געלער קלויסטער

עס שפּראָצט דער באַגינען אין גלי אין אַ דינעם —
אין פראָסט־שויב אַ קווייט פון אַ דימענט אַ גרינעם.

און הינטן אין חושך די גלעקער
פאַרטויבן די איידעלע שיינען;
די וועקער די בייזע, די שרעקער,
זיי שפּרינגען און קלינגען און טענהן,
און וועקן די אידישע שטיבער
און שרעקן די קינדער דאָרט איבער.

אין האַרץ פון דער שול־גאַס דער רוף פון דעם קלויסטער —
אַליך העכער, אַליך פרעכער, צערייצטער, צעבייזטער.

איך ליג אויפן בעט, אַ צעפּלאָמטער,
און זע אים, דעם טייוולשן קלינגער;
ער שטייט אַזוי הויך, דער פאַרדאַמטער,
און האַקט מיט די קופּערנע צינגער,
און פּאַטשט מיטן טמא־געפילדער,
אין טרייפענער יובע, אין ווילדער.

פיל דומפּיקע שטימען און זעאונגען שווימען —
דערשראָקענע, גלאָקענע, קאָרטשען זיך, קרימען.

איך גראָב זיך אין קישן פאַרטוליעט,
די אויערן פּרואוו איך פאַרשטעקן;
דאָך גלין־גלאָנט דער גיהנם און הוליעט,
און שוואַרצער אַליץ שטיקן די שרעקן.
עס שלאָגט מיר מיט שוויים מיט אַ קאַלטן:
ווי קען מען פון שד זיך באַהאַלטן!

ער שטייט אַזוי הויך אין דעם חושך און רעגנט
מיט טומאה אַראָפּ אויף דער אידישער געגנט.

איך וואַרף זיך מיט פויסטלעך מיט שוואַכע:
„דו מיין ניט אין שוואַרצן נצחון,
אַז טויט זיינען מיר־שוין פאַר ראַכע,
אויף אייביק אין גייסט שוין געבראָכן!
מיר וועלן אַ שמשון נאָך האָבן,
וואָס וועט דיך אין חורבות באַגראָבן!"

און פלאַמיק צעבליט זיך אין שויב דער באַגינען
מיט קווייטן־רובינען, מיט קווייטן־בורשטינען.

און ערגעץ אין פאַרב־שפּיל פאַרבאָרגן,
פון זוניקער פראָסט־גלוט אַ רויטער,
אין וואַליקעס סקריפּעט דער מאָרגן,
און קנאַקט אַזוי מונטער, אַ גרייטער —
אַז ערגעץ טוט שפּיגלען און וואַרטן
אַ גליטש אין אַ שניי אין אַ צאַרטן.

צעגייט זיך מיין האַרץ אין דערוואַרטונג פון גליטשן,
וואָס טוען אין בלענד־ווייסע שניי־ראַמען בליצן.

באַלד לויף איך אין חדר אַוועק שוין
פאַרביי אָט דעם קלויסטער דעם געלן,
און פריילעך, אָן מינדעסטן שרעק שוין,
געמונטערט פון מאָרגן פון העלן,
מיט האַרץ זאָג איך: „שקץ תשקצנו!"
און לאַך פון פאַרטאָגיקער סצענע.

ניו יאָרק, 1931.

אשרי תמימי דרך

אַ שבת־צו־נאַכט אין מיין קינדהייט אין קלויז:
איך זיץ אויף די טרעפּלעך ביים עמוד פאַרטראַכט.
הענגט שוואַרץ, ווי אַ מיטה־טוך, דרויסן די נאַכט,
און פול איז די קלויז מיט לויה־געברויז —
מען פירט דעם פאַרשטאָרבענעם שבת אַרויס.
איך קוק אין דער פינצטער, די אויגן פאַרמאַכט,
און שווים נאָכן שבת אין שוואַרצקייט און שווים,
און שיינענדיק קומט מיר אַנטקעגן אַ שטים,
נר תמידיק־טונקל, נר תמידיק־פרום —
אַ נשמה־ליכט פלאַטערט אין פינצטערניש אום:
אשרי תמימי דרך.

עס הערט זיך מיר הינטער דער שטים אַזוי באַנג,
דער מאַמעס המבדיל, דער וואָכיקער שווין,
דער ברום פון אליהו הנביא־געזאַנג,
וואָס רייסט זיך פון טאַטן אַרויס, ווי געוויין;
און דריקנדיק אומערט דער שווערער געדאַנק,
וואָס מאָרגן־פרי מוז מען אין חדר שוין גיין.
דאָך לאַשטשענדיק לויכט זי, די שטים, און זי רעדט,
זי גלעט מיט די ווייך אַזוי ליכטיק און בעט:
אשרי תמימי דרך.

א חבר זיצט שטיל נעבן מיר און דערציילט
אַ מין מעשה נורא, וואָס האָט ניט קיין עק,
פון רוצחים און רוחות און אַלערליי שרעק,
די האָר שטייט קאַפויר אַזש, עס פראָסטיקט און גרוילט.
האָט פלוצלונג אַ תהום אונז פאַנאַנדערגעטיילט;
אָט שלעפט מיך אַ רוח אַ בייזער אַוועק.
און זינק איך אין פוסטקייט אין שוואַרצער, ווי טויט,
נעמט־אויף מיך אַ שטים, אויפן אָפּגרונט צעשפּרייט;
עס טראָגט מיך, אַזוי ווי אויף פליגלען, אַרויס
דער פרומער, פאַרטרויטער, פאַרטרויערטער רויש:
אשרי תמימי דרך.

אָט בין איך אין הימל פון יענער זייט זוים;
איך פלעמל שוין פריי פון דער ערד און איר יאָך;
אָט בין איך אַ ניט קיין געבאָרענער נאָך,
וואָס לערנט ביים מלאך אין שיינענדן טרוים —
עס טראָגן מיך פליגלען אין דורכלויכט פון רוים,
וואו שטענדיק איז שבת און קיינמאָל ניט וואָך;
ווי וויהט מיר מיט ווייכער און זעליקער רו,
ווי תהלימדיק־טרייסטנדיק טוליעט מיך צו:
אשרי תמימי דרך.

ניו יאָרק, 1923.

והיה באחרית הימים

(מ. ווינטשעווסקין אַ מתנה)

אַ חדר — פאַרצייטיק און ציכטיק,
אַ רבי — עקסטאַטיש און צאַרט;
מיר זיצן צען אינגלעך און לערנען,
אַ קאָפּ צו אַ קאָפּ צוגעשפּאַרט;
איין צימער, איין טיש און איין לעמפּל,
וואָס טשאַדיעט פיל מער ווי עס ברענט;
און חושכס אַרום אין די ווינקלען,
און שאָטנס אַרום אויף די ווענט;
דאָך גליען באַגייסטערט די בעקלעך,
און הויך, מיט אַ הילך, מיט אַ קנאַק,
צען קולכעלעך קלינגען, ווי גלעקלעך,
מיט חשק, געטריי און געשמאַק.

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל:
„והיה באחרית הימים."

און דרויסן אַנטקעגן אונז וואַכט
די לויטערע, זילבערנע נאַכט,
זי קוקט אונז אין פענצטער און רופט:
אַרויס אין דער פראָסטיקער לופט!
אָט ווינקט צו אונז פינקלדיק־גרייט
דער שניי, מיט בריליאַנטן צעשפּרייט,
אָט שפּיגלט פון ווייטן אַ גליטש,

אַ חברה קונדסים באַוויזט זיך
און לאָזט זיך אויף אים מיט אַ קוויטש,
מען גליטשט זיך, מען פֿאַלט און מען רייסט זיך.

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל,
דאָך ציט שוין אין דרויסן און ציט;
דאָס געטלעכע וואָרט פֿון דעם נביא
קריכט מער אין די מוחות שוין ניט.
אָט קלאַפּט אין אַ ווינקל דער זייגער,
מיר כאַפּן בגנבה אַ קוק:
ווי קריכט אַזוי לאַנגזאַם דער ווייזער,
כאָטש טו אים אַליין זשע אַ רוק!
דאָך וויל אין צעהיצטקייט געשמאַקער
דער רבי די צייט גאַרנישט זען,
וואָס ווייטער ווערט העלער זיין פֿלאַקער,
וואָס ווייטער ווערט שענער זיין ברען.

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל:
„והיה באחרית הימים."

און דרויסן איז פֿריילעך און פֿריי,
עס גלעקלען זיך שליטנס פֿאַרביי,
עס זילבערן וואָלקנדלעך הויך,
עס וואַליען די קוימענס מיט רויך;
אָט גייט מען מיט טעניק און געזאַנג
פֿון אַלע חדרים שוין לאַנג;
געלעכטער, געפּילדער, געשריי,
מען הוליעט, מען שפּרינגט און מען פֿרייט זיך;
אָט וואַרפֿט מען אַריין זיך אין שניי,
מען דרייט זיך אין קנוילן און דרייט זיך.

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל,
און ווידער און וואונדערלעך שטראַלט
די זעאונג פון ישעיה בן אָמוץ
אין מוח ביי אונז איבערגעוואַלד:
אָט זעען מיר הויך דעם באַרג ציון,
פון אַלע בערג העכער געשטעלט,
אָט ציען אַהין זיך די פעלקער,
אָט משפט משיח די וועלט;
אָט שמידט מען דעם שפּיז און דעם שווערד שוין
אין שניידמעסערס אויס — אויפן פלאָם,
און פול איז מיט וויסן די ערד שוין,
אַזוי ווי מיט וואַסער דער ים.

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל:
„והיה באחרית הימים."

און דרויסן — צעקערט מען די וועלט,
מען האָט זיך ביים פענצטער צעשטעלט,
מען רופט אונז, מען טאַנצט קאַראַהאָד,
מען רייסט פון די קרוקעס די לאָד;
אָט שטעלט מען דעם רבין אַ צונג,
און פלוצלונג אַ קלונג נאָך אַ קלונג,
מיט שניי־קוילן האַקט מען די שויב.
דער רבי כאַפּט אָן פאַרן קאָפּ זיך,
אָט טוט ער פון אָרט זיך אַ הויב,
די חברה די ווייסע טראָגט אָפּ זיך.

און פייערליך שטעלט זיך דער רבי
און לויכט אַזוי פלאַמיק און שיין;
עס דוכט זיך, מיר זעען דאָס פּנים

פון ישעיה בן אָמוץ אַליין.
ער רעדט פון דער קליפּה דער בייזער,
וואָס לויערט דעם אידן אין וועג,
ער רעדט פון דער גבורה פון צדיק,
ער רעדט פון דעם „סוף פון די טעג".
אַ איד מוז זיך שטאַרקן און וואכן,
ביז פאָרט דער נצחון געלינגט!
צען קליינינקע אידעלעך מאַכן
אַ כוח אויף זיך און מען קלינגט —

מיר חזרן דאָס גרויסע קאַפּיטל:
„והיה באחרית הימים."

און דרויסן — די זינדיקע מאַכט
פאַרשווינדט אין דער בלאָקייט פון נאַכט,
און ווייטער אַליין הילכט איר געזאַנג,
און עפּעס אונז ווערט אַזוי באַנג;
מיר טראַכטן פון „סוף פון די טעג",
דאָך ווילט זיך פון חדר אַוועק
און כאַפּן מיט חברה אַ לאָף;
צען אידעלעך זיצן פאַרקלעמטע,
און פּרואוון אַלץ טראַכטן פון „סוף"
און בלייבן ביים ספר פאַרפרעמדטע.

ניו יאָרק, 1910.

אגרת בת מחלת

לא יצא יחידי בלילה — לא בלילי רביעית
ולא בלילי שבתות, מפני שאגרת בת מחלת, היא
ושמונה עשרה רבוא של מלאכי חבלה, יוצאים,
וכל אחד ואחד יש לו רשות לחבל בפני עצמו.
(פסחים, קיב׳)

איך זע זיך אַ אינגל און לויף,
אַליין אין אַ שניי־וועלט פון שרעק,
און הויך, פון איר שטראַליקן רייף,
באַוואַכט די לבנה מיין וועג.

איך לויף, און עס לויפט מיט מיר בלאָס
דער פחד אין פראָסט־בלאָען רוים;
מיין שרעק־טראָט פאַרסקריפּעט די גאַס
און וועקט אַ פאַרפראָרענעם טרוים.

איך לויף עס פון קלויז, און מיר דאַכט,
עס יאָגט אַ געלאַף נאָך מיר שטום;
איך וויים, עס איז שבת צו נאַכט,
און אָגרת בת מחלת רייט אום.

די פינצטערע פירשטין פון שלעכטס,
זי טראָגט זיך אַ לופט־בילד אַ גרינגס,
נײַן רבוא מזיקים פון רעכטס,
נײַן רבוא מזיקים פון לינקס.

זי טראָגט זיך, די טאָכטער פון העל,
מיט שוואַרצע מחבלים פאָרויס,
און טרעפט נאָר איין איינציקע זעל —
אַ אינגל ניט ווייט פון זיין הויז.

איך לויף, און די לבנה לויפט מיט
און זילבערט דעם וועג פאַר מיר אָן,
און בראַוו קלאַפּ איך אָפּ מיינע טריט:
אין שיין קען אַ שד גאָר נישט טאָן!

אָט לויף איך אַ קלויסטער פאַרביי;
איך קוק ניט, דאָך זע איך באַשטימט
אין שאָטן אַזאַ שטופּעריי,
מען קרימט מיך אַלץ איבער און קרימט.

איך לויף דורך דער פראָסט־בלאָער נאַכט
און פיל, ווי מען היט מיר די טריט;
די שוואַרצע, די אומריינע מאַכט,
זי לויפט אויף דער שאָטן־זייט מיט.

און באַלד ווערט די גאַס אַזוי ענג,
פאַרצויגן מיט שאָטנס געדיכט;
עס בלייכט נאָר פאָרויס אין דער לענג
אַ ציטערדיק־דינער פאַס ליכט.

אָט־אָט און דאָס שטראַלכל פאַרשווינדט,
און פינצטערניש הערשט אומעטום;
איך שטיי, אַ פאַרלאָזן וויסט קינד,
מיט מחנות ניט־גוטע אַרום.

אָ, שטילע באַלויכטערין מיין!
איך רוף אין מיין עלענד און בעט:
באַוויַיז זיך, באַשייַן מיט דיין שייַן,
עס איז אַזוי שרעקלעך און שפּעט.

גאָטס־וואָרט איז אין מיר אַזוי שטום,
גאָטס־הויז איז פון מיר אַזוי ווייט,
און שבת צו נאַכט איז אַרום,
און לצים פון יעטווידער זייט.

איך בעט פון דער טיף פון מיין שרעק:
באַוואַך מיט דיין רעטענדן שייַן!
איך שטיי שוין ביים סוף פון מיין וועג,
אָ, שטילע באַלויכטערין מיין!

ניו יאָרק, 1922

שיר השירים

(צום אָנדענק פון מיין באַליבטן רבי ר׳ שואל קאַרעליטשער)

עס טוט מיט די פליגלען דער פרילינג אַ וויה
אַדורך מיין פאַרלאָפענעם לעבן:
און ווידער שוין אָטעמט צעגאַנגענער שניי,
און לינד, ערב פּסחדיק פילט זיך אַזוי
אין חדר ביים טיש פאַרן רבין.

עס שמעקט פרישע מצה אין ווינקל פון קויש,
מיט טישטיכער ווייסע באַצויגן.

און פרילינגדיק רייסט זיך אין פענצטער אַ רויש,
מיט טויזנטער לויכטנדע אויגן,
פון בלאָקייטן ווייטע געצויגן.

עס הענגען אין לופט, ווי אַ גאָלדן־געוועב,
די טעג פאַרן יום טוב דעם גרויסן.
און לינד איז דער לימוד; מען דרייט ניט די קעפּ
שוין מער וועגן „טעפּער, וואָס לאָזט אין גאַס טעפּ".
און „אָקסן, וואָס טוען זיך שטויסן".

מע זינגט שיר השירים, און האַלבע־טעג נאָר,
צעשפּרייט אַ הגדה פאַר יעדערן.
און הימל־הויך טוקט זיך די זון אַזוי קלאָר,
און זינגט מיט אונז מיט אַזוי שפּאַסיק אין כאָר
פון וואָלקנדלעך לייכטע, ווי פעדערן.

עס בלאַנקט אַזוי זויבער אין אַלע פיר ווינקלען,
געענדיקט אין שטוב איז דאָס כשרן.
און דרויסן אַרום טוען פייערליך פינקלען
אַרויף צו דער זון צו דער שפּאַסעריין
פון טויזנטער ריטשקעלעך וואַסערן.

און פייערליך זינגען מיר אַלץ פון די צוויי,
פון גלוסטונג פון ביידע פאַרליבטע,
וואָס בעסער פון ווייַן איז די ליבשאַפט פאַר זיי,
וואָס לויפן אויף בשמים־בערג שמאַכטיק פאַר ווײ
און זוכן זיך אַלץ, די באַטריבטע.

איך זינג און איך ווייס, אַז עס איז ניט פאַראַן
פון וואָס דאָ צו ווערן נתפּעל:
דאָס ווערט נאָר אין משל פון פרוי און פון מאַן

באַזונגען דער הייליקער הימל־ראָמאַן
פון גאָט מיט דער כנסת ישראל.

דאָך טו איך אין שטים פון דעם רבין דערפילן
אַ צער אַזאַ צערטלעכן ציטערן:
דער ליבהאָבער וואַנדערט מיט שאָף צווישן ליליען,
און זי איז פון גערטנער אַ היטערין
און ווייס ניט, וואו טוט ער עם פיטערן.

צעזינגט זיך דער רבי פאַרבענקט מיט זיי מיט,
מיט ביידע פאַרליבטע אינאיינעם,
און פרילינגדיק זינגט אויך ביי מיר אין געמיט,
איך פלאַם מיטן פלאַם פון דעם רבין, וואָס גליט
ביי אים אויפן פנים דעם שיינעם.

„אָ, צי מיך נאָך זיך, און איך לויף נאָך דיר באַלד!"
און רייצנדיק נעמט זיך באַוועגן
אין פריידיקע סודות פאַרהוילן אַ וואַלד,
וואָס רוישט פאַר מיין לעבן אַנטקעגן,
און טוט מיר דאָס בלוט אַזוי רעגן.

און סודותפול רוישט מיר די פרייד פון באַפרייאונג,
מיט שטראָמען צעשמאָלצענע כוואַליענדיק —
די פרייד פון באַפרייאונג, די פרייד פון באַנייאונג,
מיט שיינען מיט טויזנטער שטראַלנדיק,
מיט קולות מיט טויזנטער שאַלנדיק.

ניו יאָרק, 1933

שבועות

איך האָב אין סיון ברייט די פענצטער אויפגעמאַכט,
אין ווייסער, אויפגעוועקטער, אויפגערעגטער נאַכט!

און ווייסעם, ווייטעם־וואָס ווייהט יום־טובדיק אַריין,
צעגליט זיך ליב און שטיל מיט לאַנג־פאַרגליטן שיין.

אַ ווייס־פאַרווייהטע וועלט האָט ווידער אויפגעבליט;
זי ציטערט, ווי אַן אָפּשטראַל, צאַרט אין מיין געמיט.

אָט שמעקט מיר וואַרעם־בַרוין פון גלח'ס סאָד דער מאַי,
אָט טרעלט אַ פויגל־ליד אין שול־פענצטער דערביי.

עס טוט דער דופטנדער און טרעלנדער פאַרטאָג
מיט שבועות־שטימונגען, ווי בליטן, ווייס אַ טראָג —

מיט וואַכעניש פאַרחלומט ביי דעם תיקון פרום,
מיט הימלען אויפגעשפּאָלטן אין געהיימניש שטום.

און מיט אקדמות־נגון און מגילת רות,
און מיט דער מאַמעס קאַווע און דער מאַמעס קוש.

איך זיץ אַ שלאָפלאָזער, באַרוישט, אַנטציקט און שטום,
און שוועב אין זעאונגען אין וואונדערלעכע אום.

איך זע די ווייסע נאַכט אין ווייסן מדבר־טאָל,
עס ציען זיך געצעלטן ווייסע אָן אַ צאָל.

און איבער זיי דערהויבט זיך דער באַרג סיני שטיל —
אַ גרינער, ווי די גרין־גראָז, וואָס באַדעקט דעם דיל.

איך זע געהייליקטע, די ששים רבוא שטאַרק,
זיי שטומען אין דערוואַרטונג פאַרן גרינעם באַרג.

אָט קומט אין וואָלקן שוואַרץ דער מאָרגן פון דער הויך,
אָט צינדט זיך אָן דער באַרג און ציטערט אין דעם רויך.

איך הער דעם דונער־קראַך, איך זע דעם באַרג אין בליץ,
מען בלאָזט אין גרויסן שופר אויפן העכסטן שפּיץ.

און פּאַרכטיק דורכן פלאַם לאָזט הערן גאָט זיין שטים,
דאָך פיל איך טיפן גליק, איך שרעק זיך ניט פאַר אים.

איך ווייס, עס קומט דער טאָג אין יום־טובדיקער פרייד,
באַלד הילט זיך גאָט אין ליכט, אַזוי ווי אין אַ קלייד.

ווי זינגט אין מיר און טרעלט, ווי לויכט אין מיר און העלט!
ווי ליב איך גאָט דעם גוטן און זיין גוטע וועלט!

דעם גרעסטן פון די מענטשן זע איך קומען באַלד,
ער גייט אַרויס פון וואָלקן און זיין פּנים שטראַלט.

ער קומט פון פינצטערניש, די לוחות אויף די הענט,
און אויפן וואונדער־פּנים שיינט אַ זון און בלענדט.

איך זע זיין פּנים־זון אין חלום אויפן וואָר,
זי שיינט אין הימל־הויך פערטהאַלבן טויזנט יאָר.

אַט גייט זי אויף אין יום־טוב, בלענדיק אין איר גלוט,
אַט גייט זי אויף אין האַרצן, מילד אַזוי און גוט.

זי שיינט אין מאַמעס שמייכל און אין טאַטנס בליק,
און אויפן טיש אין מאָלצייט, פול גינאָד און גליק.

דו שרעקסט מיך ניט, אָ, פּנים־זון, אָ, קנעכט פון גאט!
איך ליב דיך, ליב דיך, משה, דיך און דיין געבאָט.

איך ליב דיין תורה, משה, ליכט און רייניקייט,
דעם טאַטן און די מאַמען, אַלע גוטע לייט.

איך ליב דיין יום־טוב, משה, וואו דיין פּנים העלט —
די ווייסע נאַכט, די רויטע זון, די גאַנצע וועלט.

ניו יאָרק, 1924.

פון דער באָבעס מעשות

(צום אָנדענק פון מיין באָבען פייגל בהרב)

1

קליפּ־קלאַפּ אין גאָלדן־טיר

מיין אַלטער באָבע, וואָס געדענקט נאָך דעם פּראָנצויז,
קוקט טרויעריש צום הימל אָונטציים פון הויז;
פון אונטער ברעם איר שווערן קוקט זי ווייט אַוועק,
בעת איך טו טאָרקען זי און צושטיין, ווי אַ קלעק: —

„דערצייל מיר, באָבע, עפּעס־וואָס פון די פּראַנצויזן —
מיט אָט די לאַנגע שווערדן און די קורצע הויזן,
וואָס זיינען פון דער ווייט, ווי שררות, אָנגעקומען,
געצאָלט פאַר אַלץ מיט רענדלעך גאָלדענע מזומן".

די באָבע ווייס פון די פּראַנצויזן מעשות פיל,
נאָר דוקא ווילט זיך איצט איר זינגען אין דער שטיל;
טאָ זינגט זי אין די שאָטנס, אַ פּאַרטרויקטע, מיר
דאָס ליד, וואָס נאָך איר באָבע האָט געזונגען איר: —

„קליפּ־קלאַפּ אין גאָלדן־טיר:
מיין זיס־לעבן עפן מיר!
— שוין צוועלף אַ זייגער אין דער נאַכט:
ס'איז טיר־און־טויער צוגעמאַכט!"

דאָך ווייל איך הערן מעשה׳לעך און ניט געזאַנג,
איך קען דאָך אויך איר ליד אויף אויסווייניק שוין לאַנג;
טאָ פּרואוו איך שטיפעריש די באָבען אַנציען,
בעת קעגן אונז דער הימל טוט זיך אָנגליען: —

„דערציייל מיר, באָבע, ווי מען טוט דיר צווייען ריידן —
דעם בן הגביר און אויך דעם בן הרב, דעם זיידן;
טאָ וואַרפט מען גורל צווישן די חתנים ביידע,
געווינט מיט מזל דיך דער עילוי גראָד — דער זיידע".

די באָבע רויטלט זיך אַנטקעגן זון־פאַרגאַנג
און לאָזט אַראָפּ די אויגן, ווי אַ כלה, באַנג;
זי האָט זיך שעמעוודיק אָן ווייטעס־וואָס דערמאָנט,
און זינגט נאָך האַרציקער, ביים פלאַם פון האָריזאָנט:

„סאַ־אַ ווינט עס ווייהט, סאַ־אַ רעגן גייט:
איך וועל איינגעצן מיין זיידן־קלייד!
— בעט אוים דיין קלייד אויפן גרינעם גראָז
און ווער אַנשלאָפן, ווי אַ יונגער האָז!"

די באָבע זינגט און טופּעט צו און צינדט זיך אָן;
אָט האָט דורך אירע אַכציק יאָר אַ לויכט געטאָן
איר שיינקייט די אַמאָליקע, אַ שפּור פון חן,
וואָס טוט אַנטציקן, אָנצינדן אויך מיך אַליין: —

„דערציייל מיר, באָבע, ווי דו פאָרסט, אַן עלעגאַנטע,
אַריין אין מינסק אויף טראָיקעס נאַשפּיך־איינגעשפּאַנטע —
און אויף דיין חתונה, ווי הויכע מחותנים,
געלויכטן האָבן פון דעם אַטלעס צוועלף רבנים".

די באָבע זינגט דאָך ווייטער טרוימעריש־פאַרבענקט,
בעת אַליץ האָט לאַנג דער מבול פון דער צייט פאַרשווענקט;
און איבער דער פאַרפליייצונג טראָגט זיך הייס איר קול —
ביים לעצטן אָוונט־גלי, די גלוטן פון אַמאָל: —

„ווער וועט מיך צודעקן?
ווער וועט מיך אויפוועקן?
— די בלאַט פון בוים וועט דיך צודעקן!
דער שטראַל פון זון וועט דיך אויפוועקן!"

ניו יאָרק, 1938.

2

די מעשה מיטן גזלן בויטרע

שווימט ווייס אַריין דער אָוונט, און מיין באָבעס פּנים
ווערט פול מיט פּחד, ווי זי נעמט דערציילן
פון וועלדער פינצטערע און פינצטערע גזלנים,
פון אַטאַמאַנען, אַנפּאַלן און גרוילן,
פון אויגן בלוט־פאַרלאָפענע און בלאַנקענדיקע העק —
דאָך וואַלד האָט דורכלויכטן, און צו רציחה נעמט אַן עק!

דערציילט זי מיר פון בויטרען, ווי ער פלעגט צערייסן
אויף צווייען קינדער פאַר אַ מאַמעס אויגן,
און ווי מען כאַפּט אים און מען טוט אים טויט פאַרשמייסן;
דאָך אויף דער טאַטשקע, גוסס־אויסגעצויגן,
פאַרלאַנגט ער כאַרכלענדיק אַן אַרבע כנפות אויפן וואונק —
ווייל אין דער פינצטערסטער נשמה טליעט דאָך אַ פונק!

אין וואַלד אַ דורכלויכט! זע איך אים פּאָר זיך מיט ציטער:
געפּירט קאַסטראַי אין טאַטשקע, אַ געשמידטן —
ווי הונדערטער סאָלדאַטן האָבן מיט די ריטער,
מיט יעדן כוואַשץ, זיין רוקן דורכגעשניטן;
פון טויזנט וואונדן בלוטיקט ער אין ברענענדן געדריי —
דאָך טראַכט ער פון אַן אַרבע כנפות אין זיין ווילדסטן ווײ!

אָט זע איך אים, אַ טויטן שוין, אין טאַטשקע ליגן —
אַן אויפגעלאָפּענעם, אַ בלוט-צעווייקטן;
דער שוואַרצער סוף פון וואַלד־גזלן פון מוראדיקן,
אין אַרבע כנפות אין אַרויפגעלייגטן!
טאָ פרעג איך אויס די באָבען מיט אַ ציטערדיקער שטים:
צי וועט אין הימל דאָרט דער אַרבע כנפות בײשטײן אים?

און איך און אויך די באָבע — ביידע קוקן איין זיך
איז אָונט־הימל, וואו וואָס-ווייטעס גלוטיקט,
ווי אַ נשמה וואָלט געטראָגן דאָרט אין שיין זיך —
אין אַרבע כנפות, רויט אַזוי, פאַרבלוטיקט;
און סומנע ווערט מיר, און עס שלאָגט מיר היים אַרויס אַ שווייס
פון באָבעס ענטפער, ווי זי מורמלט מיר: ווער ווייס? ווער ווייס?

אָט גליען הויך אין אימה פייערן געהיימע —
מיר קוקן, און די באָבע האַלט אין ברומען:
„וואָס וויסן מיר פון פייערדיקן מלאך דומה,
כאָטש בויטרע איז געזוג שוין אָפּגעקומען!"
און אָט פאַרלעשט זיך אַלץ, דאָס לעצטע פלעמל נעמט פאַרגיין;
מיר בלייבן אין געהיימניש זיצן — מיט דער נאַכט אַליין.

ניו יאָרק, 1938.

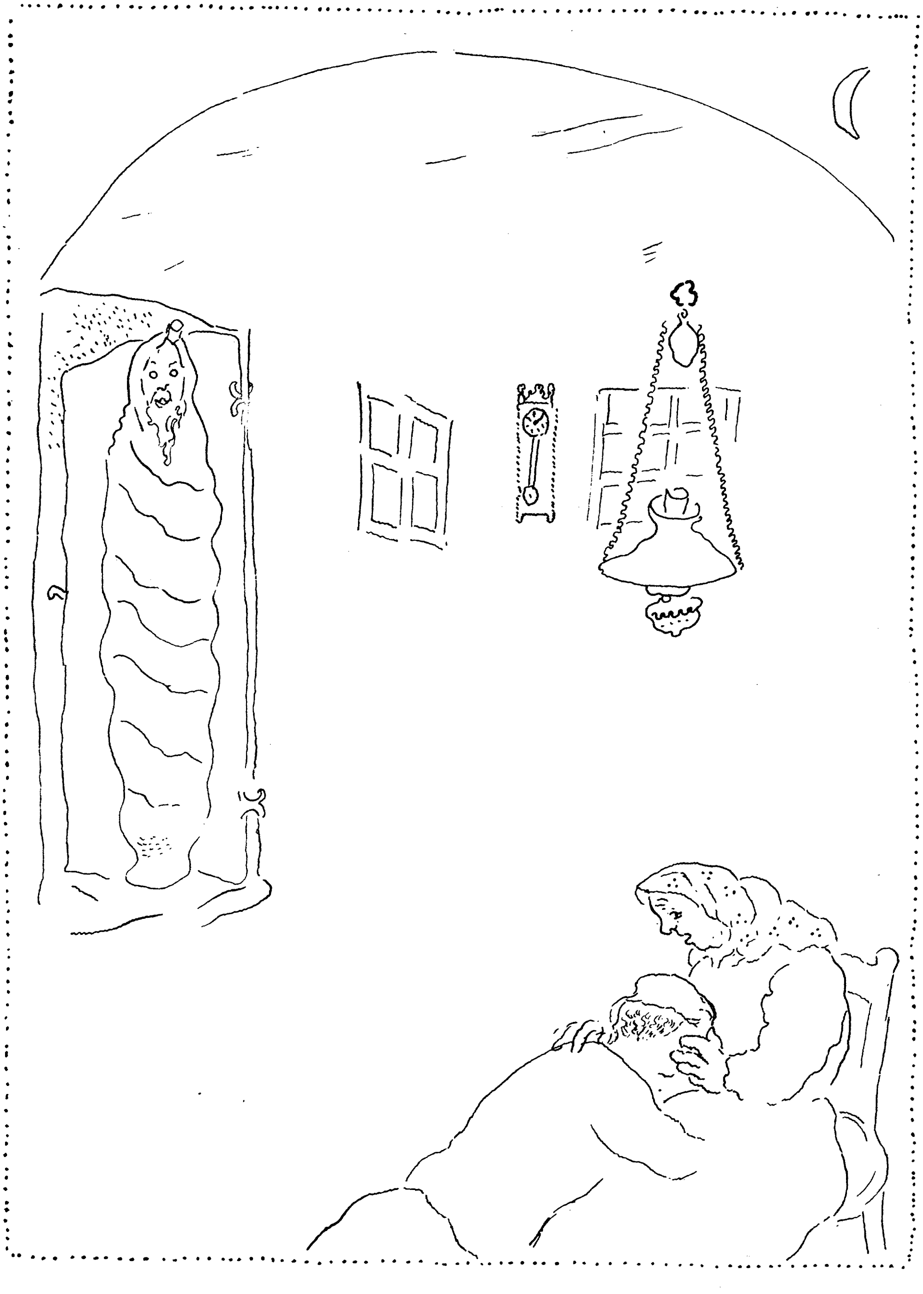

3

דער הויכער ר׳ ר׳ לייב *)

זיי גליען נאָך פאַר מיר די פורפורנע פאַרנאַכטן,
די זומער־פרייע מעריב'דיקע שעה,
די אינגלש־ווילדע צווישן־גאַסן שלאַכטן,
דער ווייטער, ווייטער, ווייטער לאַנג־ניטאָ.
איך לויף אַריין אין הויז, אַ מידער, אַ פאַרשטיפּטער,
אין ווייסער איר־נאַכט זינגט די באָבע וואו ;
באַלד זיץ איך נעבן איר אין ווייסקייט אַ פאַרטיפטער,
זי ווישט מיין שווייס און זינגט און טופּעט צו.

זי נעמט מיר וואונדער פון אַן אור־זיידן דערציילן,
און קוקט פאַר זיך דורך אירע אַכציק יאָר.
זי זעט אין ווייטער קראָקע אים, דעם שיין פון פוילן,
דעם הייליקסטן און גרעסטן פון זיין דור.
און סומנע־ליכטיק פלאַטערט דורכן הויז די מעשה,
ווי ערגעץ וואָלט געברענט אַ יאָר־צייט ליכט,
און טרוימעריש דערזע איך, ווי פון שאָטנס ווייסע
טיילט שטיל זיך אָפּ אַ שיינענדיק געזיכט.

אָט שטייט ביים שטועל אין פולער גרויס דער עלטער־זיידע,
דער פאָרכטיקער, דער הויכער ר׳־ר׳ לייב ;
און איך און אויך די באָבע, דוכט מיר, זעען ביידע,
עס טוט פאַר אים זיך דער אושאק אַ הייב,
עס טוען זיך אַ הייב אין מויער אַלע שטאָקן,

---

*) אַן אוידעם פון מרש״ל. מיטן צוויייענדיקן ר׳־ר׳ (רעב־רעב) פלעגט פאַרצייטן דאָס פאָלק טיטולירן אַ זייער באַליבטן און זייער גרויסן גאון.

ער זאָל דעם לייבן־קאָפּ אַ בויג ניט טאָן,
און אומעטום די שכנים סודען זיך צעשראָקן:
דאָס קומט דער הויכער ר׳־ר׳ לייב שוין אָן.

עס בלייכט אין הימל הויך־וואו אַ לבנה־האָרן;
טוט ווער זיך וואָלקן־גרוים אַהין אַ הויב,
און באַלד פון האָרן איז אַ שופר שוין געוואָרן —
דעם שופר האַלט דער הויכער ר׳־ר׳ לייב.
ווי גליאיק־שיין פאַרוואַרפט ער איבער קאָפּ דעם טלית!
באַלד שפּאַלטן הימלען זיך פון גרויסן בלאָז;
יאָגט בייז זיך דורך אַ ווינטל און פאַרווייהט ווערט אַלעס,
איך פאַל אַ מידער שלאָפן אויפן נאָז.

די באָבע לאָזט אָן קריאת שמע ניט אַנשלאָפן ווערן,
און קוים דערטשוכעט, שטאַמל איך און פרעג:
טאָ וואָס זשע לאָזט דער גרויסער שופר זיך ניט הערן?
און וואָס זשע זאַמט משיח זיך אין וועג?
און וואָס זשע שווייגט דער עלטער־זיידע אין די הויכן?
און פרעגנדיק פאַרקלעפּן זיך שוין צאַרט
די קינדער־אויגלעך אין אַ שטילן שלאָף, אַ ווייכן —
איך האָב זיך אויפן ענטפער ניט דערוואַרט.

ניו יאָרק, 1923.

4

די מעשה מיט די קאזאקן און די אינגלעך

איז דער הימל, ווי אַ פייער־טרעפּ, געלעגן,
אויף די אָוונט־וועגן, וואָלקנדיק אַנטקעגן.

קלינגט אויף חגא אונטן ווילד דער געלער קלויסטער;
און אין שטוב, אין שאָטנס איינגעטוליעטע,
הער איך מיט דער באָבען צו, ווי אַלץ צעבייזטער
ווילדעווען די קלאַנגען די צעהוליעטע;
און צעציטערט איז די באָבע אויפגעשפּרונגען,
ווי אַ מעשה נורא קומט איר אויפן זין:
האָט מען דאָך אַזוי רציחה'דיק געקלונגען
אויך פאַרצייטן אין דער גזירה פון לובלין.

אין דער שטאָט פון גרויסן ליכט, פון דעם מרש"ל,
בעת דעם פינצטערן קאַזאַקן־איבערפאַל.

און די הייסע לופט איז געל פון קלויסטער־קלאַנגען,
און די מעשה בלוטיקט אום אַ גלוטיקע;
זיינען רויט פאַר מיר אין וואָלקן אויפגעגאַנגען
די קאַזאַצקע אָנפאַלער, די בלוטיקע —
מיט די ווילדע וואָנצעס, מיט די סטראַשנע טשובען,
אין די רויטע קאַפּטעלס, אויף די פלאַמען־פערד,
און די גלעקער רעווען, און די טרובעס טרובען,
און לובלין קומט אום פון פייער און פון שווערד.

ברענט מיט מארד דער הימל, רויט אַזוי ווי צונטער,
ווי מען צינדט עס דאָרט אַ שול מיט אידן אונטער.

האַקט פון קלויסטער מיט אַ פּראַסט מיר דורכן רוקן,
און די באַבע צאַפּלט זיך דערציילנדיק,
ווי איך טו צום בראַנד פון שול אין הימל קוקן,
און איך זע אַ קנויל פון קינדער קנוילנדיק,
וואָס מען יאָגט צום שמד מיט שווערדן אַלץ צעברויזטער;
ווערט דער גאַנצער מאַרק מיט חדר־אינגלעך פול —
צווישן מערדערלעכן, קלינגנדיקן קלויסטער
און דער אַנגעפּאַקטער, ברענענדיקער שול.

האַקט דער קלויסטער מיט נצחון פון דער הויך,
בעת די שול גייט־אויף אין פלאַמען און אין רויך.

נעמען זיך די אינגלעך פּאָר די הענט צוזאַמען,
בעת דער טויט טוט טויזנט־שווערדיק הויערן;
רייסן זיי זיך דורך די שווערדן צו די פלאַמען,
און דער „שמע ישראל" שפּאַלט די אויערן,
און זיי וואַרפן זיך אין קנאַקענדיקן פלאַקער,
און די באַבע לאָזט אַרונטער שטום דעם קאָפּ,
און איך מורמל: נצח ישראל לא ישקר,
און איך ווישׁ די טרער די ברענענדיקע אָפּ.

ניו יאָרק, 1938.

5

אין די נעכט פון ניסן

איך הער זיי, די עכאָס פון גרוילן,
דער אומגליק פון דורות דערוואַכט;
אַן אור־באָבע זיצט וואו פאַרהוילן
אין ווייסקייט פון ניסן ביינאַכט.

זי זיצט אין דער שעה אין דער שפּעטער
ביים ליכטל און תהלים, אַליין,
געבויגן אַריבער די בלעטער,
אין גלוט פון אַ שטומען געוויין.

אַט פליט וואו אַ נאַכט־פויגל איבער,
די אור־באָבע טוט אַ שפּרונג אויף;
עס בלאָנדזשען די בליקן פון פיבער
צום פּאַלאַץ פון בישאָף אַרויף.

וואָס טוט ער, דער רשע, דאָרט גרייטן
אין לייבן־גרוב, אונטן, פאַר אים?
— דעם ערגסטן, דעם ווילדסטן פון טויטן! —
רופט אוים אַ פאַרהוילענע שטים.

אַט הערט זי אַ נאַכט־קרעכץ אַ שווערן,
און באַלד אויפגעשוידערטערהייט,
פאַרוואַרפט זי די הענט אויפן שטערן,
אַזוי ווי צום ליכט־בענטשן גרייט.

— לאָז שטאַרבן אויך מיך פאַר דיין נאָמען,
אָ, גאָט מיין, צוזאַמען מיט אים! —
עס טוט איר אַן ענטפער וואו „אמן"
אַ סומנע, פאַרהוילענע שטים.

צעפלאַטערט זיך באַלד אַזוי שטראָמיק
אַ שיין אויף איר געלן געזיכט,
ווי פלאַטערן וואָלט דאָ נשמה'ק
ביים קאָפּ פון אַ טויטן אַ ליכט.

זי פלאַטערט און שיינט, וואָס איר חלק
וועט זיין מיט איר צדיק אין צער —
צו ליידן די לייד אַזוי גרויליק,
צו שטאַרבן דעם טויט אַזוי הייליק,
אינאיינעם, אין ביטערן גזר.

און טיף אין די גלחעשע היילן,
פאַרהאַקט אין די שטיין־טויבע ווענט,
דער אור־זיידע ליגט אין די גרוילן,
אויף הינטן פאַרבראָכן די הענט.

ער ליגט אונטער פייער פון תליון
און בראט זיך, ווי קויל, אַזוי שוואַרץ;
עס טראָגט זיך אַ טשאַדיעז, אַ סמאַליעז,
מען ברענט מיט אַ ליכט אים דאָס האַרץ.

דאָך שווייגט ער אין פריידן אין שטילע
און מערקט ניט די לייד, וואָס ער פילט;
ער מערקט ניט דעם בישאָף אַפילו,
וואָס פאָכט מיטן צלם און שילט.

אַזוי דורך דער נאַכט איז געלעגן
דער אור־זיידע שטום אין די לייד,
געטאָן נאָר די ליפּן באַוועגן,
געפּרייט זיך פון גאטס־נאָמען־וועגן,
געשיינט מיט דער הימלישער פרייד.

און לאַנג איז דער בישאָף געשטאַנען,
געקוקט ווי מען ברענט און מען בראָט —
שעה־אויס און שעה־איין, און ביז וואַנען
אַ כאָרכל געטאָן האָט „אחד".

עס ווערט מיט דער בשורה אָן לשון
די לופט די פּאַרטאָגיקע פול,
אַ ווינט האָט דאָס ליכטל פּאַרלאָשן,
און זעליק, אין טויטלעכן מלאָשן,
די אור־באָבע פאַלט אין איר שטול.

און קוק איך אין תהלים אין אַלטן
אַמאָל אין די גרויל־נעכט אַריין,
טוט שטיל, אין די גלותן באַהאַלטן,
איר ציטער איר לעצטער אַ שיין.

איך זיץ אין דער שעה אין דער שפּעטער
ביים אַלטן נשמה'קן בוך;
איך מיש זיי, די גלותיקע בלעטער,
און זוך אים, דעם ציטער, און זוך.

בעלמאר, 1924.

פרשה בהעלותך

(שמואל קטן־לואיס — אַ מתנה)

שבת בהעלותך. שלאָפט מען נאָכן טשאָלנט שווער,
ווען די זון פון תמוז גייט אַרויס פון פוטערפאַס.
ליגט די גאַנצע שטאָט, ווי אויסגעשרפהט, וויסט און לער,
זיינען מיר, קונדסים, בעלי־בתים פון דער גאַס.
גייען מיר אַזוי און קוקן אויס די אויגן
אויפן שטאָט־משוגענעם, וואָס זוכט אַ שאָטן קיל,
אויף אַ אידיש גימנאַזיסטל, אָנצופּאַטשן שטיל,
אויף אַ גויאיש פורל, וואָס איז דורכגעפלויגן
דורך די שבת־גאַסן, ווי אַ פייל פון בויגן,
און דער האָגל פון די שטיינער האָט פאַרפעלט דעם ציל.

כאַפּ איך זיך אַריין אין הויז אַ ביס טאָן וואָס אויף גיך,
און די חברה מיינע בלייבט אין טויער וואַרטן.
טרעף איך שוין דער מאַמען מיטן טייטש־חומש פאַר זיך,
ווי זי טייטלט מיטן פינגער מיטן צאַרטן,
און באַנומען פון אַ טרויער פון אַ זיסן,
זינגט זי אויס דעם תענוג, וואָס זי טוט געניסן.

ווישט זי מיר אַרום דעם איינגעשוויצטן שטערן,
גיט מיר די געקאָכטע פלוימען און די חלה,

און זי לאָזט ניט אָפּ מיך, און זי צווינגט מיך הערן
די טשיקאַווע און די פיינע מעשׂות אַלע.

זעצט זי זיך אַוועק ביי האַלב־פאַרמאַכטע לאָדן;
פינטלען זיילן שטראַל־שטויב אין אַ שפּיל אַ שיינעם,
פינטלען דאָרט די מעשׂות און די שבת־גנאָדן,
און די מאַמע מיטן טייטש־חומש אינאיינעם —
גאָלדיק־דורכזיכטיק, אין פלאַטערניש אין גרינגער,
לויכטן זיי פון מדבר ביז צו אונז אין דירה,
טייטלט מיר פון דאָרט די מאַמע מיט די פינגער,
רופט מיך מיט די ליבע קלינגענישן אירע:

„הער, מיין זון מיין טייערער, די מעשׂה פון די ליכט,
וואָס אַמאָל פלעגט אהרן אין דעם משכן צינדן!"

און די מעשׂה פלעכט זיך מיט משלים אומגעריכט,
און מיט שיינע דרשות טוט זי זיך פאַרבינדן —
דרשות פון חזקוני און פון פּרי מגדים,*)
און פון צרור המור און אַלטן רב' בחיי,
דרשות גאָלד־געוועבטע אין אַ וואונדער־פּאָדים,
אַז עס איז צו זען און הערן אַ מחיה.

שטייגט באַגייסטערטער איר זינגענדיקער ברען,
ווען זי טוט אין מיר איר צוהערער דערזען.

---

*) זיכער בין איך ניט, צי אָט דער פּוסק איז אויך געווען אַ דרשן און צי זיינען זיינע דרשות טאַקי אַריינגעפלאָכטן אין טייטש־חומש. אפשר דוכט זיך מיר אַזוי, ווייל דער נאָמען איז אַזאַ זיסער — אַן עכטער טייטש־חומש נאָמען.

ווי זי זינגט און לייענט, וואָס עס שטייט געשריבן,
אַז צו ליכט געגליכן זיינען מענטשן־זעלן:
ווי איין ליכט צינדט אָן פיל ליכט, און דאָך געבליבן
ניט געמינערט איז דער פלאַם און טוט ניט פעלן,
טוט איין מענטש' נשמה פיל נשמות צינדן,
און עס קען דער פלאַם דער הייליקער ניט שווינדן.

און פון גרויס עקסטאַז, פון פרומען און דערהויבטן,
נעמט אַליין איר פּנים, ווי אַ ליכטל, לויכטן.

דאָך מיין חברה הויבט שוין אָן אין טויער פּייפן,
גיט מיר די סיגנאַלן, אַז עס דויערט צופיל צייט.
נעמט די מאַמע באַלד שוין די געפּאַר באַגרייפן,
פירט זי דורכן טייטש־חומש אַנטשלאָסענער דעם שטרייט,
טייטלט מיטן פינגער אויפן בלאַט אַלץ פעסטער,
און צעקלינגט זיך אין התפּעלות אין דער גרעסטער:

„הער, מיין טייערער, די מעשה פון דעם וואָלקן,
ווי ער האָט אַמאָל אין מדבר אונזער פאָלק באַגלייט!"

זע איך זיי מיט פאָנען, פאָלקן אַלץ נאָך פאָלקן,
און אַ זייל פון וואָלקן טראָגט זיך איבער זיי צעשפּרייט,
און דער גרעסטער פון די וואָלקנס טראָגט זיך ווייט פאָרויס,
טרעפט ער אָן אַ באַרג, דער וואָלקן, גלייכט ער אים באַלד אויס,
טרעפט ער אָן אַ טאָל, דער וואָלקן, נעמט ער און פאַרשיט,
און ישראל גייט זיין וועג באַשירעמט און באַהיט.

וואָלט מען נאָר פון הימל אונז אַזוי באַוואָרן

אין די שקצים־שלאַכטן דאָ אין די קאַשאַרן! *)

און די מעשה ברויזט מיט דרשות און מיט וואונדער,
וועגן יעדן וואונדער דרשות אַליין באַזונדער,
דרשות פון חזקוני און פון פּרי מגדים,
און פון צרור המור און אַלטן רב' בחיי,
דרשות גאָלד־געוועבטע אין אַ וואונדער פּאַדים,
אַז עס איז צו זען און הערן אַ מחיה.

ווערט מיין חברה אומגעדולדיקער אין טויער,
און עס רייסן זיך די פּייפן בייז און אָן אַ צאָל;
גייט אין מיר דער קאַמף אָן שאַרפער אַליין און רויער,
און צעשראָקן זעט די מאַמע, אַז איר צד האַלט שמאָל,
און פאַרצווייפלטער אַליין קלינגט זי, און אַליין ליבער
טייטלט זי דעם פינגער, און זי חזרט איבער:

„הער די מעשה נאָר פון מרים הנביאה,
ווי זי האָט איר גרויסן ברודער און זיין ווייב באַרעדט!"

דאָך מיין חברה טוט אַ בלאָז די גרויסע תקיעה,
און איך רייס זיך, און די מאַמע גלעט מיך אַליין און בעט,
לייענט פון חזקוני און פון פּרי מגדים,
און פון צרור המור און אַלטן רב' בחיי;
ווייזן זיי זיך מיר אין זייד און אַטלעס־בגדים,
און זיי שטעלן אויס זיך אַלע אין אַ רייע —
מיט די הויכע שטערנס און די הויכע נעמען,
מיט די בערד און שטריימלעך און געדיכטע ברעמען.

אַלע קענן מיר, דעם ווייסטן,

---

*) אַ קריסטלעכע געגנט אין מינסק.

אין אַ קאַמף אַזאַ אומזיסטן,
אַלע אידן גרויסע, היציקע,
מיט די אויגן, שטרענגע, שפּיציקע,
מיט די בליקן, ביסטרע, בליציקע.

און זיי פּרואוון אַליך, צוזאַמען מיט דער מאַמען,
צו דער גאַס דער ווילדער מיר דעם וועג פאַרצאַמען.

האָט די מאַמע, קלינגענדיק, דעם טאַטן אויפגעוועקט,
און ער קומט אַרויס און זעט פאַר זיך די סצענע:
ווי איך שטיי עס, אַ גמרא־אינגל, אויפגערעגט
פון געשיכטעס ווייבערשע פון צאינה־וראינה.

האָב איך נאָר זיין קוק זיין שפּאָטישן דערזען,
בין איך שוין אויף יענער זייט פון שוועל געווען.

קאַמישאַ, נ. י., 1930.

תשעה באב

(די מעשה פון חנה און אירע זיבן זין)

איז די וואונד נאָך פריש און ברענענדיק געווען,
ווי עס וואָלט דער חורבן נעכטן ערשט געשען.

לויף איך, אויפגעטרייסלט, פון געוויין פון קלויז,
נעמט מיך דורך דער אומעט טיפער נאָך אין הויז;
הענגט די שבעה־שטימונג אין דער לופט געדיכט,
ווי מען וואָלט אַ מת פון דאַנען אויסגעריכט.

ברענט אַ ליכט ביים צאינה וראינה אויפן שטול,
און אין אַלע ווינקלען זיינען שאָטנס פול;
זיצט די מאַמע אויף אַ קעסטעלע פאַרזאָגט,
לייענט וואָס עס האָט רב׳ יוחנן געזאָגט,
ווי דער גרויסער אומגליק האָט געטראָפן דאָרט,
און די שאָטנס שאָקלען־זיך אויף יעדן וואָרט.

ליג איך אויף דער סאָפקע, אויפגערעגט, צעהיצט,
אויגן ברייט־צעעפנט, אויערן אָנגעשפיצט.

הענגט די נאַכט אין פענצטער, ווי אַ שוואַרצע טוך,
וואָס פאַרהילט דעם אָפהילך פון דעם גרויסן פלוך.
דאָך, מיר דוכט, עס טליען נאָך די מקדש־ווענט
דאָרט ביים הימל־זוים, וואָס וואָלקנט זיך און ברענט.

און די מאַמע לייענט, און די מאַמע וויינט,
און די מעשה פינצטערט גרויס אַזוי און שטוינט.

און די אַלטע צרות האָבן אויפגעלעבט,
און אין פלייש און בלוט פאַר מיר אַדורך געשוועבט,
ווי עס וואָלטן זיך יאָרטויזנטער צערוקט,
און איך האָב אין זיי מיט שרעק אַריינגעקוקט.

זע איך זיי אין שיף, פאַרשלעפּטע פון דעם בראַנד,
די פיר הונדערט מיידלעך, וואָס מען פירט צו שאַנד —
מיט דער וואונדער־שיינקייט, וואָס אַנטציקט, באַלויכט,
מיטן שטאָלצן אַדל, וואָס דערהויבט, דערהויכט,
ווי זיי וואַרפן זיך אין טיפן ים פאַר ווײ,
און פיר הונדערט אינגלעך שפּרינגען באַלד נאָך זיי.

דאַן די מעשה־חנה — פון דער פרומער מאַמען,
ווי זי גייט צום טויט מיט זיבן זין צוזאַמען.

און איך זע זי, די צדקנית, ווי זי שטייט,
מיט די זין די זיבן, פאַרן תליון גרייט,
און אנטיוכוס שטייט אַ גרויזאַמער דערבײ,
הייסט איר בוקן זיך צום געץ און ווערן פריי,
און די מוטער אין ישראל ענטפערט שטאָלץ,
אַז זי דינט ניט צו קיין גאָט פון שטיין און האָלץ.

און די מאַמע לייענט, און די מאַמע וויינט,
און די מעשה פינצטערט גרויס אַזוי און שטוינט.

לויכט מיר אויף אין פינצטערניש דער שטראַל דער העלסטער,
גייט צום טויט צום הייליקן דער זון דער עלטסטער,

און דער צווייטער, און דער דריטער, און דער פערטער —
אַלע ענטפערן דעם קעניג שטאָלצע ווערטער,
און דער תליון פירט זיי, איינעם נאָכן צווייטן,
צו די ווילדסטע מאַרטער, צו די ביטערסטע טויטן,
און די גרויסע מוטער, וואונדער איבער וואונדער,
שטייט דערביי און מוטיקט יעדערן באַזונדער.

און מיין מאַמע שטאַרקט זיך, דאָך אין גרויסן צער
גיט איר קוואַל פון טרערן ברענענדיק אַ שפּאַר.

שפּאַנט די מעשה ווייטער גרויס אַזוי און גרוילדיק,
טרעטן־אויף דער פינפטער און דער זעקסטער הייליק,
גיבן זיי די ענטפערס שאַרפער אַלץ און האַרטער,
חוזקן פון קעניג און זיין מאַכט און מאַרטער,
טויט מען זיי משונה און מען טוט זיי לייגן,
זעקס צעהאַקטע ברידער, פאַר דער מוטערס אויגן.

און דער גורל קומט צום זיבעטן, צום קלענסטן,
צום באַליבטסטן און געראָטנסטן און שענסטן,
אָבער וואָס עס טוט זיך — קען איך שוין ניט הערן,
ווייל עס ווערט דערשטיקט מיין מאַמעס קול אין טרערן,
שטאַרקט זי ווידער זיך און טוט דעם טאָן געפינען,
ווי דער טרערן־נעבל טוט פאַר איר צערינען.

און זי לייענט ווייטער מיט אַ שטים אַ הייסער,
אין באַגייסטערונג אין פרומער און אין גרויסער.

ווי אַזוי דער קלענסטער, מיטן גייסט דעם גרעסטן,
נעמט זיך מיטן קעניג שטאָלץ די כוחות מעסטן —
מיטן קינדערש פנים און דאָס וואָרט געשליפן,

מיט דער פרייד פון קדושה און דעם ברען דעם טיפן,
שטייט ער דורכגעלויכטן פאַר דער גאַנצער עדה,
גליקלעך וואָס ער גייט פאַר גאָט צו דער עקדה.

פילט דער צורר זיך באַזיגט און נעמט אים בעטן,
זאָל ער, כדי דאָס יונגע לעבן זיינס צו רעטן,
מאַכן נאָר דעם אָנשטעל, אַז ער איז צום קעניג
און צום קעניג׳ס גזרה כלומרשט אונטערטעניק.

זאָל ער אויפהויבן אַ רינג, בעת אַלע קוקן;
וועלן מיינען לייט, ער טוט צום געץ זיך בוקן.

און אין ליכטיקן עקסטאַז פון אַ מארטירער,
ענטפערט אָפּ דאָס קינד דעם פינצטערן רעגירער,
אַז ער וויל דאָך דוקא פאַר דער גאַנצער אומה
אויסדריקן זיין האַס צו אים און צו זיין טומאה.

וויל ער מיט זיין טויט דאָך, מיטן גרויליקן,
פאַר די אַלע לייט גאָטס־נאָמען הייליקן.

טוט די מוטער פלאַמיק צו איר קינד זיך וואַרפן,
האַלזט אים, קושט אים פאַרן ענטפער פאַרן שאַרפן;
וויים זי אָבער וואָס ער דאַרף נאָך איבערטראָגן,
בעט זי זיך, אַז פריער זאָל מען זי דערשלאָגן.

האָט אַנטיוכוס איר דעם וואונטש ניט נאָכגעגעבן
און אין גרויסער רשעות שטראָפט ער זי מיט לעבן.

און זי זעט, ווי אויך איר לעצטער און איר ליבער
שטאַרבט פון האַנט פון תליון, ווי אַ שטאָלצער גבור,
הויבט זי אויף די הענט צום הימל עקזאַלטירט:

„זיבן האָב איך צו עקדות דיר געפירט !“
און זי לויפט אַרויף צום דאַך פון טורעם מונטער,
און זי שפרינגט צום טויט צום הייליקן אַרונטער.

און איך הער מיט גרויל, אַז ווי עס קומט צום שפרונג,
גיט מיין מאַמעס קול אַ מוראדיקן קלונג.

און זי לייענט ווייטער: גלות, אומגליק, שלעג,
און פון בלוט אַן אָפשיין צייכנט אָן דעם וועג,
טויט־שרעק פון די טעג, געוויינען פון די נעכט,
און אַ פרייד־געשריי פון שעכטער, ווי ער שעכט,
יאָמערט אַלץ דער הילך־רוף דורך אָן־סוף פון צייט,
שטראָמען טרערן אַלץ אין טרערן־אייביקייט.

און פון אַלע שרעק פאַרפאָלגט מיך מער דער קלונג,
ווי די מוטער חנה טוט צום טויט אַ שפרונג.

דרייט דער קלונג זיך גרוילּיק אַלץ אין הויז אַרום,
וואו די אַלטע שאָטנס שמייען שוואַרץ און שטום —
אַ געשפענסט, וואָס שוועבט יאָר־טויזנטער און גליט,
דורכן תוהו אַלץ, און האָט קיין תיקון ניט;
נאָר אין תשעה באב, אין סומנער נאַכט אַמאָל,
לאָזט ער זיך אַנטפּלעקן אין אַ מאַמעס קול,
הערט אַ אינגל פאָרכטיק צו דעם קול זיך צו,
און עס לויפט פון אים אויף לאַנג אַוועק די רו.

האָט ער דורכגעקלונגען וועמען אין געמיט,
וועט מען ניט פאַרגעסן — קיינמאָל, קיינמאָל ניט.

קאַמישא, נ. י., 1931.

שמחת בית השואבה

(מיין זעליקן פאָטער געווידמעט)

קולות, גוואַלדן, טויב צו ווערן,
אָבער איז עס אָן סכנות —
אידן לאָזן זיך דאָס הערן,
חס ושלום ניט קיין פּאָניעס!
פלעשלעך משקה שטייען גרייט,
דאָך די העלזער זיינען טרוקן.
אידן ווערן שכור־טויט
נאָר פון שמעקן, נאָר פון קוקן.
און ווען שכור ווערן אידן,
טאָ, זייט מוחל, רוקט זיך אָפּ,
ווייל דאָס דריידל גייט אַנטשידן,
מיטן נגון, מיטן טראָפּ:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

צעגעטופּעט מיט די פיס,
צוגעטרייסלט מיט די פאות,
גייט דער טאַנץ אויף באַנק און טיש,
פּאָ־קאַזאַצקי לכל הדעות.
גאָטס־קאָזאַקן, אידן הייסע,
זיי פאַרגעסן אָן דעם גלות,
אָן די אומגליקן די גרויסע,
און פאַרקאַשערן די פּאָלעס.

די כשל ברך'ס*), עלטער, אינגער,
שטעלן פּאַלקעס, און מען קנאַקט
מיט די פינגער, מיט די צינגער,
און מען האַפּקעט אויס צום טאַקט:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

די קונדסים, פּלינק, געראָטן,
הענגען אָן זיך אָן די עקן
פון אַ טאַטנס טלית קטן,
אָן די נאָז־טיכער, וואָס שטעקן
פון דעם הינטער־טאַש אַרויס.
און זיי טראָגן זיך, די בראַווע, —
קריגט מען אָפּט אַ שטורך, אַ שטויס,
איז מען מקבל דאָס באהבה.
און מיט אויפגעפלאַמטע בעקלעך,
און מיט אויגלעך, פול מיט פייער,
און מיט קולכלעך, ווי די גלעקלעך,
שפּרינגט מען, קלינגט מען פריי און פרייער:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

פריי און פרייער, ווילד און ווילדער
גייט דאָס דריידל, אַ טשיקאַוועס.
און עס בייטן זיך די בילדער,
אַנגעפליגלט פון התלהבות.
אָ, דאָס זיינען ניט די זעלבע
אַט די רוקנס, אַט די קרומע,

---

*) לייען: קשאַל־בערעכס.

אַט די פּנימער די געלבע,
ליפּן שמאַכטיקע און שטומע.
וואָסער גלגול טרייבט דאָ, יאָגט דאָ
אין דער שמחה ווילד און פרעכטיק!
וואָסער צויבער־וואונדער שלאָגט דאָ
אין די ווערטער שמאַלץ און מעכטיק:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

יאָרן טויזנט בענקען, גאַרן,
הילכן אָפּ אין אָט דעם שאַלן;
נשמות רייסן זיך און שפּאַרן,
קייטן ברעכן, תפיסות פאַלן!
וויסטע אידישע נשמות,
אַנגעזעטיקט דורך מיט צרות,
אַנגעליטן אין מלחמות
מיט די אַלע יצר הרעס,
רייסן זיך אַרויס מיט שטורעם,
פריי פון חומר און פון מורא,
פריי פון ערד און פון יסורים,
באַמבאַרדירן הייס דעם בורא:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

און די לופט ווערט פול מיט פייער
און פאַרכאַפּט די גאַנצע עדה —
נשמה־פייער, ריין און טייער,
לויטער חדוה און עבודה.

גרויסע, הייליקע פאַרלאַנגען,
שטאָלצע תביעות, שטרענג און שטרענגער,
טראָגן זיך אין פלאַמען־קלאַנגען
דורך דער אַלטער קלויז, דער ענגער.
און אַט שפּאַלט זי זיך און ברעכט זיך,
דאָך און וועגט געשטירצטע ליגן,
און צום הימל ציט זיך, פלעכט זיך,
ווי אַ פייער־זייל, דער נגון:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

הויך און העכער, מעלה, מעלה,
און דער נגון גרייכט די שכינה;
ווענדט זיך גאט צו דער פּמליא,
פול מיט צערטלעכקייט און מינע:
„זיי פאַרגעסן, מיינע קינדער,
ווי זיי ליידן אָן אַ שיעור —
אָן די קוילער, אָן די שינדער,
און זיי דענקען נאָר פון מיר!"
און ער בליצט מיט שטראַלן־ימען —
די פּמליא ווערט נתפּעל;
שטעלט זי זיך און זינגט צוזאַמען
מיטן ליבן פאָלק ישראל:

„יחביאני בצל ידו
תחת כנפי השכינה!"

מעטאטשען, ניו דזשוירסי, 1905.

תיקון חצות

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים
כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
המזכירים את ה׳ אל דמי לכם.
(ישעיה סב׳, ו׳)

איך גנבע זיך אַרויס אין מיטן נאַכט פון הויז,
צו זיצן אויפן משמר דאָנערשטיק אין קלויז.

איך בראָדזע דורך די שנייען פיבערדיק אַוועק —
מיט שאָטנס אָפּזיצן אַ נאַכט אַליין!
און פלוצלונג אויפן שול־הויף כאַפּט מיך אָן אַ שרעק,
דערהערנדיק פון ערגעץ אַ געוויין —
ווי סומנע פון דער הויך צעטראָגט זיך אין דער שטיל
אַ שווערע כליפּעניש פון שטימען פיל.

איך לאָז זיך נאָכן יאָמער אויף אַ טרעפּ אַרויף,
און האַסטיק עפן איך די טיר אין אימה אויף.

דערזע איך אידן, ווי זיי זיצן אויף דער ערד,
אין זאָקן, און מיט ליכטלעך אין די הענט —
געדיכטע ברעמען, פייכטע בליקן, שיווע בערד,
און אַ המון פון שאָטנס אויף די ווענט;
און תפילות, פלעמלעך, שאָטנס — אַלץ באַוועגט זיך שווער,
אין צער אין שלוכצענדיקן, הין און הער.

„אויף דיינע מויערן, ירושלים!" — און דער ברוס
נעמט פאַרכטיק, ווי מיט שאָטן־הענט, מיך יאָמערלעך אַרום.

און איך דערזע ירושלימס מויערן,
אויף הויכקייטן אויף פעלזיקע צעשפּרייט,
און הינטער זיי די מחנות שונאים לויערן,
און אויפן מויער שטייען פלאַמיק גרייט,
מיט שווערדן טאָג און נאַכט, די היטער אויף דער וואַך —
אָ, לאַנג צוריק! אין צייט פון דעם תנ"ך!

און מיט אַמאָל באַגרייף איך מורא'דיק דעם מיין
פון אָט די סליחות פון געוויין פאַר מיר אַליין.

עס פליט אַדורך מיר אין געדעכניש שוואַרץ און שווער
אַ נאַכט אַזאַ, אין ערשטן גלגול נאָך;
דערזע איך זיי באַשיינפּערלעך, די טרויערער,
מיט שווערדן פלאַמיקע, אין גרויסן בראָך —
ווי פלאַמיק בין איך אויך געשטאַנען דאָרט מיט זיי
אין וואַכעניש און וואַגעניש און ווײ.

און איצט, שוין לאַנג־צעשטערטע, ליגן דאָרט די מויערן;
און מיר, אין גלות, וויינען אין די נעכט און טרויערן.

„דערמאָן זיך, גאָט, אָן אונז און קוק אויף אונזער שאַנד,
ווי צו דער ערד געבויגן ליגן מיר,
און שפּרייטן צו אַ פרעמדן גאָט ניט אויס די האַנט,
כאָטש ווי די שעפּסן שלאַכט מען אונז פאַר דיר;
מיר ווערן דאָך פאַר דיר גע'הרג'עט יעדן טאָג —
ביז וואַנען, גאָט, וועט שלאָגן אַלץ דער פּלאָג?!"

איך בלייב אַ ווײַלע, אויפגעטרייסלט, אויפן שוועל,
און טו אַ שפּרונג אַראָפּ צוריק אין דרויסן שנעל!

און ווי איך פאַל אַרײַן אין פינצטערניש און פראָסט,
טוט עפּעס ריזיקס וואָס פאַר מיר אַ בליץ,
ווי בלענדיק וואָלט פון הימל זיך אַראָפּגעלאָזט
אַ זון־באַרג מיט אַ טעמפּעל אויפן שפּיץ,
וואָס בלאַנקט מיט גאָלד און מירמלשטיין און פורפור רייך,
און מאַכט די מיטן־נאַכט מיט טאָג צוגלייך.

דער בית המקדש טוט אַ בלענד אַן אויגנבליק,
און פינצטער זינקט דער שול־הויף באַלד אין שניי צוריק.

איך זע די שמאָלע פענצטער פון דער קאַלטער שול,
וואָס קוקט, ווי אַ געשפּענסט, אויף מיר אַראָפּ;
זי איז דאָך איצט, אין האַלבער נאַכט, מיט מתים פול,
וואָס ריכטן זייער טויטן חצות דאָרט אָפּ.
אָט הער איך דאָרט אַ רויש, פון פאָרכט אַרומגעכאַפּט,
ווי אין תכריכים וואָלטן ביינער ווייס געקלאַפּט.

איך לאָז זיך, ווי אַ בליץ־געטראָפענער, אַהיים אַוועק;
פון טויטע און פון לעבעדיקע יאָגט מיך נאָך דער שרעק.

ניו יאָרק, 1937.

מיטן „שארית ישראל"

לייען איך די מעשה פון ביבליאָים *) שפּעט ביי נאַכט,
ווי מען האָט אויף אידן אַן עלילת דם געמאַכט.

בלאַנדזשען מיינע בליקן איבער דער געשיכטע,
שלאָגן פאַר די אויגן פלאַמען־רויך געדיכטע,
און געשרייען טו איך אין דער שטילקייט הערן,
און דעם אַלטן ספר ווייק איך היים אין טרערן,
זעענדיק און איבערלעבנדיק די גרוילן,
ווי אַן עדה אידן ווערט אַ קופּע קוילן.

און עס איז אַזוי געשען:
איין און דרייסיק זיינען זיי געווען,
האָט מען אַלעמען מיט שטריק געבונדענע,
און אַ גרויסן פייער אָנגעצונדן,
און פאַרוים פון ברומענדיקן עולם
שטייט אַ גלח, פאָכנדיק אַ צלם,
און עס שוימט אים פון די ליפּן סם:
„שמד און לעבן, אָדער טויט אין פלאַם!"
קערן זיי זיך אָפּ פון אים מיט שטאָלץ,
ווילן בעסער ברענען אויף די האָלץ,
אַלע איין און דרייסיק זיינען גרייט
אויפצונעמען ברענענדיק דעם טויט.

וואַרפט מען זיי אַריין, די קדושים, אין די פלאַמען,
כאַפּן זיי זיך אַלע פאַר די הענט צוזאַמען,
און זיי זינגען מיט אַ וואונדערלעכן כח

---

*) די שטאָט בלוא אין פראַנקרייך.

דורכן פֿלאַם און רויך: „עלינו לשבח“.
און אַזאַ געזאַנג פֿון זיסקייט און פֿון טרויער
האָט נאָך קיינמאָל ניט געהערט אַ מענטשן־אויער.

אַ געזאַנג, וואָס אויסגעפֿאַלן איז אויף זייער חלק
פֿאַרן רום פֿון גאָט צו שטאַרבן אויסדערוויילט און הייליק.

לייען איך און ציטער פֿאַר התלהבות,
פֿאַלט מיר איין צו פּרואוון אויף טשיקאַוועס,
צי אַ חדר־יאַט, ווי איך, וועט קענען
אין אַ גזרה אויפֿן פֿייער ברענען?
דאַרף מען זיין דאָך גרייט און טאַקע זען,
ווי דער קדושים־ווייטיק איז געווען.
כאַפּ איך באַלד אַראָפּ פֿון לאָמפּ די גלאָז,
גיב זיך אויפֿן פֿינגער שטאַרק אַ בלאָז,
האַלט אים אויפֿן פֿלאַם אַן אויגנבליק,
און איך כאַפּ אים באַלד אַוועק צוריק.
טוט מיך פֿאַר יסורים ווילד אַ הויב,
זינג איך שטאָלץ אין זיך צו גאָט אַ לויב,
וואָס מיין פֿינגער האָט דערפֿילט דעם טעם
פֿון אַ קדוש אויפֿן בייזן פֿלאַם.

ברענט דער פֿינגער און עס ברענט מיר אויך אין מוח,
און איך זינג זיך שטיל: „עלינו לשבח“,
הער באַשיינפּערלעך, ווי זיך מיט מיר צוזאַמען
זינגען פֿון די דורות קדושים אין די פֿלאַמען —
שטיל אַזוי, מען זאָל דעם שלאָף אין הויז ניט שטערן,
קיינער זאָל חלילה דעם געזאַנג ניט הערן.

וועט מען פֿון דעם עסק זיך דערוויסן,
וועט דער קדוש קריגן אָפּגעשמיסן.

ניו יאָרק, 1930.

מיט אַ מעשה פֿון דער אינקוויזיציע

אַ נאַכט אַ פֿינצטערע, ווי טאָרקוועמאַדאָס אויגן,
איך זיץ ביים לעמפּל, קינדיש אויפֿן טיש געבויגן,
און פֿיל די שוואַרצע שרעקן, ווי זיי לויערן;
אַט האָט זיך אַ פּראָצעסיע פּאַקלדיק געצויגן,
עס הילכן סומנע־שווער די טריט;
אַט ברעכט מען זיך אַריין אין טויערן,
און אַלע גלעקער פֿון מאַדריד
צעקלינגען זיך אין מיינע אויערן.

מען ברענגט אנוסים פֿאַרן אינקוויזיטאָרס אויגן,
און דורכן רוקן איז אַ פֿראָסט מיר דורכגעפֿלויגן,
איך פֿיל דעם אָטעם פֿון דעם טויט מיט זיי צוזאַמען;
אַט האָט מען אויף די קוועל־בייַנק זיי אַרויפֿגעצויגן,
עס טרעשצען ביינער אונטער שטאָל,
און גלידער סמאַליען זיך אויף פֿלאַמען;
עס ווילט זיך שרייען אויפֿן קול
און רופֿן, וועקן טאַטע־מאַמען.

דער סוף פֿון דעם קאָשמאר. עס בלויט פֿאַרטאָג אין פֿענצטער,
און די פֿאַרפֿייניקטע, ווי צאַרטע טרוים־געשפּענסטער,
דערזע איך הויך אין הימל, אַ פֿאַרוואונדערטער,
זיי גייען אויף פֿאַר מיר אין רויטקייט אין דער שענסטער,
איך האָב באַזוכט זיי אין מאַדריד,

איצט שטראַלן זײ מיר אין די הונדערטער,
מיט יעדן אויסגעברענטן גליד,
פון יעדער צעל פון אָפּגעזונדערטער.

און דורכן טאָג אין חדר זײַן איך אַ דערהויבטער,
אַ שלאָפלאָזער, אַ גארענדער, אַן אויסגעבלײַכטער,
און קוק אַוועק פון גמרא־בלאַט צו די געשפּענסטער.
איך חלום אַלץ פון דער מדרגה דער דערגרײכטער;
איך בלאָנדזשע מיטן פּיבער־בליק
און זוך געהײמנישפול אין פענצטער,
צי וועל איך זײ דערזען צוריק
אין וואונדער־הײליקײט אין שענסטער.

ניו יאָרק, 1930.

מיטן „צמח דוד"*)

(ר׳ שמעון דובנאָוו — אַ מתּנה)

אַ צעשטראַלטער, ליבער לג׳ בעומר,
מיט אַ האַלבן חדר־טאָג, אַ פרייען;
ציט מיך הינטער שטאָט צו סאָסנע־בוימער,
ווייט אַוועל פון רבא׳ן און אביי׳ן;
לאָז איך זיך אַוועק אין וועג, און באַלד
בין איך שוין אין קאַמערויקער וואַלד.

---

*) דער צמח דוד — אַ געשיכטלעכער ספר אין העברייאיש אין דער פאָרם פון כראָניקעס, וואו איך האָב געשעפּט אין מיין קינדהייט די ערשטע ידיעות וועגן דער געשיכטע פון מיטלאַלטער. דער מחבר, ר׳ דוד גאַנז, אַ געלערנטער דייטשער רב, האָט געלעבט אין צווייטער העלפט פון זעכצעטן יאָרהונדערט. ער איז געווען אַ תּלמיד פון רמ״א. און אויסער זיין תּלמודישער לומדות, איז ער אויך געווען אַ היסטאָריקער און אַן אַסטראָנאָם, וואָס איז געווען נאָענט אויפגעטראָגן מיטן וועלט־באַרימטן קעפּלער. אין ערשטן טייל פון זיין ספר, אין חלק ראשון, ווערן אויסגערעכנט די וויכטיקסטע געשעעענישן פון דער אידישער געשיכטע, דער־הויפּט די גרויסע אידישע פּערזענלעכקייטן — די נביאים, תּנאים, אמוראים, גאונים און באַרימטע רבנים. אין צווייטן טייל, אין חלק שני, ווערן אויסגערעכנט די וויכטיקסטע געשעעענישן פון דער וועלט־געשיכטע. דערהויפּט פון פינצטערן און בלוטיקן מיטלאַלטער — די אַלע גרויסע מלחמות, הריגות און מעשים תּעתּועים.

אייניקע אידיאָמען זיינען העברייאישע, ווי זיי זיינען דעמאָלט דורכ־געגאַנגען בײַ מיר אין געדאַנק, אייניקע נעמען — ווי רב׳ דוד גאַנז האָט זיי געשריבן: גאַנגיזקאַן — טשינגיז־כאַן, דער באַרימטער מאָנ־גאָלישער עראָבערער. וועלפן — גוועלפן, די פּאַרטיי פון די פּאַפּסטן, וואָס האָבן געפירט ענדלאָזע מלחמות קעגן די קייזאָרים. מוסקאָוויטער — די רוסן. זאַקשן — די זאַקסן, וורזנקן — די פראַנקן, אַפּיפיור — דער פּאַפּסט. דוכּס (דוקעס) — אַ דיוק, אַ פירסט. הגמונים — די הערשנדע פירסטן פון דער קירך. גראַבן — גראַפן, לאַנד־גראַפן, מאַרק־גראַפן. כּומרים — גלחים.

איינער נאָר, אַ קונדס׳ל, צוזאַמען
מיט אַ קהל רויטע סאָסנע־שטאַמען.

פיל איך אין מיין פחד זיך געהויבן —
פון דעם סאָסנעדיק דעם געזונטן,
פון די דורכלויכטן פון גינגאָלד אויבן,
פון די פלאָנטערס פון די שאָטנס אונטן,
פון דעם רויש, וואו יעדער בוים־שפּיץ הויך
ברומט בציבור, דאָך ביחידות אויך.

ליג איך אויפן וואַלד־מאָך אויסגעצויגן,
מיטן צמח דוד פאַר די אויגן.

לייען איך און ווער אַלץ מער באַנומען
פון דער אימה פון דער וועלט־געשיכטע,
ווי אין צמח דוד וואָלטן ברומען
גאַנצע וועלדער, פינצטערע, געדיכטע,
און צו יעדן ווינטן, ווילדן אַקט
וואָלט אַ סאָסנע צוגעברומט צום טאַקט.

ווי דער קריג פון גוג און מגוג פלאַקערט,
און עס ווערן וועלטן דאָרט צעאַקערט!

לאָזט זיך גאַנגיז־קאַן פון טאַרטאַריאָה,
ווי אַ שפּאַרבער, אויף די מוסקאָוויטער;
לאָזט זיך פרידריקוס פון ציציליאָה
אויף די וועלפן, ווי אַ ווילד־געוויטער.
און די זאַקשן גייען אויף די וראַנקן,
און די וראַנקן גייען אויף די זאַקשן,
און זיי האָבן איינס נאָר אין געדאַנקען,

אַז קיין גראָז שוין זאָל נאָך זיי ניט וואַקסן.
יעדער גאָט־געזאַלבטער, קאַן און קייסר,
און דער הייליקער אַפּיפיור — אַלע
זיינען אין דער טויט־אַרבעט דער גרויסער
זייער גאַנצן לעבן אַלץ מבלה.
מלכים, דוכסים, גראַפן און הגמונים,
פאַלש־שווערער, פאַרגיפטער, אויגן־שטעכער,
וואָס אין בלוט־דאָרשט שוינען זיי ניט קיינעם,
חיות אַלץ געקרוינטע און פאַרברעכער —
אַלע שיקן זיי די הענט אין רויב,
און דערשלאָגן מיטן שאַרף פון שווערד,
און צעמאָלן זייער פיינט אין שטויב,
אַזש עס ציטערט אונטער זיי די ערד.

ווערן מיר אַלץ סומנער די געדיכטע
ווילדערנישן פון דער וועלט־געשיכטע.

לייען איך, און אין די סאָסנע־קרוינען
הודיעט דאָ און דאָרט אַ בייזער דוכס;
הער איך הוכא־טלולאָם און געוויינען,
דולע אָפּהילכן פון ווילדע שטוקעס —
זיפצן, סווישצען און אַ בייז־געברום,
אַ בהלה דורכן וואַלד אַרום.

און פון ווילדע איינדרוקן אַ פולע
גיב איך אויפן מאָך זיך ווילד אַ קוליע.

ווי זיי שפרינגען אויף אין פאַנצערס בראַוו,
מיט די אויגן בלוט־פאַרלאָפענע,
פון דעם צמח דודס רשי־תב,

פֿון די בלעטלעך, פֿון די אָפּענע,
שאַלט מיר דורכן וואַלד: אַאו! אַאו!
און צערודערט זע איך יעדערן,
ווילדע רייטער גאַלאָפּירן וואו,
און אויף קיווערס ווייהען פּעדערן,
און אויף הערצער גלאַנצן צלמים רויט,
און אויף זאָטלען פּיקעס בליציקע,
קלינגען שוועדן דאָרשטיקע מיט טויט
פֿון די פּעדדלעך פֿון די היציקע,
און אין הויכן מיין און אויגן ווילד
פֿליען כּומרים מיט און דרשענען,
ווי זיי פּאָכן מיטן נוצרים בילד,
הייסן — „רצחענען און ירשענען!"
אַ, מיין גאָט, ווי בייז צעברענט זיך באַלד
אַלץ אַרום אין פֿלי און שפּיליקן!
ווי עס פּטראַשעט הוזשענדיק דער וואַלד
מיט פּאַרטיליקן, פּאַרטיליקן!

און צו מעריב נעמט דער טאַטע פֿרעגן:
וואָס בין איך אַ טאָג אין וואַלד געלעגן?

זאָג איך, אַז איך בין אַרומגעלאָפֿן
מיט אַ חברה מלכים און הגמונים,
האָב אין צמח דוד זיי געטראָפֿן —
און זיי טוען זיך אַ לאָז אינאייניעם
דורכן וואַלד דעם קאַמערויקער יאָגן,
און די האָרנס און די עכאָס שאַלן,
און די פֿערד מיט שוים מיט ווייסן שלאָגן,
און די פּיקעס בליצן אין די שטראַלן.
האָט דער זון־פֿאַרגאַנג זיי אָפּגעגאָסן

פלוצלונג מיט אַ פלאַקער מיט אַ רויטן;
האָט אַן אָפשיין פאַרכטיק זיך צעפלאַקן
פון חורבנות ווייטע, שרפות, טויטן —
פון די מעשים אַלע, די געמיינע,
וואָס ר' דוד גאַנז האָט אויפגעקליבן,
און ער האָט זיי אין זיין חלק שני,
לויט די כראָניקעס, געניי פאַרשריבן.
לויף איך, טאַטע, באַלד פון וואַלד אַוועק —
האָט עס דען אַ זין, וואָס נאָכאַנאַנד
לאָזט עס הפקר גאָט די ווילדע שלעק
וועלטן אומברענגען אין בלוט און בראַנד?

איז עס אונזער זכות, וואָס איז געגעבן,
אַלץ אין ניט־צעשטערטע סדומס צו לעבן!

קוקט און קוקט דער טאַטע מיט זיין שטילן,
דינעם שמייכל אין די ליפן־ווינקלען,
און ער נעמט זיך מיט זיין קייטל שפילן,
און די טרויעריקע אויגן פינקלען,
ווי ער גיט מיר צאַרט דעם שוויים אַ וויש
און אין צמח דוד באַלד אַ מיש:

זאָל איך נאָר די בלעטלעך איבערמישן
אָט אַזוי צוריק צום חלק ראשון.

זיץ איך שפעט ביים לעמפעלע און לייען,
ווייט שוין, ווייט פון ווילדוואַלד פון פאַרפלוכטן;
ווייען בילדער אַנדערע און ווייען
פון אַ טרוים פון קדושה אַ געזוכטן;
שיינען־אויף פאַר מיר אין חלק ראשון,
פון אַרומיקייט פון שוואַרץ־געדיכטער,

הויכע שטערנס ביי גמרא־טישן,
וואונדערלעכע ליכטער פון געזיכטער,
ווי זיי קומען פון די ווייטסטע דורות,
פאַר מיין זעאונג, ריין און שיין צו שוועבן,
פירן נאָר די שלאַכטן פון די תורות,
ווייזן גבורות נאָר אין הייליק לעבן,
און געהויבנקייט אין עלענד טיפן,
און געלייטערטקייט אין לייד פאַרהוילן —
האָב איך שטאָלץ דעם גרויסן תהום באַגריפן
צווישן צמח דודסביידע טיילן.
און איך האָב מיט עקזאלטירטן ברען
אין דער שוואַרצער, בלוט־פאַרפלייצטער וועלט
נאָר איין פאָלק, נאָר אונזער פאָלק געזען
פון אַ שיין פון הייליקייט באַהעלט.

ליכטער פון ישראל! ווי איך ווענד
אַלץ צו אייך־נאָך מיין פאַרבענקטן בליק,
ווען דער ווילדוואַלד ברומט אַרום און ברענט
מיט זיין פולער פאַרכטיקייט צוריק.

קאָלד ספרינג ראוד, מאנטיסעלא, נ. י., 1936.

מיטן „עמק הבכא“*)

מי הוא זה האיש האכזרי
שלא יבכה בראות ספרי.

(ר׳ יוסף הכהן אין זיין הקדמה־
שיר צום עמק הבכא)

דאָס ספרל ליגט אויפֿן שטענדער,
אנשטאט דער גמרא, פֿאַר מיר;
עס בלוטיקן צייטן און לענדער
אַרויס פֿון די בלעטלעך פּאַפּיר.

די ווענט פֿון בית מדרש צעגייען
זיך ערגעץ אין פֿינצטערן שרעק,
און איך און ר׳ יוסף הכהן,
מיר בראָדזען אין בלוטן אַוועק.

---

*) עמק הבכא — אַ געשיכטע פֿון די אידישע צרות און גזרות, זייער פּאַטעטיש, אָבער זייער געווויסנהאַפֿט געשריבן, אין אַ שיינעם ביבלישן סטיל, וואו די טיף־דורכגעפֿילטע שילדערונגען ענדיקן זיך נאָכאַנאַנד מיט אַ רוף צום „גאָט פֿון משפּט“, אַז ער זאָל ניט פֿאַר־שווייגן די אומשולדיק פֿאַרגאָסענע בלוטן. דער מחבר, ר׳ יוסף הכהן, אַ געלערנטער היסטאָריקער און מעדיקער, איז געווען אַ זון פֿון די פֿאַרטריבענע פֿון שפּאַניע, וואָס האָט אַליין דורכגעמאַכט אַלערליי גירושים און גזרות, און זיין ווערק איז דורכגעדרונגען מיט אַ גליענדיקער ליבע צו זיינע פֿיל־געפּלאָגטע ברידער.

ר׳ יוסף הכהן איז געבאָרן געוואָרן אין יאָר 1496. ער איז געווען מיט 4 יאָר עלטער פֿון דעם וואונדערלעכן שלמה מולכו, דעם הויך־געבילדעטן, הויך־באַגאַבטן, עקזאַלטירטן מאַראַן, וואָס האָט פֿריער, אין קריסטענטום, פֿאַרנומען אַ הויכן אַמט אין קעניגלעכן הויף פֿון פּאָר־טוגאַל און דערנאָך האָט ער זיך עפֿנטלעך דערקלערט פֿאַר אַ אידן, ריזיקירנדיק מיט זיין לעבן, און איז געוואָרן אַ פֿייערדיקער מקובל.

ער פירט מיך דורך בלוטן פון קדושים,
וואָס שווימען — אַ גזר נאָך אַ גזר;
און תמיד אַלץ הער איך אין רויש אים:
באַצאָל, גאָט פון משפט, דערפאַר!

עס כאַרכעלט אין שורה און יעדער
אַ קהילה אין הענקערשע הענט —
צעקוילעט, צעמאָלן אויף רעדער,
אויף אויטאָ־דאַ־פעען געברענט.

איך גוס'ע מיט זיי אין די ווייען,
איך בראָט זיך מיט זיי אין דער בראַנד
און הויב, ווי ר' יוסף הכהן,
צום הימל די הענט נאָכאַנאַנד.

איך האַלט אין איין רופן און טענהן:
פאַרוואָס אַזאַ שוואַרצער גזר דין!
בעת פנימער טוען אַלץ שיינען
אין קדושה פון טאָרטור־מאַשין.

באַגלייטנדיק דעם רעטועלהאַפטן דוד הראובני און פלאַמענדיק מיט גראַנדיעזע משיחיסטישע זעאונגען און פלענער, איז שלמה מולכו אין עלטער פון 32 יאָר פאַרברענט געוואָרן אויפן שייטערהויפן. שלמה מולכו האָט געפאַנגען דאָס האַרץ פון זיין דור. און ר' יוסף הכהן הויבט־אָן די באַשרייבונג פון מולכו'ס לעבן און מאַרטירער־טויט מיטן אויסדרוק: ויצא חוטר מפורטוגאַל — אַ וואונק אויף דער משיחיס־טישער נבואה פון ישעיה'ן: ויצא חוטר מגזע ישי. ער שרייבט אויך וועגן מולכו: ויחכם מכל האדם — אַ וואונק אויף שלמה המלך. וועגן מולכו'ס טויט אין די פלאַמען שרייבט ער: ויקריבוהו עולה לה'.. וירח ה' את ריח הניחוח. די אַלע אויסדרוקן האָב איך אריינגענומען אין מיין פּאָעמע.

און צווישן די קדושים־געשטאַלטן,
אין שטראָמען פון פאַרכטיקן שיין,
דערזע איך פאַר זיך, אַ צעשטראַלטן,
דעם קדוש דעם איידעלסטן מיין.

ר׳ שלמה, מיין העלד מיין דערהאַרטער,
ווי לויכט ער פון שטראַליקער ראַם!
אַ, חוטר מפּורטוגאַל צאַרטער,
געזאַלבטער אין פייער און פלאַם!

אַט זע איך אים ווייט דורך די דורות,
אַן אָנוס ביים קעניג אין הויף,
וואָס וואַרפט פון זיך אָפּ אַלע מוראס
און דרייסט ווי אַ איד טרעט ער אויף.

אַט טוט ער, אַן אויסלייזער, גלענצן,
פון גאָט אויסדערוויילט אין גינאָד;
ווי יונג — און דער קליגסטער פון מענטשן
אין רמז, אין דרוש און אין סוד.

אַט קומט ער אין רוים, אין פאַרפלוכטער,
צום פּאָפּסט מיט זיין שליחות צו גיין,
און פּריידיקט, פון קירך אַ געזוכטער,
און פאַנגט יעדע האַרץ מיט זיין חן.

און אָט אין דער שליחות דער גרויסער
דערשיינט ער מיט שטאָלץ, ווי אַ איד,
אַליין פאַרן פינצטערן קייסער,
און ווערט באַלד אין קייטן געשמידט.

מען שליסט מיט אַ צוים מיט אַ שווערן
אים תיכּף דעם מויל אויפן אָרט,
עס זאָל שוין קיין אויער ניט הערן
זיין שטאָלצן, באַגייסטערטן וואָרט.

מען בעט זיך ביי אים ער זאָל ווייטער
פאַרבלייבן אַ קריסט און זיין שמד —
אומזיסט! און מען פירט אים צום שייטער
פון תפיסה אַרויס מיט פּאַראַד.

געשמידט, דאָך אין זעל אַזאַ פרייער,
גייט פריידיק ר' שלמה צום גרויל;
ער וואַרפט זיך מיט פעסטקייט אין פייער,
און אַלץ מיטן צוים אין זיין מויל.

אָט כאַפּט אים דער פלאַם אָן און בראָט אים,
אַ גאַנצאָפּער וואויל אין גערוך;
דאָך שווערט מען דערנאָך, אַז מען האָט אים
געזען אין אַ הויז אויף באַזוך.

עס צווייפלט ר' יוסף הכהן:
הלואי וואָלט עס וואָרהאַפטיק זיין!
דאָך טוט ער, ר' שלמה, נאָך ווייזען
אויך איצט פאַר מיר הייליק און שיין.

ער טוט פאַר מיר קויל־שוואַרץ אַ פינקל,
אַ בליק פון זיין פלאַמיקן גרויל —
אָט דאָ אין בית מדרש אין ווינקל,
און אַלץ מיט'ן צוים אין זיין מויל.

און אַט פון קריסטאַל־ליכט אַפולע
ווערט באַלד דער בית מדרש צעשטראַלט;
דאָס לויכט מיטן ליכט פון דער גאולה
די קדושה אַרום זיין געשטאַלט.

די גאולה, די קראַפט די געהיימע,
וואָס רייסט זיך פון צוים פריי אַרויס —
צו לעבן און ליבן אָן אימה
און שטאַרבן אין הייליקייט גרויס.

אַט לויכט ער שוין ווייט דורכן פענצטער,
דורך דורות, פון שטראַליקער ראַם —
מיין ליבסטער, מיין צאַרטסטער, מיין שענסטער,
פון גאָט אַ געזאַלבטער אין פלאַם.

איך ברי זיך אין טרער אין מיין הייסער
און קוק צו דער זעאונג זיך צו:
אָ, לערן מיך, הייליקער, גרויסער,
צו לעבן און ליבן, ווי דו!

די כנסת ישראל צו ליבן,
וואָס בלוטיקט צעזייט און צעשפרייט,
פון טיש פון איר פאָטער פאַרטריבן —
אין פייער צו גיין פאַר איר גרייט.

אָ, לערן, אַנטפּלעק מיר, ר' שלמה,
דעם כח, דעם וואונדער פון דעם —
צו גיין אויף דיין דרך אָן אימה,
דעם דרך פון קידוש השם.

ניו יאָרק, 1937.

ויהי בנסע הארון

ויהי בנסע הארן, ויאמר משה:
קומה ה׳ ויפצו איביך, וינסו
משנאיך מפניך.
(במדבר י׳, לה׳)

אַלטע, אויסגעקושטע ספר תורהס,
אויסגעקושטע פון אַ צענדליק דורות,
טראָגט מען צו מיט אַלטע, ציטערדיקע הענט,
און די פּנימער די אַלטע שטראַלן,
און פון אַלטע לעפצן ווערטער פאַלן,
אַלטע ווערטער צווישן אַלטע קלויזנע ווענט.

און אין אַלטער שפּראַך, אין קוים דערהערטער,
טוט אַ בליץ דער פּירוש פון די ווערטער,
טוט אַ זעאונג פאַר די אויגן מיר אַ בלענד;
זע איך וואַנדערן אַ פאָלק אַ גרויסן,
ווייט אין מזרח, דורכן זאַמד דעם הייסן,
שבטים, פאָנען, מחנות קריגער אָן אַן ענד.

און עס איז געווען (צוריק פיל יאָרן),
ווען געצויגן איז אין שלאַכט דער ארון,
זע איך משה שטייט אין מדבר פאָרן,

און עס שיינט זיין פּנים מיטן זונען־ליכט,
און ער רופט: אָ, לאָז זיך גאָט דערהערן,
און עס זאָל צעשפּרייט דער קריגס־פיינט ווערן,
זאָל דער שונא לויפן פון דיין אַנגעזיכט!

און דער קריגס־פיינט קוקט מיט טויזנט אויגן,
גרייט מיט שווערדן און מיט פייל און בויגן
צו באַגעגענען די וואַנדערער מיט טויט,
און פון אַלע בערג און פעלזן־נעסטן
שיסט דער לוגער אויף די מידע רעשטן,
לייגט זיי אויס אין מדבר־זאַמד פאַרוויינט.

שטראַלט און כוואַליעט זיך דער מדבר פּאַרן;
זע איך, ווי עס ציט אין שלאַכט דער ארון,
און די ווערטער משהס קלינגען שטאָלץ און גרויס,
שאַלן די חצוצרות, גייען פאַלקן,
טראָגט זיך איבער זיי דער זייל פון וואָלקן,
און דער שיינענדיקער פירער גייט פאַרויס.

פיל איך, ווי דער מדבר אָטעמט פייער,
און ער בלענדט אַ פורכטבאַרער, אַ פרייער,
און עס קעמפט ישראל אין צעגליטן שטויב,
טוט פאַר זיך אין שרעק די שונאים יאָגן,
טוט זיי מיטן שאַרף פון שווערד צעשלאָגן,
גרינגער פון אַ הירש און שטאַרקער פון אַ לייב.

און דערהויב איך זיך אין זעאונג העכער,
זע איך פלוצלונג גאָר פאַרשנייטע דעכער,
קוק איך זיך אַרום און כאַפּ זיך וואו איך בין:

זע איך זיך אין קלויז אַ יונג אַזוינער,
וואָס אַ דאַווגער איז ער גאָר אַ קליינער,
חלומט ער חלומות אויסן וועג און זין.

זע איך שוין ניט מער דעם מדבר פאָרן,
נאָר דאָס קלייזל אויפֿן צווייטן גאָרן,
און עס ליגט צו מזרח־זייט דער אַלטער מאַרק,
זיצן דאָרט די מחנות אין געשרייען,
איבער פֿייער־טעפּ, אין ווינט און שנייען,
און מען וואַרט אויף לייזונג און מען שילט זיך שטאַרק.

און איך הער אין קלויז די אַלטע ווערטער,
אין דער אַלטער שפּראַך, אין קוים דערהערטער,
אין דער שטימונג אין דער גראָ־צעשטערטער,
און איך זע די אַלטע הענט, וואָס ציטערן,
און די שוואַכע קני און וואַסער־אויגן,
און די אַלטע רוקנס טיף־געבויגן,
און איך פֿיל דעם חוזק אָט־דעם ביטערן.

ניו יאָרק, 1930.

מיטן „יוסיפון״*)

(ש. ניגער)

איך זיץ מיטן יוסיפון נעכט גאַנצע, באַנגע,
און וואַנדער אין חורבן און בראַנד;
איך הער דורך די שלאָפלאָזע שעה'ן, די לאַנגע,
דעם שאַל פון דעם שטרייט נאָכאַנאַנד.

אָ, רוים הרשעה! איך פיל די באַליידיקונג
פון קנעכטישן יאָך, ווי עס ברענט;
איך זע אין עקסטאַז ירושלימס פאַרטיידיקונג
און שטיי אויף די מויערן־ווענט.

*) יוסיפון — אַ געשיכטע פון די ציַיטן פון צווייטן בית המקדש, געשריבן אין רוים, אין אַ ריינעם, שיינעם העברייאיש, ביים סוף פון 10טן יאָרהונדערט, פון אַן אומבאַקאַנטן אידישן שריפטשטעלער, אויפן גרונט פון די ווערק פון יוסף בן מתתיהו (יוסף פלאַוויוס).

דער ספר האָט געהאַט אויף מיר אין מיין קינדהייט די געוואַלדיקסטע ווירקונג — דערהויפט די לעצטע טיילן, וואו עס ווערט געשילדערט דער גרויסער אידישער פריהייט־קאַמף קעגן די רוימער. דער מחבר פון „יוסיפון״ זידלט די אידישע קעמפער און זינגט לויב־געזאַנגען די רוימישע פאַרשקלאַפער — אַזוי ווי עס טוט יוסף בן מתתיהו, וואָס האָט געשריבן זיינע ווערק אין פאַלאַץ פון רוימישן ציזאַר. מיטן גאַנצן קינדערשן האַרץ האָב איך אָבער געפילט, אַז „יוסיפון״ איז ניט אויפריכטיק — אַז טיטוס הרשע איז טאַקע געווען טיטוס הרשע און די קעמפער אויף די מויערן־ווענט פון ירושלים זיינען טאַקע געווען די וואונדערלעכע, גרויסע העלדן.

איך האָס די פּאַררעטעטער! איך גיי מיט אַ מעסער
און נוץ אים אין יעדן געלאַף.
אָ, שטאַרבן אין פרייהייט אין שטאָלצער איז בעסער,
ווי שענדלעך צו לעבן אַ שקלאַף!

איך דאָרשט נאָך אַ גבורה־טויט פון אַ באַפרייער
און האַלט ניט פון יוסיפון׳ס רייד;
איך שפּרינג מיט די העלדן דורך רייפן פון פייער
און יאָמער פאַר פאַרכטיקער פרייד.

און מאָרגן שוין קום איך מיט אויגן מיט רויטע
אין חדר דירעקט פון דער שלאַכט;
און ביי דער גמרא אַלץ צייל איך די טויטע,
וואָס זיינען געפאַלן ביינאַכט.

מיר לערנען די סוגיא, דעם פּלפּול דעם שאַרפן,
מכוח די הענדלער פון לוד;
די שווינדלער, ווי קונציק עס פּאַקט זיי רב׳ טרפון —
אַלץ קאָפּ־דריי געגנוג אויפן פוד.

דאָך ווילד איז מיר אַלץ און איך וויל עס ניט קענען,
איך קוק און טו קיינעם ניט זען;
מען זיצט, ווי עס וואָלט ירושלים ניט ברענען,
ווי גאָרנישט, אָ, וואָלט ניט געשען!

די הענדלער, רב׳ טרפון — זיי אַרן מיך ווייניק,
איך זיץ און איך פּלאָטער און טראַכט:
אָ, וואָלטן נאָר זיין די פאַרטיידיקער אייניק
און שטיין אויף דער וואַך פאַר דער שלאַכט!

איך זע די לעגיאָנען אין אָנפֿאַל אין גרויסן
נאָך טיטוס'ס פֿאָך מיט דער האַנט;
אַט נעמט מיט די הערנער די אייזערנע שטויסן
אַ ריזן־באַראַן שוין די וואַנט.

שטעלט אַפּ מיך דער רבי דער גוטער אין מיטן:
וואו פֿליט הענדום־פּענדום אַ איך?
אין גינשפּעריק וואו אויף אַ גאָלדענעם שליטן,
צי גאָר אויפֿן הימל־יריד?

און באַלד אַ פֿאַרשעמטער שוין טו איך באַגרייפֿן,
אַז עפּעס מיט מיר איז ניט גוט,
און נעם זיך, ווי אַלע, דעם קאָפּ מיינעם שלייפֿן
מכוח דעם האַנדל אין לוד.

נאָר פּלוצלונג, אין מיטן פֿון מוח־גימנאַסטיק,
טוט ווידער אַ בליץ פֿאַר מיר דאָך
די כוואַליע פֿון אָנפֿאַלער, מעכטיק און האַסטיק —
אַ בראָך, אָ, אין פֿעסטונג, אַ בראָך!

איך זאָג־נאָך דעם רבין און טו אים קוים הערן,
באַקוקט מיך דער רבי מיט חשד;
ערווישט מיר דעם שוויים און ער טאַפּט מיר דעם שטערן:
צי איז עס אַ קרענק, צי אַ טשאַד?

אַט שפּרייז איך שוין פֿריי אויף די גאַסן פֿון חדר,
און סומנע זעט אוים מיר דער רויך,
וואָס וואַליעט אין ווינטער־פֿאַרנאַכט אַלץ כסדר
פֿון קוימענס אָן צאָל אין דער הויך.

דער וואָלקן פֿון חורבן, דער וואָלקן דער בייזער,
ער הענגט, ווי אַ פֿלאַמיקע שטראָף;
אָ, פֿאָטער אין הימל, ישׂראלס דערלייזער,
צי זאָל עס באַדייטן דער סוף?

איך שפּאַן דורך די גאַסן, אין אומרו אין גרעסטער,
און זע רק פֿון חורבן דאָס בילד,
און דריק די גמרא די גרויסע אַלץ פֿעסטער
צום האַרצן, אַזוי ווי אַ שילד.

איך האָב שוין די שטאָט ביז די ווייטע קאַשאַרן
מיט שטיינערנע שויך־ווענט פֿאַרבויט,
און הויך אויף זיי טוען פֿון וואָלקן זיך שפּאַרן
די העלדן אין פֿייערדיק־רויט.

אָט פֿלאַמט דאָרט אלעזר, דער זון פֿון עננִי'ן
מיט יוחנן הגלילי פֿאַרויס;
און שמעון הויבט אויף קעגן שונא'ס לעגיאָנען
דעם בליציקן שווערד אַזוי גרויס.

איך גיי מיט די העלדן אַרום אין די פֿלאַמען,
אויף שויך־ווענט אין וואָלקן געבויט,
און ביז איך דערשלעפּ זיך אַהיים צו דער מאַמען,
אַ מידער סיקריקי האַלב טויט.

ניו יאָרק, 1933.

יום כפור אין שול

עס ברענען נשמה־ליכט מיר, מעלאנכאָליש,
און סומנע די וועקסענע שטראַלן,
זיי בויגן זיך, קאַרטשען זיך אום אין אַן אימה,
ווי ווער וואָלט געהיים זיי באַפאַלן.

און פול איז די קלויז מיטן פלאַטער פון פלעמלעך
און וויינענדע מענטשן אין ווייסן;
עס הוידען זיך קיטלען, עס וואַרפן זיך אַרבל,
עס רייסן זיך שאָטנס און רייסן.

עס הוידעט זיך ווייס אין די קיטלען דער עולם,
און וואַרפט מיט די אַרבל צעשראָקן,
און קלאַפט אין פאַרצווייפלונג די הענט אָן די שטענדערס
און טופעט אין היי מיט די זאָקן.

און ס'הויבט זיך דער היי־ריח אויף און פאַרשיכורט,
און געלבלעך אַ שטויב אַ געדיכטער
פאַרנעבלט די קלויז און די ליכט און די שטענדערס,
פאַרבלייכט און פאַרגעלט די געזיכטער.

און אומהדיק קוקן די אַלע געזיכטער,
פאַרהילטע ביינאַכט אין טליתים,
אַזוי ווי עס וואָלט זיך דאָס הוידען און שאָקלען
אַ גרויזאַמער קהל פון מתים.

עס הוידעט און שאָקלט זיך גרוויליק דער קהל,
און ס'טראָגט פון פאַרשידענע זייטן
אַ הודיען פון תפילות און אַלטע נגונים,
פון אַלטע, פון גרויזאַמע צייטן.

און ס'טוליעט זיך נאָענט צום פאָטער אַ אינגל,
אַ שטילער, אינמיטן די גוואַלדן,
פאַרטיפט אין מחשבות, דעם שטערן דעם הויכן
אין מחזור פון זיידעס באַהאַלטן.

ער טראַכט פון דער גרויסקייט פון מלך־המלכים,
ווי קליין און ווי שוואַך און ווי אָרעם
איז קעגן אַלמעכטיקן גאָט כביכול
דאָס שטערבלעכע מענטשל, דער וואָרעם.

ער טראַכט, און ער ציט זיך צו גאָט און באַהעפט זיך,
און בעט ביי אים רחמים און כוח,
צו קענען פאַרטרייבן די שרעקלעכע ספקות
פון שוואַכן, פון קינדערשן מוח.

און ס'הודיען די תפילות, און ס'קלאָגן די יעלות,
און ס'שוידערט דער גוואַלטיקער לשון,
אַזוי ווי די ביימער פון אַלטע בית־עלמינס,
ביינאַכט אין צעשטורעמטן אָסיען.

און ס'דוכט זיך, די גייסטער פון אַלטע מארטירער,
זיי ברומען דאָ מיט אין די גוואַלטן;
און ס'דוכט זיך, דער יאָמער פון הונדערטער דורות
פאַרנעמט זיך די הימלען צו שפּאַלטן.

עס חודיען די תפילות, עס קלאָגן די יעלות,
און שטאַרקער צעברומט זיך דער עולם,
און ס'גייט אַ געוויש, ווי פון וואַסערן פילע,
אַרויף צום רבונו של עולם.

און ס'מאַטערט דער אינגל זיך פאָרשטעלן ריכטיק
די גרויסקייט פון גאָט און זיין וועזן —
גענוי און גענויער, אַזוי ווי ער האָט עס
אין הייליקע ספרים געלעזן.

דאָך פלוצלונג־וואָס טוט אים אַ קלאַפּ אין געהירן,
אַזוי ווי מיט עפּעס אַן אייזן;
עס טוט אים די העלישע קליפּה אַן עגבער:
„ווער קען עס, ווער קען עס באַווייזן?"

עס פאַלט אויפן אינגל אַן אימה אַ ווילדע,
און ס'שווימט אים אַרויס אין זכרון
— די ענדלאָזע שטראָף פאַר אַזעלכע מחשבות
דער גיהנם, דער פורכטבאַרער צאָרן.

און ס'שרעקן די ליכט אים, די שאָטנס, די קיטלען,
און ס'דרינגט אים אַדורך יעדן אבר
די קעלט און דער עלענד, דאָס פוילעניש וויסטע
פון פייכטן און פינצטערן קבר.

אָט זעט ער דאָס פייער דאָס גרינע פון גיהנם,
אָט הערט ער די שוואַרצע יללה —
די שבעה מדורים מיט זינדיקע זעלן,
די מחנות מלאכי חבלה.

און פלוצלונג טוט ווידער אין מוח אַ קלאַפּ אים,
אַזוי ווי מיט עפּעס אַן אייזן,
און ס׳עגבערט די העלישע קליפּה און עגבערט:
„ווער קען עס, ווער קען עס באַווייזן?"

עס דאַוונט מיט גרויסער התלהבות דער עולם,
נאָר איינער, דער צווייפלער דער קליינער,
ער שטייט צווישן פּאָטער און פריינט אַזוי איינזאַם,
און ס׳קוקט זיך נישט אום אויף אים קיינער.

אַ, איינזאַם, אַ, פינצטער, אַליין מיט זיין אומגליק!
ער שטייט אָן באַוועגונג, אָן לשון,
ער שטייט און ער פלאַטערט, צום טויט ווי פאַראורטיילט,
מיט שוויים און מיט טרערן באַגאָסן.

עס ווייס נישט דער פּאָטער, עס ווייסן די פריינט נישט
די טיפע, די גייסטיקע ליידן,
וואָס האָבן פאַראומערט זיין פרילינג פון לעבן,
געטרייבט פון זיין יוגנט די פריידן.

ניו יאָרק, 1897.

מידקייט

עס קומט אויפן זין מיר אַ בילד פון אַמאָל:
איך זיץ אין ישיבה *) און לערן,
צונויפגעדריקט שטערן צו שטערן;
נאָך צענדליקער לערנען ביים טיש אויפן קול.
עס ציען זיך צענדליקער טישן,
עס מישן זיך גוואַלדן און מישן.
ברומט איטלעכער אוים זיין גמרא באַזונדער,
דאָך אַלעמענס איז דער געשריי;
אַנטפלעקן זיך איטלעכן ליכטער און וואונדער,
דאָך ווייהט אַזאַ וויי, אַזאַ וויי.

עס פינצטערט אין שטום־שפּיל פון פענצטער פאַר מיר
דער ווייסער און ווינטיקער דרויסן,
עס שטויסן זיך שאָטנס און שטויסן,
איך קוק אויף די שויבן און וואַרט אַלץ אויף איר —
אָט קומט זי פון שניי־שטילע וועגן
און זילבערט אין פענצטער אַנטקעגן;
זי ווייהט פאַר מיין ברענענדן שטערן אַלץ קילער,
אַ שימערנדע שניי־שיין־געשטאַלט.
אַ ליבער, לבנהקער חלום, אַ שטילער,
אין מיטן באַטויבנדן גוואַלד.

---

*) וואלאָזשינער ישיבה.

און דרויסן די פּראָסט־נאַכט די פינצטערע ברענט,
און אַלץ איז אין סודות באַהאַלטן,
און אינוויינינק גרוילן די גוואַלטן,
און ענגער אַלץ שטיקן צונויף מיך די ווענט.
מיך מאַטערט די מידקייט פון דורות,
דער רעש פון חזרן תורות,
עס בלאָנדזשעט מיין בליק אויף די שויבן פון שטילקייט,
איך בעט פאַר די קוויטן פון אייז:
אָ, שנייאיק געשפּענסט מיין, אָ, טרוים פון מיין קילקייט,
באַווייז זיך, און צויבער באַווייז!

אָ, גיב מיר אין ברען פון דעם הימל־יריד
דיין אייזיקן אָטעם צו פילן,
דעם מאַרך דעם צעהיצטן צו שטילן.
איך בין פון די תורה־מלחמות שוין מיד —
די בלוטן פון האַרצן צו בייטן
אויף פּאַרמעטם פון אַלערליי צייטן.
אָ, גיב מיר, פון קילענדער דו אַ באַרויבטן,
דיין פּראָסט־שטילע צפון־נאַכט דו —
פון בבלס פון טומעל־און־גוואַלד אַ באַטויבטן,
אַנטרונגונג אַוואו נאָר, אַוואו!

ניו יאָרק, 1923.

דריטע אפטיילונג

די ערשטע טריט

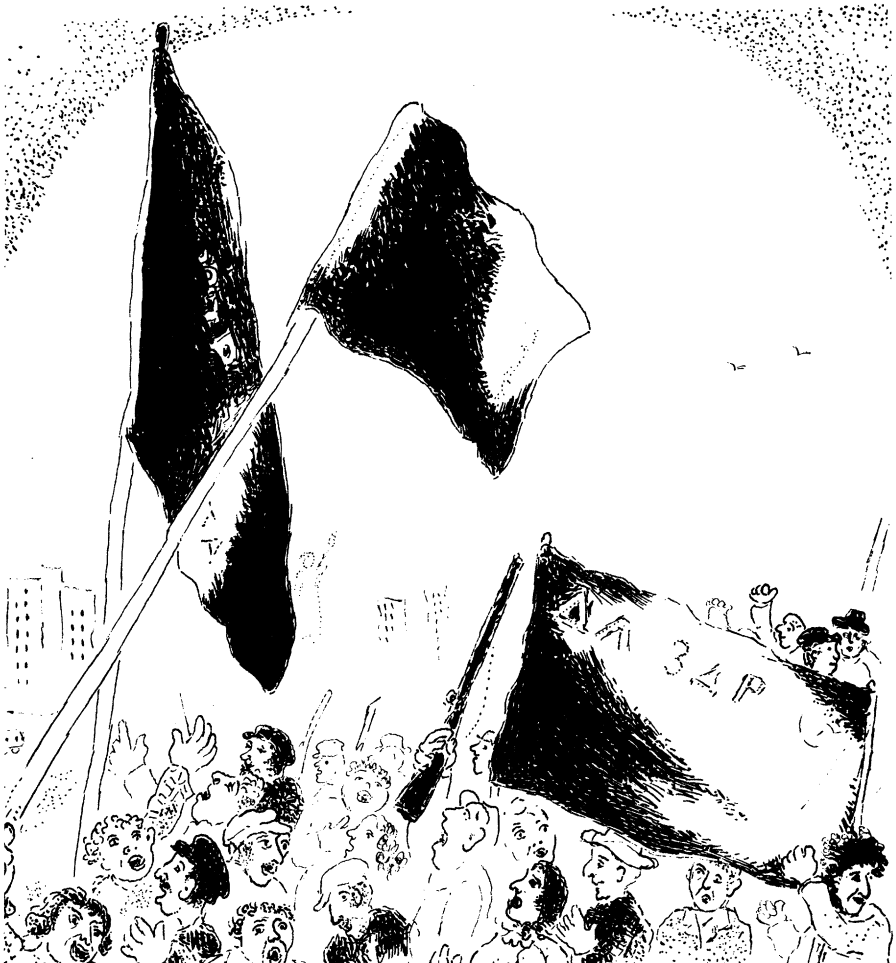

די ערשטע טריט

1

די פיאָנערן

(צום אָנדענק פון א. קרעמער)

איר גייט אין אַ גרויען, געהיימען פאַרטאָג
אַרוים מיטן רויטן לאַמטערן;
איר טוט אין דעם חושך אַ זאָג:
זאָל ליכטיקער ווערן!

און ליכטיקער ווערט דורכן נעבל. מען זעט
דעם אַפּשטראַל אַרום דעם צעשפּרייטן;
עס טראָגט זיך אַ ליכט־עסטאפעט
אין פייערדיק־רויטן.

דער אָנזאָג פון גאולה, וואָס וועקט און דערהויכט!
און וואו נאָר דאָס ליכט טוט זיך ווייזן,
צערייסט עס די בליי און באַלויכט
אַלץ גרעסערע קרייזן.

איר גייט אויף די אָרימסטע בוידעמס אַרויף,
איר לאָזט זיך אין קעלערס אַרונטער,
און אומעטום גייט מיט אייך אויף
די האָפענונג מונטער.

עס מערן זיך ליכטיק מיט יעטווידן טראָט
די מחנות פון פאָלק פון דערוועקטן;

צי זעט מען דעם אָרעם פון גאָט
אין ליכט אַן אַנטפּלעקטן?

דער נכנע, וואָס האָט זיך אין פּחד געקניט,
פאַרשטומט, ווי אַ שעפּס פאַרן שערער —
ווי האָט אין אים שטאָלץ זיך צעגליט
דער בראַווער צעשטערער!

ווי שנעל און ווי שלאַנק גלייכט דער רוקן זיך אויס,
וואָס האָט זיך אין דרייען געבויגן;
ווי פלאַקערן אויף אַזוי גרויס
פאַרלאָשענע אויגן.

די שפּלטע הויבן זיך העכער אַלץ אויף
און הויבן מיט זייער דערהויבן
די אומה די גאַנצע אַרויף —
וואָלט ווער עס ווען גלויבן?

פאַר מיר איז דער וואונדער פון וואונדערס געשען,
דער אומבייט פון טויזנטער יאָרן —
איך האָב מיט די אויגן געזען
אַ פאָלק ניי־געבאָרן.

איך האָב עס געזען אין אנטציקענדן גליק;
איר האָט אויפן וואָר מיר געגעבן
דאָס פאָלק פון מיין חלום צוריק,
פאַר ווענען צו לעבן.

ניו יאָרק, 1922.

2

אין די פאַרנאַכטן

(צום אָנדענק פון צ. קאָפעלזאָן)

איך זע אים פאַר זיך, ווי אַמאָל, אַ פאַרטראַכטן;
ער שטייט אויפן ראָג אין די ווילנער פאַרנאַכטן.

ער קוקט אַזוי ליטע׳דיק, אָרעם און בלאַס,
ווי אויבן דער הימל, ווי אונטן די גאַס.

אַ שטאָט — אַ צעשרומפּען געזיכט פון אַ זקן,
צעקנייטשט אין זאַוואולקעס, פאַרגעלט און צעשראָקן.

די מענטשן, די מויערלעך — שטשופלע און קליין,
און גרויס טיילט זיך אויס נאָר דער וואָלקן אַליין.

ער הענגט אַזאַ דיקער, אין לאַנגוויל אין שווערן,
און טריפט נאָכאַנאַנד זיינע גרויאינקע טרערן.

און אונטער אים ליגט די פאַרהאַוועטע גאַס,
וואָס טומעלט זיך נעבעכדיק, נישטיק און נאַס.

דאָס קערט זיך ניט אָן מיטן יונג דעם פאַרטראַכטן,
וואָס וואַרט אויפן ראָג אין די ווילנער פאַרנאַכטן.

ער שטייט און ער קוקט ניט און קוקט אָבער גראָד,
ביז וואַנען ווער פלאָטערט פאַרביי, ווי אַ סוד.

אַ דריי מיטן אויג און אַ שושקע אין אויער,
עס שאָטנט וועו דורך און פאַרשווינדט אין אַ טויער.

און שטום אויפן ראָג שטייט דער וואַרטער און שטייט,
דער פּנים פאַרטוליעט, די בליקן צעשפּרייט.

אַט סוד'ן זיך איבער אַ צווייטער, אַ דריטער,
און שווינדן אין טויער מיט פרייידיקן ציטער.

מען רוקט און מען רוקט זיך געהיימנישפול צו;
אַט צינדט זיך אַ פייערל אָן ערגעץ־וואו.

און ווייטער אויף אַנדערע ראָגן און ווייטער,
עס שטייט אויף דער וואַך אַליין אַ יונג אַ פאַרשייטער.

און פייערלעך, פייערלעך פיל, אַזוי פיל,
זיי צינדן זיך אָן אין דער שטיל, אין דער שטיל.

זיי גיסן זיך איינס מיטן צווייטן צוזאַמען;
די פייערלעך ווערן פאַרצערנדע פלאַמען.

זיי רייסן מיט אימפעט זיך דורך, פרייערהייט,
באַלויכטן די נאַכט אַזוי רויט, אַזוי רויט.

זיי שפּרינגען פון בוידעם, זיי שפּרינגען פון קעלער,
פאַרכאַפּן שוין אַלע עטאַזשן אַלץ העלער.

זיי שפּרינגען פון ווילנע און מינסק און סמאַרגאָן,
זיי צינדן די מלוכה די ריזיקע אָן.

אַט פלאַקערט גאַנץ רוסלאַנד און ברעכט שוין צוזאַמען,
אַט שטייט שוין די וועלט אַ פאַרכאַפּטע אין פלאַמען.

די כמורנע, די שווערע, פאַרפאַנצערטע וועלט,
אין פייער געלייטערט, פון פייער באַהעלט.

**
*

וואו ביסטו, דו צינדער, וואָס האָט אויף די ראָגן
די פייערלעך אַלע געהיט און געטראָגן?

צי ליגסטו עק־וועלט וואו, פון שנייען פאַרוויהט,
דיין וויסט־ווייס געביין אויף די וועגן פאַרזייט?

צי שטייסטו נאָך אַלץ און באַוואַכסט נאָך דאָס פייער,
ווי שטענדיק, אַ גרייטער, ווי שטענדיק, אַ טרייער?

צי מיד, אויף אַ ווייט־פרעמדער ערד ערגיץ וואו,
דערלעבסטו די יאָרן די לעצטע אין רו?

צי טראָגסטו אין גלות אויך, שטיל און באַשיידן,
דאָס הייליקע פייער אין הייליקע ליידן?

דו העלד פון מיין ליטע, אַוואו נאָר דו ביסט,
אָ, זיי מיט דער שׂרפה דער גרויסער באַגריסט!

ניו יאָרק, 1922.

3

אויפן פּאַראַד ··

טוט אַ קלאַפּ די מוזיק מיט די מעשענע מיילער,
פּילדערט־אויף דער סאַבאָר מיט די קופּערנע צינגער,
און דער הויפּט־גענעראַל, מיטן קאַרק פון אַ קיילער,
טוט אַ הויב פּאַרן הימן צום שלייף זיינע פינגער.
גייט אַ פּלאַטער פון ביקסן אַדורך די יוואָנים,
טוען אַקסלען אַ צופּ מיט די גאָלד־עפּאָלעטן,
און עס שפּרינגען די קלאַנגען אַרויס, ווי גזלנים,
אין געדיכטן, אין ענדלאָזן וואַלד באַיאָנעטן.

און עס קייקלט אַדורך די יוואָנישע ציילן,
ווי אַ דונער: הוראַ! — און בלייבט הענגען פּאַרפּראָרן;
און עס ציטערט דער אָפּהילך דורך ווייט־ווייטע מיילן,
דורך שניי־וויסטע מיילן פּאַרפּראָרענעם צאָרן.
און דאָס אַלץ איז פּאַרפּלייצט מיט אַ בלענד־ליכט אַ קאַלטן—
און דער שטאָל־גלאַנץ פון ביקס, און דער גאָלד־פּלאַם פון צלם,
און די זייד אויפן שטאַנג מיטן גאָט דעם באַשטראַלטן,
און דער קאָפּ־אָפּגעדעקטער, צעשראָקענער עולם.

און איך זע זיך אַ אינגל דאָרט שטיין,
מיט פּאַרשצעמטע פויסטן און ציין,
טריפה־ביכלעך אין בוזעם פּאַרפּאַקט,
און איך מורמל אַ האַס־ליד צום טאַקט —
די טיראַנען מיין גלוטיקן האַס!
מיין פּאַראַכטונג דער קנעכטישער גאַס!

און איך פיל, אַז פּאַרבאָרגן אין בוזעם ביי מיר
טראָג איך פלאַמען אין ביכלעך פּאַרגעלטע פּאַרשטעלט;

טראָג איך שטורעמס פאַרוויקלט אין בלעטלעך פּאַפּיר —
און אָט גייען זיי באַלד שוין ארוים אויף דער וועלט.
צינדן מאַכן זיך אָן, מיט אַ גרים־פייער אָן,
טוען לאַפּטשעס אַ טופּ דורך דער ענדלאָזער פלאַך,
טוען פּלייצעס אַ שפּאַר, הונדערט פּופּציק מיליאָן,
און עס דונערט דער גרעסטער אַלט־וועלטיקער קראַך.

טוען גייסטער אַ שוואונג, הונדערט פּופּציק מיליאָן —
צו דער זון! צו דער זון! — דורך דער ענדלאָזער פלאַך;
שפּאַרן בבלשע טורעמס אין הימל אַזש אָן,
און עס קען שוין קיין גאָט ניט צעמישן די שפּראַך.
„אַ שטיי אויף! הויב זיך אויף!״ — און מיך טוט אַ הויב אויף,
און איך לויף הינטער שטאָט צו אַ לעבן אַ העלס,
און איך רוף אין דער אייזיקער ווייט און איך רוף
מיטן ווינט פון דעם צוג, מיטן פייף פון דער רעלס.

*
**

און אַזוי האָט מיין פּאַטום באַפוילן:
ביי אַ קאַשטאַנבוים ערגעץ אַ הוילן
לעב איך דורך מיט אַנטציקענדן ציטער
יענעם ערשטן נשמה־געוויטער,
דעם פיל־שטימיקן שטורעם, דעם יונגן,
וואָס האָט נאָכדעם מיין לעבן פאַרקלונגען.

ניו יאָרק, 1922.

4

רעפלעקסיעס

זי האָט זיך, ווי אַ שטערן, איבער מיר געשטעלט
און האָט מיין הונגער־לעבן פייערליך באַהעלט.
און כאָטש איך האָב געפּרואווט זיך ווערן שאַרף און ביטער,
ווי אַ געוועזענער בעל מוסר אַ געניטער,
אַנטקעגן אָט די נאַרישקייטן פון דער וועלט,
איז וואונדערלעך געווען דער ערשטער ציטער.

זי איז, אַ שטילער שטערן, מיר אין וועג געקומען —
דער פּנים מאַט, מיט צער פון דורות דורכגענומען,
די באַקן פול מיט זון־גלות, ווי אַ מזרח־בלום,
די אויגן טונקל־טיף, אַראָפּגעלאָזן פרום,
און מיטן שד פאַרשטעקט אין טיפן בליק, אין פרומען.
און באַלד צעברענט זיך די מלחמה שטום.

עס שפּילט דאָס יונגע בלוט, דער איבערפלוס פון קראַפט,
און לײדנשאַפטלעך קעמף איך מיט דער לײדנשאַפט,
און לויט דעם מוסר־נוסח, פּרואוו איך זי דערשטיקן.
איך זאָג זיך אַליך: פאַרגענגלעך זיינען דאָך די גליקן!
איך זאָג זיך טויזנט מאָל: דאָס האָט דאָך ניט קיין האַפט!
דאָך ציט אַזוי אין טייוועלשן אַנטציקן.

ביי־טאָג איז ווי־עס־איז נאָך, צווינגט מען זיך ניט טראַכטן.
דאָך ווער קען ביישטיין די פאַרכשופטע פאַרנאַכטן!
איך זיץ אין דאָך־צימער און בלאָז דעם פּאַפּיראָס,
און די פאַנטאַזיע שוימט, ווי משקה אין אַ כוס,
און איך פאַרגעס די גאַס און אַלע אירע שלאַכטן.
איך זיץ און טראַכט מיר — שדים־ווייס־איך־וואָס.

אַט עפנט זיך מיין חלום, ווי אַ פרילינג־בלום,
און שיכור גליט מיין וועלט אין פאַרבן און פאַרפיום;
דאָך באַלד שוין כאַפּ איך זיך און זע אַן אויפגעגרוילטער:
דאָס צאַרטסטע וועלקט און גנעלט אין טויטקייט אין צעפוילטער.
און ווי ניט לאַנג נאָך פריער, צווייט זיך זינדיק־פרום
מיין טרוים פון ערד און הימל, מיין צעטיילטער.

אַזוי פלעגט פריער נאָך שוין טרעפן מעשה שטן:
איך זיץ פאַרנאַכט ביים מוסר, און אַ גיהנם־שאָטן
טוט פלוצלונג פאַר די אויגן שלענגלדיק אַ שיין,
און שיסט אַ סנאָפּ פון פייער מיר אין מאַרך אַריין,
און האַסטיק שפּרינג איך אויף, אַזוי ווי אָפּגעבראָטן:
הרהורים רעים, גאָט זאָל מציל זיין!

און ווידער קומט זי איצט, אין דער פאַטאַלער שעה,
די לילית די צעשטראַלטע וכל כת דילה,
מיט דעם פאַרפירערישן בלענד־שפּיל, דעם פאַרשייטן,
מיט אַלע רייצנדיקע, פּוסטע נאַרישקייטן,
און קיין פאַרבאַרגעניש איז פון איר ניטאָ,
און ווידער מוז איך שטרייטן, שטרייטן, שטרייטן.

איז דאָך קיין ענדערונג אין מיר ניט פאָרגעקומען,
איך האָב אַן אַנדער מוסר־ספר נאָר גענומען:

אנשטאָט דעם ראשית חכמה *) לעז איך מירטאָוו'ס בריף,**)
און ווידער גריבל איך זיך אומרואיק און טיף,
און מיטן זעלבן סומנעם, מוסרדיקן ברומען,
און מיטן זעלבן מתים־ליכט מאָטיוו.

אָט זיץ איך אין מיין צימער, חויך אַזוי אין דאַך,
און פּרואוו, ווי מירטאָוו, טראַכטן פון די טרעפּ אַ סך,
וואָס טוען זיך געדרייטע צו מיין בוידעם ציען —
ווי מענטשן האָבן דאָס פאַר מיר געטאָן זיך מיען.
דאָך ניט צו דעם סטאָליאַרסקן און מוליאַרסקן פאַך,
נאָר גאָר צו איר טוט מיין מחשבה פליען!

אָט קיי איך, מיין אָקרייעץ שוואַרץ־ברויט, האַרט און זויער,
און פּרואוו, ווי מירטאָוו, טראַכטן פון געדריקטן פּויער,
וואָס האָט זיין אָרעם פעלד געאַקערט און געזייט,
און מיך צו זעטיקן דעם קאָרן צוגעגרייט.
דאָך ניט די נויט די פּויערשע אין שווייס און טרויער,
נאָר זי, נאָר זי האָט גאָר מיין קאָפּ פאַרדרייט.

אוי ווי! די לאַסט ווערט שווערער מיר מיט יעדן טראָט,
איך קען ניט נאָכקומען די חובות און געבאָט,
און ערגער נאָך און האָפענונגסלאָזער איז די צרה,
וואָס די חשבונות זיינען דאָך אַזעלכע קלאָרע:
באַצאָלן אַלע שולדן, אָדער גיין באַנקראָט
און איבערגעבן זיך צום יצר הרע.

---

*) אַ באַוואוסטער מוסר ספר פון רבי אליהו די ווידאש מיט דער באַרימטער „מסכתא גיהנם".

**) „איסטאָריטשעסקיאַ פּיסמאַ מירטאָווא", פון פּעטער לאַווראָוו.

און פֿלוצלונג פֿאַס איך מיין באַשלוס מיט פֿרייד מיט עכטער,
מיט פֿרייד מיט עכטער און מיט זאָרגלאָזן געלעכטער,
און אַלע מיינע זעכצן יאָרן לאַכן מיט,
ווי מירטאָוו טוט שוין באַלד אַ פֿלי פֿון טיש און פֿליט —
איך לאַך פֿון זיך, פֿון מיין נשמה דער פֿאַרשוועכטער,
איך בין באַנקראָט און גרינג איז מיין געמיט.

קאמישא, נ. י., 1930.

5

דער „קאַריעריסט"
(נחין)

קליין און מאָגער, ווי זיין גוף, איז אויך זיין לעבנס־פּלאַן,
און זיין נפֿש אָפּגעטראָגן, ווי זיין בלוזע;
איז זיין הויכער אידעאַל אַ כלה מיט נדן,
און זיין שיינער חלום איז אַ שיינע פֿוזע.
איז עס ער — מיין שכן אויפֿן בוידעם;
כאַפּן זאָלן אים די שדים!

טראַכט ער ניט פֿון סטאָלער, ווען ער לויפֿט אַרויף די טרעפּ;
טראַכט ער ניט פֿון פֿויער, ווען ער קייט דאָס ברויט;
טראַכט ער ניט פֿון מירטאָוו'ן, נאָר פֿון סטודענטן־קנעפּ,

ווי ער ענדיקט דאָקטאָר און ער רייסט די הויט.
איז עס ער — מיין שכן אויפֿן בוידעם;
כאַפּן זאָלן אים די שדים!

טענה איך און טענה: קאַריערעסט, דו קאַריערעסט!
האָט ניט ווער דעם בוידעם, וואו דו וואוינסט, געבויט?
האָט ניט ווער געבלוטיקט אויפֿן ברויט, וואָס דו געניסט?
וואָס־זשע צאָלסטו זיי צו לינדערן די נויט?
טענה איך אַזוי און טענה אַלץ אַריין,
און ער זוברעוועט זיך זיין לאַטיין.

טענה איך און טענה: קאַריערעסט, דו קאַריעריסט!
קומט דאָך אָן אַ סוף אויף אייער ראַבעווען,
וועט מען אייך, בורזשועץ, באַלד אַרויסקערן, ווי מיסט —
וואָס־זשע וועסטו האָבן פֿון דיין האָבעווען?
טענה איך אַזוי און טענה אַלץ אַריין,
און ער זוברעוועט זיך זיין לאַטיין.

זוברעוועט ער, און די הענט, זיי טוען אים שוין בייסן,
און די הונגעריקע אויגן טרויערן;
ווי ער ליידט דאָס, וואָס ער קען נאָך ניט די רובעלס רייסן,
אַז אויך א י ך בין גרייט שוין צו באַדויערן.
איז עס ער — מיין שכן אויפֿן בוידעם;
כאַפּן זאָלן אים די שדים!

זע איך אין די פּלעמלעך פֿון די אויגן, וואָס באַגערן,
אונזער בורזשואַזע וועלט אין מיניאַטור —
ווי עס וואַקסט אין אים דער וואָלף און טוט זיך גאָר ניט שטערן,
אויפֿריכטיק אַ חיה טאָקע פֿון נאַטור.

איז עס ער — מיין שכן אויפן בוידעם;
כאַפּן זאָלן אים די שדים!

טענה איך: און גייסטו אויפן רויב אַרויס צו שפּעט,
ווערסטו דאָך מיט אימפּעט נעמען זיך צום פּליקן,
זאָלסטו אונטער דיינע פּערד און אונטער דיין קארעט
קינדער אויף די גאַסן כאָטש ניט שטיקן!
טענה איך אַזוי און טענה אַלץ אַריין,
און ער זובערעוועט זיך זיין לאַטיין.

טענה איך: און ווייסטו ניט פון מירטאָװ, מארקס און העגעל,
ווייס פון אנטיסעפּטיק כאָטש און האָב אַ האַרץ;
זע, אַז ווען דו אָפּעריִרסט, זאָל אונטער דיינע נעגל
דעמאָלט כאָטש ניט זיין אַזוי משונה־שוואַרץ!
טענה איך אַזוי און טענה אַלץ אַריין,
און ער זובערעוועט זיך זיין לאַטיין.

קאמישא, נ. י., 1930.

6

דער קאָנספּיראַטאָר

איז אַלטער וועלט, אין בורזשואַזער, האָט געווים אים
געלאַשצעט אויך אַמאָל אַ מאַמע,
און זאָל מען גלויבן אין דער מעגלעכקייט פון נסים —
נאָך אויך אַן אַנדער פרוי מסתמא.
דאָך בורזשואַזע שוואַכקייט האָט ביי אים זיך שוין
אין הייך פון רעוואָלוציע אויסגעוועפּט :
איצט האָט ער ריין מיט דער באַוועגונג נאָר אַליין,
ווי מיט אַ ווייב, געלעבט.

און לאַנגווייל האָט פון אים געהאַקט פּאַר מיילן,
און שטענדיק האָט ער וואו געטאָן זיך איילן,
און אַלץ אויף אַלע קנעפּלעך אַ באַפעסטיקטער,
און אַלץ מיט שווערע סודות אַ באַלעסטיקטער.

ער איז געווען משגיח אויף דער קאָנספּיראַציע,
וואָס האָט די קלויז־משגיחים מיר פאַרביטן —
אַ כשר־אויסגערעדלטער, ווי שמורה־מצה,
און פלאַך אַזוי און האַרט, אַזש גאָט זאָל היטן.
און איך, אַ שטיפער, פלעג משגיחים ניט פאַרטראָגן,
און פלעג מיט ווײַסטע שפּיצלעך נאָכאַנאַנד אים פּלאָגן.

עס איז געווען זיין כלל פון אַלע כללים,
אין גאַס ניט אָפּצוגעבן קיינעם שלום.

נו, טרעפן מיר אין גאַס זיך ביידע, נאָז צו נאָז,
און מיטן ברייטן שלום גיב איך זיך אַ לאָז,
דערקענט ער ניט מיין וויניקייט, כאַטש טו אים וואָס!
דערלאַנג איך מיט געלעכטער הויך אין אים אַ שאָס,
און אויפגעטרייסלט ווערט ער און דערקלערט מיר שאַרף:
איך וועל מיין פּסק שוין קריגן ווען און וואו מען דאַרף!

ער וועט פאַר די געהיימע פירער מיך פאַרמסרן,
מען וועט מיך שוין, ווי אין וואָלאָזשין, ווידער אסרן.

אָט זע איך אים, ער טוט אין גאַס געהיים זיך שאַרן,
און באַלד אויף זיינע שפּורן נעם איך שפּאַרן, שפּאַרן;
פאַרדעכטיקט ער אַ שפּיק, וואָס טוט פון הינטן שפּרייזן,
דאָך זען, ווער גייט עס — טאָר מען ניט דעם פּנים ווייזן.

און באַלד שוין הויבט זיך אָן אַ לויפעניש אַ שרעק,
אַ ריכטיקער געיעג.

אָט נעמט ער שטעלן פיס אַלץ גיכער, גיכער,
און איך נאָך אים אין פּיאַטע; איז ער זיכער,
אַז ערנסט איז דער ענין, נעמט ער לויפן, לויפן,
און איך אַלץ — טוזש נאָך אים, אין אַ טריאומף אַ טרייפן.

און טומלדיקער ווערט די לויפעניש און ווילדער,
איך קלאַפּ די טריט אָן ברוק מיט הילכיקן געפּילדער;
ווערט באַלד אַ שטיקל סומאַטאָכע שוין אין געסל,

צו זען — אַ אינגל יאָגט זיך נאָך אַ באַלעבעסל;
אָט שטעלן זיך שוין אָפּ די פאָרער און די גייער,
ביז וואַנען מיר פאַרשווינדןביידע אין אַ טויער —
דערזעט ער מיך און, אָ, דער ווילדסטער פון גזלנים
האָט ניט געהאַט אַזאַ רציחהדיקן פנים!

און וויפיל האָב איך אים מיט גראַמען אויסגעמאַטערט,
און עפּיגראַמען קונציקע אויף אים געפּטרט.

איך פלעג אין גראַם אים אַלץ דערמאָנען
אָן די פאַנטאַסטישע לעגיאָנען
פון זיינע אויסגעשפּירטע שפּיאָנען,
און פון מיין לייכטזין פלעגט ער ווערן אויפגעציטערט,
איך האָב דאָס קאָנספּיראַציע־לעבן אים פאַרביטערט.

און קיינמאָל ניט אַרויסגעקוועטשט פון אים אַ שמייכל.
אַ, חבר, זיי מיר מוחל!

קאמישא, נ. י., 1930.

7

דער סאָלדאַט

איך פלעג אים זען בייטאָג, ביינאַכט און אין דער פרי,
אין דער באַוועגונג, שטענדיק אויפן פלי.

איך האָב נאָך איינזאַמע צוויי קנעפּלעך מעשענע
אויף זיין געלאַטעטן מונדיר געזען —
אַן אָנדענק פון די טעג פון די פאַרגעסענע,
ווען אין גימנאַזיע איז ער נאָך געווען.

און ווי דער פליענדיקער, שיינער שמעטערלינג
פאַרגעסט זיין פּויזענדיקע ווארעם־צייט,
פאַרגעסט ער אויך, דער פליער, זאָאָלאָגיש־גרינג
זיין באַלעבאַטישע פאַרגאַנגענהייט.

און ניט צום סאָציאַליזם איז ער דאָס געקומען,
ער האָט די תורה שוואַך, גאָר שוואַך באַנומען.

און אויך דער רייץ פון סודותפולן שטרייט,
פון שפּאַנענדיקער אונטערערדישקייט,
האָט ערנסט אים דאָך ניט געקענט פאַראינטריגירן,
און ניט דער חשק מענטשן פאַרן נאָז צו פירן,
און ניט די יאָגעניש צו גילטן פאַר אַ כוואַט
און ביי די מיידלעך גרויסן חן געפינען;
ער קומט אין דער באַוועגונג פשוט אַ סאָלדאַט,
וואָס איז געבאָרן אימיצן צו דינען.

און דינט ער וועמען, איז ער אַ סאָלדאַט אַ טרייער,
וואָס שטענדיק איז ער גרייט צו גיין אין פייער.

עס איז זיין אַרבעט אויסצופאָלגן ערלעך
און דורכצופירן אַלץ וואָס איז געפערלעך;
עס איז זיין חוב צו גיין דעם טויט אַנטקעגן
און קיינמאָל ניט ביי קיינעם קשיות פרעגן.

און ווי ער האָט געוואָרפן טאַטע־מאַמען,
זיין הויז מיט אַלץ און אַלעמען צוזאַמען!

עס איז זיין פלי געווען דער פלי פון אַ מאַשינע,
וואָס בויט און וואָס צעשטערט און מאַכט נישט קיין שום מינע;
ווי שרעקלעך מעכטיק און ווי ניט־קאָקעטיש,
און אין זיין מאַכט אַפילו אויך פּאָעטיש.

און פלעג איך זען אים און זיך פאַרשטעלן אַמאָל
אַזעלכע מענטש־מאַשינעס אין אַ גרויסער צאָל,
פלעגט אַזש אַן אימה אַן אַנטציקנדע באַפאַלן,
פון כוח פון דעם גוואַלטיקן, דעם קאָלאָסאַלן.

עס ווענדט זיך נאָר פון וועמען
די מוראדיקע באַנדע
וועט די דעוויזען נעמען
און די קאָמאַנדע.

קאמישא, נ. י., 1930.

8

שבת צו נאַכט אויפן שפּאַציר

(ב. וולאַדעקו)

אויבן דער מילך־וועג און אונטן דער שניי,
איך און מיין יוגנט אין מיטן ;
גיי איך אין ווינטיקער ווייסקייט און גיי,
ווינקט מיר אַ פראָסט־וועלט אין בליטן.
ווינקען מיר פלייטן אין קווייטן פאַרוויהט,
הויז־דעכער — זילבערדיק־זויבער,
שנייאיק באַלויכטן און ליכטיק באַשנייט,
שטום אין פאַרגליווערטן צויבער.

ווינקט אַ צעגליטער דער מיטן פון שטאָט,
רויטלען זיך מויערן גרויע ;
קלינגט אין די פראָסט־קייטן מונטער מיין טראָט,
הויבט מיך אויף פליגלען אייז־בלויע.
שלענגלען זיך שנייאיק און שלינגען מיך איין
לוסטיקע, גליאיקע גאַסן,
שוימיקע שטראָמען פון שויבן מיט שיין,
ראַשיקע, שפּאַסיקע מאַסן.

ציט פון אַ קירך־שפּיץ אַ גלאָק־רוף און ציט,
שבת־ביי־נאַכטיק פאַרטרויערט ;
ווײנט אַ געשפּענסט אין דער פינצטער דאָרט מיט,
הויערט אַן אומעט און הויערט.
פאַלט אויף די גאַסן דאָס גליך־גלאָן געוויין,
פויזען די קלאַנגען און קריכן ;

טרעמפּלט זיי אונטער די פּיס דער המון
מונטער אין פראָסט־גאַנג אין גיכן.

זילבערן זינגענדע שליטנס פאַרביי,
פליען אין פוטער און פליטער;
גליקלעכע גלעקלען זיי דורך אַזוי פריי,
גלייך ווי אַ פריידיקער ציטער.
שלאָגט זייער רייצנדער אָפּשיין זיך אָפּ
האַרט אָן המון אויף די לאַוועס;
טרעטן די יונגען פאַררײסן דעם קאָפּ,
שוועבן די מיידלעך, ווי פּאַוועס.

קלינגט מיט די שפּאָרן אַ בייזע פאַרשווין,
שטויסט זיך מיט שימפּענדער תקיפות;
שטעלט זיך אין וועג, ווי אַ וואַנט, דער המון,
שפּאַט פון די שייניקע שליפעס.
פילט זיך אַ שטאָלץ־ווידערשפּעניקער ברען;
גייט מיר אַ גלי דורך די גלידער:
אונזערע אַלע! איך זע זיי, דערקען —
אונזערע שוועסטער און ברידער!

מאַנצינקע פרינצן פון שער און קאַפּול,
ביצלעך פרינצעסינס פון קעלער —
אונזערע אַלע! ווי פיל און ווי פול,
לויכט מיר די שבת־נאַכט העלער.
לויכטן נשמות מיר אויף אין המון,
הייליק־פאַרהוילענע ליכטער;
זעאונגען ווייזען פאַר מיר אַזוי שיין,
שטראָלן אַרום די געזיכטער.

בלייכן אין נאָרד־נעכט אָן־סופן פון שניי,
קלינגען און זינגען זאַווייען;
זע איך אין שנייאיקן חושך דאָרט זיי,
גייען מיט ליכטער און גייען.
זע איך זיי אזש ביזן אייזיים צעשפרייט,
וואַגן די פינצטערסטע שרעקן,
גייען דורך טיורמעס און טאַיגעס און טויט,
טראָגן די ליכטער און וועקן.

ניט ווי דער פאָלקס־העלד פון רוסישן בוך,
ניט ווי דער טרוים פון פּאָעטן,
ניט אין די לאַפּטשעס און ניט אין קאָזשוך
קומען זיי רוסלאַנד צו רעטן.
קינדער פון געטאָ אין געטאָ אַליין,
אידן־שטויב, חוכאָ און טלולאָ,
לעצטע פון לעצטע אין שקלאַפן־המון
זיינען די ערשטע אין גאולה.

זע איך דעם נביא, וואָס האָט זיי געזען,
טויזנטער יאָרן דערווייטערט —
דורות נאָך דורות אין הייליקן ברען,
טויזנטער יאָרן געלייטערט.
גיי איך אַזוי אַן אַנטציקטער און גיי,
העלט מיר אַלץ העלער דער וואונדער;
הויך אין נאַכט זע איך אויף יעדן פון זיי
פלאַקערט אַ פאַקל באַזונדער.

ניו יאָרק, 1923.

9

אויפן קאַטאָק

(ב. פרומקינען)

וויים איך ניט, ווי האָבן מיך די פֿיס געבראַכט
אין פֿאַרשנייטן פּאַרק, צו דעם קאַטאָק, פֿאַרנאַכט.

גייט דער טאָג דער קורצער שטאַרבן
אין די וואונדערלעכסטע פֿאַרבן,
מיט אַ טויט אַ שיכור־רויטן,
אין די פֿראָסט־געשמידטע קייטן.

טונקלט דער קאַטאָק אין פּאַמעטענעם גלאַנץ,
מיט די יאָלקע־בוימלעך גרין אַרומגעצאַמט,
דרייט זיך אום דער שניי אין ווינטיק־ווייסן טאַנץ,
פֿרירט דער הימל בלאָ אין קאַלטער עלעגאַנץ,
און דער זון־פֿאַרגאַנג, דער פֿראָסטיק־רויטער, פֿלאַמט.

מיטן פֿלאַם פֿאַרנאַכט הויבט אָן די קעלט צו שטייגן —
שושקען טרוקן זיך די אייז־באַדעקטע צווייגן.

און פֿאַראַדנער און געדיכטער
פֿילט זיך דער קאַטאָק אַליין אָן,
מיט די פֿראָסט־און־פֿלאַם־געזיכטער,

ווי מיט מאַסקעס אָנגעטאָן —
אין דער פֿייערונג דער גרויסער
פֿאַרן כּבֿוד פֿון דעם קייסער.

איז דער עולם פֿון די קומער
אַ טשינאָווניער און אַ פֿרומער,
קלויסטערדיק און מיליאָנעריש,
מיליטעריש און ווענעריש,
אַלץ אין פּולן, אַלץ אין פּעטן,
מיט קאַרעטן, עפּאָלעטן,
און געהויבענע געמיטער,
לויט די הויך־געפּרייזטע גיטער,
און ווי הויך מען טוט דערלאַנגען
אין טאַבעלע פֿון די ראַנגען.

טוט אַ קנאַק אין פּראָסט דער גרעסטער
מיליטערישער אָרקעסטער.
פֿליִען דאַמען, פֿליִען הערן,
ווי די קוקלעס, ווי די בערן,
אויף די רעדלעך, אויף די שטולן,
מיט די שווערע קאַראַקולן,
מיטן סאַמעט, מיטן פֿוטער;
טראָגט אַ רוח אַ ניט־גוטער
אין די פּלאַטערדיקע פֿעלן,
אין די האַמעטנע שינעלן —
טראָגט אַרום, אַרום, אַרום,
גרילץ־גרילץ־גרילץ און דום־דום־דום.

שטיי איך דאָ אין זומער־מאַנטל אַ פֿאַרשטעקטער,
אַ דערפֿראָרענער, אַ פֿלאַמיק־אויפֿגערעגטער,

מיט די באַטעסלעך מיט די צעלעכערטע,
מיט די שטימונגען מיט די געהעכערטע.

טוט דאָס קאָמישע אַזוי אַנטציקן,
אַז איך פּרואוו אין זיך דעם האַס דערשטיקן.

***

קנאַקט דער פּראָסטיקער פּאַראַד
שוין מיט פולע צוואַנציק גראַד,
קנאַקט דער פלאַמיקער סיגנאַל,
און עס ברענט די וואַקכאַנאַליע;
פליט אַ דיקער גענעראַל
ביי דער דינסטער מיידל־טאַליע,
און ער טראָגט זיך ווי אַ וואָלקן,
און דערנאָך — פּיף־פּאַף! פּיף־פּאַף!
שיסט אַרויס אַ חברה בראַוו,
קאָמאַנדירן פון די פאָלקן,
הויכע, שלאַנקע, ווי די שטאַנגען,
די פיר שטאַנגען, וואָס באַלאַנגען
צו דער חופּה אויפן שול־הויף;
און אַ שווערער מיליאָנער
פליט און וויגט זיך, ווי אַ לולב,
נאָך די בראַווע מיליטער,
און זיין דאַמע, רונד און פול,
מיט אַ שמייכל אַ קאָקעטן,
פליט צעשמאָלצן אויף אַ שטול,
אָנגעטריבן פון אַ פראַנט
מיט סאָלידע עפּאָלעטן,
ריטערלעך אַזוי, גאַלאַנט.
און דערנאָך די אַלטע ריטער,

מיט געהויבענע געמיטער,
לויט די הויך־געפּרייזטע גיטער,
און די שטאַטסקע, כוואַטסקע גליטשער,
און דער גאַנצער קהל קוויטשער,
די באַלייבטע שמעטערלינגען,
מיט אַזאַ געמיט אַ גרינגן,
און אַ פּאָרטמאָנע אַ שווערן,
אַלץ צעפּלאַמטע פון באַגערן,
אין די פעלן איינגעהילטע,
מיט די בלוטן הייס־צעשפּילטע,
אַלץ מיט טייסטערס, אַלץ מיט שפּאָרן,
אַלץ מיט מאָרדעס פון דריי גאָרן.

איז פאַר זיי די גאַנצע וועלט
אַ קאַטאָק אַזוי באַהעלט,
און דאָס לעבן איז אַ גליטש,
אַ געלעכטער און אַ קוויטש,
און מען לעבט ניט, נאָר מען פליט
אין אַ פריילעכן געמיט —
גלוסטיק, גיריק, גרינג און גרינגער,
אַלע־אַלע, עלטער, אינגער,
רענדל־קלינגער, שווערדן־קלינגער.

קלאַפּט אַלץ ווילדער, העכער, פעסטער,
דער צעפראָרענער אָרקעסטער.
און מען דרייט זיך אַלץ געדיכטער
אין דעם פלאַקער־פּראָסט פון גליק,
מיט די פלאַמיקסטע געזיכטער,
מיטן שפּרודלדיקסטן שיק.

* *
*

צווישן זילבער פון די שנייען
און דאָס גאָלד פון זון־פאַרגאַנג,
דרייען זיי זיך אַלץ און דרייען,
רונדע ריטער, פעטע פייען,
נאָכן טשין און נאָכן ראַנג,
נאָכן טאָן פון רענדל־קלאַנג,
יעדער אין זיין קרייז דעם ענגן,
אין אַ סדר אין אַ שטרענגן,
טראָגן זיי זיך, גליק באַהעלט,
די באַפעלער פון דער וועלט —
אַלץ אַרום, אַרום, אַרום
גריליק־גריליק־גריליק און דזום־דזום־דזום.

טוען, ווי אין העל־זען, זיך אַנטפּלעקן,
ווי איך שטיי דאָ, די פאַרהילטע שרעקן.

און ביי יעדן אויפן שטעל
שווינדט דאָס מענטשלעכע געזיכט,
און עס בלייבט די גראָבע פעל
פון אַ בעסטיע אומגעריכט;
טאַנצט פאַר מיר אַ צירק מיט חיות,
מיט די אַלע גליטש־העוויות.

קוק איך דורך די יאָלקע־בוימלעך,
און עס ווערט אַזוי אומהיימלעך,
ווי איך זע אים אָנגעפילט,
דעם קאַטאָק, מיט בעסטיעס ווילד —
בעסטיעס גרויזאַמע און זשוואַווע,
פאַראַדירענדיק טשיקאַווע
אין אַ מענטשן־מאַסקאַראַד,

ווי זיי טראָגן זיך אין זאַטקייט,
אויף דער סאַמעטענער גלאַטקייט,
אין בעסטיאַלישן פאַראַד.

**
*

און דערביי אין שכנות, ווייטער אַכט־ניין שפרייזן,
טוען זיך די אָפער זייערע באַווייזן,
מיט די פנימער די אויסגעצויגענע,
מיט די לעצטע בלוטן אויסגעזויגענע.

ווי זיי אומערן אין נאַכט און ציטערן,
די פאַרמשפטע פון דלות ביטערן.

האָט דער טאָג פאַר זיי אין פראַצע שווער פאַרשטומט,
שטעלן זיי זיך אָפ אַ פאָר מינוטן פריי,
לעמפלעך אָנצוצינדן פאַר דער נאַכט, וואָס קומט —
פאַר אַ לאַנגער נאַכט אין פראַצע פון דאָס ניי,
ביי די שוואַרצע ווענט פון בוידעמס און פון קעלערס,
מיט די קאַלטע אויוונס און די לונגען־פעלערס.

ווי זיי בלענדן בלינד די פיבערדיקע אויגן,
ווי דער עלענד טוט אויף זיי זיך פינצטער לייגן,
ווי די זאָרגן טוען צו דער ערד זיי בויגן.

לויף איך פון קאַטאַק אַוועק
אין געהיימנישפולן העק,
וואו אין גרייטקייט אין פאַרשייטער
מאַנעווורירן שטיל די שטרייטער.

ווי מען ליידט דאָרט און מען ברענט,

די נשמות אין די הענט —
ברענג איך אייך מיין לייד און הונגער,
און באַגייסטערונג און יונגער.

לויף איך און דאָס האַרץ גייט אויס מיר אין געבעט,
אין די וואונדערלעכע ווערטער פון פּאָעט:

«От ликующих, праздно-болтающих,
Обагряющих руки в крови,
Уведи меня в стан погибающих
За великое дело любви...» *

קאַמישא, נ. י., 1930.

10

צווישן די קראָמען

גיי איך מיט די מענטשן־שטראָמען
צווישן רייך־פּאַרפּוצטע קראָמען,
וואו די גרויסע לאָמפּן בליצן,
און ביי אייזן־אויוונס זיצן
קרעמער פּוכקע, ווי די בלינעס,
גרייט מיט פּוטער אין די מינעס,
און מען שמעלצט זיך און מען פּלייסט זיך,
ווי אַ קויפער נאָר באַווייזט זיך.

זע איך דורך פאַרשנייטע ברעמען,
אויף די קראָמען אַלץ די נעמען

*) „פון פוסט־און־פּאַסניקעס טריאומפירנדע, וואָס פאַרבן די הענט אין בלוט, פיר מיך אַוועק צו די אונטערגייענדע פאַר דער גרויסער זאַך פון ליבע“ — נ. א. נעקראַסאָוו.

פון באַקאַנטע אָרדנונג־שטערער,
גאַנצע וועלטן־איבערקערער —
ווי זיי גלאַנצן פון די שילדן
מיט אַ חוזק מיט אַ ווילדן,
ווייל די העלדן פון די פונטן
האָבן זין, וואָס מאַכן בונטן.

שיט געדיכט דער שניי און שיט,
דאָך פאַרשיטן קען ער ניט
דאָס באַדייטונג־פולע בילד,
וואָס אַנטפּלעקט זיך אויפן שילד,
ווי זיי לויפן, כוואַט נאָך כוואַט,
איבער צום פּראָלעטאַריאַט,
טאַטעס־זינדלעך פון באַדייט —
צייכנס פון דער גרויסער צייט.

נייע צייטן, נייע שטרייטן
פלאַקערן פון אַלע זייטן!
ווי די יאַנקעלס און די סענדערס,
אין די שולן מיט די שטענדערס,
אין די באַנקען מיט קרעדיטן,
און מיט פּריצים אין וויזיטן,
האָבן עם די לעצטע יאָרן
יאַשעס, סאַשעס אָנגעבאָרן.

און מען שיקט זיי אין גימנאַזיע,
ווייל מען וויל כאָטש עולם הזה;
דאָך די יאשעס און די סאַשעס
פרעגן ניט ביי קיינעם קשיות;
זיי, די בנים, דוקא ווילן

ביידע וועלטן גאַר פאַרשפּילן;
און עס וואַקסן און גערייען
די משפּחה־קריגערייען.

ווינקט מיר שעלמיש פון אַ שילד
אַט אַזאַ מחלוקת־בילד;

גלאַנצט אויף איינער פון די קראָמען
מיט אַ גוט־באַקאַנטן נאָמען;

האָט אַ לעבן אויפגעשיינט
מיר אין נאָמען פון דעם פריינט;

ווי דער חבר, ווי דער ליבער
שפּרינגט דעם קלאַסן־אָפּגרונט איבער;

און ער איז, מיין גוטער העלד,
ניט דער איינציקער אין פעלד.

גייט נאָך אים אַ ניאַנקע נאָך,
און זי ווישט אים אָפּ דעם נאָז,
ווי ער טראַכט פון גרויסן שטרייט.

פילט ער זיך באַגרעניצט דאָך,
ווי אַ פלאַנצונג אונטער גלאָז,
אויסער פלאַץ און אויסער צייט.

אָבער ווען ער קומט אַליין
צו די שניידערקעס צו גיין,
פילט ער זיך שוין אָדלער־פריי,

ווי ער ווייזט די נאַרעריי
פון מאָדערנעם בירגער־שטאַט,
וואָס פאַרשקלאַפט און וואָס פאַרראַט —
פיילט דער זון און שאַרפט דעם האַס
קעגן טאַטנס רייכן קלאַס.

גיי איך מיט די מענטשן־שטראָמען,
ציט מיך צו פון שילד זיין נאָמען:
האָוועט אום און קראָם זיין טאַטע,
וואַרט אויף קונים תמעוואַטע;
און דורך שנייען דורך געדיכטע
גלאַנצט מיר קאָמיש די געשיכטע —
די געשיכטע די פיקאַנטע
אויך פון אַנדערע באַקאַנטע.

אך דו טאַטע, טאַטע, טאַטע,
וואָס דו האָוועסט תמעוואַטע!
וואַרטסטו שפעט אַזוי אויף קויפער,
בעת דיין זון, דער איבערלויפער,
זיצט, פון דיין באַרוף באַליידיקט,
ביי די שניידערקעס און פריידיקט,
און צום סוף פון זמן פון פולן
וועט ער קריגן גאָלע נולן.

און דער טאַטע לייזט ביז שפעט,
און דער זון זיצט שפעט און רעדט,
באָטש די מיידלעך זיינען מיד
און פאַרשטייען רוסיש ניט,
און די זאַך זעט אויס צו טיף
פאַרן מיידעלשן באַגריף,

דאָך אַליין די טיפּקייט ווערט
צום בעל דרשן גרויס רעספּעקט.

טרעפט זיך, אַז אַ מיידלס קאָפּ
הענגט אין דרעמל שווער אַראָפּ,
גיט אַ צווייטע איר אַ קניפּ,
ווייל אַזוי איז דער פּרינציפּ:
מעג מען ניט פאַרשטיין קיין זאַך,
מוז מען אָבער בלייבן וואַך.

און בפרט, אַז מיט דער צייט,
קאָנספּיראַציע אָן אַ זייט,
ווייס מען שוין, אַז פּאַר אַ גביר
רעכנט מען זיין טאַטן שיער.

גלאַנצט צו מיר פון שילד דער נאָמען
צווישן אַלע רייכע קראָמען:
אך דו טאַטע, טאַטע, טאַטע,
וואָס דו האָסט תמעוואַטע!
קריגסטו מער אַריין די קויפער,
ווערט דיין זון, דער איבערלויפער,
מיט זיין וואָרט מער איינדרוק מאַכן,
און די מיידלעך וועלן וואַכן!...

קאמישא, נ. י., 1930.

11

צווישן די שנייען

(צום אָנדענק פון שמואל לעווין)

האָט מען דאָ געשיכטע מיטן בלוט געשריבן,
און די קדושים־שאָטנס זיינען נאָך פאַרבליבן;
הער איך זייערע תפֿילות, ווי זיי וויהען,
זייער שטילן וויהען אין די ווייסע שנייען.

האַלט מיך די געשיכטע די נאָך ניט פאַרוויהטע
מיט די ביינערדיקע פינגער, מיט די טויטע,
טוליעט זיך צו מיר אין וויסטעניש אין גרויער
מיטן שטילן טרויער, מיטן ווייסן טרויער.

איז דער זין פון דער פאַרגאַנגענהייט פאַרהוילן,
און, ווי גרויע וואָלקנס, הענגען גרויע גרוילן,
און דאָס ליכט פון טרויער גיסט זיך דורך די ווייטן,
דורך די כמורנע ווייטן פון די כמורנע צייטן.

אָ, דו בליי פון אומעט, לייז זיך אויף אין שטורעם,
זאָלן דורכבליצן די בילדער פון יסורים,
און אין שווערער, אָנגעלאָדענער נשמה
זאָל זיך לייטערן די הייליקע נקמה!

***

ווייחט מיר דאָרט אין ווייסן וואו אַן עלטער־זיידע;
זיינען מיר דאָך, ער און איך, דיזעלבע ביידע!

גייען מיר אין דורות ערגיץ אין געאייל,
ווי עס דרייען זיך די שנייען צייל נאָך צייל.

האָט ער אויך דעם זעלבן שניי־טרויער באַנומען,
און אין זיך און אויסער זיך געהערט דאָס ברומען.

איז ער אין אַ שניי אַזאַ אַהער געלאָפן,
פון אַ דרום זון־וועלט צו דעם כמורנעם צפון.

האָט מען דאָרט זיין אויפטו מער שוין ניט געדאַרפט,
האָבן די מחבלים שווערדן באַלד געשאַרפט.

האָט ער זיך געדרייט פון אָרט צו אָרט אין ציטער,
ווי אַ בלעטל, אָפּגעריסן פון געוויטער.

האָט אים אומעטום געיאָגט דעם מערדערס שווערד,
און עס האָט געפלאַקערט אונטער אים די ערד.

טראָגט ער זיך פאַר מיר אין שנייען אין געדיכטע,
ווי ער לויפט אַוועק פון שליאַך פון דער געשיכטע.

ווי ער זוכט רק וועגן ניט געטראָטענע,
ווידטעגישן טיף מיט שניי פאַרשאָטענע.

ווי ער טוט זיך הילפלאָז הוידען אַלץ און הוידען,
מיט די הויז־געזינדן, אין פאַרפאַקטע בוידן.

ווי אין טויט־שרעק הערן שטענדיק ווייב און קינד
וואָיעניש פון וועלף און וואָיעניש פון ווינט.

און פון ווילדע חיות ווילדער נאָך און ערגער
איז פאַר זיי דער מענטש, דער שטעכער און דער ווערגער.

פּאַקט זיין שפּיז, זיין טייטשישן, גזלנישן,
דער מאַנאַך פון אָרדן פון ליוואָנישן.

פּאַקט זיין בולעווע דער פויער ליטוויש־ביטער
קעגן קרייץ פון קנעכטשאַפט און די קלויסטער־ריטער.

און אין מיטן, שד־געשפּעט, דער זיידע טרעט —
צווישן פלאַקס־האָר אַ געגרייזלטער ברונעט.

האַלט מיך די געשיכטע די נאָך ניט פאַרוויהטע
מיט די ביינערדיקע פינגער, מיט די טויטע.

**
*

און דאָס ליכט פון טרויער גיסט זיך דורך די ווייטן,
דורך די פמורנע ווייטן פון די פמורנע צייטן.

זע איך, ווי ער שאָטנט־דורך אין שנייען־שיין,
גנבעט דורכן קריגס־פעלד זיך אַהער אַריין.

גנב'עט דורך די רייען, און ווי דורך אַ כשוף,
שפּראָצן, וואו ער קומט, אַ ישוב נאָך אַ ישוב.

גלייכט ער אויס די פּליטצע, ווי ער ווירקט און ווייזט,
אַז עס שאַפֿט נאָך אַלץ זיין לעבעדיקער גייסט.

און מיט גלייכע פּלייצעס ווערט ער ביי די פּרינצן
מאָנער פון די צינזן, גיסער פון די מינצן.

טוען זיך אין בלאָער אייביקייט אַ הויב
נאָך אַ הונדערט יאָר פון שנייענדיקן שטויב.

פאַלט דער נעבל־פאָרהאַנג, און די דימענט־שנייען,
און די גרויסקייטן די זילבערנע צעגייען.

האָט מען ווידער שוין זיין אויפטו נית געדאַרפט,
האָבן די מחבלים שווערדן באַלד געשאַרפט.

זע איך ווידער אים אַ ציל־ברעט פאַר די האַסן
פון פאַרביטערטע, פאַרפירטע, ווילדע מאַסן.

האָט זיך זייער צאָרן שטורעמדיק צעשפילט,
האָט מען מיט זיין בלוט דעם שטורעם איינגעשטילט.

זע איך, ווי מען האַלט אים אַלץ אַזוי אַ גרייטן,
ווען עס לוינט זיך נאָר, צו נעמען אים און טויטן.

און ער שטרייט דערוויל פאַר יעדן לופט־שלונג שטאַרק,
פאַר אַ פּלאַץ אין צעך און פאַר אַ פּלאַץ אין מאַרק.

ווײַנט מיין האַרץ פאַר שיפלות, ווי עס ווײַנט מיין זיידע:
זיינען מיר דאָך, ער און איך, די זעלבע ביידע.

בויגט מען אים אין דרייען, טרעשטשעט מיין געביין,
זינגט ער דעם מה יפית, שטיקט מיך זיין געוויין.

איז דאָך זיין געשיכטע, מיטן בלוט געשריבן,
ניט פֿאַרענדיקט ביז אין אונזער צייט געבליבן.

בושעוועט מיר פֿאַר די אויגן, ווי אַ ים,
יעדע בייזע, פֿינצטערע, עלילת דם.

וויהט מיר אויפֿן פּנים אַש פֿון יעדן שאָטן,
טשאַד פֿון יעדן קדוש, וואָס מען האָט געבראָטן.

און עס ציט זיך, ציט זיך נאָך דער לייד־מארשרוט —
אונזער וועג פֿון פֿייער, אונזער וועג פֿון בלוט.

* *
*

אָ, דו בליי פֿון אומעט, לייז זיך אויף אין שטורעם,
פֿאַרן ים יסורים, פֿאַרן ים יסורים!

הערן מיר פֿון שטורעם שוין דעם וויטן קלונג,
אַז זי קומט שוין אָן, די שעה פֿון רעכענונג.

און אין וועלט־טומאַן, אין שווערן, אין פֿאַרשנייטן
הילכט אַלץ נעענטער דער שאַל פֿון די טרומייטן.

האָבן מיר נאָך אונזער אַלטע מדבר־גלות,
אונזערע דניאל־זעאונגען אין בלוט.

ווערן מיר שוין ניט אַ ציל־ברעט פֿאַר די האַסן,
נאָר אַ פֿאַקל־פֿייער פֿאַר די פֿעלקער־מאַסן.

און מיר צינדן אָן פֿון יעדער זייט די וועלט,
פֿון דעם אַלטן עמוס אונזערן באַזעלט.

און אין שווערער אָנגעלאָדענער נשמה
לייטערט זיך און לייטערט הייליק די נקמה.

די נקמה אונזערע און דאָס פּראָגראַם:
מאַרקס, לאַסאַל — און פֿאַקל־ליכט און פֿייער־פֿלאַם.

קאמישא, נ. י., 1930.

12

די ערשטע געהיימע פֿאַרזאַמלונג

(מענדעל ראָזענבוימען)

ווי גייט זיך דאָס גוט אין דער פּראָסטיקער גלות,
ווען אינערלעך זינגט אין געמיט.
עס זינגען אונז מיט אין דער שטילקייט די טריט,
דער האַרט־בלויער שניי און דאָס יונג־רויטע בלוט,
דער מונטערער אייז־טראָטואַר,
אין פֿלאַטער פֿון מאַטן פֿאָנאַר.

דאָך גיי איך פֿאַרבענקט, ווי אַ קינד, וואָס מען ברענגט
אין חדר צום ערשטן מאָל פֿרום,
און איינגעהילט שטום, מיטן טלית אַרום,
פֿאַררייסט עס די אויגלעך, און שרעקט זיך און דענקט

צו זען ניט־געזעענעם באַלד —
הויך־הויך וואו אַ מלאך־געשטאַלט.

אָט איז מען שוין דאָרט, און פאַרשטומט ווערט דאָס וואָרט —
אַ חדוה אַזאַ, אַ גינאָד!
עס שלאָגט דורכן לאָד מיטן שיין אַזאַ סוד,
איך פיל, עס איז ריכטיק אַ הייליקער אָרט.
אַ שטים, דוכט מיר, הער איך פאַר זיך:
אָ, מענטש, וואַרף אַרונטער די שיך!

מען ווינקט אונז אַריין, שאָטן־אויס, שאָטן־איין,
אין ערגעץ אַ פירהייזל שנעל;
אַנטפּלעקט זיך פון שוועל אַזאַ טונקלקייט העל,
פאַרהאַנגענע פענצטער, פאַרהוילענער שיין,
אַ דורכדרינג פון בליקן אין פלאַם,
אַ מאַסע, ווי ענג און ווי גראַם.

האָט ווער זיך געשטעלט, אַזוי טומנע־באַהעלט,
און ווענדט זיך מיט איינפאַכע רייד;
ברויזט אויף אין די רייד אַזאַ אָפּגרונט פון לייד,
דער דראַנג פון דער מענטשהייט, דער צער פון דער וועלט,
משיח, וואָס רייסט זיך פון קייט —
אומזיסט, ווייל דער דור איז ניט גרייט.

און אַלץ, וואָס מען רעדט, ווערט אַ טרוים, אַ געבעט,
איך הער זיי און זע זיי און פיל;
זיי ווייהען אום שטיל פון סופיט ביזן דיל,
באַפרירן נשמות, אַ גלעט נאָך אַ גלעט,
און צינדן זיך אָן, ווי אַ ליכט,
אויף יעדן אַנטציקטן געזיכט.

איך קוק זיך גוט איין: זאָלן טאַקע דאָס זיין
אַלץ מיינע באַקאַנטע און פריינט?
ווי וואונדערלעך שיינט אויף די פּנימער היינט
אַזאַ תפילה זכהדיק־לויטערער שיין,
אַ ליכטיקייט, ווייס אַזוי, פרום,
אַזוי ווי פון קיטלען אַרום.

איך גלי אין געהייס, אין באַלויכטענעם טרויס,
און קיינעם דערקען איך ניט מער,
ווי פּלוצלונג וואָלט זוער, אין אַ וואונדער־באַגער,
פאַרטראָגן זיי וואו, אויסער צייט, אויסער רוים;
זיי גיסן צונויף זיך אין איינס,
אין עפּעס ניט־דאָאיקעס שיינס.

**
*

ער שטייט אין אַזאַ אָרעאָל פאַר מיר אויף,
קיין גליד איז ניט גאַנץ אין צעהרגעטן גוף,
אַ שפּראָצונג אין מדבר, פאַרשטויבט און פאַרשמאַכט,
אַ שעפּס אַזוי שטום, וואָס מען שלעפּט און מען שלאַכט,
דאָך איז ער דער שטאַרקסטער, וואָס האַלט אויף זיך איין
פון וועלטן פון גאַנצע דעם צער און דעם פּיין,
און אויסדערוויילט איז ער פון גאָט, און ער ליידט
פאַר אַלעמענס זינד, און איז אייביק, ווי צייט,
אַן אויסלייזער איז ער, און אים איז באַשערט
צו אויפריכטן נייע די הימלען און ערד.

אַזוי האָט געזען אים אין טרוים אויפן וואָר,
צוריק נאָך מיט צוויי און אַ האַלב טויזנט יאָר,
אַ טרייסטער אַ גרויסער אין בבל ביים כבר.

האָט צוויי און אַ האַלב טויזנט יאָר דאָס געדויערט,
האָט אַלץ זיין פיל־פּנימדיק פּנים געטרויערט,
געוואָגלט אַלץ האָט ער, פאַרהאַסט און פאַרפלוכט,
אויף ערד די מֶמשלה פון הימל געזוכט,
געכאַרכעלט „אחד" אין די הענט פון די שעכטער,
און שטענדיק געוואַרט אויף אַ וועלט אַ גערעכטער,
געזונגען אין פלאַם־טויט צו גאָט אַזוי ווייך,
און זעאונגען גרויסע געזען דורכן רויך.
האָט צוויי און אַ האַלב טויזנט שרעק־יאָר גענומען,
ער זאָל צו זיין אויסדרוק זיין שטראַליקן קומען.

ער האָט זיך פאַר מיר אַזוי הייליק און שיין
אַנטפּלעקט אין עקסטאַז פון געהיימען המון —
און קען אין מיין זעאונג שוין מער ניט פאַרגיין.

קאמישא, נ. י., 1930.

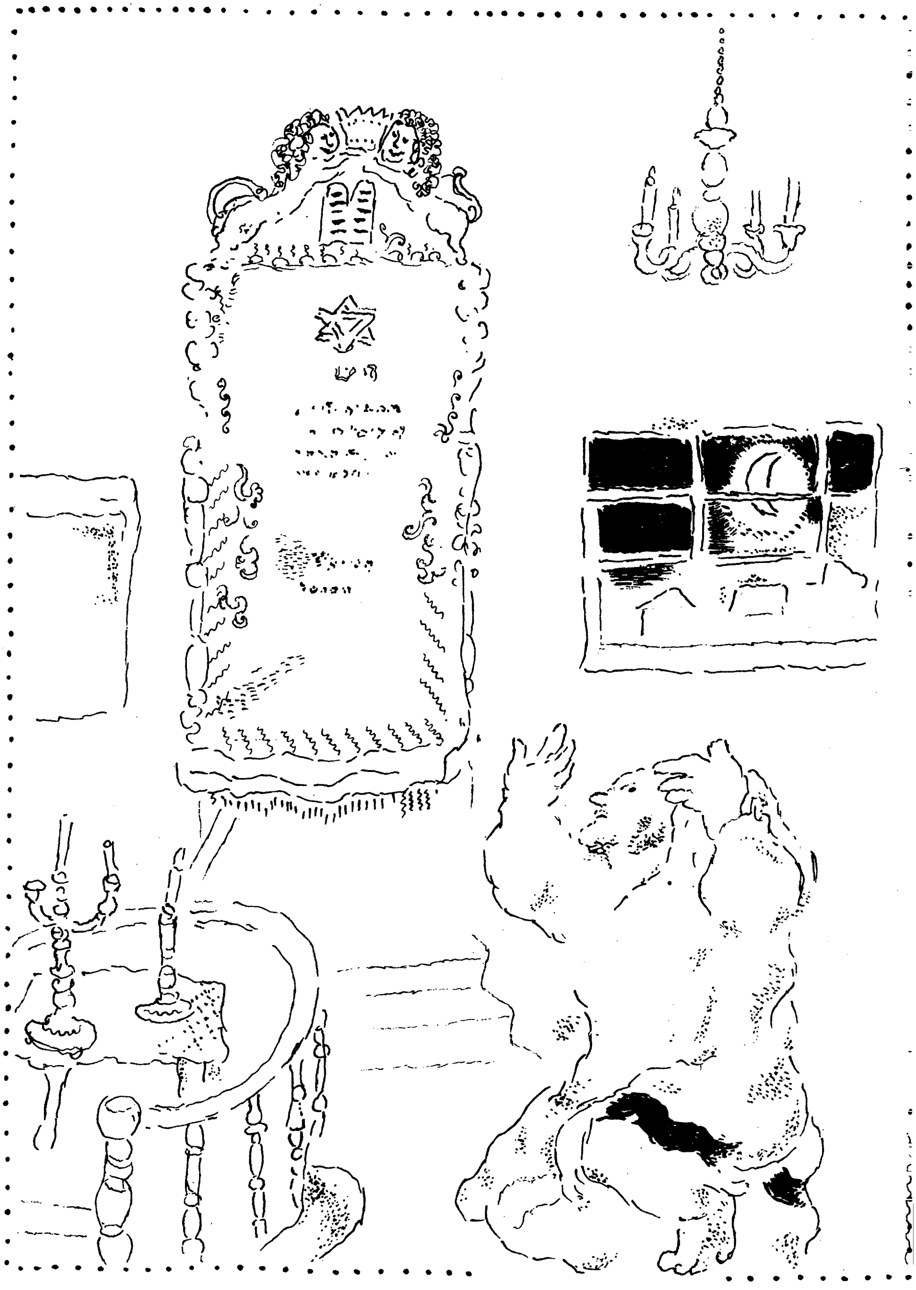

13

אין גאונ׳ס קלויז

(פ. קורסקין)

און שפּעט אין אָוונט קום איך, אויפגעלייגט און העל,
ניט ווייסנדיק פאַרוואָס, אין גאונ׳ס קלויז אַריין;
באַגעגענען מיך קרום די שאָטנס אויפן שוועל,
צעפלאַקערט זיך מיט פאָרוואורף קעגן מיר אַ שיין.
דערזע איך, ווי עס צאַנקט אַ ליכטל ערגעץ־וואו,
און איבער אַ גמרא שאָקלט זיך דאָרט ווער,
און שאָטנס פון די ווינקלען שאָקלען אויך זיך צו,
אַ גאַנצע קלויז מיט שאָטנס וויגט זיך הין און הער.

איך לייג זיך אין די שאָטנס אויפן באַנק, און וואַרט,
און פיל די ציטערניש, וואָס אויפן ליכטל הענגט:
ווי אומעטיק עס פלעמלט, ווי צעשראָקן־צאַרט,
און ווי די שאָטנס קלייבן זיך אַרום פאַרבענקט.
אָ, ליכטל, ווי דו צאַנקסט נאָך אַלץ אין מיין געמיט,
מיט אָט די שאָטנס די אַרומגעקליבענע!
אָ, אַלטע אומעט־פריינט, ווי ציט מיך נאָך און ציט
צו אייך, אין קלויז אין אַלטער, די פאַרבליבענע!

עס לאַשצעט מיך דער חושך, און מיין האַרץ איז פול,
איך וואַרט אויף עפּעס אַלץ געשפּאַנט, אַזוי געשפּאַנט.
איז הינטער יענער ברעט געשטאַנען דאָך דער שטול,
אין אָפּגעצאַמטן אָרט, אָט ביי דער שאָטן־וואַנט.
און פופציק יאָר איז דאָרט געזעסן און געברענט,

אין הייליקן עקסטאַז, דער געטלעכער אסקעט,
אין די פּאַרחושכטע, פּאַראומערטע פיר ווענט --
געברענט אַלץ טאָג און נאַכט, דאָרט הינטער יענער ברעט!

שפּילן אויף דער וואַנט די קליפּות אַ ספּעקטאַקל,
פּירן־אונטער מיר אין חוזק דעם סך הכל.

טיילט זיך אוים אַ שאָטן, מאַיעסטעטיש־הערלעך,
בעת די קליינע קליפּות האַווען אום געפערלעך.

וואַקסט דער שאָטן הייליק, טוט אין באַלקן גרייכן,
מיט דעם גרויסן שטריימל, מיטן צער דעם הויכן.

פינצטערן די קליפּות, הענגען אין גערדענגען,
טאָמער וועט דער צדיק משיחן נאָך ברענגען.

זיצט דער צדיק טעג אין טלית און אין תפילין,
און די קליפּות טאַנצן ווילד אַרום און שפּילן.

וויינט דער צדיק נעכט, טרויערט מיט דער שכינה,
קרימען אים די קליפּות איבער יעדע מינע.

גייט אַרוים דער צדיק אָפּצוריכטן גלות,
רייסן אים די קליפּות ווינטיק פאַר די פּאָלעס.

שטופּט מען אים און שטופּט: וואָס ווילסטו זיין אַלץ גרעסער!
צופּט מען אים און צופּט: וואָס ווילסטו זיין אַלץ בעסער!

פּרואווט ער קענגן זיי מיט מעשים טובים שטרייטן,
ברענט ער מיט זיין תורה, ברענט אויף אַלע זייטן.

מערן זיי זיך אַלץ, וואָס מער ער איז זיי גובר,
ביז עס זעט דער צדיק אָפּן שוין דעם קבר;

ביז עס טוט מיט אים שוין דער ספּעקטאַקל שווינדן
ערגעץ אין דעם חושך, ערגעץ אין דעם בלינדן.

און פּלוצלונג שיינט מיר אויף די גוואַלטיקע געשטאַלט,
וואָס האָט פון קינדהייט מיר, אין פּאָטערס הויז אַמאָל,
ווי גאָטס אַ מלאך עליון, וואונדערלעך געשטראַלט,
אין פלאַקער גאונישן און קדושה־אַרעאָל.
ווערט לייכט און לינד אין חושך אין געלייטערטן,
און פאַר זיין ליכט, אין שאָטנס איינגעפּאַסטן ליכט,
דערפיל איך, וואָס עס ברענגט מיך, דעם דערווייטערטן,
אין גרויסן פאָרכט אַהערצו פאַר זיין אַנגעזיכט.

אָ, ניט צום הימל־מענש, וואָס ווייזט זיך, ווי אַ בליץ,
און שלאָגט די ערד אַ רגע מיט זיין פייער־זעג!
איך קום צום מענטש פון ערד, וואָס גרייכט דעם הימל־שפּיץ,
באַגייסטערונג צו שעפּן אויף מיין נייעם וועג.
האָט זיין דערהויבענער זיך־אָפּגעבן באַגער
אויך אַלע העכסטע דאָך אין פרייהייט־שטרייט געשפּייזט —
דער זעלבער צער פאַר מענטשן און די זעלבע טרער,
די זעלבע הייליקייט פון לעבן און פון גייסט.

איך האָב אין זיין נשמה אַ געזאַנג געהערט,
פון קדושים־דורות אויסגעליכטיקט, אַ געזאַנג.
און פאָרכטיק האָט מיין האַרץ מיין זינגענדיקס באַגערט
אים דורכצוזיטערן, דעם אָפּקלאַנג פון זיין קלאַנג.
און מיינע ווערטער האָב איך אין געזאַנג פאַרוועבט,
אין מיטן פון די שאָטנס אויפן באַנק ביינאַכט,

און זעלטן האָב איך פּרעכטיקערעס דורכגעלעבט,
ווי דעמאָלט, ווען איך האָב אין גאונ'ס קלויז געוואַכט.

און אין ליכט פון חושך, אין עקסטאַז פון אימה,
האָב איך זיי דערפילט, די פּעדים די געהיימע.

ווי איך גיי אַרויס פון קלויז אין וויסטן ווינטער,
גיי איך ביזן שוועל אין פאַרכטיקייט אַהינטער.

זע איך אים פאַר זיך, אין פּחד אין דערהויכטן,
אַלץ דעם שאָטן־פּנים, וואונדערלעך באַלויכטן.

טוען זיך פון ליכט צו מיר די פּעדים ציען,
טוען אין מיין האַרץ מיט זיבן פאַרבן גליען.

קען איך נאָך ביז איצט דעם פּנים ניט פאַרגעסן,
קענען זיך ביז איצט די פּעדים ניט פאַרלעשן.

און אַמאָל ביינאַכט, ווען אויף די ווענט וואו פלאַטערט
דער ספּעקטאַקל פון די קליפּותלעך און מאַטערט,

ווייזט זיך באַלד דער פּנים אין די שאָטן־שטראַלן,
און די קליפּות ווערן אויפן שטעל פאַרפאַלן.

טוען זיי זיך אַלץ צו מיר, די פּעדים, ציען,
טוען אין מיין האַרץ מיט זיבן פאַרבן גליען.

קאמישא, נ. י., 1930.

14

טריקעניש

כד הקמח לא כלתה
וצפחת השמן לא חסר.
(מלכים א, יז׳, טז׳)

און דאָס בוימל אין פלאַש טוט ניט פעלן
און דאָס מעל גייט אין קריגל ניט אויס,
דאָך די וועלט טוט אין מאַנגל זיך קוועלן,
און די טריקעניש איז אַזוי גרויס.

און עס טריקנט דאָס מאַרך אין די ביינער,
און מען קען זיך ניט פאָרשטעלן שוין,
אַז עס גרינט נאָך אַ טרויס וואו אַ שיינער,
און אַ קוואַל ערגעץ שפרודלט נאָך ריין.

טאָ צו וואָס איז די איינזאַמע הויכקייט,
אויפן באַרג, אין פאַרכשופטן הויז,
ווען אַרום איז נאָר גרויקייט, נאָר בלייכקייט,
נאָר דער אומעט פון שטויבן־געברויז?

אָ, צו וואָס איז דער נס, וואָס דערהויבט אונז,
און דער וואונדער, וואָס פאַנגט און אַנטציקט,
ווען דער טרוקענער זאַמד־ווינט פאַרשטויבט אונז,
און די וואָכיקע גרויקייט דערשטיקט!

און עס וויאַנען פֿאַרשטויבט די געמיטער,
און פֿאַרקופּערט איז יעדנס געפֿיל,
און עס טוט ניט קיין האַרץ שוין אַ ציטער,
און די שוואַרצאַפּלען גליווערן שטיל.

האָט דער פֿאַקל קיין לופֿט ניט צו ברענען,
און עס פֿלאַטערט קיין פֿאָן שוין ניט מער,
און מען קען שוין קיין פֿאַרב ניט דערקענען,
ווייל דער שטויב האָט אַלץ צוגעדעקט שווער.

טאָ צו וואָס איז דער כשוף דער שענסטער,
ווען עס בלייבט אַלץ אַרום און עס געלט,
ווען דער שטויב וויקלט איין שוין די פֿענצטער
און פֿאַרשטעלט שוין דעם שיין פֿון דער וועלט?

און דער טרוים פֿון אַ צונג אַ באַנעצטן
איז דער טרוים פֿון די דורות שוין דאָך.
אָ, דערלאַנג־זשע דעם פֿלעצל דעם לעצטן,
און מיר וויאַנען, ווי אַלע, דערנאָך!

קאַמישאַ, נ. י., 1930.

פערטע אָפּטיילונג

צוריק אַהיים

בכורים

(ב. ריווקינען)

איך בין אין די בלאָע פּאַרטאָגן
אַרויס די בכּורים צו טראָגן.

איך בין, ווי אין חלום, געגאַנגען
אַרויף־צו, צום באַרג צום געזוכטן,
געטראָגן די ערשטע פֿון זאַנגען,
געטראָגן די ערשטע פֿון פֿרוכטן.

געטראָגן די ערשטע פֿון פֿריידן,
די אָפּפער־עקסטאַזן פֿון לעבן,
געגעבן זיך פֿריידיק אין ליידן,
אין גאַנצן זיך איבערגעגעבן.

האָט העל, אין דער בלאָקייט פֿאַרבאָרגן,
אַן אייניציקער שטערן געלויכטן —
דאָס אויג פֿון מיין ראָזיקן מאָרגן,
אין אויפֿגלי אַוואו אין דערהויכטן.

איך האָב די פֿאַרנעפּלטע וועגן
נאָך קוים־וואָס געקענט אונטערשיידן,
דאָך בין איך מיין שטערן אַנטקעגן
געגאַנגען איז פֿלייצנדע פֿריידן.

איך האָב זיך אַלץ העכער געהויבן,
און ראָזיקער האָט זיך אַלץ אויבן
צעגליט דער פרי־מאָרגן פון גלויבן.

און מיטגייער האָב איך געטראָפן,
פון פריידיקן אויפגאַנג געפירטע,
אין גלויבן און האַרץ אַזוי אָפן,
געהייליקטע און עקזאלטירטע.

זיי האָבן געזאָגט: לאָמיר קומען
מיט שמחה צו גאָט אין די הויפן!
און אונטער די פיס האָט גענומען
דער בערגיקער שווינדל־וועג לויפן.

מיר האָבן אין שטראַליקן ציטער
געשוועבט אין אַ וועלט אַ צעגליטער,
די היטער, פון מאָרגן די היטער.

מיר האָבן געזען פאַר זיך ווייהען,
אין ווייטן און הויכן פאַרטרוימטע,
לאזור־בלאָ די קליידער פון כהן,
פון פורפורנע שיינען באַזוימטע.

און לויטער און וויטער אַווילע
איז פלאַמיק אין גאָלד אויפגעגאַנגען
דער זוניקער מקדש של מעלה,
דער מקדש פון אונזער פאַרלאַנגען.

אָט הויבט אין אַ תפילה אַ הייסער
דער כהן שוין אויף די געשאַנקען.

אָט טאָגט שוין דער יום־טוב דער גרויסער,
מיר שטייען אַנטציקטע און דאַנקען.

ווי גיך, אָ, ווי גיך איז אַריבער
דער חג הבכורים דער ליבער!

בעלמאר, 1926.

שמחת תורה בייטאָג

דער טאַטע גייט אום איבער שטאָט,
דעם קלויזניק מיט ברויט צו פאַרזאָרגן;
דער זון ערגעץ לעסטערט איצט גאָט,
מיט אַרבעטער־יונגען פאַרבאָרגן.

פאַר ביידן איז יום טוב די צייט,
ווען צוקומען קען מען צו אידן;
טאָ גייט מען, די הוט אויף אַ זייט,
עס קאכט אויף די ביידע ירידן.

די מאַמע דערהוואַרט זיי מיט שרעק:
עס קען זיך דער טאַטע פאַרקילן,
דער זון קען אין טיורמע אַוועק
און די־וועלט, ווי יענע, פאַרשפּילן.

און אויפגערעגט ווערט זי פאַר צער —
וואָס טראָגט זיי דער אימפּעט דער ליבער,
ווי האַרבסט־בלעטער אויפן בולוואַר,
אַריבער די אידישע שטיבער?

אַזוי איז איר מזל באַשערט,
אַז אַלץ זאָל ניט זיין ווי ביי לייטן,
אַז זיין זאָל איר יום טוב פאַרשטערט,
אַז טאַטע און זון זאָלן שטרייטן.

אַט קומט שוין דער זון, און ער זעט
איר טרער און איר ווייטיק איר שטומען;
זי פרעגט ניט פאַרוואָס אַזוי שפּעט,
זי זאָגט אים קיין וואָרט ניט קיין קרומען.

שוין קאַלט איז די פליישׁ, איז די פיש,
שוין קאַלט זיינען אַלע מאכלים —
וואָלט רואיק כאָטש זיין נאָר ביים טיש,
וואָלט כאָטש שמחת תורה זיין שלום.

אַט הוסט שוין דער טאַטע ביים שוועל,
אַט הערט מען זיין נגונדל ברומען;
מוט באַלד זיך די מאַמע אַ שטעל,
איר גורל אַנטקעגנצו־קומען.

ער ווייזט זיך, פֿאַררוקט מעשה־כוואַט
די הוט אויפֿן שטערן דעם שטרענגן;
דער מאַנטל, אַ פֿליגל כמעט,
ער טוט אויף איין אַקסל אים הענגען.

און פֿול איז זיין וועקסן־געזיכט
מיט טראָפּנס פֿון שוויס, און באַלויכטן
פֿון עפּעס אַן אינערן ליכט,
פֿון יום־טוב געפֿיל פֿון דערהויכטן.

אָט גיט אַזוי הילכיק אַ שאַל
אין הויז זיין גוט־יום טוב זיין ברייטער,
און באַלד אויפֿן זון טוט אַ פֿאַל
זיין אומגערן בליק, זיין צעשטרייטער.

די מאַמע לויפֿט אונטער צו אים,
אַזוי ווי זי מיינט דערמיט גאָרניט;
דערהערט ער אין זיך שוין אַ שטים:
עס איז דאָך היינט יום טוב, מען טאָר ניט!

היינט קען מען ניט ריידן, געוויס,
פֿון זונדל פֿון חוטא און מחטיא —
ערשט איצט נאָך געהאַט אַ געריס
פֿון מעשים פֿון גאָר ניט־געדאַכטע.

און שטיל ווערט דער קידוש געמאַכט,
און גיך ווערט די חלה צעשניטן;
עס זעצט זיך די מאַמע און וואַכט,
אַ מלאך אַ גוטער, אין מיטן.

דערפילן זיך אַלע ערשט פריי
ביים סוף פון דעם יום־טובדיק עסן,
אַזוי ווי מען וואָלט דאָ דערביי
אויף קוילן אויף הייסע געזעסן.

אַוועק איז די מאַמע אין קיך,
דער טאַטע איז רוען געגאַנגען,
און באַלד שוין צעפּליסטערן זיך
אין שטילער באַגייסטערונג קלאַנגען.

אָ, וויפיל פאַרבענקטער קוראַזש!
אָ, וויפיל פאַרבאָרגענע קרעפטן!
דאָס טוט אין פאַרטרוימטן עקסטאַז
דער טאַטע מיט גאַט זיך באַהעפטן:

„צמאה לך נפשי, *)
כמה לך בשרי —
צמאה־צמאה, צמאה־צמאה,
צמאה לך נפשי!
כמה־כמה, כמה־כמה,
כמה לך בשרי!"

דער זון האָט זיך ז י י ן טרוים און נעמט
דעם טאַטנס שוין ניט אין באַטראַכטונג,
און זיי קאָנקורירן צעקלעמט,
די טרוימען די צוויי, אין פאַראַכטונג.

---

*) פּסוק אין תהלים:
„עס דאָרשט נאָך דיר מיין זעל,
עס שמאַכט נאָך דיר מיין לייב."

דאָך אויך, ווי דער טאַטע, פאַרגייט
דער זון אין עקסטאַז אין אַ גרויסן;
ער ברומט ביי זיין בוך שטילערהייט
און גליט אין זיין טרוים אין זיין הייסן:

«Еще работы в жизни много,
Работы честной и святой;
Еще тернистая дорога
Не залегла передо мной». *)

שיסט פלוצלונג אַרויס, ווי אַ פייל,
אַ ביטערער קרעכץ פון דעם טאַטן;
דער זון טוט אַ ציטער אַ ווייל —
אַט־אָט און ער וועט זיך פאַרראַטן.

אָט וועט ער זיך בעטן: פאַרגיב!
און לאָמיר פאַרשטיין זיך געדולדיק;
מיר האָבן דאָך ביידע זיך ליב,
און ביידע דאָך זיינען ניט שולדיק!

---

*) פון באַרימטן רוסישן קריטיקער און פובליציסט — נ. א. דאָבראָ־ליובאָוו. מיין באַליבטסטע ליד אַמאָל, אין די גאָר יונגע יאָרן:

„פאַראַן נאָך אַרבעט פיל אין לעבן —
נאָך ערלעכע און הייליקע;
עס ליגט נאָך אָפן פאַר מיין שטרעבן
דער וועג פון דערנער גרויליקע“.

אָ, ניין! און ער פּאַסט ווידער מוט
אין שטילער התלהבות צו ברומען —
די פרומקייט פון טאַטן אין בלוט,
פון בענקשאַפט פון טיפער באַנומען:

«Я ваш, друзья, хочу быть вашим,
На труд и битву я готов».*)

* * *

אָ, טאַטע! ווי וואונדערלעך־העל
איז אָפט אין מיין האַרץ אויפגעגאַנגען
אַט דער שמחת תורה־הידועל
פון אונזערע ביידנס געזאַנגען.

אָ, טאַטע! ווי האָבן מיר פיל
געקריגט זיך, ווי שונאים, פערזענלעך,
און האָבן געהאַט דאָך איין ציל,
און זיינען געווען אַזוי ענלעך.

אָ, טאַטע! מיר זיינען דעם וועג
געגאַנגען אין גאַנצן באַזונדער,
און ביידע אין גראַ פון די טעג
געזוכט אַלץ דעם יום טוב, דעם וואונדער.

ניו יאָרק, 1933.

*) „איך בין אייערער, פריינט, איך וויל זיין אייערער,
אויף קאַמף און אַרבעט בין איך גרייט.“

אַ ווינטער־אָוונט

גייען מיר שטיל אונזער וועג דעם צעבלענדטן,
טיף אין געהיימניש, און גייען —
ערגעץ אין נאַכט מיטן פראָסט דעם צעברענטן,
איבער צערוויסלטע שנייען.

וואַליען אין זון־פּאַרגאַנג זײַלן פון רויבן,
ברוין־בלאָ, פון יעטווידן קוימען;
שיכורע שײַנען. צעשרפּהטע הויבן,
ווײַטע און וואַגענדע טרוימען.

גייען מיר פּאָרווײַז, מיט זײַטיקע גאַסן,
טראָגט אונז, אַזוי ווי אויף פליגלען;
מוזן מיר אָבער זיך האַלטן געלאַסן,
מוזן זיך היטן און קליגלען.

הייסע געשפּרעכן, נאָך הייסערע בליקן!
רויכערט די שטאָט שוין אַהינטער;
פראָסטיקע גלוטן און גלוטיקע גליקן,
שפּילט אונז דער זומער אין ווינטער.

האָט זיך אין אָפענעם הימל באַוויזן
פלוצלונג אַ פלאַמיקער לײַטער;
טײַטלען פון דאָרט מיט די פינגער אונז ריזן,
פול מיט דערמוטיקונג רײַטער.

איז עס דער לייטער פון יעקב אָבינו
אויפגעשטעלט דאָרט אין די הויכן —
ציט זיך דורך דורות מיט פלאַם־טרעפּ מיט דינע,
גליט נאָך פאַר אונז, ווי אַ צייכן?

גיי איך אין צויבער, אַזוי ווי אין פיבער,
ערגעץ צום ווייט־ווייט געאַנטן;
ווינקט זיך צעפינקלט דער שניי מיט אונז איבער,
בלענדט מיט מיליאָנען בריליאַנטן.

שלייכן מיר שייך־שיכור, שטיל און צעלויכטן
איבער בריליאַנטענע וועגן —
בראַדזען צום וואַגענדן, ווייטן, דערהויכטן,
פריידיק דעם גורל אַנטקעגן.

מאַנטיסעלאָ, נ. י., 1937.

ביי דער פוסטער קרעטשמע

עס גייען וואָלקנס נידעריקע, גרויזאַמע,
און זוכנדיק דעם וואַלד־וועג צווישן שניי און סכך,
וואַקסט אויס פאַר מיר־וואו אַ פיגור אַן איינזאַמע,
וואָס שטייט אין שניי־חושך, אַ שלאַנקע, אויף דער וואַך.

זי שטייט אין ווינטער־וואַלד, אין נאַכטיקן, אַליין,
אַ שניי־פאַרשאָטענע, און ווינקט מיר וואו צו גיין.

עס איז אין איר די אָפּגעגעבנקייט געווען,
די אַלטע, ענדלאָזע, פון דור דורות צוריק —
אין שטייף־פאַרמאַכטן מויל, אין האַסט פון פרומען ברען,
אין שוואַרצן דינעם ברעם און בליצנדיקן בליק.

איך לאָז זיך נאָך איר וואונק צו דער פאַרזאַמלונג שטום,
ווען פלוצלונג אין אַ חלום וואַנדלט זי זיך אום.

מיר חלומט זיך אַ לאַנד אַ בלומענדיקס, אַ העלס,
און אויף די בלאָע בערג אין טאָג אין גלוטיקן,
דערשיינט זי גליאיק־פּעסט, ווי אונטער איר דער פעלז,
און לאָזט זיך צו איר גורל צו איר בלוטיקן.

זי גייט מיט פרומען ברען, פון חברטעס באַגלייט,
אַן אָפּגעגעבענע, צום גרויסן קרבן גרייט.

דער אַלטער טאַטע רייסט די קלייד אויף זיך פאַר ווי,
עס ווייגען אָן די חברטעס די אויגן רויט,
און זי מיט שטילער פעסטקייט טרייסט און מונטערט זיי:
אויב פאַרן פאָלק און לאַנד, טאָ וואָס איז מיר דער טויט!

צי ווען אין גלעד ווייט, צי איצט, אין גורל־צייט —
די יפתח־טעכטער אונזערע אין אייביקייט.

מאַנטיסעלאָ, נ. י., 1937.

די אומוואַנדלונג

רוישיקער שטראָם,
ברויזענדער וואַלד,
שטאַרענדער פעלז —
מיין אויפענטהאַלט.
(שובערט, „אויפענטהאַלט“)

עפענט מען אויף שוין דעם איינציקן פענצטער —
איז די באַראַטונג צו ענד;
טוט מיר אַן אָטעם דער פרילינג דער שענסטער
פריש אין די ענגע פיר ווענט.

האָבן מיר הוזשענדיק שעה'ן געפּטרט
אַלץ אין דעבאַטן און קריג;
זיינען די לאַגערן ביידע פאַרמאַטערט,
שליסט מען אַ שלום אָן זיג.

נאָך די מחלוקות, געשרייען, גריזאַטע,
שטורעמס אין וואַסער אַ גלאָז,
טוט אין פאַרוואָרפענעם העק אויף דער בלאָטע *)
ענדלעך מיט לינדקייט אַ בלאָז.

אייז אויפגעעפנטער, פרילינג פון צפון,
מילדקייט און אומרו אַ שלל;
לויכט מיר דאָס לעבן פאָראויס אַזוי אָפן,
שלאָגט אַ קריסטאָלענער קוואַל.

---

*) אַ געסל אין מינסק.

האָט מיט אַ שובערט־ראָמאַנס מיט אַ ליבן
ווער זיך אין צימער צעשאַלט ;
האָב איך מיט שובערט'ן שוין זיך פאַרקליבן
באַלד אויף זיין באַרג־אויפענטהאַלט.

טראָגט מיך פון בלאָטע אַוועק אין די הויכן —
ערגעץ צו עפעס־וואָס העלם ;
טו איך די שפיצן די העכסטע דערגרייכן —
דאָרט אויפן שטאַרענדן פעלז.

זע איך ניט מער שוין דעם צימער דעם ענגן —
פון פאַפיראָסלעך דעם רויך ;
זע איך אין בלאָקייט אין ענדלאָזער הענגן
רויכיקע בערג אין דער הויך.

וואַלדיקע פעלזן און פעלזיקע פלאַמען —
אייביק אין בלוי און אין בלענד ;
פאַלן אַוועק אַלע גרענעצן, צאַמען —
שטראַליקע רחבות אָן ענד.

שווינדלען שוין ווייטע די ווערטער די שטויביקע —
ווייט שוין דער קרייזל־געדריי ;
רוישט מיר מיט טענענבוים־וועלדער מיט אייביקע,
בליצט מיר מיט אייביקן שניי.

פינצטערע תהומות און בליציקע שנייען,
זון־גאָלד און שוואַרצער גראַניט,
פעלזיקע שטומקייט און אָדלער־געשרייען —
איך מיטן ליד אין דערמיט.

אדלערשער פליגל־רויש, באַרג־שטראָמען טענער,
מעכטיקעס, פּאָרכטיקעס, שיינס,
שטאָלצע דערוואַרטונגען, וואַגענדע פּלענער —
גיסן צונויף זיך אין איינס.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

איז עס אילוזיע, צי וואָר? נאָר פאַרגעסן
קען זיך עס קיינמאָל שוין ניט;
קיינמאָל שוין קען זיך די זעאונג ניט לעשן
טיף־וואו ביי מיר אין געמיט.

טראָג איך אַ לעבן אים דורך, ווי אַ משכון,
יענעם דערהויכטן מאָמענט;
טוט דער ראָמאַנס אין זכרון מיר בליאַשקען —
אַלץ נאָך אין בלי און אין בלענד.

לעב איך אים איצט אין די קלאַנגען נאָך איבער,
דאָך אַזוי ווייטיקדיק־ווייט —
קלינגט מיר אַלץ אָפּ מיט אַ שטים מיט אַ ליבער
פון אַזאַ אוראַלטער צייט.

ניו יאָרק, 1937.

אויפן טייך סוויסלאָטש

ערגעץ צווישן ווייטע ביימער
ברענט דער אָוונט אויס,
און אין נאַכט אין דער געהיימער
שווימען מיר אַרויס;

קעגן וועלטן שונאים — מיר די ווייניקע,
אָנגעפּאַקט אויף לאָדקעס אייניקע.

סודעט טונקל זיך דער אַיער,
ווי עס וואַכט דאָרט ווער;
ווינקט וואו בלאָנדזשענדיק אַ פייער,
פינקלט הין און הער;

אָטעמט קיל מיט פייכטקייט, פריש און פרילינגדיק,
אונזער אומרו אַלץ ניט שטילנדיק.

שפרינגען זשאַבעס, זעגן גרילן,
שמעקט מיט זומפּ און לייב;
צויבערן די פאָרגעפילן
פון געפאַר געהיים;

ווערבעס, פול מיט קאָנספּיראַציעס, הויערן,
יאַלקעס, ווי די שפּיקעס, לויערן.

שווימען מיר פֿאַרביי די ברעגן
דורכן חושך שטיל —
צו אַ ליכטיקייט אַנטקעגן,
צו אַ גרויסן ציל,

מיט די הערצער, ווי די וויאָסלעס, שלאָגנדיק,
אין געהיימניש טיפֿער יאָגנדיק.

אָט פֿאַרטשעפּעט מען צוזאַמען
שוין די לאָדקעס באַלד,
און אַ רעדע, פֿול מיט פֿלאַמען,
דורך דער שטילקייט שאַלט ;

הערט מען מיט פֿאַרכאַפּטע אָטעמס, שווייגנדיק,
פֿלאַם־רייד, אויפֿן סווישלאַשיק צייגנדיק :

„זעט איר, ברידער, אָט די בלאָטקע,
וואָס מען רופֿט זי טייך !
גרייכט מען דאָך מיט הענט פֿון לאָדקע
ביידע ברעגן גלייך !

„אָבער פֿון אַזעלכע טייכלעך טויזנטער
ווערט צום סוף אַ ים אַ ברויזנדער !"

שלאָגן וויאָסלעס, פֿול מיט גלויבן,
זינגט זיך גוט און וואויל,
ווי מיר פֿילן זיך געהויבן
אויך צו זיין אַ טייל —

ווי מיר זיינען קליין — אַ טייל אַ וויכטיקער
פון אַ גראַנד־אַרמיי אַ ליכטיקער.

קוקן מיר פאַרטרוימט און קוקן
צום קליין־וואַסער טיף:
וועט עס אויך נאָך אויפן רוקן
טראָגן ווען אַ שיף?

טרוימען מיר אינאיינעם טרוימען הערלעכע
פון די שטורעמס די געפערלעכע.

רודערן מיר מיט געזאַנגען
דורכן נאַכט־טומאַן,
ווי מיר הערן שוין די קלאַנגען
פון דעם אוראַגאַן,

דורך די ווייטן פון די צייטן קומענדיק,
דורך דער שטילער פוסטקייט ברומענדיק.

ניו יאָרק, 1937.

אליהו

(ח. זשיטלאָווסקין)

1

ליל שמורים

ולילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה
(תהלים קלט׳, יב׳)

עס שטייען אין דער וואַרטנדיקער נאַכט
אַלע טירן אָפן;
עס האָבן פאַר די הייזער גרין דערוואַכט
ליכט־פאַסן פון האָפן.

עס היט אַ גרויסן, יום טובדיקן סוד
יעדער שוועל באַזונדער,
און יעדער דורכלויכט פון אַ פענצטער־לאָד
חלומט פון אַ וואונדער.

און פון די טירן און די פענצטער העלט
הימל־הויך דער הלל;
עס איז דער גאַנצער חלל פון דער וועלט
שטראַלנדיק מתפלל.

עס פלעמלען זילבער־גרינע שיינען אום,
טרוימעריש געצונדן;
מיט ליכטלעך גייען אין פּראָצעסיעס פרום
זינגענדיקע שטונדן.

און יעדער פרילינג־אויפשפּראָץ גליט און גאַרט
מיטן בליט־אויג אָפן,
און יעדער אָטעם איינגעהאַלטן וואַרט
אויפן סוף פון סופן.

2

אויפן אַלטן באַרג

הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא
(מלאכי ג׳, כג׳)

און אויפן אַלטן באַרג, ביים גרויסן ים,
פון אַ הויך אַ ווייטער,
אין אַלטן רייט־וואָגן פון פייער־פלאַם,
נידערט שטיל דער רייטער.

ער קומט אין נאַכט פון וואַרטנדיקן וויי,
שטילער פון אַ שטערן,
שוין אַכט און צוואַנציק הונדערט מאָל אַזוי,
אַלץ דעם רוף צו הערן.

שוין גאַנצע אַכט און צוואַנציק הונדערט יאָר
אַז זיין וואַרטן דויערט —
אין הימל־וויסטעניש, אַ מעטעאָר,
גליאיק דורכגעטרויערט.

אַט שטייט ער אין די פינצטערנישן שוין,
אויף דער ערד דער האַרטער,
דער פיל־דערוואַרטער, וואָס פאַרבלייבט אַליין
שטענדיק אַלץ דער וואַרטער.

אין אַלטן פעל־גאַרטל, אַ נזיר, שטאַרק
מיט די האָר פון גבורה,
דערהויבט ער זיך אַריבער ים און באַרג,
אָנזאָגן די בשורה.

דער נביא־מאַנטל אויף די אַקסלען וויידט,
און אין זיינע פאַלבן
דער אַלטער קרוג מיט בוימל שטעקט נאָך גרייט,
אימיצן צו זאַלבן.

3

אין שאָטן פון די דורות

עד מתי החזון התמיד
(דניאל ח׳, יג׳)

צי וועט ער זען די צייכנס אויפן וואָר
אין דער נאַכט פון האָפן?
איז פול די צייט? איז ראוי שוין דער דור
צו דעם סוף פון סופן?

ער שטייט אין נאַכט מיט אויסגעשטרעקטע הענט,
אויפן באַרג־שפּיץ, ריזיק;
די בליקן, ווי קאמעטן, ווייט געווענדט,
דורכגעליכטיקט, שפּיזיק.

און אונטן שווייגט, אַ רעטעניש, דער טאָל,
נעבל־גרין פאַרהאנגען,
וואו ער איז אין ערדישן אַמאָל
ברוויזיק אומגעגאַנגען.

ווי האָט ער אומגעבליצט פון אָרט צו אָרט,
שטורמער און פאַרניכטער,
געוואָרפן קראַכנדיק דעם דונער־וואָרט
מלכים אין געזיכטער!

איצט שטייט ער איינזאַם, דער געקומענער,
אין דער מיט פון פוסטקייט —
אַן אייביק איינער, אַ באַנומענער
פון דער אומבאַוואוסטקייט.

אַ מלאך, אַ געשיקטער, וואָס אַליין
האָט ער ניט קיין ווילן,
פאַרבלייבט ער ביי די אַלטע שאָטנס שטיין,
אין דעם שמערץ דעם שטילן.

אַלץ שטומע שאָטן־דורות, דור נאָך דור,
ענדלאָז אויסגעצויגן;
ער קוקט די אַכט און צוואַנציק הונדערט יאָר
אין די טויטע אויגן.

4

די זעאונג

ואַרעה את צאן ההרגה
(זכריה יא׳, ז׳)

ער זעט אַ יעדן ערד־שוואַרצן געזיכט
אין דעם זאַמד דעם האַרטן;
זיי ליגן אין דער פינצטער, שיכט אויף שיכט
איינגעפרעסט, און וואַרטן.

ער זעט יאָרטויזנטער אַדורך צוריק,
פעלדער פול מיט ביינער;
מיליאָנען וואַרטער מאַטערן זיין בליק,
שאַרבנס יעדער איינער.

זיי פּאַכן אָפּ דעם שטויב פון דורות שטום
מיט די שאָטן־פעכער;
זיי שטעלן זיך און רינגלען אים אַרום
מיט די אויגן־לעכער.

„אָ, גאָט, מיין האַר!" צעברומט זיך זיין געמיט,
אָן אַ קול פון ווערטער:
„ועט זייער גרוב־רוף שוין אויף אייביק ניט
אויפגיין אַ דערהערטער?

„צי וועלן כוואַליעס לאַנג צעגאָסענע
ווידער שטראַליק שלאָגן?
צי וועלן ווינטן לאַנג פאַרפלאָסענע
ווידער יונגע יאָגן?

„צי וועלן נאָך די חורבעס שטויביקייט
לעבנס ווערן צאַרטע?
צי בלייבן זיי, אָ, גאָט, אין אייביקייט
מתים אָפּגענאַרטע?"

5

אַ נ ג ס ט

ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכו
(מלכים א, יח׳ מב׳)

ער לאָזט זיך טונקל אויף דער ערד אַראָפּ,
אויף דער גרין־באַשטראַלטער,
און גראָבט אין קני איין, ווי אַמאָל, דעם קאָפּ,
אין דער אַנגסט דער אַלטער.

ער זעט זיי, טוי־פאַרשלייערט, באַרג און טאָל,
יעדן אָרט באַזונדער,
אַוואו ער פלעגט אין לויטערן אַמאָל
וואַנדערן אין וואונדער.

אַט קומט ער מאָרגנדיק, אַ פרילינג־ווינט,
אין אַ וועלט אַ יונגער;
פליט מונטער אָן, אַ שטראָפער פאַר די זינד,
און באַשווערט דעם הונגער.

אַט שטייט ער ביים אַלטאַר, אין וועט־קאַמף, שטאָלץ,
מיטן פאָלק צוזאַמען;
ער רופט צום הימל, און אויף רינד און האָלץ
פאַלן צונגען פלאַמען.

ער שטרייט פאַר גאָט, ער שטרייט פאַר גוט און רעכט,
שטענדיק אונטערוועגנס,
ער שאַפט זיך מיט די וואָלקנס, ווי מיט קנעכט,
און באַפעלט די רעגנס.

ער האָט דעם שטרייט דעם גרויסן פון דער צייט
שיין און שטאַרק געוואונען;
דאָך מיטן לעבן אין אַ מדבר ווייט
ווערט ער קוים אַנטרונען.

צי שטייט דער בוים נאָך, וואו ער האָט געזוכט
שאָטן זיך צו רעטן,
און מיד און שמאַכטנדיק זיין טאָג געפלוכט,
טויט אויף זיך געבעטן?

6

דער הלל

ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף
(שמות יב׳. כג׳)

און אונטן זילבערן פאַר אים אין נאַכט
זינגענדיקע הויפן,
וואו, איבערקרימענדיק, דער מזיק וואַכט
אויפן אַלטן אופן.

ער זעט, ווי טירן עפענען זיך אויף
פאַר ניט-גוטע אויגן,
און מיטן הלל קוקן ווייסט אַרויף
שוואַרצאַפּלס צעצויגן.

ער זעט די לעבנס אויסגעבלייכט, ווי טויט —
אַלץ דיזעלבע זיינען,
אַלץ הונגער־אויגן ברענען פיבער־רויט
אין די גרינע שיינען.

און אויף די לעבנס פלאַטערן ארום
שאָטן־אָרעאָלן —
אַלץ קדושים־זיידעס וואַרטנדיקע שטום,
הייליקע אַמאָלן.

די לעבעדיקע רופן מיט איין שטים
פון אַ וועלט מיט הייזער;
די שאָטנדיקע טייטלען שטום אויף אים,
אויפן וואונדער־ווייזער.

און טיפער גראָבט ער אין די קני זיך איין.
אין געמיט אין שווערן:
„אָ, ביז ווי לאַנג וועט, גאָט, דער צאָרן דיין
אַלץ אַזוי פאַרצערן?"

7

אין דער שטילקייט

לא ברעש ה׳
(מלכים א, יט׳, יא׳)

ער וויינט מיט יעדן איבער יעדן וויין
אין זיין טיפער שטומקייט,
און יעדנס וואַרטונג וואַרט ער דורך אַליין
אין דער אומעטומקייט.

און מיטן שטומען רוף: „ענני!״ — שטאַרק
מיטן אַלטן גלויבן,
אין הויך אין פולן, פאַלט ער צו צום באַרג,
צו די אַלטע שטויבן.

ער זוכט אַן ענטפער אין דער שטילקייט וואו,
דעם באַשייד, וואָס מאָנען,
אין זייער אומרו און אין זייער רו,
טרייסטלאָזע מיליאָנען.

האָט גאָט זיך אים אַמאָל באַוויזן דאָך
ניט אין ווילד געוויטער,
נאָר אין דער לינדער שטילקייט פון דערנאָך,
אין דעם דינעם ציטער.

אַ שטורעם איז געקומען פון דעם ים
און די בערג צעריסן;
דאָך ניט אין ווינט, אין רעש און אין פּלאַם,
לאָזט זיך גאָט דערוויסן.

עס איז די שטילע, אויסגעליטערטע
נאָכן־שטורעם־ריינקייט,
ווען גאָט אַנטפּלעקט זיך צו דערוויטערטע
אין זיין וואָרט און שיינקייט.

א, שלאָג, דו שטורעם, שלאָג אויף גאָטס באַראָט,
קראַך מיט דיינע שרעקן,
און ריייניק אויס די לופט, און זאָל זיך גאָט
אין זיין פּראַכט אַנטפּלעקן!

8

די כמאַרע

כי סתומים וחתמים הדברים עד־עת קץ.
(דניאל יב׳, ט׳)

ער זוכט דעם ענטפער, ווי ער בלייבט נאָך שטיין
אויף דער ערד דער האַרטער,
דער פיל־דערוואַרטער, וואָס פאַרבלייבט אַליין
שטענדיק אַלץ דער וואַרטער

ווי דריקט די שטילקייט אַנגעלאָדן־שווער —
שטילקייט פאַר אַ שטורעם!

צי קומט די כמאַרע, פלאַמיק פון באַגער,
פינצטער פון יסורים?

ער קוקט פון באַרג מיט אויסגעשטרעקטע הענט
צו די שטומע שטערן:
צי וועט די גלוט־פאַרגליווערטקייט צום ענד
אויפגעטרייסלט ווערן?

און ווי אַמאָל, באַפעלט ער וועמען וואו
אין דער ווייט דער גרינער;
עס לויפט אין זייט פון ים און קוקט זיך צו
זיבן מאָל דער דינער.

אָ, ניט קיין וואָלקנדל, אַ האַנט די גרויס,
גייט פון ים אַנטקעגן;
אַ שווערע כמאַרע קומט און לייגט זיך אויס
שוואַרץ אויף אַלע וועגן!

צי וועט זי ברענגען בענטשונג פון דער הויך
און די וועלט דערפרישן?
צי וועט זי נאָך די וואונדער־וואַרטונג אויך
אין דער שוואַרץ פאַרווישן?

עס שטייען אין דער וואַרטנדיקער נאַכט
אַלע טירן אָפן;
דאָס אומבאַקאַנטע האַלט אַן אויג און וואַכט,
אין דער שוואַרץ פאַרלאָפן.

ניו יאָרק, 1927.

אין בעריאָזעווען וועלדל

(מײַן שוועסטער סטערע'ן)

אין דער זינגענדיקער גרינקייט,
אין דער ציטערדיקער דינקייט
פון דעם צאַרטן וואַלד, דעם יונגן,
האָט אַ ניגון אַ פאַרשייטער,
פון אַ ראַשער וועלט, אַ ווייטער,
אין אַ כאָר זיך הויך צעקלונגען.

און דער וואַלד האָט ראַש און גרימיק
אָפּגעקלונגען טויזנט־שטימיק.

האָבן זיך אַוועקגעלאָזן
דורך די ווייכע הויכע גראָזן,
דורך די ווייסע שלאַנקע שטאַמען,
דורך די סאַזשעלקעס די מידע,
דונער־קלאַנגען פון מרידה,
פול מיט אויפרייס, פול מיט פלאַמען.

שטייען מיר אין וואַלד אין ווייסן,
טוען זיך די העלזער רייסן.

און דורך בוימלעך דורך גראַציעזע
ברויזט די רויטע מאַרסעליעזע;
טראָגן־מיט די קלאַנגען בילדער,

ווי זי קומט שוין, די ממשלה,
פון דער פּאַרכּטיקער קראַמאַלע —
בילדער, איינס פון צווייטן ווילדער.

טוען טויזנט עכאָס שאַלן
מיטן שאַל דעם ניט־לעגאַלן.

לויפן דורכן וואַלד און לויפן,
אויף אַן אופן אויף אַ טרייפן,
דורכן מאָך און דורך די לוזשעס,
ערגעץ פון פּאַריזער גאַסן,
די צעבונטעוועטע מאַסן —
פּראָלעטאַריער אין די בלוזעס.

און דער וואַלד, אַליין ווילד און ברויזענד,
דונערט אָפּ מיט עכאָס טויזנט.

און דער כאָר צעלאָזט זיך הייסער,
ווי עס ברענט דער קאַמף דער גרויסער
צווישן בלוזעס און שינעלן —
ווי די מאַסן כוואַליעס שלאָגן,
און מען נעמט אויף אַלע ראָגן
שוין די באַריקאַדן שטעלן.

און דער וואַלד פון אַלע עקן
שאַלט און שטורעמט מיט די שרעקן.

אָ, איר שוואַרץ־בלאָע מונדירן!
אפשר וועט איר אַרעסטירן
אָט דעם וואַלד מיט אַלץ אינאיינעם —

און די יאַגדעס און די גראָזן,
און די מייזלאַך און די האָזן,
און דעם ווערימל דעם קליינעם?

ווייל דער גאַנצער וואַלד טוט שאַלן
מיטן שאַל דעם ניט־לעגאַלן.

שטייען מיר אין וואַלד אין ווייסן,
טוען זיך די העלזער רייסן
מיטן רויטן ברען, דעם וואַרן —
ווי מען האָט אין צוויי־דריי שטונדן
אַט דעם וואַלד עס אָנגעצונדן,
אויף צו להכעיס די זשאַנדאַרן.

און דער וואַלד, אַלץ ווילד און ברויזענד,
דונערט אָפּ מיט עכאָס טויזנט.

מאנטיסעלא, נ. י., 1937.

אונטערן עפּלבוים

די רויטקייט פון הערבסטיקע שטראַלן,
וואָס גליען אוים מונטער;
די רויטקייט פון עפּל, וואָס פאַלן
אין רייפקייט אַרונטער.
מיר זיצן חברים אַ גרופּע,
געהיים און פאַרטרויט,
אין שטראַלן און עפּל אַ קופּע,
געפלאָכטענע רויט.

מיר לערנען צוזאַמען פּאַרטייפּט,
אין רויטקייט פֿון שטראַל,
די רויטסטע, די שטראַליקסטע שריפֿט —
קאַרל מאַרקס׳ „קאַפּיטאַל״.

און אָוונט־צייט טראָגן מיר ליכטיק
דעם יום־טוב דעם רויטן,
אַ גליקלעכן סוד אַזוי וויכטיק,
צום עולם צום גרייטן.
מיר טראָגן דעם סוד אין דער פֿינצטער,
אין פֿרייד פֿון דער שעה דער געווינטשטער,
און אַלע און יעדער באַזונדער
דערוואַרטן אַ וואונדער.

עס שאָטנט נאָך פֿינצטער דער פּיין
אויף יעדן געזיכט;
דאָך שפּרייט זיך פֿאַנטאַסטיש דער שיין
פֿון ווייט־וואו געריכט —
דער לעצטער וועט ערשטער נאָך זיין
אין גלוט־רויטן ליכט.

און זיין וועט אַ טאָג, און עס וועלן
די ווענט זיך צערוקן;
קיין אָפּצאַם וועט מער ניט פֿאַרשטעלן
דעם וואונדער צו קוקן;
עס פֿאַלן פֿון אויגן די בענדער
אין פֿולקייט פֿון צייט;
עס שטייען שוין צייטיק די לענדער
פֿון נאָענט און ווייט.
אָט פֿלאַמען בערלין און פּאַריז

אין רויטן צעבלומט;
אַט קומט ער, דער אַרבעטער־רייז,
דער אויפטרייסלער קומט.

ווי האָט אונז אַנטציקט דער מיראַזש
אין דאָרשט־ברען פון יונגן עקסטאַז —
געצויגן אַזוי און געצונדן
און ענדלעך פאַרשוואונדן.

— — — — — — — — — — — —

צי גליט נאָך דער עפּלבוים גרייט
אויך אונטער דער רויטער־מאַכט רויט?

און אפשר אין מוט אין דערהויבטן,
אין סאַד יענעם, אונטער אַ בוים,
פון הערבסטיקע שטראַלן באַלויבטן,
זיצט אימיצער איצט אין געהיים,
און צווייפלט נאָך אַלץ אין דערגרייכטן,
און טרוימט נאָך זיין טרוים?

ניו יאָרק, 1928.

אויפֿן וועג צו סענדי הוק

די אָנגעברענטע טורעמס פֿון מאַנהעטן שווינדן,
און ווייט־וואו פֿלאַמט ניו־יאָרק אין רויטן דאַמף אַרויס,
און ימיקער און קילער שוימען־אויף די אינדן,
און וויגן טיפֿער איין אין אָוונט און געדויש.

איך קוק פֿון שיף־פּאַרענטש און חלום, אַ פֿאַרוויגטער;
טוט וואונדערלעך פֿאַר מיר פֿון ווייטן וואָס אַ שיין:
מיין היים־שטאָט כוואַליעט זיך אין זעאונג אין אַנטציקטער,
זי וויגט זיך און זי הילכט אין ים־געהילך אַריין.

עס שווימען ליכט־סיגנאַלן פֿלאַמיק־פּייכט אויף שטאַנגען,
פֿאָנאַרן פֿון מיין היים־שטאָט אין אַ נעבל טיול;
עס וואַכן און עס וויינען וואַסער־גלעקער קלאַנגען,
אַ גלין־גלאָן פֿון סאַבאָר — ווי סומנע, יאָמערפֿול!

דאָך רוישן שבת־נאַכטיק פֿריילעכע די גאַסן,
און דורך די סומנע ליכט און קלאַנגען וואַנדלען אום
פֿיל־טראָטיק און פֿיל־שטימיק שטיפֿערישע מאַסן,
ווי וואַסערן פֿון נאַכט־ים אין פֿאַרשייטן ברום.

איך וואַנדל אום מיט זיי און חלום, אַ פֿאַרוויגטער,
איך שפּאַן גאַס־איין, גאַס־אויס, אין בליאיקן אַמאָל,
און פֿליגלען וואַקסן אויס, איך טראָג זיך, אַן אַנטציקטער —
ווי זינגט מיין יוגנט־בלוט, ווי קלינגט מיין יוגנט־קול!

ווי טרעלט מיר און ווי העלט מיר פון די פינצטערנישן!
אָ, שטעל זיך אָפּ און שטיי, דו טרוים פון אויגנבליק!
עס שטראַלן שוואַרצאַפּלס און בליקן שמחה שיסן,
אַ גרויסע לויטערקייט גייט־אויף פאַר מיר צוריק.

איך וואַרף אַראָפּ פון זיך די שווערע לאַסט פון יאָרן,
די גראָקייט פון מיין לעבן, פון מיין האַרץ און האָר;
איך פיל זיך ניי־געבאָרן, ווי דער לבנה־האָרן,
וואָס בלייכט און רויטלט זיך אין רויש פון וועלך־כאָר.

אָ, ליכט פון נאַכט־נעבל, וואָס טרוימט אויף וואַסער־זועגן,
באַלויכט דעם נעבל מיר, דעם וועג אין נאַכט באַווייז!
אָ, גלאָק פון פינצטערניש, וואָס וואַכט דעם תהום אַנטקעגן!
באַוואַך דעם אָפּגרונט מיר, דעם שוואַרצן כשוף־קרייז!

היט אוים מיר די אילוזיע אויף די קאַלטע תהומות,
די שטימונגען פון יוגנט און פון יונגן טרוים,
זיי זאָלן ניט אין מיטן פון די וויסטע אימות
פאַרשווינדן, ווי די אינדן, אין צעשטויבטן שוים.

איך זאָל, אַ גליק־פאַרגעסענער, ניט בלייבן ווידער
ביים שיף־פאַרענטש אין מיטן נאַכט־ים שטיין,
אַ פרעמדער אין המון אַרום, אַ לעבנס־מידער,
ביים אָפּגרונט פון דער פינצטערניש, אַליין, אַליין.

בעלמאר, 1925.

פינפטע אָפּטיילונג.

אין דער פרעמד

אין דער פרעמד

עס גייט די מיטן־נאַכט אין ווייסן אָנגעקליידט,
אַריבער פעלד און וואַלד, אַריבער באַרג און טאָל,
אין ווייסן אָנגעקליידט, אויף זיידנס אויסגעשפּריט,
און גיסט מיט שטילן שיין און טרוימען אָן אַ צאָל.
און שטיל אַזוי נאָך איר, אין ווייסן ליכט־שפּור, שוועבט
אַ חלום אָן אַ סוף, אַ חלום — ווייס און מילד,
פון בלאָען הימל־דוים, מיט שטערן דורכגעוועבט,
און ביז דער ווייסער ערד — אין שטראַלן איינגעהילט.
עס שלאָפט די גאַנצע וועלט, פאַרגאָסן דורך־אַרום
מיט מילדן, שטילן שיין, באַרואיקט און באַגליקט ;
עס שלאָפט די גרויסע שטאָט, די גאַסן שווייגן שטום,
עס שלאָפט דער מידער מענטש, אין חלום איינגעוויגט.

איך גיי און שווים אין ווייסן שטראַלן־ים,
און ס'לויפט פון מיר דער שלאָף, און פול מיט ווילדער גלוט
רירט טיף זיך אויף אין מיר אַ לאַנג־פאַרשטיקטער פלאַם —
עס ברענט מיר היים דעם מאַרך, עס ברענט מיר היים דאָס בלוט.
עס וואַכן אויף אין מיר פאַרלאַנגען אַלערליי —
פון ליבע און פון שמערץ, פון שמאַכטונג און פון גליק,
חלומות פון אַמאָל, פול לײדנשאַפט און וויי,
זיי שפּילן אויף אין מיר, זיי פלאַמען אויף צוריק.
און ס'שווימט אַרויס פאַר מיר ווייט־ווייט וואו איינגעהילט,

אין ווייכן טיול פון נאַכט, דורך בענקשאַפט אָן אַ שיעור,
אַ ליבע טרוים־געשטאַלט, אַ פיל געצערטלט בילד —
„מיין ווייטער, ווייטער פריינט, אָ, קום, אָ, קום צו מיר!

„אָ, קום, אָ, קום צו מיר אין שטילקייט פון דער נאַכט,
פון אַט דער צויבער־נאַכט — אָ, קום, אָ, קום צו מיר!
און זאָל מיין האַרץ פאַר דיר דאָ ווערן אויפגעמאַכט —
איך וועל דערציילן דיר מיין בענקשאַפט אָן אַ שיעור,
ווי קאַלט איז אין דער פרעמד, ווי שלעכט עס איז און שווער!
איך שעם זיך ניט פאַר דיר, דו וועסט פאַרשטיין, איך ווייס,
און זאָל זיך גיסן פריי פאַר דיר מיין שטילע טרער,
און זאָל צעגיין מיין האַרץ אין דיינע אָרעמס הייס".
עס ענטפערט קיינער ניט, עס שווייגט די גאַנצע וועלט,
פאַרגליווערט און פאַרשטומט, אין בלאַסער, טויטער פראַכט,
אין לייכטן נעבל שווייגט די לבנה מאַט־פאַרשטעלט,
עס ענטפערט קיינער ניט, עס שווייגט די שטומע נאַכט.

ניו יאָרק, 1897.

אין גאָרטן

1

איינגעהילט אין בשמים־ריחות,
פון אַ כשוף שטיל באַנומען,
ליגט זיך אויס דער פרילינג־אָונט
אויף די ביימער, אויף די בלומען.

און עס דרעמלען די אַלעען,
און זיי זעען אויס פאַרטרונקען —
האַלב אין בלאַסע, מאַטע שאָטנס,
האַלב אין שטראַלן ווייס פאַרזונקען.

און עס ליגן שטראַל און שאָטן
זייט ביי זייט אין טיפן שלום,
און עס דוכט זיך, אַז פון הימל
שוועבט אַ גוטער, צאַרטער חלום —

שוועבט און טראָגט זיך דורכן גאָרטן,
דורך די דרעמלענדע אַלעען;
גוטע, צאַרטע טרוימען־בילדער,
לעבן אויף פאַר מיר און וויהען.

און איך זע אַ ליבן פנים,
אויגן, ווי די שטערן, גיסן
מיר אַ ווייכן שיין אין האַרצן,
און זיי שמייכלען און באַגריסן.

און עס שמייכלט און באַגריסט מיך
אַלעס, אַלעס — בוימער, בלומען
און דער גוטער, צאַרטער אָוונט,
פון אַ כשוף שטיל באַנומען.

2

אויף די ווייטסטע שטערן קוק איך,
פול מיט בענקשאַפט און באַגערן.
טרעפן מיר זיך דאָ מיט בליקן?
זעסטו אויך די זעלבע שטערן?

אָדער איצט אין לאַנד אין ווייטן
שטורמיק האָט די נאַכט געלייגט זיך,
און די ערד, פאַרשוואַרצט, פאַראומערט,
ווייקט אין רעגן זיך און ווייקט זיך.

און אַליין, אַליין אין צימער,
אונטער יענעם ווייטן הימל,
זיצסטו שטיל, פאַרבענקט, פאַרטרויערט,
דיינע אויגן שליסט אַ דרימל.

און עס בלאַנקט פאַר דיר אין חלום
אַ געדיכטער, שיינער גאָרטן,
און אַ ליבער פרילינג־אָוונט,
און מיר ביידע זיצן דאָרטן.

און מיר ביידע זיצן דאָרטן,
טיף־אַנטציקטע, און מיר שווייגן;
זיצן, הערן, ווי דאָס ווינטל
זשומט און שפּילט זיך מיט די צווייגן.

3

איז דאָס טאַקע וואר, מיין ליבע,
אַז דו טרויערסט אָן אַ שיעור אַליין,
אַז דו דענקסט און בענקסט און חלומסט
נאָר פון מיר אַליין, נאָר פון מיר אַליין?

איז דאָס ריכטיק? וויפיל מאָל שוין
מיט אַן אומעט מיט אַ שווערן
טראַכט איך פון דיין איידל פּנים,
פון די אויגן, ווי די שטערן.

ניין, דער פּנים קען ניט נאַרן,
און די אויגן ריידן ריכטיק,
שיינט אין האַרצן מיר דער גלויבן,
און עס ווערט די נאַכט מיר ליכטיק.

און איך הער דיין ליבן מורמל
אין דעם ווינטלס צאַרטן זשומען,
און איך פיל דיין זיסן אטעם
אין דעם ריח פון די בלומען.

ניו יאָרק, 1897

אין אַ שווערער מינוט

עס ווילט זיך מיר זינגען און זינגען.
איך וואָלט מיט מיין זינגען פאַרטריבן
דעם שאָטן, וואָס האָט אַזוי פינצטער
ביי מיר אין געמיט זיך פאַרקליבן.

און זאָלן זיך טראָגן די לידער
אין מעכטיקע, שטורמיקע טענער,
און אויפהויבן הויך די נשמה
אַלץ פרייער, אַלץ העלער, אַלץ שענער.

אַרום איז דער אָרט אַזוי סומנע;
איך שרעק זיך דאָ לידער צו זינגען,
דאָס קראַקען פון שוואַרצע פאראָקעס
זאָל העפלעך מיין קול ניט פאַרשלינגען.

עס ווילט זיך מיר וויינען און וויינען;
עס וואָלט אין מיין וויינען צעגאַנגען
דער קאַלטער, פאַרזשאַווערטער אומעט,
וואָס האַלט מיר דאָס האַרץ ווי אין צוואַנגען.

און זאָלן זיך פערלען די טרערן
אין הייסע, אין גליאיקע ריימען,
און דורכלויכטן זאָל דאָ די יוגנט
מיט גרויסע, מיט שטראַליקע טרוימען.

אַרום איז די לופט אַזוי פּראָסטיק;
איך שרעק זיך — די גליאיקע טרערן,
וױבאַלד זיי פאַרלאָזן די אויגן,
זיי זאָלן פאַרפראָרן ניט ווערן.

ניו יאָרק, 1897

הערבסט מאָטיוון

1

די בלעטער

וואָס הודיען די רויטע,
די פלאַמיקע בלעטער,
ווען ס'שפּילט זיך פאַנאַנדער
דער שטורמיקער וועטער?

וואָס קלאָגט זייער הערבסט־ליד
אויף טריט און אויף שריט?
וואָס יאָמערט אין אָפּקלאַנג
מיין האַרץ מיט זיי מיט?

װעט לאַנג דאָך די כמאַרע
די בײזע ניט ברומען;
עס װעט אױף דער װעלט נאָך
אַ לױטערקײט קומען.

מיט פאַרבן מיט גרינע,
מיט זוניקער זאַפט,
מיט לעבן מיט נײעם —
מיט קװאַליקער קראַפט.

עס הודיען די קראַנקע,
די װעלקנדע בלעטער:
„מיר זעלבסט אָבער װעלן
ניט אױפלעבן שפּעטער!"

עס קלאָגט זײער הערבסט־ליד
אױף טריט און אױף שריט,
עס יאָמערט אין אָפּקלאַנג
מײן האַרץ מיט זײ מיט.

נױ יאָרק, 1899.

2

די וואָלקנס

און דער אָוונט איז ווילד און פאַראומערט,
און דאָס האַרץ איז מיט אַנגסט איבערפילט,
און די וואָלקנס, זיי יאָגן דערשראָקן,
אין געהיימניש און חושך פאַרהילט.

און דער הימל איז פול מיט בהלה,
פול יללה און העלישער מאַכט,
און די וואָלקנס, זיי יאָגן אָן אויפהער
און פאַרשווינדן אין שטורעם און נאַכט.

אזוי פליען די טעג און די יאָרן,
דורך די טאָלן פון יאָמער און פיין;
אַזוי טראָגן זיך דורות נאָך דורות
אין דעם אייביקן גאָרנישט אַריין.

אַזוי גייען די לעבנס צום קבר,
אין געהיימניש און חושך פאַרהילט.
און דער אָוונט איז ווילד און פאַראומערט,
און דאָס האַרץ איז מיט אַנגסט איבערפילט.

ניו יאָרק, 1899.

3

דער טויט

פון וואַנען קומט זי, ווייס איך ניט —
די פינצטערע געשטאַלט;
זי שטייט פאַר מיר, איך שפיר אויף זיך
איר אטעם פייכט און קאַלט.

עס קוקט אין פענצטער שוואַרץ די נאַכט,
דער הערבסט־ווינט וויינט און קלאָגט,
און טויזנט־אויגיק ווינקט זי מיר
און רוקט זיך צו און זאָגט:

„וואָס טרייסלט דיך, וואָס פייניקט דיך,
מיין אָרעם מענטשן־קינד?
אָ, באַלד, אָ, באַלד איך קום צו דיר,
איך הייל דיך אוים געשווינד!

„איך קום צו דיר אין פולער מאַכט
פון גאָרנישט און פון רו;
איך לעש דיין גלוט, איך קיל דיין בלוט,
איך מאַך דאָס אויג דיר צו.

„איך בין דער פאָטער פון דעם הערבסט,
אין שוואַרצער נאַכט געקליידט,
איך בין דער סוף פון יאמער־טאָל,
איך בין — דער טויט!"

ניו יאָרק, 1899.

4

דאָס לעבן

די וועלט איז פאַר מיר ווי אַ מדבר,
פאַרגעסן פון בענטשונג און גליק;
וואו זיעט איר, די מדבר־מיראַזשן,
דער רייץ פון דעם שמאַכטיקן בליק!

דאָס לעבן איז מיר אַ געליבטע,
וואָס טוט נאָכאַנאַנד און פאַרראַט;
וואו זיעט איר, די שיינע זכרונות,
די טרייסט פון אַ האַרץ, וואָס איז מאַט!

עס האָט ניט מיראַזשן מיין מדבר,
קיין איר־ליכט — דער טונקעלער וועג;
עס שטראַלן מיר ניט מיט זכרונות
די גראָע פאַרגאַנגענע טעג.

דאָך ליב איך מיין מדבר, אַזוי ווי
מען ליבט אַ פאַרלענגערטן שמערץ;
איך ליב דאָרט די נאַכט און איר חושך,
איך ליב דאָרט דעם ווינט און זיין קרעכץ.

דאָך ליב איך דעם לעבן דעם שלעכטן,
ווי ביטער עס דריקט מיך זיין לאַסט,
אַזוי ווי מען ליבט אַ געליבטע —
אויך דאַן ווען זי פּייניקט און האַסט.

ניו יאָרק, 1899.

דער תנא און דער שטן

עס זיצט און עס לערנט דער תנא.
דער שטן, ער איז אים מקנא;
עס דרייט זיך דער שטן אַהין און אַהער,
דער תנא, ער טוט זיך צו אים ניט אַ קער.

דאַן כשופט אַ כשוף דער שטן,
עס איז אים דער כשוף געראָטן:
דער תנא, ער זיצט אין אַ הערלעכן שלאָס,
עס פינקלט אים פרייִלעך די משקה אין כוס.

עס קלינגט דאָרט געזאַנג און געלעכטער —
די שענסטע פון מענטשלעכע טעכטער,
זי זינגט אים און ווינקט אים און לויכט אים און לאַכט,
און ציט אים און שלעפּט אים מיט טייוולשער מאַכט.

אַ גלוט גייט דעם תנא אַריבער,
ער שווידערט אַזוי ווי אין פיבער —
אַט־אָט און זיין הייליקייט האַלט שוין ניט אויס,
טאָ כאַפּט ער און רייסט זיך די אויגן אַרויס.

דער הייליקער תנא ווערט בלינד,
דער כשוף דער בייזער פֿאַרשווינדט.
די מעשה גייט איבער דורך טויזנטער יאָר
ביז אונזער אַ תנא פֿון אונזערן דור.

עס זיצט אונזער תנא און טראַכט זיך:
ניטאָ גאָר קיין שטן, עס דאַכט זיך,
ניטאָ, אָ ניטאָ די אַמאָליקע דורות,
ניטאָ די נסיונות, ניטאָ די עבֿרות!

די וועלט איז איצט שטיל און געווייגלעד,
דער שטן איז אָרעם און קליינלעד,
די זינד איז ניט רייצנד, דער כשוף ניט רייך,
דער תנא, דער שטן, זיי בענקען צוגלייך.

ניו יאָרק, 1900.

אַ באַזוך

На север далекий, угрюмый,
Холодный, но сердцу родной —
Туда-то влекут меня думы,
Туда-то летел бы душой.

1

די פינצטערע פענצטער די זעלבע —
עס דוכט זיך, אָט וועט זי נאָך קומען,
און האַרצרייסענד־שטיל אין דער פינצטער
וועט ווידער איר צער זיך צעברומען.

אַ בלום אַזאַ צאַרטע, וואָס האָט ניט
דעם גלות, דעם שאַפּ אויסגעהאַלטן —
נאָר קוים־וואָס צעבליט זיך און באַלד שוין
געטויט פון דעם אָטעם דעם קאַלטן.

עס הענגען דאָ אַלץ נאָך די קלאַנגען,
אין שטראַל פון לבנה פאַרהילטע —
די ערשט־אויסגעזונגענע בענקשאַפט,
די ווײַ־גלוטען ד י ניט־געשטילטע.

זי האָט דאָך ערשט פריער אַן אָוונט,
אין גלוטיקען אומעט, אין יונגען,
איר לעצטן געזאַנג דאָ ביים פענצטער,
נשמה׳ק אַזוי אויסגעזונגען.

2

עס שטייט די לבנה אין הימל און קוקט
אַריבער דער שלאָפנדער גאַס;
זי קוקט אַ פאַרבענקטע, אַזוי ווי אַ מענטש,
פאַרקלערט, מעלאַנכאָליש און בלאַס.

אַנטקעגן איר שטייט אין אַ פענצטער און קוקט,
אין בלאָלעכע שטראַלן פאַרהילט,
אַ יונגע פאַרטרויערטע פרויען־געשטאַלט;
זי קוקט אַזוי צאַרט, אַזוי מילד.

זי קומט פון דער שאָטן־וועלט טרוים־שטום אַהער,
אין שיינענדער שטילקייט פון נאַכט,
באַזוכן דאָס הויז, וואו זי האָט אַזוי פיל
געשטיקט זיך אַמאָל און געשמאַכט.

זי נעמט זיך, ווי אימער, ביים פענצטער איר פּלאַץ,
אַריבער דער שלאָפנדער גאַס,
און קוקט אויף דער וועלט דער פאַרפרעמדטער און זיפצט,
פאַרקלערט, מעלאנכאָליש און בלאַס.

זי זיפצט און זי קוקט־וואו, אַזוי ווי זי זוכט
אין שטילן, פאַרחלומטן שיין
אַ שאָטן אַ צווייטן, וואָס וואַנדלט דאָ אום,
משוגע פאַר אומעט און פיין.

ניו יאָרק, 1900.

שבת פאַרנאַכט

אַן אַלטע, פאַרגעסענע שטימונג,
אַ בילד פון מיין קינדהייט דערוואַכט —
עס שטייט פאַר מיר אויף דער בית מדרש
אין טרויער פון שבת פאַרנאַכט.

דער שטאַרבנדער שבת־שטראַל רויטלט
געזיכטער און שטענדערס און ווענט,
און לעשט זיך באַלד אויס אין די שאָטנס;
דער הייליקער טאָג איז צו ענד!

אַלץ פינצטערער ווערן די פענצטער,
אַלץ בענקנדער ווערט דער געברום;
עס זעגנט זיך אָפּ מיטן שבת
דער הוזשענדער עולם אַרום.

עס שווינדט אין דעם חושך דער שבת,
עס הוזשעט די בענקעניש שווער
אין טאָן פון דעם תהלים, ביים עולם,
וואָס האַוועט אַרום הין און הער.

איך זיץ אַן אַ זייט, אין אַ ווינקל,
און קוק אויף דער האַוועניש שטום,
פאַרוויגט פון דעם טונקעלן טומל,
באַנומען פון טרויער אַרום.

איך קוק אויף די מענטשן און שאָטנס,
וואָס מישן זיך אומעטיק אויס,
און פיל אַזאַ צער פאַרן שבת,
וואָס פליט אין דעם חושך אַרויס.

איך פיל אַזאַ צער, וואָס דער הימל
צעברענט זיך און פינצטערט און שרעקט;
איך ווייס דאָך די סודות די בייזע,
וואָס ליגן אין פייער פאַרדעקט.

אַלץ פינצטערער ווערן די פענצטער,
איך קוק אויפן הימל און טראַכט:
באַלד־באַלד און זי לאָזט זיך אַרונטער,
די וואָכיקע שבת־צו־נאַכט.

באַלד פאַטשט אויף דער בימה דער שמש,
באַלד קרעכצט שוין דער מעריב אַרויס,
און אויבן אין ברענענדן הימל
ברעכט ווילד די בהלה שוין אויס.

מלאכי חבלה דערשיינען,
פול אויגן און פלאַמען אין בליק;
זיי טרייבן אַריין די רשעים
אין פייער פון גיהנם צוריק.

אויס שבת, צוריק אינדערוואָכן!
אָט דוכט זיך מיר אויס, אַז איך הער
די וויסטע, די ווילדע יללה;
אַן אומעט פאַלט אָן אַזוי שווער.

עס גייען די ווּיסטע רשעים
אין גיהנם אַריין מיט געוויין;
אוים שבת, צוריק אינדערוואָכן,
מ'דאַרף מאָרגן אין חדר שוין גיין!

די אַלטע, די קינדערשע שטימונג,
ווי שמערצלעך זי פּייניקט מיך נאָך;
וואָס טויג ער, דער פריילעכער שבת,
ווען ענדלעך מוז קומען די וואָך.

אַלץ פינצטערער ווערן די פענצטער,
דער הימל פאַרטונקלט אַלץ מער,
באַלד טוט ער אַ פּאַטש שויך, דער שמש;
אַן אומעט פאַלט אָן אַזוי שווער.

ניו יאָרק, 1900.

אָוונט-קלאַנגען

1

עס ווערן אַלץ לענגער די שאָטנס,
און שטיל, אין פאַרגייאיקער פּראַכט,
דער אָוונט ברענט אויס און פאַרלעשט זיך;
באַלד קומט שוין די נאַכט.

אַזוי אויך פאַרלעשט זיך מיין יוגנט,
פון פאַרבן פון טרויער באַגלייט,
די שאָטנס פאַרגייען אין חושך;
באַלד קומט שוין דער טויט.

2

עס האָט אויף מיין הימל געגליט נאָר
דער עלענדער אונטערגאַנג־שיין;
מיין יוגנט איז אָוונט געווען,
און נאַכט קען מיין עלטער נאָר זיין.

מיין יוגנט פאַרגייט; איך דערשפּיר שוין
די פינצטערע שווערקייט פון נאַכט,
אַזוי ווי עס וואָלט זיך אויף מיר שוין
דער צודעק פון קבר פאַרמאַכט.

3

אך, ענג, ווי די גרוב, איז די וועלט מיר —
די וועלט אַזוי גרוים, אַזוי ברייט;
עס שיינען די הימלען מיר דומפיק,
עס שמעקט מיר דער פרילינג מיט טויט.

מיך גרוילט דער יריד פון דעם לעבן,
מיך מאַטערט דער טומל, דער שטויב;
דער מסחר מיט שרייאיקע ווערטער,
די פעדלער, זיי מאַכן מיך טויב.

אך, ענג, ווי די גרוב, איז די וועלט מיר —
די וועלט אַזוי גרוים, אַזוי ברייט;
די שטילקייט פון גרוב אָבער פעלט מיר,
די רו און דער פרידן פון טויט.

ניו יאָרק, 1900.

אין אַ שטורעמדיקער מאַי־נאַכט

(צום אנדענק פון ב. מ.)

די בייזע, די ברומיקע נאַכט,
די לאַנגע, די שלאָפלאָזע נאַכט,
די נאַכט פון אַ טונקעלן פרילינג, אַ קאַלטן,
זי קלאַפּט מיר אין פענצטער מיט קרעכצן און גוואַלטן,
מיט שטורמיקן רעגן און גרויסן געפילדער,
אַלץ ווילדער און ווילדער,
אַזוי ווי אַ העלישע מאַכט
וואָלט טיף אין איר חושך געלעגן באַהאַלטן;
די בייזע, די שלאָפלאָזע נאַכט,
זי האָט מיך משוגע געמאַכט.

איך ליג אין מיין צימער אַליין,
אין פינצטערן אומעט, אַליין,
און ס'דוכט מיר, איך הער דאָ די יונגינקע קרעכצן,
און זע דאָ דעם אויסגיין, און פיל דאָ די שמערצן
פון גרינינקע בליטן, וואָס וועלקן און דאַרבן,
פון לעבנס, וואָס שטאַרבן
אין פרילינג פון בליאיקן חן,
און שמערצלעך און יאָמערלעך דרינגט מיר אין האַרצן
אַ שטילער, אַ יונגער געוויין,
אַ קול אַזוי צאַרט, אַזוי ריין:

„דער פרילינג דערגרייכט ניט אַהער,
זיין אויפבלי דערגרייכט ניט אַהער.
אַהער אין די טיפע, די פינצטערע קבֿרים,
וואו אַלעס בלייבט אייביק טויט־שטום און טויט־אָרעם.
עס ברענגט מיר אַרונטער דער וועטער דער נאַסער
נאָר לייטיקע וואַסער.
דער זאַמד דער פאַרנעצטער דריקט שווער,
דאָס פוילן פאַרשפרייט זיך אַלץ שנעלער, דער וואָרים
עסט איין אין מיין לייב זיך; איך הער
אַפילו זיין קריכן ניט מער."

די ווילדע, די שרעקלעכע נאַכט,
זי האָט מיך משוגע געמאַכט!
און ס'דוכט מיר, אין מיטן פון פינצטערן ברומען,
אַט הער איך די טריט שוין, אָט זע איך זי קומען.
מיין ליבע, זי קומט, ווי אַ פלאַטער פון שיין,
אין צימער אַריין.
זי זעצט זיך, ווי שטענדיק, פאַרטראַכט,
פאַרטרויערט, מיטן שמייכל פון טרויער פון שטומען.
און פּלוצלינג ווערט העלער די נאַכט,
און שטילער — די שטורעמיקע מאַכט.

וואו ביסטו, וואו ביסטו געווען,
אַ צייט אַזאַ לאַנגע געווען!
אַ פינצטערער חלום, פול העלישן דראַנג,
ער לאָזט מיך ניט אָפּ און ער שטיקט אַזוי לאַנג.
איך האָב דיך געזען אין תּכריכים פאַרנייט,
אויף אייביק שוין טויט.
די גרוב דיינע האָב איך געזען,
דער זאַמד האָט פאַרקלאַפּט דיך מיט בלייערנעם קלאַנג.

צי איז עס אַ חלום געווען?
צי איז עס ווען טאַקע געשען?

דיין גוטע, דיין צערטלעכע בילד
פאַרפאָלגט מיך זייט דאַן אַזוי ווילד,
דורך טאָג אַן דער זון און דורך נעכט אָן די שטערן,
דורך שוויים פון פאַרצווייפלונג און ברענענדע טרערן.
דורך שטונדן פון וואנזין און בענקשאַפט אָן שיעור
נאָך דיר אַלץ, נאָר דיר!
זייט דאַן האָב איך טיפער דערפילט
דיין הייליקע זעלע, דיין שמערץ און באַגערן;
איך האָב אומעטום דיך דערפילט,
דו האָסט מיר דעם הימל פאַרהילט.

מיר האָט זיך ערשט איצט נאָך געדאַכט:
איך זע דיך אין ליים־גרוב פאַרמאַכט,
דו ליגסט, און דער רעגן, ער דרינגט צו דיר פריי,
און יעטווידער טראָפּן, ווי קאָכיקער בליי,
דרינגט־דורך מיר אין האַרצן, און בראָט מיך און ברענט;
איך האָב דאָ ערשט דערקענט
דיין לייד אין דער שטורמיקער מאַכט,
דעם קרעכץ פון דיין יוגנט אין קרעכצנדן מאַי;
עס האָט מיך משוגע געמאַכט
דיין קול אין דער ווייַנענדער נאַכט.

ניו יאָרק, 1900.

ווינטער אין דער פרעמד

דער ווינטער קומט צו גיין מיט וויסטן, ווילדן חן,
מיט פריידן מונטערע און נאָדלדיקן פּיין,
מיט שנייען ווייך און צאַרט, מיט ווינטן בייז און האַרט,
מיט פייערדיקע פרעסט און קאַלטן זונען־שיין.

ער קומט און וועקט אין מיר דערמאָנונגען אָן שיעור;
אַ ווייטע, ווייסע שטימונג זילבערט פאַר מיין בליק,
די ליבע צפון־היים, דער קאַלטער, בייזער סדום,
דאָס אַלטע פאָטערלאַנד לויכט ווינטערדיק צוריק.

עס שפּיגלט לינקס און רעכטס דער שניי מיט יוגנט־שמערץ;
עס קלינגט מיר אָפּ דער ווינט אַ לאַנג־פאַרשטיקטן וויי!
זיי זיינען שלעכטע געסט פאַר מיר די ווינטער־פרעסט,
דער ווייטער, אַלטער צער לעבט אויף פאַר מיר אין זיי.

ניו יאָרק, 1904.

אַ געוויין

אין נאַסן הערבסט־ווינט ליגט די נאַכט און פוילט,
און די פאַרגעלטע בלעטער קלאָגן:

„אָ, ניט אַזוינע ווינטן האָבן אונז געגרוילט!
עס האָבן שטורעמס זיך אויף אונז געטראָגן,
געריסן אונז אין זייער בייזן ברומען,
די שוואַרצסטע אוראַגאַנען האָבן מיר געזען,
מיר האָבן זיי אָן מורא אויפגענומען,
מיר זיינען יונג געווען!

„עס האָט אין אונז געשפּילט דער גרינער יוגנט־זאַפט,
און אָפּגעוואַשן נאָך אַ נאַכט אין רעגן;
באַגריסן פלעגן מיר מיט נייער, פרישער קראַפט
דעם יונגן טאָג און רוישן אים אַנטקעגן.
מיר האָבן הייס געגלוסט דעם ווילד־געוויטער,
געשמאַכט נאָך נאַכט־שטורעמס — געשען וואָס זאָל געשען,
באַגעגנט שלאַקסרעגנס מיט אַנטציקונג־ציטער,
מיר זיינען יונג געווען!

„איצט ברענגט אונז יעדער ווינט־בלאָז אימת־מות מיט,
ניט אויסגעלייזט ווערט אונזער נאַכט אין מאָרגן,
באַגריסן וועלן אונז ניט מער קיין שטראַלן,
שוין קיינמאָל, קיינמאָל ניט!"

אין נאַסן הערבסט־ווינט ליגט דער טויט פאַרבאָרגן,
און די פאַרגעלטע בלעטער פאַלן.

קלארקסבורג, 1910.

זעקסטע אָפּטיילונג

געשטאַלטן און געשטאַלטלעך

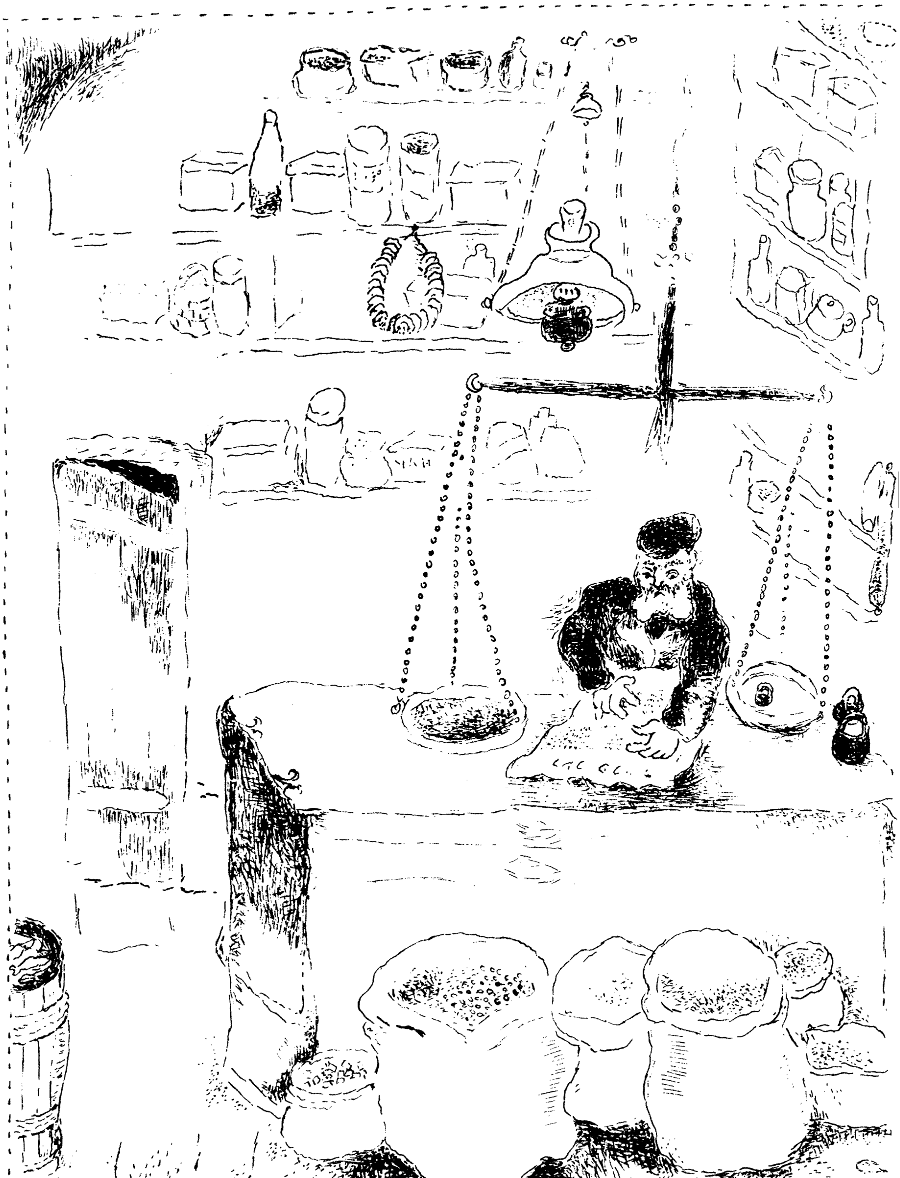

דער קרעמער

דער קרעמערל זיצט אין זיין קרעמל,
דאָס הונדערטע קרעמל אין גאַס;
ער זיצט און ער וואַרט אויף אַ קונה;
אין דרויסן איז פינצטער און נאַס.

עס ווייזן זיך זעלטן די קונים;
ער זיצט און ער שוידערט פאַר קעלט,
און גענעצט און חלומט חלומות,
און טראַכט זיך מכוח דער וועלט.

ער טראַכט וועגן מלכים און פעלקער
און ווייס ביי זיי אַלץ אויף אַ האָר;
דער קרעמערל לעזט די „הצפירה"
און זעט די פּאָליטיקע קלאָר.

ער יאָגט דורך די גויאישע לענדער
אין איבערבליק זיינעם גאַלאָפּ,
און ביז בּאַראָן הירש'ס אַרגענטינע —
דאָ שטעלט ער זיך היימיש שוין אָפּ.

עס טועט אים פּלענער, ווי בליצן,
דעם מוח אַזוי אַ צינד־אָן:
ווי וואָלט ער עס בעסער געמאַכט שוין,
ווען ע ר וואָלט געווען דער באַראָן!

„אָ, וואָלט איך געהאַט נאָר דעם כּוח!
די ערד וואָלטן שונאים געקייט,
און טאַקע אַ מלוכה געשאַפן,
און טאַקע פון אונזערע לייט!

„אַ אידישע מלוכה, רבותים!
צי קענט איר דאָס גרונטיק פאַרשטיין?
דאָס הייסט דאָך אַ מלוכה פון גאונים,
אַ מלוכה פון מלכים אַליין!

„אַ אידישע מלוכה, רבותים!" —
ער טוט אַ שפּרונג־אויף פון זיין באַנק,
צערודערט, צערייצט און צעפלאַקערט
פון גרויסן, פון שטאָלצן געדאַנק.

נאָר פּלוצלונג באַווייזט זיך אַ קונה,
אַזוי ווי אַן אַרבעס די גרויס,
און בעט פאַר אַ קאָפּיקע פוטער,
און שלאָגט אים פון עניו אַרויס.

עס גענעצט און גענעצט דער קרעמער,
און שווידערט נאָך שטאַרקער פאַר קעלט;
צעשטערט האָט דער מסחר זיין יום טוב,
און וואָכעדיק ווערט אים די וועלט.

און עקלהאַפּט ווערט אים זיין קרעמל —
די פּוטער, די הערינג, די ברויט,
די פּאָליצעס, פּוסטע און קאַלטע,
די טרויגען פֿאַרפֿראָרן אויף טויט.

אַך, אַלץ איז נאָר הבֿל־הבֿלים,
און ער — אַ שלים־מזל, אַ פּלאָג,
אַזוי ווי עס טענהט זיין ווייבל
און וויינט איבער אים יעדן טאָג.

גערעכט איז געווען טאַקע שלמה,
פֿון טויזנטער ווייבער דער מאַן!
דאָך גטן אַפֿילו די איינע
איז ווידער — גאָר אויך ניט קיין פּלאַן!

זי וויינט, די ארורה, און שילט אַלץ,
און האַלט אים דורכאויס אין געשריי;
גערעכט איז געווען טאַקע שלמה,
און ער וואָלט געווען אויך אַזוי!

ער וואָלט בהרחבה געזעסן
גאַנץ הויך אויפֿן גאָלדענעם טראָן,
און וואָלט זיך געשריבן „קהלת“,
און וואָלט זיך דאָס זייניקע טאָן.

אָ, וואָלט ער געווען אַ באַראָן נאָר!
דעם קרעמער הויבט ווידער פֿון באַנק;
עס טוט אים אַ לויכט אַזוי וואַרעם
דער גרויסער, דער שטאָלצער געדאַנק.

די בלאַסע, פאַרלאָשענע אויגן,
זיי צינדן מיט פייער זיך אָן;
„וואו נעמט מען, רבותים, דעם כוח
די מעשים די גרויסע צו טאָן!

„אָ, וואָלט איך געהאַט נאָר די אוצרות!
איך וואָלט שוין געוואוסט פון אַ טאָלק,
איך וואָלט פון די אידן געמאַכט שוין
אַ רעכטן, אַ לייטישן פאָלק!

„דאָס שרייט ניט קיין לייב אין זיין צאָרן
און סטראַשעט די וויסטעניש ווייט;
דאָס דונערט אין לופט דער קול קורא
צום לעצטן, צום פורכטבאַרן שטרייט.

„דאָס יאָגט ניט קיין גליענדער שטורעם
און לייגט פאַר זיך אַלעמען אוים;
דאָס לאָזט זיך דער אידישער חייל,
דאָס שפאַנען די העלדן אַרוים.

„דאָס ציט ניט קיין גרויזאַמער וואָלקן
און טונקלט דעם שיין פון דער ערד;
דאָס טראָגט זיך אַ שטויב אַ געדיכטער
פון הונדערטער טויזנטער פערד.

„זיי קומען, די גוואַלטיקע מחנות,
אין קאָרפוסן גאַנצע צעשטעלט;
עס טראָגט זיך פאָרויס זיי אַן אימה,
עס פלאַטערט די קריסטלעכע וועלט.״

נאָר פּלוצלונג באַווייזט זיך אַ קונה,
אַזוי ווי אַן אַרבעס די גרויס,
און בעט פּאַר אַ קאָפּיקע הערינג,
און שלאָגט אים פון ענין אַרויס.

עס זעען פון ווייטן די לייזונג
די הונדערטער קרעמער אין גאַס,
און פרעסן עס אויף מיט די אויגן,
מיט אויגן פון קנאה און האַס.

זיי קוקן אַרויס פון די טירן;
זיי זעען ניט אָבער, ווי שווער
דער בעל פּרנסה צעזיפצט זיך
און קאַפּעט אַ טרער נאָך אַ טרער.

מינסק, 1896.

אַ געלעכטער

אויבן אָן אין דער משפּחה
זיצט דער נגיד פריש און מונטער;
שטייט אין טיר דער אָרעם־קרוב,
מיט אַ פּנים — רויט, ווי צונטער.

„און אַזוי גאָר, ביסטו ווידער
אַ בעל שמחה, שייגעץ איינער!
דוכט זיך, שוין דער זעקסטער איז דאָס —
ביסטו מיר אַ יונג מיט ביינער!

„נאָך אַ נייער זעקסטער קדיש,
אַ זאַפּאַס פאַר אַלע צייטן!" —
ברויזט דער נגיד מיט געלעכטער,
און ער האַלט זיך ביי די זייטן.

און עס לאַכט ביי אים דער גווידער,
און די באַקן, ווי די רויזן;
און עס לאַכט ביי אים די פּוזע,
און זי וויגט זיך אויף די הויזן.

און עס קייקלט, הילכט און שפּאַרט זיך
פעט אַרויס דער בויך־געלעכטער;
לאַכט אויך הילכיק די נגידה,
לאַכן אויך די זין און טעכטער.

לאַכן אויך די שניר און איידימס
לוסטיק, הילכיק, הויך און העכער,
לאַכט אַליין אויך דער בעל־שמחה,
ווי אַ גולם, אַ פאַרברעכער.

„מזל־טוב דיר! מזל־טוב דיר!" —
קלינגט און הילכט פון אַלע זייטן.
דער בעל־שמחה הערט עס אָבער
שוין אַהינטער טיר פון ווייטן.

האַסטיק לויפט ער, און אים דוכט זיך,
אַז מען לאַכט פון יעדן טויער,
אַז מען לאַכט פון יעדן פענצטער,
און די פאָרער און די גייער.

און עס לאַכט די גאַס אַנטקעגן,
מיטן טומל מיטן גאַנצן,
און עס לאַכן זון און הימל,
און זיי דרייען זיך און טאַנצן.

אַלע לאַכן פון זיין אומגליק,
אַלע מענטשן, אַלע זאַכן!
און ער לויפט און לויפט און מורמלט:
אַלע לאַכן! אַלע לאַכן!

ניו יאָרק, 1897.

דער דועל*)

זיינען אַלע שוין געקומען,
און עס איז שוין דאָ אויך ליאַטע;
האָט מען היציק זיך גענומען
אויסצופּעכטן די דעבאַטע.

ניט מיט בליי פון פּיסטאָלעטן
און אַ שווערד געשמידט פון אייזן,
נאָר מיט שאַרפע עפּיטעטן
און מיט קוילן פון באַווייזן.

איינער איז ענטוזיאַסטיש —
אַ „נאַראָדניק" אַ צעהיצטער;
און דער צווייטער איז סאַרקאַסטיש —
אַ מאַרקסיסט אַן איבערשפּיצטער.

---

*) אין די ניינציקער יאָרן פון פאָריקן יאָרהונדערט האָבן זיך צע־פלאַקערט אין רוסלאַנד די מחלוקות צווישן די „נאַראָדניקעס" און די מאַרקסיסטן — די מחלוקות, וואָס האָבן אָפּגעקלונגען פון פּעטערבורג און מאָסקווע אויך אין דער פּראָווינץ. די „נאַראָדניקעס" האָבן געלייגט גרויסע האָפנונגען אויפן פּויערטום און אויף דער „אָבשצינאַ" — אויף דער פּרימיטיווער, האַלב־קאָמוניסטישער דאָרף־געמיינדע מיטן בשותּפות־דיקן ערד־באַזיץ. זיי האָבן געדענקט, אַז רוסלאַנד קען נאָך אויסמיידן די קאַפּיטאַליסטישע „פאַזע" און איבערשפּרינגען גלייך אין קאָמוניזם — אַ מין רעוואָלוציאָנערער אתה בחרתניזם. מיט די מחלוקות זיינען

שטייען בייכיקע פּאַליאַנטן
אויפן גרויסן טיש פּאָרביידן —
אויסגעשטעלט, ווי סעקונדאַנטן,
זיג און דורכפאַל צו אַנטשיידן.

ווייס מען אָבער, אַז עס איז דאָך
ניט קיין אַנדערע, ווי ליאַטע,
וואָס געווייס לויט איר קאַפּריז נאָך
ווערט אַנטשיידן די דעבאַטע —

קוקט זי ליב אויף ביידע שטרייטער
פון איר בלוזקעלע דער רויטער;
בלייבן זיי דאָך אַלץ נאָך ווייטער
אירע שטענדיקע באַגלייטער.

און געקליידט, ווי ניהיליסטן,
אין רובאַשקעס און אין פּאַסן,
שטייען ביידע דועליסטן
מיט די גיפטיקסטע גרימאַסן.

שוין אויך פאַרבונדן געווען אַזעלכע פּראַגן, ווי די ווירקונג פון דער איינצלנער פּערזאָן און דער „סוביעקטיווער מעטאָד" אין דער געשיכטע.

מיכאַילאָווסקי איז געווען דער וויכטיקסטער שריפטשטעלער פון דער רעוואָלוציאָנערער „נאַראָדניטשעסטוואָ". בעלטאָוו איז געווען דער פּסעוודאָנים פון פּלעכאַנאָוו'ן, וואָס זיין בוך „צו דער פראגע פון מאָניסטישן שטאַנדפּונקט אין געשיכטע" האָט דעמאָלט געמאַכט אַ גרויסן רושם. דער עקאָנאָמיסט זיבער האָט געשריבן איינציקע ווערק וועגן דער טעאָריע פון מאַרקסיזם. און דאָס איז געווען זיין אויסדרוק, אַז כל זמן דער פויער וועט זיך ניט אויסקאָכן אין פאַבריטשנעם קעסל, וועט גאָרנישט אַרויס־קומען. ניקאָלאַי־אָן איז דער פּסעוודאָנים פון דעם עקאָנאָמיסט דאַניעלסאָן, וואָס זיין ווערק וועגן די ווירטשאַפטלעכע פאָרמען אין רוסלאַנד איז דעמאָלט פיל דיסקוטירט געוואָרן.

און מען טוט אין קאַמף זיך וואַרפֿן
ביזן ענד, מיט יעדן מיטל —
מיטן שימחת־וואָרט מיטן שאַרפֿן
און פֿאַרניכטנדיקן ביטול.

איז ביים ערשטן די „אַבשצינאַ"
גאָר דאָס איבערשטע פֿון שטויסל,
און ער טוט מיט דער טשופּרינע,
ווי אַ פּאָניע, בראַוו אַ טרייסל:

„ניט געחכמהט, ניט געדריידלט,
ניט פֿון ביכל און בראָשור,
ניט געקינצלט, ניט געאיידלט —
וואונדער־קינדער פֿון נאַטור.

„קאָמוניסטן לאַפּטשעוואַטע,
פֿון דור דורות, על פּי שכל!" —
און ער זעט אַנטציקט, ווי ליאַטע
גיט אַ צוויבער מיט איר שמייכל.

קרימט אים נאָך דער צווייטער זויער,
מיט איראָניע מיט אַ בייזער:
„אַ, דיין מעשה־העלד, דיין פּויער —
דער פֿאַרדזעגאַכצטער דערלייזער!

„מוז דיין קאָמוניסט זיך קאָכן
לאַנג נאָך אין פֿאַבריטשנעם קעסל,
ביז עס ווערט אין אים צעקראָכן
ענדלעך דאָך דער באַלעבעסל.

„אַלץ די אַלט־סלאַוויאַנסקע שמאַטע
מיטן פּזמון דעם באַקאַנטן!” —
האַקט ער אָפּ און זעט, ווי ליאַטע
טוט אַ לאַף אַן עלעגאַנטן.

אָ, דו גזלנ׳טע, דו ליאַטע!
ווי דו שיינסט אַזאַ אַנטיקטע,
וואָס מען פּעכט אין דער דעבאַטע
פֿאַר דיין שמייכל, ווי פֿאַרריקטע.

מיכאַילאָווסקי, בעלטאָוו, זיבער —
גוואַלדן, גרימצאָרן, גריזאָטע,
ווי מען נישטערט יעדן איבער
און מען מאַכט צו אַש און בלאָטע.

איז דער פֿאָרשער ניקאָלאַי־אָן
דער אויטאָריטעט ביי איינעם;
טוט דער צווייטער באַלד אַ שפּיי אָן
אויף אַ קליינבירגער אַזוינעם.

גורט מען אָן אַלץ מער די לענדן
אין דער פֿלאַמיקער דעבאַטע;
טוט מען דאָך די בליקן ווענדן
אַלץ צום העכסטן ריכטער — ליאַטע.

טוט זי נאָר אַ קוועטש די פּלייצע
מיטן ברוסטיקן געלעכטער,
גיבן זיך שוין ניט קיין עצה
ביידע ברומענדיקע פֿעכטער.

שיט מען פּראַזן טיף און טונקל,
און אין היץ פון דער דעבאַטע
מאַכט מען אָפּטמאָל קונקעל־מונקעל,
פעלשט מען אונטער אַ ציטאַטע.

מיכאַילאָווסקי, בעלטאָוו, זיבער —
אַזש עס שווינדלט פאַר די אויגן;
טאַשט מען אַלעמען זיי איבער —
ניט־געשטויגן, ניט־געפלויגן.

און דאָס ווענדט זיך נאָר אָן ליאַטע'ן,
אָן איר מאָרדעטשקע דער רונדער,
וואָס זי פּיקט אין די ציטאַטן,
גראָבט אין יעדערער באַזונדער.

אָ, דו גזלנטע, דו ליאַטע,
מיטן חן־גריבל דעם מילדן!
ווי דו מאַכסט זיך תמעוואַטע
פון דעם הענער־קאַמף דעם ווילדן!

שטרייט מען, צי געשיכטלעך קאָנען
זייער גרויסע ראָלע שפּילן
אויך די איינצלנע פּערזאָנען,
אויך דער סוביעקטיווער ווילן.

און מען ווייס, אַז ליאַטעס גריווע,
מיט די צעפּ די גאָלד־געדיכטע,
איז די סאַמע סוביעקטיווע
אויסטייטשונג פון דער געשיכטע.

שטרייט מען, צי מען קען פֿאַרמיידן
די מאָדערנעווירטשאַפֿט־פּאַזע
מיט דער אויסזויגונג און ליידן —
די סיסטעם די בורזשואַזע.

און מען ווייס, אַז ליאַטעס קריגער
וועלן זיכער ניט פֿאַרמיידן,
ווער עס זאָל ניט זיין דער זיגער,
זייער פּאַזע פֿון די ליידן.

אָ, דו גזלנטע, דו ליאַטע!
ווי דו לאַשצעסט מיט די בליקן,
בעת זיי שטייען קודלעוואַטע,
און זיי רייסן זיך און פּליקן!

אָ, דו גזלנטע, דו ליאַטע!
שליס די שמייכלענדיקע ליפּן
און פֿאַרענדיק די דעבאַטע,
כּל־זמן נאָך די ביידע זשיפּען!

מאנטיסעלאָ, נ. י., 1937.

דער שפה ברורהניק*)

מיט אַ פּנים מיט אַ רונדן
און אַ בערדל לאַנג און שפּיציק,
לויפט ער איבער שטאָט אויף „שטונדן",
לערנענדיק מיט פרײלינס היציק —
פרײלינס אַלץ נגידישע,
אַלץ לימודים אידישע.

זידלט אים זיין ווייבל ביטער,
אין איר אייפערזוכט און צאָרן,
וואָס צעקנייטשט איז זיין גאַרניטער,
וואָס זיין שניפּסל איז צעפאָרן,
און זי שיקט אים צום שוואַרץ־יאָר
מיט די רויטע קודלעס האָר.

דאָך העברעאיש איז אין מאָדע,
ווי אַ טאַליע ווי אַ דינע —
נעמט ער אוים מיט זיין „מעטאָדע"
און זיין שטאָק און פּעלערינע;
שטאָפּט ער תורה בוגרות'ן,
פולינקע, ווי אַגרעסן.

---

*) אַ מיטגליד פון דער חברה „שפה ברורה" — פּאַראייניגען פון לשון קודש־רײדער, וואָס זיינען אויפגעקומען אין די נײנציקער יאָרן.

קען מען אין די שענסטע הייזער,
וואו אַ שדכן גייט, אים טרעפן;
גילט ער פֿאַר אַ וואונדער־ווייזער,
טוט ער נאָר אַ טיר אַן עפן,
גיט שוין גאָרגלענדיק אַ צי
מיט „פּקד פּקדתי".

וואָלט ער פון די „שטונדן" קענען
אויסשלאָגן אַ שיינעם גראָשן,
ווען ער וואָלט ניט היילק ברענען
פֿאַר דער אויפלעבונג פון לשון,
און אין דראַנג אין טעטיקן
„שטונדן" אַלץ פֿאַרשפּעטיקן.

ברענט ער — און דאָס גיט זיך איבער
אָפט די פרייליַנס, וואָס פּרובירן
טוליען זיך צו אים אין פיבער
און מיט בוזימער באַרירן,
בעת אין פלאַם אין פריידיקן
טוט ער דיקדוק פריידיקן.

שפּרינגט ער אָפּ, קוקט שטייף אין „מורה", *)
לויט דעם וואָרט דעם וואונדערלעכן
פון דעם גר"אָ,**) אַז אַן עבֿרה
איז צו זאַליק־וואַסער געגליכן:
וואָס מען טרינקט עבֿירות מער,
בלייבט מען אַלץ נאָך דאַרשטיקער.

---

*) „מורת הלשון" — אַ דקדוק ספר.
**) גר"א — דער ווילנער גאון.

ציט זיך שוין די „שטונדע" שעה'ן —
און ער פריידיקט לאַנג און לאָגיש
פון דער טבע פון די שוא'ען
און דעם ענין פון אַ דגש,
און אין ברען פאַרגעסט ער שוין,
אַז ער האָט נאָך וואו צו גיין.

דגש קל און דגש חזק —
טוט שוין אין בודזשעט דאָך פעלן —
און זיין ווייבעלע דער קאַזעק
נעמט אים שילטן, נעמט אים קוועלן;
לויפט ער מיט זיין רויטן טשוב
אין דעם „שפה ברורה"-קלוב.

זיצן מונח און אתנחתא,
די חברים, דאָרט און וואַרטן;
אויך אַזוי, ווי ער, צעשמאַכטע,
אויך פון גורל פון אַ האַרטן
אַלץ אַזוי געטראָפענע —
פון דער ווייב אַנטלאָפענע.

גיסט מען הערצער אויס אינאיינעם,
און מען טוט דעם פיין פאַררײדן
אין העברעאיש אין אַ שיינעם,
אַזש מען פילט אַ טעם גן עדן —
ווי די שפּראַך קען שילדערן
אַלץ וואָס טוט באַווילדערן.

מוז ער דאָך אַהיים ווען קומען,
מוז ער ענדלעך וואַגן, וואַגן,

טוט פֿאַר חשד זיין ווייב אַזש ברומען,
לייגט אים אָן אַ פֿולן קראַגן —
אַלץ מיט קללות האַפּטיקע,
קרעפּטיקע און זאַפּטיקע.

פּרואווט ער דעם זשאַרגאָן געמיינעם
איבערזעצן אין געדאַנקן
אין העברעאיש אין אַ ריינעם,
אַזש די קללות זאָלן בלאַנקן;
און זיין פּנים טוט אַ שיין,
ווען די אַרבעט גיט זיך איין.

ווערט דאָס ווייבל ווילד און ווילדער
פֿון איר מאַנס הולטייסקע שטיקלעך,
וואָס ער זיצט אַזוי, אַ מילדער,
און ער שמייכלט שטיל און גליקלעך —
טוט זי אין איר ליאַרעמען
ערשט זיך רעכט דערוואַרעמען.

און זי שילט זיך אַלץ פֿאַרריקטער,
אַזש זי ווערט צעזעצט, צעשפּרונגען;
און ער שמייכלט אַלץ אַנטציקטער,
וואָס זיין אַרבעט גייט געלונגען —
ווי העברעאיש קען זיין שטאַרק
אויך אַפֿילו פֿאַרן מאַרק!

פֿלוכט זי אַלץ און פֿלאַמט און פֿלאַטערט,
און ער מייסטערט שטום דעם לשון,
ביז זי פֿאַלט אַוועק פֿאַרמאַטערט,
אַ וואולקאַן אין שלאָף פֿאַרלאָשן;

שלאָפֿט ער אויך שוין דעמאָלט איין
מיט אַ פּנים פֿול מיט שיין.

ווייל ער כאַפּט זיך דאָס אַריבער
צו דער חברה איצט אין חלום,
און ער זעצט די קללות איבער,
לויט די דינסטע דיקדוק כללים —
מיטן טראָפּ און מיטן טעם,
מיטן גאַנצן פּייער־פּלאַם.

זיצן מונח און אתנחתא
דאָרט און טשמאָקען, טיף־אַנטציקטע,
מיט די ליפּן די צעשמאַכטע —
טיף־אַנטציקטע, טיף־באַגליקטע,
ווי זי לעבט עס אויף, די שפּראַך,
און פֿאַרשפּרעכט אַ סך, אַ סך!

ניו יאָרק, 1937.

ישראליק

פאַרזאָרגער רעכטס, פאַרזאָרגער לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
דער רייסט אַהער, דער רייסט אַהין —
דער אויבערשטער זאָל היטן!

אַט קומט אַ חברה און באַפעלט:
פאַרלאָז זיך אויף רחמנות!
ישראליק, מוזט אַ בעטער זיין
און נעמען מיט שתדלנות.

שתדלנים רעכטס, שתדלנים לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
מען גייט דורך יעדער הינטער־טיר
צו שררות אין וויזיטן.

דאַן קומט אַ חברה און באַפעלט:
אַרונטער מיט שתדלנות!
ישראליק, מוזט אַ קריגער זיין
און נעמען מיט גזלנות.

גזלנים רעכטס, גזלנים לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
מען פאַכט מיט שטאָלן אַ שווערד פון האַלדז,
מען שפּילט זיך אין באַנדיטן.

און אַט באַוױיזט אַ חברה זיך
און כשופט אויף אַ כשוף:
ישראליק, װערסט פון גלות פריי —
דו זוך נאָר אויס אַ ישוב.

ישובים רעכטס, ישובים לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
פּראָיעקטן, טשאַרטערס, ברייט און גרויס,
זיי שיטן זיך און שיטן.

און אַט באַוױיזט אַ חברה זיך
און האַלט אים פאַר די פּאָלעם:
ישראליק, זעסטו דאָס פּראָגראַם —
מוזט בלייבן נאָר אין גלות!

פּראָגראַמען רעכטס, פּראָגראַמען לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
ער האָט אין די טעאָריעס שוין
די יוצרות לאַנג פאַרביטן.

ישראליק קנייטשט דעם שטערן טיף,
אַט פּלאַצט אים די געדולד שוין;
ישראליק גלאָצט די אויגן ווילד,
ישראליק איז צעדולט שוין.

פאַרזאָרגער רעכטס, פאַרזאָרגער לינקס,
ישראליק איז אינמיטן;
דער רייסט אַהער, דער רייסט אַהין —
דער אויבערשטער זאָל היטן.

ניו יאָרק, 1917.

דער וואוקס פון ניו־יאָרק

ויִדו אחזת בעקב עשו
ויקרא שמו יעקב.
(בראשית, כה׳, כו׳)

איז אין צײַט פון חומש אויך
אַט דער שטרײַט געגאַנגען —
האָט אין מוטער רבקה׳ס בויך
שוין זיך אָנגעפאַנגען.

יעקב קריכט און שאַרט זיך צו,
עשו שטויסט מיט אימפּעט,
און דער „ויתרוצצו"
ענדיקט זיך אין קימפּעט.

עשו לויפט אַרויס מיט גוואַלד
פון דעם בויך אין צאָרן,
כאַפּט זײַן פּיאַטע יעקב באַלד
און ווערט אויך געבאָרן.

גייט דאָס זעלבע אויף און גייט
אין ניו־יאָרק הבירה;
שטרײַטן אין איר אײַנגעווייט
אַט די בײדע אירע.

גיט נאָר עשו׳ן אַ פּאַרק
יעקבס אַ העוויה,
קינדלט אָפּ זיך באַלד ניו יאָרק
מיט קוואַרטאַלן נײַע.

גייט, אין האַנדלונג און געשטאַלט,
אַלץ אַזוי לעת עתה:
עשו לויפט און יעקב האַלט,
האַלט אים ביי דער פּיאַטע.

עשו לויפט אפּטאון אַוועק
יעקב ציט פון הינטן —
מיט מזומן, מיטן טשעק,
מיט די הויז־געזינטן.

ראַטעוועט זיך עשו וואו
אין די „הייטס", אין „האַרלעם",
קומט אַהין אויך יעקב צו,
יעקב איז משלם.

פליט אין בראַנקס דער רשע, און —
יעקב אויך, פאַרשטענדלעך;
זוכט אַ פּלאַץ זיך אין דער זון,
שיט מיט טשעקס און רענדלעך.

ווייטער, ביז וואַן־קאָרטלאַנד פּאַרק —
עשו האַלט אין לויפן;
יעקב האַלט זיין פּיאַטע שטאַרק,
יעקב האַלט אין קויפן.

ווער עס זאָל דער מזיק זיין,
ווער עס איז דער ניזוק —
וואַקסט ניו יאָרק יאָר־אויס, יאָר־איין,
אָן עין הרע, ריזיק.

עשו׳ס ריעל עסטייט שטייגט הויך
פון דעם פּיאַטע־חשק,
און אַפילו יעקב אויך
לייגט ניט צו צום עסק.

יעקב קריגט בעלנים גיך
אויף זיין פּלאַן, נישקשה —
איטאַליענער, פּיריער, גריך,
יבוסי און גירגשי.

אַט די טענעמענטס פון אַלט,
יעקב׳ס בראַק־געצעלטן,
שטייען אָנגעפּאַקטע באַלד
און פּאַר פּיינע געלטן.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

און איין טאָג, אין טשאַד, אין ברען
פון די ווייסע רויכן,
האָב איךביידן זיי דערזען
אויף די דעכער־הויכן.

אוים די אָנגעצויגנקייט!
אוים די פּיאַטע־פּאָזע!
ביידע גלייך אַזוי פאַרשייט,
ביידע גלייך מיט העזה.

פּוס אין פּוס און האַנט אין האַנט,
פּוזע און צילינדער —
האָבן זיי געשוועבט ביינאַנד,
ביידע צווילינג־קינדער.

האָבן אַלץ געציילט, געציילט,
היציק זיך געדונגען,
צווישן זיך ניו יאָרק געטיילט,
שמייע אַלץ געשלונגען:

וויפיל וואַלקן־קראַצערס מער,
וויפיל מיילן סאַבוויי,
וויפיל אסטמא, וויפיל דער,
שטיקעניש און קאָפּ־ווײי.

האָבן זיי אַזוי געשוועבט,
שפּיר־וואָנצעס געצויגן,
אין אַ וועב ניו יאָרק פאַרוועבט
און געכאַפּט זיך זויגן.

און הארמאָניש, וואונדערליך,
אין אַ מאָס אַ גלייכער,
האָבן אָנגעפילט זיך גיך
ביידע צווילינג־בייכער.

עשו, יעקב, זייט ביי זייט —
און פון אָט דער ליבער
צווישן־פעלקער־אייניקייט
איז אַ סקרוך אַריבער.

ניו יאָרק, 1926.

דער סקיף

Мы обернемся к вам
Своей азиатской рожей! *
Александр Блок—«Скифы».

(יעקב קרעפּליאַקן)

אין מיטן פון מאַנהעטן פילן דעם גענוס,
אַז פּלוצלונג טוט אַ ווייה מיט רוס.

אָט גייט איר אויפן אָפּגרונט פון ניו יאָרקער גאַס,
וואָס שווימלט צווישן וואָלקן־קראַצערס נעבל־נאַס;
איר גייט מיט טויזנט גייער, דאָך אַליין, פאַרטאָן,
געשלעפּט פון מענטשן־שטראָם, ווי מ'וואָלט געווען אַ שפּאָן.
און פּלוצלונג, אין די אויערן פאַרפאָרנדיק,
אַ מי שברך טוט אַ קראַך —
אַזאַ ענערגישער, אַזוי דרייגאָרנדיק,
אויף לערמאָנטאָווס און פּושקינס שפּראַך.

טוט באַלד אַ האַק דער „דוך" דער רוסישער אין גאַס,
אַזוי ווי פון אַ בראַנפן־פאַס.

איר טוט אַ שטעל זיך אָפּ אין מיטן מענטשן־שטראָם,
דערזעט איר אויף אַ קלאָץ אַ מענטשן מיט אַ לאָם,
דעם אַלטן, גוטן לאַנדסמאַן, ווי ער שטייט און גייט:

*) „מיר וועלן זיך אַ קער טאָן צו אייך מיטן אַזיאַטישן פּרצוף אונזערן".

די אויגלעך קליין, ידים גרויס, דער באַקביין ברייט,
די וואָנצעלעך די דינע אויף דער גראָבער ליפּ —
דער סקיף דער זעלבער אַליך אין ריח און אין כריפ,
די זעלבע אַליך בויאַנישע העוויהלעך,
און אין טשופרינע אפשר נאָך די חיהלעך.

אָ, דו, פאַרלאָרענע נשמה אין דער פרעמד,
אין ברודנער, אויסגענייטער העמד!

אַט שטייט ער ביי אַ וואַנט, פון עולם אָפּגעצאַמט,
אַן אָנגעכליאָבעטער, צעפּאָרן און צעפלאַמט;
אַט טוט ער פול אַזוי אַ שפּיי אַריין אין האַנט,
און מיטן לאָם פאַרמעסט ער זיך אַנטקעגן וואַנט.
„אך טי"! — און נאָך אַ מי שברך טוט אַ קנאַק,
און איין מאָמענט, און איר דערקענט,
אַט ווי ער גיט עס נאָר דעם מוראדיקן האַק,
אַז האַקן איז זיין עלעמענט.

איר קוקט זיך צו דער וואַנט צו: זאָל עס טאַקע זיין?
דאָס ברעכט ער דאָך דעם קאַלעדזש איין!

איר זעט די גוואַלדיקע הנאָה, ווי ער ברעכט,
און מי שברכס קנאַקן שטאַרק אַזוי און עכט:
אָ, דו, וואָס אויסגעחלומט האָט דיך דער פּאָעט,
דו האָסט געווים פון רעקער יוניאָן*) אַ בילעט!
אָ, דו, באַקונין פון דעם לאָם, דו טוסט אַ הויב

*) די יוניאָן פון די אַרבעטער, וואָס רייסן אַרונטער די אַלטע געביידעס, וואָס דערביי אַרבעטן פיל רוסן.

דיין סטראַשנע האַנט און שיטסט נאָר אויף צילינדערס שטויב!
צי האָסטו צוליב דעם זיך אין אַן אָקסן־שיף
געהוידעט אויפן ים, דו שרעק־בילד פון אַ סקיף?

זיי וועלן, די צילינדערס, בויען פון דיין בראָך
אַ פּרעכטיקערן קאַלעדזש נאָך.

דאָך מי שברכס קנאַקן אין די שטויבן טיף;
אַט גיסט זיך טריף נאָך טריף אַ שוויים שוין פון דעם סקיף:
אַ, מיטגליד פון אַ רעכטער יוניאָן, וואָס דו ביסט,
צי שרעקט עס דער פּאַעט מיט דיר די וועלט אומזיסט?
צי האָט אין דיין באַרוף אַ סימבאָל אויפגעשטראַלט,
וואָס טעגלעך קומסטו מיטן לאָם,
און נעמסט און מאַכסט אויף אַלץ, וואָס אין ניו יאָרק איז אַלט,
אַ פיל־באַדייטנדן פּאָגראָם?

ניו יאָרק, 1935.

ביי דער עמפּייר־סטייט בילדינג

עס קוקט צום שפּיץ, פֿאַרריסן דעם צילינדער,
אַ דזשענטלמען מיט אַ שפּאַקטיוו אין האַנט —
אַ תּהום פֿון גייענדיקע מענטשן־קינדער,
און איבער זיי די שטייענדיקע וואַנט;
ווי קליין זיי קוקן אויס, די מענטשן־קינדער,
אַנטקעגן אָט דער קאָלאָסאַלער וואַנט!

און אים צופֿוסן, אָפּגעלאָזן, ברודנע,
אַ קאַץ אַ שוואַנגערע לאָזט וואויל זיך גיין;
זי קראַצט אָן וואָלקן־קראַצער זיך מאַרודנע
און שצירעט, ווי מיט חוזק, אירע ציין;
איר איז אַרום דער גאַנצער עסק נודנע,
אַ חוץ די וואוילע קראַצעניש אַליין.

און וואָס דער דזשענטלמען פֿאַרקוקט זיך לענגער
אויף דער פֿאַרניכטנדיקער גרויס פֿון וואַנט,
אַלץ נישטיקער דערפֿילט ער זיך, אַלץ ענגער
קוקט אויס אַרום די וועלט מיט אַלץ־אַנאַנד —
טאָ וואָס־זשע שאַפֿט, אין ווייסנשאַפֿט אין שטרענגער,
דעם אָפּשרעק פֿון צעמענט די מענטשן־האַנט?

עס גיט דערביי די קאַץ אַ מיוק אַ שטילן,
אין פֿולקייט אירער, פֿילאָזאָפֿיש פֿויל;
זי קראַצט זיך לאַנג אָן מאַרמער אָן דעם קילן

און גענעצט רואיק מיט אַ פולן מויל;
זי איז פאַר זיך דער ציל פון אַלע צילן
און ליגט זיך אויס פלעגמאַטיש אין אַ קנויל.

און אַלץ אַרום איז רויש, איז צוג־ווינט רויער,
איז ציטער אַלץ און פליטער און געפלעכט;
און ווער וועט איבערשטייגן אין זיין דויער.
און ווער פאַרבלייבט אין אייביקייט גערעכט —
צי די ראָמאַנטיקער פון הויכע בויער,
צי די פלעגמאַטיקער פון קאַץ־געשלעכט?

ניויאָרק, 1935

די קעמפער

אין ניו יאָרקער נאַכט־רויש, אין אַ פּיצל פּאַרק,
שטרייטן צוויי אביונים שטאַרק.

שטרייטן פאַר אַ באַנק, די נאַכט אַדורכצוזיצן;
ליפּן שוימען, ציינער קריצן.

שאָטענען אַרום די וואָלקן־קראַצערס שווער,
שטומען — אויסגעליידיקט, לער;

פּוסטעווען און שטומען, גלאָצן, ווי געשפּענסטער,
מיט די טויזנטער פון פענצטער.

פּילן איבער זיך די לערקייט שווער די צוויי,
און צערייצטער קעמפן זיי.

פּילט מען זיך פון חוזק איבן אַלץ צעדריקטער,
קעמפט מען אונטן אַלץ פאַרריקטער.

שטעלן טויזנט פענצטער פינצטערע אַ צונג,
מאָנט מען אונטן רעכענונג.

און די ליפּן שוימען, און די ציינער קריצן,
און די בלייכע אויגן בליצן.

טוען וואָלקן־קראַצערס זיך אין נאַכט אַ הויב,
קייקלען זיך די צוויי אין שטויב.

און מען בוכצעט זיך, אין צאָרן אין צעברויזטן,
אין די פּנימער, מיט פויסטן.

גיט זיך די לבנה טרויעריק אַ רוק,
און זי כאַפּט אין פּאַרק אַ קוק;

ליגט זי אויף אַ דאַך, אין לויער אין דערהויבטן,
און זי נעמט דאָס בילד באַלויבטן.

פּאַרט איין מענטש דעם אַנדערן אין אויג אַריין,
אַזש אַ פלאַקער טוט אַ שיין;

אַזש אַ קוליע־איבער טוען זיך פֿאַר חוזק
אַלע וואָלקן־קראַצערס ברוזיק.

ענטפֿערט אָפּ דער צווייטער מיט אַ טערעבענטש,
אַזש אין הימל פֿליט דער מענטש;

אַזש די וואָלקן־קראַצערס מיט דער נאַכט אין גאַנצן,
נעמען גלאַנצן, נעמען טאַנצן.

רוקט זיך די לבֿנה שטיל פֿון דאַך אַוועק,
ווי זי קוקט אַראָפּ אין שרעק;

ווי מען טוט שוין ווייט פֿון באַנק די קעפּ זיך פֿלעטן,
בעת די שטראַלן גלעטן, בעטן.

גיסט זיך איבן שוואַרץ צונויף דער האָריזאָנט,
גיסט זיך אונטן בלוט ביים פֿראָנט;

ממיתן זיך שוין, אָן אורזאַך אָן דער מינדסטער,
די אבֿיונים אין דער פֿינצטער.

ניו יאָרק, 1935.

דער כאַוווער מוישע

ער האָט אונטער אָרעם דעם לאַנגן געטראָגן
די שווערסטע פּלאַטפאָרמע, אַזוי ווי אַ בוך,
און האָט פון דער הילצערנער משא געקראָגן
צום סוף, לא עליכם, אַ ברוך.

ער פלעגט אויף די ראָגן קאַמפּיינעווען בייזעריק,
זיך קלאַפּן אין ברוסט אַזוי קלאַסנבאַוואוסט,
און אויסלאָזן פלעגט זיך צום סוף ביי אים הייזעריק
רק יעדער קאַמפּיין מיט אַ הוסט.

אַ ברוך און אַ הוסט, און אַלץ ביידע כסדר,
וואָס צווישן־זיך זיינען זיי ניט קיין פּאָר קליידער.

דאָך הערבסט פלעגט ער ווידער קאַמפּיינעווען נעמען
און טאָן מיטן גאָרגל־קנאַפּ הויך זיך אַ הויב;
ער פלעגט מיט די פויסטן דעם בויך זיך פאַרשצעמען
און געבן אַ ברום, ווי אַ לייב.

ווי שטורעמען פלעגט ער דעם עס־על־פי־לאַגער,*)
און טאָן מיט די גרויסע ידים אַ שוועב,
און ליאַרעמען שעה'ן, אַזוי ווי אַ גראַגער,
אַנטקעגן „דעליאָנקע סקעב".**)

---

*) די „סאָשעליסט ליבאָר פּאַרטי", אָנגעפירט פון דעליאָנ'ען.

**) דעליאָן האָט אָרגאַניזירט די „סאָשעליסט לייבאָר ענד טרייד עלייענס" — סאָציאַליסטישע יוניאָנס אין אָפּאָזיציע צו טרייד יוניאָנס.

און קען מען עס ווען דעם טרומייטער פאַרגעסן
פון זיינע קאַמפּיין־שלאַכטן פאַר באַראָנדעסן!

ווי פלעגט ער עס שטאָלץ מיטן פאַקל מאַרשירן,
בשעת באַראָנדעס פלעגט די נאַכט־מאַרשן פירן;
ווי אָפּקלאַפּן האָפּערדיק פלעגט ער די טריט
דורך נאַרפאָלק־סטריט, סאָפּאָלק־סטריט, ריידזש־סטריט און פּיט!
ווען ער, אין אַ ברייטער און בלוט־רויטער לענטע,
פלעגט גיין ביי דער זייט פון גענאָסיבע יענטע,
און יעדע מינוט, ווי אַ טרובע פון מעש,
פלעגט הוזשען זיין כלי: הורריי באַראָנדעס!
ווי פלעגט ער די נאַכטיקע טענעמענטס שרעקן,
און פיל פּראָלעטאַריער פון שלאָף טאַקע וועקן;
זיי פלעגן צום פענצטער אַ וואָרף טאָן זיך ראַש,
צי ברענט ניט חלילה־וואו ערגעץ אין גאַס;
טאָ פלעגט ער אַ פאָך טאָן צו זיי מיטן פאַקל,
אַזש טאָן פלעגן זיי זיך ביים פענצטער אַ וואַקל,
און אויפשפּרינגען פלעגן די שטריק מיט די וועש
פון מעכטיקן דונער: הורריי באַראָנדעס!

און אויפגערייצט פלעגט ער ערשט נעמען זיי טשאַטעווען,
די „ברעכער” אין רויטס, אויפן טריידיוניאָן פעלד;
ווי פלעגט ער דערלאַנגען, ווי פלעגט ער זיי קאַטעווען,
אַז וועד פלעגט פאַרשווענן זיין העלד.

אומזיסט פלעג איך אָפט אים באַרואיקן זוכן:
וואָס שרייט ער און שוינט ניט זיין בויך און זיין לונג!
ער פלעגט קעגן פיינט אַזאַ קנאַק טאָן מיט פלוכן,
אַזש טאָן פלעגט אין אויער אַ קלונג.

ער פּלעגט אַזוי גוואַלדעווען, בראַנדעווען, ברומען,
אַז קיינמאָל שוין בין איך צום וואָרט ניט געקומען.

און איינמאָל אויף יוניאָן־סקווער טרעף איך מיין שרייער
נאָך העכער פון דריי און אַ האַלב צענדליק יאָר —
דאָס מויל אַלץ אין פּיענע, דער בליק אַלץ אין פייער
כאָטש שניי־ווייס זיינען די האָר.

איין רגע, און ווידער שוין האָט ער געשאָלטן,
געשצעמעט דעם בויך און געשטורעמט מיט רייד,
געשימפּט אויף די „ברעכער", אַזוי ווי מיר וואָלטן
ערשט נעכטן זיך ביידע צעשיידט.

דאָך פּלוצלונג אַזוי אין אַ פּאַוזע אַ בראַווער,
דערקלערט ער מיר שאַרף, אַז ער איז שוין אַ כאַווער.

ער וויל ניט געווים מיט אַ וואָרט מיט אַ האַרטן
באַליידיקן מיך, נאָר איך מוז אים פאַרשטיין —
איצט דאַרף ער אויף הערבסט מיט קאַמפּיינס דאָך ניט וואַרטן,
עס איז יעדער טאָג אַ קאַמפּיין!

און ווער איז דער אמתער שטערער און ברעכער —
דאָס זאָלן זיך אַנדערע דרייען די קעפּ!
ער ווייס, אַז זיין זאַך איז צו שרייען וואָס העכער,
און געבן און נעמען די קלעפּ.

היינט מיטינגען פיל, און פּראָטעסטן, און מאַרשן,
און אומעטום־אומעטום איז ער בעל דרשן!

אָט ד ע ם מוז מען האַקן, אויף ד ע ם מוז מען כראַקן,
און די רעוואָלוציע, זי טרייבט האַלז־און־נאַקן!

מען אַרבעט מיט הענט און מיט פיס און מיט אַלץ —
אַ קאָכיקע אַרבעט און איבערן האַלז!
אָט מוז ער זיך לאָזן נאָך היינט מיט פּלאַקאַטן
צו פייערן קעגן אַ פּאָר קאָנסולאַטן,
און באַלד זיך אַראָפּכאַפּן ערגעץ אין פּאָרט
און מיטווירקן שוין מיט דער געמבע אויך דאָרט;
דערנאָך הענדום־פּענדום צום סיטי־האָל שפּרייזן
צו דער דעמאָנסטראַציע אין צייט צו דערווייזן,
דערנאָך מוז ער פּיקעטן וואו אַ קאַפּע,
דערנאָך מוז ער מאַכן נאָך אימיצן „בע",
דערנאָך מוז ער שרייפלען זיך אין דער מאַשינע,
און הילכן ביים מיטינג אַ נאַכט אין קאַסינע,
דערנאָך ערשט דערלויבט ער זיך וואו שטילערהייט,
נאָך אַלע פּראָטעסטן, צו האָבן אַ „דייט".

די כאַווערטעס זיינען דאָך פיל פּראָגרעסיווער!
נו, אָבער — ער טוט מיר אַ שעלמישן ווּאונק:
ער איז דאָך, אוי־ווײ, שוין אַן אַלטער, אַ שיווער,
דאָך טליעט נאָך ערגעץ אַ פונק!

אַרום און אַרום איז דאָך וואויל אַזוי לעבן —
אָ, זאָל אים נאָר כוח דער... אונטערשטער געבן!

אומזיסט האָב איך פרעגן געמאַכט אַ פּאַרזוך,
צי טראָגט ער פּלאַטפּאָרמעס נאָך אַלץ, ווי אַ בוך —
נאָך אַלץ אונטער פּאַכווע, צי טוט ער זיי פירן?
און האָט ער זיך אפשר געלאָזט אַפּערירן?
און אויב ער שטייט שטענדיק שוין איצט אין קאַמפּיין,
ווי טוט עס אים איצט מיטן גאָרגל שוין גיין?

און וואָס איז מכוח זיין קלאַסנבאַוואוסטן,
זיין שוועבל־און פּעכיקן, שרייערשן הוסטן?
און איז ער שוין שטענדיק פון שרייעניש הייזעריק,
טאָ קען דאָך זיין רוף שוין ניט אָפּהילכן בייזעריק?
און ווייס ער, אַז ס'איז שוין דעליאָן געשטאָרבן,
טאָ וועמען זשע האָט ער שוין איצט פאַר אַ קרבן?
און אויך באַראַנדעס איז דאָך טויט שוין אַזוי —
פאַר וועמען זשע דונערט שוין איצט זיין הורריי?

געטאָן האָט ער גוואַלדעוועז, בראַנדעוועז, ברומעז,
אַז ווידער שוין בין איך צום וואָרט ניט געקומעז.

ניו יאָרק, 1935.

ס ע ר ע

דער באַנקעט

מען ברענגט זי אין אין ליכטיקן זאַל, און זי זעט:
אַ ניכפּע אויף זיי — גאָר פאַר איר אַ באַנקעט!

אַט איצט, ווען צוליב דעם פּאַראיינציקטן פּראָנט
פאַרזאָגט מען פון צענטר: אַלץ „דאַנט" און אַלץ „דאַנט",
האָט אימיצער גראַד זיך אָן סערע'ן דערמאָנט.

מען פּאָכט דאָך שוין לאַנג מיט די פּאַרפל און לאָקשן,*)
און ניט מיט דער פאָן מיט דער רויט־פּראָלעטאַרישער;
מען שטייט פאַר די מאַכט־האָבער „פּאָד־קאָזיראָק" שוין,
און מיט אַ פאַרענטפערונג מיט אַזאַ נאַרישער;
ווייל ווי מען זאָל דריידלען און פּשט'לען דערביי —
מען ווערט דאָך שוין פאָרט אַ רעגירונגס־פּאַרטיי.

און טרעפט מען אַפילו אַ ביזנעס־אַגענט —
אַזוינעם, וואָס קלעפּט זיך ביי אים צו די הענט,
טאָ ווערט מען ניט מאַכן שוין קיין טאַראַראַם;
מען איז שוין סטאַטעטשנע! און זידלט מען אָן
אַ קלאַסן־פיינט יע שוין, טאָ פאַלש איז דער טאָן —
ניטאָ שוין די היץ און דער קוויטש און דער טעם.

טאָ האָט מען עס איצט, מיט געמיטער מיט שווערע,
געוואָלט אין פערזאָן פון דער כאַוורטע סערע
דער ליניע דער פאַריקער אָפּגעבן ערע.

---

*) די אַמעריקאַנער פאָן אויפן אַמאָליקן ראַדיקאַלן זשאַרגאָן.

נו, האָבן אַ נעם געטאָן זיך די פּאַרטעטער
און תיכּף פאַרכאַפּט גאָר פאַר זיך דעם באַנקעט;
זיי האָבן געשיקט גאַנצע כאָפּטעס פאַרטרעטער
און דוקא באַגייסטערט פאַר פּערע'ן גערעדט;
אַנשטאָט אַ פּראָטעסט, איז געוואָרן עס שפּעטער
אַ מין דעמאָנסטראַציע פאַר זיי, ווי מען זעט.

זיצט סערע, פאַרכאַפּט, אויבן־אָן אין פאַראַד;
דאָך עפּעס באַגרייפט זי, אַז ד אָ איז ניט גלאַט:
זי זעט, ווי עס דברט אַלץ דוקא דער צד,
וואָס טוט נאָכאַנאַנד און פאַרראַט און פאַרראַט;
זי גלאָצט, אַ צעפלאַמטע, דער קאָפּ פול מיט טשאַד,
און רייבט זיך דעם שטערן און הערט ניט כמעט.

2

די רעדעס פון די פּאַרטרעטער

עס האָבן פאַרטרעטער פון יוניאָן גערעדט —
פון סערע'ן גערעדט, ווי זי טוט און זי יעט
די ווילדגראָז אין גאָרטן פון פּראָלעטאַריאַט:
אָ, כאַוועדטע סערע! אָ, ווער, ווי זי, קען עס
כסדר אויף מיטינגען אָפּשפּילן סצענעס
און מאַכן צום אויסדרייען דעם ביוראָקראַט!

אָט גייט פון כאַבאַרניק שוין איבער די גאַל,
אָט מאַכט מען אַ בונט קעגן אים און אַ טומל;
טאָ ווער־זשע פירט אָן מיטן גאַנצן סקאַנדאַל?
די כאַוועדטע סערע, וואָס טוט נאָך אַ פאַל
דערצו אין הלשות, ווי ס'פּאַסט זיך צום רומל.

און ער, דער מנוול — ער שמייכלט גאַנץ מונטער
אַראָפּ פֿון פּלאַטפֿאָרמע צום עולם אַרונטער,
און לעקט זיך צופֿרידן דעם וואַנץ, ווי אַ קאָטער:
ער מיינט, אַז ער ווערט פֿון דער כאַווערטע פּטור.

נאָר לאָ מיט אַן אלף! אָט שטעלט זי זיך פֿריש —
שוין ווידער, אַ קעמפּעריין, פּעסט אויף די פֿיס,
און טוט זיך אַ וואָרף, מיטן קוויטש דעם געהעריקן,
דעם גנבֿ צו דראַפּען, צי אפֿשר גאָר נהרג'ן.
עס וואַרפֿט זיך נאָך איר אַ קאָמפּאַניע מיט מוידן,
עס טוען זיך פֿויסטלעך אין לופֿטן שוין הוידען,
און ער, מיט זיין פּיפּקע, שטייט שטייף אין דער הויך
און בלאָזט אויף די אַנגרייפֿער רינגען מיט רויך.

ער לאָזט אויף זיך כלומרשט אַרויף אַ קוראַזש
און פּרוּוּט אַנאַנסירן אַ פּלאַן מיט עקסטאַז —
אַ פּלאַן אַזוי איינפֿאַך, אַ פּלאַן אַזוי גרויס:
ער טראַכט פֿון אַ פֿאָנד פֿאַר די עלטערע כלות —
און גיט ער די „בלויאינקע ליפּעלאַך" אויס,
טאַ, מיינט ער, מען וועט אים פֿאַרשווייגן שוין אַלעס!

ער זעט ניט, דער קנעכט פֿון דעם באַס, אַז מיט דעם
פֿאַרבלייבט דאָך נאָך אַלץ די פֿאַרפֿלוכטע סיסטעם —
ממילא שוין אויך אַט־די קאַמפּן די שווערע.
טאַ זאָלן געגריסט זיין די „בלויאינקע ליפּעלאַך",
דאָס שפּיציקע נעזל מיט אַלע די קליפּערלעך —
אָט דער אַוואַנגאַרד! אָט די כאַווערטע טערע!

זי זייפֿט דאָך די חבֿרה נאָך אַלץ אַזוי שטאַרק
און קלאַפּט, ווי מיט פּראַלניקעס, הילכיק און קלאַפּט,

אַז איינער פון זיי, מיט אַ פּעטינקן קאַרק,
האָט טאַקע פון איר אַפּאָפּלעקציע געכאַפּט.

און פון דער פּאַרטיי האָבן פירער גערעדט —
פון סערע'ן גערעדט, ווי פון פרי ביזן שפּעט
פּאַרנעמט זי זיך אַלץ מיטן „סאָשל־פּאַשיסט";
זי שפּירט אים ביים אויפשטיין און וואַכט ביי זיין בעט,
און טוט נאָכאַנאַנד זיך אַזוי און דערוויסט,
נאָך איידער ער זינדיקט, פּאָרויס שוין דעם חטא,
און שטענדיק, אין רעגנס, אין היצן, אין פרעסט —
זי איז אויף דער גאַס, און זי שאַלט מיט פראָטעסט.

דאָך טיף ביי זיך ווייס זי דעם אמת און זעט,
כמעט מיט רחמנות, ווי נישטיק ער איז:
דאָ לאַכט זי אים אויס און זי קייכט אין געשפּעט,
דאָ רייצט זי מיט אים זיך אין ווילדן קאַפּריז,
דאָ שילט זי אים שעפּטשענדיק־שטיל, ווי אַ זשאַבע —
און אָט ווי זי אַרבעט אַזוי מיט דער גאַל,
און שפּרודלענדיק שלאָגט זי מיט גאל, ווי אַ קוואַל,
טאָ מ ע ר נאָך דערוואַרט מען פון איר אויף להבא.

אָט יאָגט זי אויף פערצענטער גאַס און זי שאַלט,
איר גוואַרדיע איר קעמפנדע יאָגט מיט איר מיט;
עס קלאַפּן די טופּלעס זיך אָפּ אָן אַספאַלט,
אַזש „סקאַיסקרייפּערס" ציטערן אונטער די טריט.
אָ סאָשל־פּאַשיסטלעך! אָ, רוקט זיך אַוועק!
צי זעט איר ניט דען, ווי די מאַס־אַקציע גייט —
די כאַווערטע סערע, וואָס שפּייט אויף אייך קלעק,
מיט פינצטערע נעגל, מיט שאַרפע, געגרייט?

אָט קומט זי! אָט טראָגט זיך אויף אייך אַ געפּאַר,
אויב, חס וחלילה, איר גאָל טוט אַ שפּאַר!

האָט איינמאָל אין איר דער געפּערלעכער שטאָף
פון קוואַליקן איבערפּלוס, טאַקע געפּלאַצט,
טאָ האָט זי אַזוי, מיט איין שפּרונג דאָך, צום סוף
אַ סאָשל־פּאַשיסטישע אויג אויסגעקראַצט.

און אויך פון די פּראָנט־קעמפּער האָט מען גערעדט,
ווי העלדיש זי האָט אַ פּאָליסמאַן צעפּלעט
דעם קאָפּ מיט אַ שוך אין אַ יוניאָן־סקווער־שטרייט —
אָט זי, אַזאַ פּיצל! און ער, הויך און פעט,
האָט שיר ניט געקניט מיטן קלאָב ביי איר זייט!

און איידער ער האָט זי געכאַפּט, האָט זי באַלד,
אין מיטן משונה־היסטערישן גוואַלד,
אַ צווייטן פּאָליסמאַן געגעבן — אַ ביס;
און שלאָגט זיך ניט אָפּ אָן זיין רינגל איר צאָן,
טאָ וואָלט אין איר מיילכל געבליבן געוויס
אַ פולער, פּאַשיסטישער, פליישיקער פינגער;
עס האָבן זיך מעשים מיט איר דאַן געטאָן,
געווען איז איר נאָמען אויף אַלעמענס צינגער.

ווי ווירקלעך העראָאיש זי האָט מיט איר טאַט
געוואונען דעם טאָג פאַרן פּראָלעטאַריאַט!

3

נאָכן באַנקעט ביי סערע'ן אין צימערל

געקומען איז סערע פאַרטאָג פון באַנקעט ,
אין האַנט מיט אַ פלאַמיקן בלומען־בוקעט,

אין קאָפּ אָבער אַלץ מיטן טשאַד:
צי האָט מען עס טאַקע זי האַלט, אַזוי האַלט?
וואָס האָט מען פון איר לייב־און־לעבן געוואָלט —
געפּראַוועט מיט איר דעם פּאַראַד?

דאָס מאַכט מען אין זאַל־נאַר אַ פורים אַזאַ,
בעת אַנדערשוואו איז מען־שוין פּתח־שין־שאַ!

זי זיצט אויפן בעט, פון די רייד אַ פאַרקלאַפּטע,
פון עפּעס אַ טעמפּן פאַרדרוס אַ פאַרכאַפּטע,
עס קוקט איר די וועלט אַזוי גראָ;
אָט בליצט איר אַן עראָפּלאַן הויך מיט די פליגלען,
ער טוט פון דער ווייט־וואו אַ זון־אויפגאַנג שפּיגלען —
אַ וויַיל, און ער איז שוין ניטאָ!

— געווען און ניטאָ, רוישט אַדורך און פאַרשווינדט —
אַזוי איז איר לעבן אַוועק מיטן ווינט!

אויך ז י האָט אַמאָל, אין אַ וועלט אַ צעבליטער,
אַ קוועקזילבער, ערגעץ מיט פריידיקן ציטער
געשפּרונגען, געגליט און געוואַרט;
לבנה און שטערן און שמר'ס ראָמאַנען,
אַ רייטער טוט ערגעץ אין וואָלקן וואו שפּאַנען
און וואַרפט איר אַ בליק אַזוי צאַרט.

ווי לאַנג נאָך צוריק! און אַוועק, ווי אַ טרוים —
געגלענצט און פאַרבלייכט, אַז עס גלויבט זיך שוין קוים!

איר גאָלדענער פרילינג! עס רוישט איר צווישן
אַ ים, וואָס האָט שטורמיק די שיף איר געריסן,
געוואָרפן אין בייזן געברויז;
געהערט אַרום קרעכצן, געהערט אַרום פלוכן —
וואָס טוט זי אויף פּאַרכטיקע וואַסערן זוכן,
אַוועק פון איר נעסט, פון איר הויז?

קוים לעבעדיק קומט זי צום ברעג צו דעם ווייטן —
עס טוט שוין קיין רייטער אין וואָלקן ניט רייטן.

די טעג — פון געוויש פון די שעפּער פאַרקלונגענע,
די נעכט — פון די מיטינגען רוישיק פאַרשלונגענע,
איז האַסטיק איר יוגנט אַוועק —
אַזוי אין דעם טומל געשווינד אויסגערונענע,
ביז וואַנען זי האָט עס צום סוף אויסגעפונענע,
דערשלאָגן פון שמאַך און פון שרעק

דערזען מיט אַמאָל עס, אין מיטן דערינען —
אָט צווישן די מיטינגען און די מאַשינען.

און אויסגעשפּירט האָט זי ביים שפּיגעלע שפּעטער
שוין מערערע מיאוסע קנייטשן־פאַררעטער,
אַ ווייסן גוואַרדייעץ אַ לאָק,
וואָס טוט זיך צעגרייזלען, וואָס טוט זיך צעוואַקסן,
און שטופּט זיך צום פּראָנט, אַ פאַרביסענער עקשן,
אַ פולער מיט טרייפענעם קליאָק.

און רינגען וואָס טוען זיך העסלעך צעלייגן,
שוואַרץ־מאהדיק־רשעותדיק, אונטער די אויגן.

טאַ אויסגעלאָזט האָט זי איר צער און איר צאָרן,
דעם ווײ פֿון פֿאַרשפּילטע, פֿאַראײנזאַמטע יאָרן,
פֿאַרשטײט זיך, צום סאָשל־פֿאַשיסט;
דאָך מער אָבער נאָך צו איר נאָענטסטן שונא —
די יוניאָן־באַאַמטע מיט שכירות מיט שײנע,
די דינער פֿון קאַפּיטאַליסט.

זי האָט זײ גענומען צערײַצטער אַלץ שילטן,
און באַלד אין דעם פּאַך פּאַר אַ שלאָגלערין גילטן.

ווי האָט זי דערלאַנגט זײ, געדעקט אַזוי „עקטיוו",
געשפּיאָנעוועט זײ, ווי אַ פֿלינקער דעטעקטיוו,
געשאַצט נאָכאַנאַנד און געמאָסטן
די פֿולקײט און זאַטקײט פֿון זײערע לײַבער,
די העמט און די פֿוטערס פֿון זײערע ווײַבער,
געגריבלט זיך אַלץ אין די קאָסטן.

ווי פֿלעגט זי זײ תּמיד די בײַנדעלעך „פֿאַלישן",
און אָפּטמאָל דערבײַ, ווי אַ צוגאָב, נאָך חלשן.

און איצט דאָך, אָ, איצט איז מען אָט מיט דער באַנדע
געוואָרן שוין אײן־און־דיזעלבע קאָמאַנדע —
דערלעבט זיך אַז אָך און אַז ווײ!
מען טאָר שוין קײן יוניאָן־כאַבאַרניק ניט רײַסן,
מען טאָר שוין פּאָליסלײַט אַפֿילו ניט בײַסן —
מען איז דאָך אַלײן שוין פֿון זײ!

אָ, זינט די פּאַרטײ האַלט זי אַלץ אין רעזערוו,
האָט סערע אין גאַנצן „פֿאַרלאָרן איר נערוו"!

4

דער צוזאַמענברוך

באַוויירים, פּאַשיסטן — מען ווערט דאָך שוין ענלעך,
און אַלע פאַר זיך נאָר — פּערזענלעך! פּערזענלעך!

און טיפער פילט מערע דעם אַפּנאַר און פּלייצט
מיט קללות אויף אַט די באַוויירים, צערייצט
פון זייערע זיסינקע רייד;
און אַלע די קינדער אין איר ניט געהאָבענע,
און אַלע די גלוסטן אין איר די באַגראָבענע —
זיי מאָנען אין בלוט אַ באַשייד.

וואָס בלאָפט מען פון אויפשטייג ביי איר דעם מאָראַלן,
אַנשטאָט מען זאָל באַוועריש העלפן איר פאַלן!

מען האָט אַן איר מין זיך אין גאַנצן פאַרגעסן,
בעת אינערלעך קען זי די פלאַמען ניט לעשן;
מען שעצט נאָר איר מיילכל און גאָר!
אַט דאָס איז דער סוף פון די גלוטיקע גוואַלטן,
די גרוב־שטילקייט דאָ אין דעם צימער דעם קאַלטן —
אויף זיי־געזאָגט, צו אַל־די־שוואַרץ־יאָר!

אַלץ תמיד זיך שעפּטשען מיט קישנס, וואָס דרשען,
און ווייטער און ווידער מיט שאָטנס זיך קושן!

און שלעפן זיך רק איבער שעפער, אַ וואַגלערין —
אַט זי, פון די בריאַזג־באַטאַליאָנען, די שלאָגלעריך,
וואָס אַלץ אונטער איר האָט געברענט!

און מערע הויבט אָן מיטן קערפּער צו ציטערן,
און ברעכט ענדלעך אוים אין אַ שלוכצן אַ ביטערן,
און וויינט פאַר די וויסטע פיר ווענט.

ניו־יאָרק, 1938.

צוויי פיאָנערן

טרויער פון אַ דור, וואָס בלייבט און גייט אַוועק,
ווי עס בלייבט אין נעבל דער לבנה־פלעק.

טוט דער שטילער טרויער מאַט אויף מיר אַ וויה,
ווי איך טרעט אין גראָקייט פון טומאַן און טרעט
אויפן לערן טראָטואַר פון איסט־בראָדוויי,
אַ פאַרבליבענער, אַליין, אין אָוונט שפּעט.

טויכן־אויף פאַר מיר געשפּענסטער אַלערליי,
טוט דער דור דער גאַנצער טרויעריק אַ וויה —
דער פאַרגייענדיקער, ווי דער טאָג־געדרויש;
וויהען רווישלאַז דורך אַ שאָטן נאָך אַ שאָטן,
וואָס זיי האָבן דאָ אַמאָל אין בלוט און פלייש
לוסטיק, זוניק, זייט ביי זייט מיט מיר געטראָטן.

* * *

שאָטנט־אויף אַ פּאָר פון דעם פּיאָנערן־דור —
ווי איך פלעג זיי זען, צוריק מיט פערציק יאָר.

איז דעם ערשטנס פאַך „אינשורענס" — אַן אַגענט,
וואָס „אינשורט" גאָר תורה פאַר אַמעריקע;
בויט ער אַלץ אויף זאַמד און לייגט דעם פונדאַמענט
פאַר די אינסטיטוציעס די געהעריקע;
אימפּאָנירט ער מיט דער באָרד דער ברייט־צעקעמטער,
גלעט ער מיטן סאַמעט פון דעם בליק דעם פייכטן,

ווי ער טאַנצט אַרום אין סביבה אין פאַרפרעמדטער
מיטן שווערן ערנסט און דעם טראָט דעם לייכטן ;
קוקן טרויעריק די אויגן — דאָך דער עקשן
האָט געדולדיק־לאַנג אַזוי אַרומגעטאַנצט,
ביז ישיבות גאַנצע זיינען אויסגעוואַקסן,
און די חיבת־ציון איז שוין איינגעפלאַנצט.

און אַנטקעגן קומט אַ שליסל־מאַכער אָן,
אין אַן אַקסלבאַנד מיט שליסלען אָנגעטאָן.

גייט ער קרוע־בלוע פירסטלעך־שטאָלצערהייט,
און פאָרויס מיט שפּאָט — זיין באָרד די קאָלטענע ;
טראָגט ער אויך די שליסלען אויפצושליסן גרייט
די פּראָבלעמען אַלע די פאַרשאָלטענע;
איז פאַר אים אַלץ קלאָר, אַלץ אויפגעשלאָסן־אָפן —
אַז דער רב און גלח מעגן זיך שוין ריכטן
אויפן שוואַרצסטן סוף פון אַלע שוואַרצע סופן,
ווען מען וועט די אַלטוואַרג באַרמלאָז פאַרניכטן.

האָט ער קעגן גאָט אַ לונג שוין אויסגעשריען
און דעם טלית־זאַק אין הייך פון קאַמף צעשטערט ;
און זיין לאַנדסמאַן, דעם אַגענט דעם חובב ציון,
האָט ער פּשוט פאַר אַ פינצטערלינג דערקלערט.

טרעפן זיי זיך אָן, די געגנער־שאָטנס צוויי,
אויפן שטייגער פון אַמאָל, אויף איסט־בראָדוויי.

האָט דער ערשטער באַלד צוויי פינגער אויפגעהויבן,
און אַ ווייז געטאָן מיט האַסט צום הימל אויבן,
און דעם ליץ אין קאָלטענע אַריינגעברומט
אַ טריאומף־געשריי : ער קומט ! ער קומט ! ער קומט ! —

מיט די הויכע וואָלקנס, אין זיין פולסטן כבוד,
דער געגאַרטער, דער געזאָלבטער זון פון דוד!

טוט אַ שפּרונג דער צווייטער, ווי אַן אָפּגעבריטער,
און ער האָט דעם פינצטערלינג, צערייצט און ביטער,
אין ברייט־צעקעמטער באָרד אַריינגעברומט
אויפן העכסטן טאָן: זי קומט! זי קומט! זי קומט! —

ווי די ווילדסטע כוואַליע, דורך די לענדער אַלע,
די געגאַרטע רעוואָלוציע, די סאָציאַלע!

ווי עס האָט זיי האַרט דער גורל אָפּגענאַרט,
די פּיאָנערן צוויי, וואָס האָבן אַלץ געוואַרט!
אָבער אויב די גרוב די ברוקלינער איז קאַלט,
הענגען היינט־נאָך אויפן איסט־בראָדוויי אַספאַלט
עכאָס פון פאַר־פערציק־יאָריקן גערויש,
ווי זיי האָבן דאָ געקעמפט, אין בלוט און פלייש.

* * *

און אַ דריטער נאָך, אַ יונגער, בלוט און מילך,
האָט די סצענע די טשיקאַווע צוגעזען.
ווי זי האָט געגרילצט אים מיטן קוויטש און הילך,
האָט אים דאָך אַנטציקט איר עקזאַלטירטער ברען —
איז עס יענער דריטער טאַקע איך געווען?

טוט דער שטילער טרויער מאַט אויף מיר אַ ווייה,
ווי איך טרעט אין גראַקייט פון טומאַן און טרעט
אויפן לערן טראָטואַר פון איסט־בראָדוויי,
אַ פאַרבליבענער, אַליין, אין אָוונט שפּעט.

ניו־יאָרק, 1938.

זיבעטע אָפּטיילונג

אין דער נייער וועלט

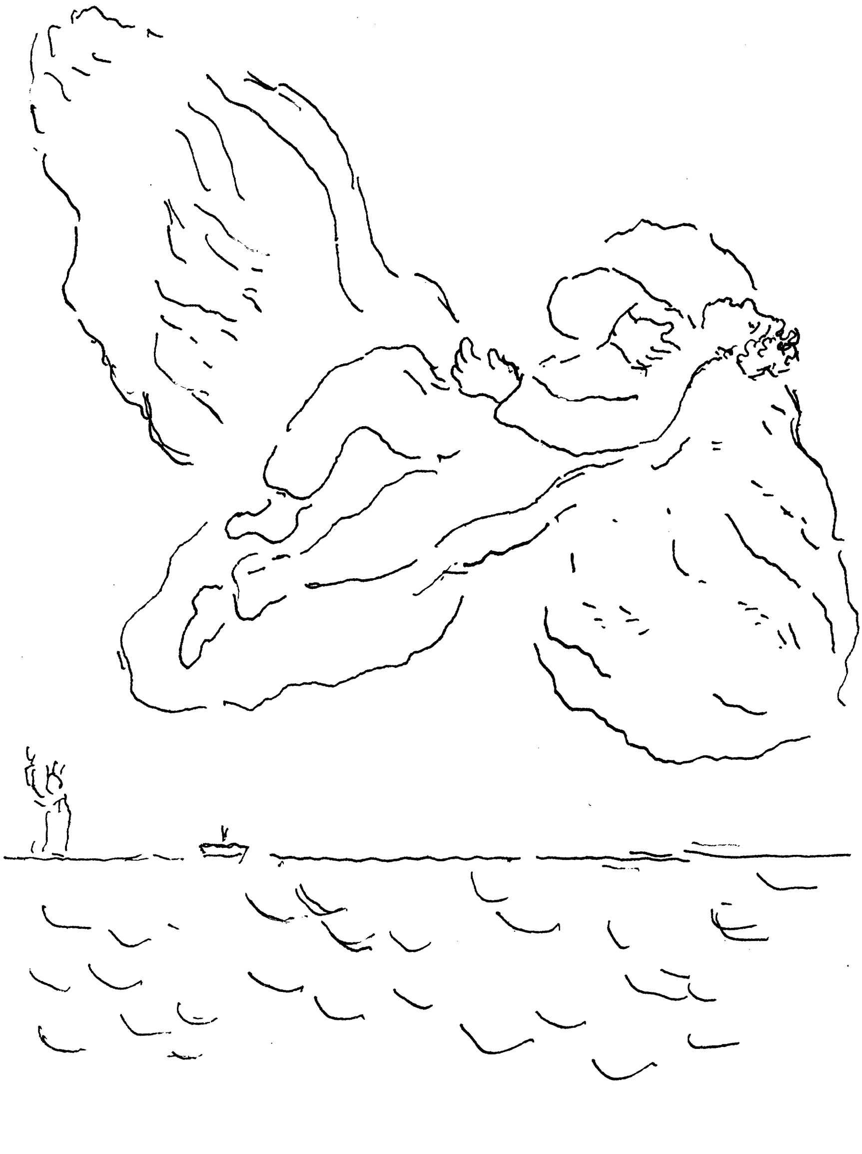

ים־לידער

1

דעבאַטע

עס פינצטערט אין די כמאַרעס טיף
דער גרויסער אָקעאַן;
עס פירט דאָרט האָפערדיק זיין שיף
דער קליינער קאַפּיטאַן.

עס וואַרפט זיך אויף דער שיף און קראַכט
דער גרויסער אָקעאַן;
עס מעסט אים אָפּ מיט בליקן זאַכט
דער קליינער קאַפּיטאַן.

עס קוקט צום בייזן אָקעאַן
די זקנה־זון אַראָפּ,
און שמייכלט שפּאַטיש פון טומאַן,
און שאָקלט מיטן קאָפּ.

זיי ריידן אויפן וואונק אַ סך,
דיביידע אַלטע לייט —
אויף וועלן־שפּראַך, אויף שטראַלן־שפּראַך,
זייט לאַנגער־לאַנגער צייט.

עס ברומט דער זקן־אָקעאַן
און שלאָגט מיט שוים פון מויל,
און פינצטערט פורכטבאַר פון טומאַן
און ווילדעוועט אַ גרויל:

„דער ערדן־זון, דער מענטשן־זון,
וואָס יאָגט ער זיך אויף מיר,
און מאַכט אַ פונקען־שפּיל דערפון,
און רויכערט אָן אַ שיעור ?

„וואָס יאָגט ער אויף מיין קאַרק פאַרשייט
זיך אַלץ אַרום און שפּאַנט,
און שניידט מיין רוקן דורך און שניידט
און פייפט מיר נאָכאַנאַנד !

„איך לייד נישט מער זיין פרעכן שטאָלץ,
זיין טשאַדיעדיקע שיף !
איך שטירץ אים מיט זיין שטיקל האָלץ
אין שוואַרצן אָפּגרונט טיף".

עס קוקט אויף אים די גוטע זון
פון כמאַרע מילד אַראָפּ,
און לייבט דערפון, און לאַכט דערפון,
און שאָקלט מיטן קאָפּ :

„דו אַלטער נאַר, דו בייזער נאַר,
וואָס גייט די שפּיל דיך אָן ?
וואָס קען דען, אין זיין ווייטן גזר,
דער קליינער מענטש דיר טאָן ?

„וואָס רירט דיך אָן, וואָס גייט דיך אָן
זיין אומרו און זיין מוט,
זיין האַווען, האַבעווען און טאָן,
זיין לעבן אַ מינוט !

„אַך, לאָז אים פֿליִען מיטן רויך —
זיין קורצן לעבנס־צוג;
עס איז דער קלענסטער זומפּ דאָך אויך
צו טויטן אים גענוג!״

עס ברומט דער זקן־אָקעאַן
אַלץ ווילדער אויפֿגעבראַכט,
און פֿינצטערט פֿורכטבאַר פֿון טומאַן,
און בושעוועט און קראַכט.

עס קעמפֿט די שיף, עס ברעכט די שיף,
און פֿליט אין הימל הויך,
און פֿאַלט אַראָפּ אין אָפּגרונט טיף,
אין פֿלאַמען און אין רויך.

עס טוליעט איין די זון פֿאַרשעמט
איר לויכטנדיק געזיכט,
און טרעט אין וואָלקן אָפּ פֿאַרקלעמט,
אין פֿינצטערניש געדיכט.

ניו יאָרק, 1897.

2

אָוונט אויפֿן שיף

די שמאַכטיקע זון גייט אַרונטער
צום קאַלטן, צום ברויזנדן ים,
און זינקט דאָרט אַ רויטע, ווי צונטער,
פֿאַרגאָסן מיט פֿייער און פֿלאַם.

אַט לייגט זיך דער אָוונט אַנידער,
אין רויטלעכן נעבל פֿאַרהילט,
מיט פֿאַרביקייט הייסער און מידער —
און טונקלט און פֿינקלט און שפּילט.

עס טונקלען די הימלען און פֿינקלען
מיט פֿאַרב־שפּילן פֿיל, אַזוי פֿיל,
און כוואַליעס אין אַלערליי ווינקלען,
זיי טונקלען און פֿינקלען אין שפּיל.

און מאַסטבוימער, שטריק און פֿאַרענטשן,
אַלץ טונקלט און פֿינקלט אַריין,
און ביי די פֿאַרענטשן די מענטשן,
אַלץ פֿנימער — שאָטן און שיין.

און פֿול איז די שיף מיט געלעכטער,
מיט ברוסטיקן, יונגן געזאַנג,
מיט לוסטיקייט רוישיקער, עכטער,
און פֿידל און פֿלייטן־געקלאַנג.

עס פֿידלען די כוואַטסקע מאַטראָזן,
פֿון כאָרן פֿון כוואַליעס באַגלייט,
און שטעלן אָן באַקן און בלאָזן
מיט כּוח אַריין אין דער פֿלייט.

זיי צופּן די פֿידלען און צופּן,
טרומייטערן לוסטיק און פֿריי,
און קלאַפּן די פּויקן און טופּען,
און זינגען און פֿייפֿן דערביי.

און שעלמישער ווערט דאָס געלעכטער,
און כוואַטסקער אַלץ שלעפּט מען צום טאַנץ
די דייטשע שווערוואָגיקע טעכטער,
אין אָוונטס רויט־גלוסטיקן גלאַנץ.

די טעכטער פֿון דייטשלאַנד די בלאָנדע,
באַשפּרינקלטע, ווי פֿון אַ טיול,
וואָס יעדע קוקט אויס, ווי אַ באָנדע —
פֿאַררונדעט און פּוכקע און פֿול.

עס קוויטשען די פֿרייליינס און קוויטשען,
און מאַכן קאָקעטיש אַ גוואַלד,
און ווערן זיך כּלומרשט — און גליטשן
אַריין אין די אָרעמס זיך באַלד.

און טונקעלער ווערט עס און שטילער,
און ווייכער — דער וועלן־מאָטיוו,
און ווינטעלעך גרייזלען אַלץ קילער,
און טיפֿער פֿאַרדרעמלט די שיף.

עס הערן זיך מורמלען אַנטציקטע,
און קושעניש, קרעכצעניש פיל,
אין ווינקלען אויף שטולן פאַרשטיקטע
און צווישן די שטריק אויפן דיל.

די געלע לבנה, די צנועה,
זי טוט מעלאַנכאָליש אַ בליק,
און מאַכט אַ באַליידיקטע תנועה,
און רוקט זיך אין נעבל צוריק.

די צנועה, די פרומע, די ריינע,
זי האָט דאָך געזען אַזוי פיל
געפערלעכע זאַכן אַזוינע;
געזען — און פאַרשוויגן זיי שטיל.

ניו יאָרק, 1897.

3

בענקעניש

עס כשופט אין פראַכט אין פאַרפלייצטער
די יונגע לבנה און שפּילט;
דער גרייז־גרויער ים, דער צערייצטער,
ער רייסט זיך צו איר און ער ברילט.

עס טראָגט זיך די שיף אויף די שפּיגלען
פון כוואַליקן, שטראַליקן וועג,
און טראָגט מיך געשווינד, ווי אויף פליגלען,
אַליץ ווייטער פון היימאַט אַוועק.

עס טראָגט מיך אַליץ ווייטער און ווייטער,
איך זיץ און איך קוק אין דער נאַכט,
ווי רייצנדער אַליץ און פאַרשייטער
זי שפּילט, די צעכשופטע פּראַכט.

עס שפּיגלען די כוואַליעס פאַר מיילן
און זעען פונווייטן מיר אויס,
ווי הייזער און מויערן־צייל —
אַ שטאָט קומט פון נעבל אַרויס.

אָט גייט אין דער הויך אויפן טורעם
די פייער־וואַך היין און צוריק,
די שטאָט פון מיין דראנג און מיין שטורעם
שטייט אויף פאַר מיין בענקענדן בליק.

אָט שוימען דאָרט ערגעץ אין שאָטן
די גאַסן פון חדר און שול,
וואו אינגלווייז האָב איך געטראָטן —
מיט גרויסע דערוואַרטונגען פול.

עס טראָגן זיך ווערדלעך, בולוואַרן,
די יוגנט אין דורכפלי פאַרביי,
די ווייטיקן, קאַמפן, געפאַרן —
איך לעב זיי אַדורך פונדאַסניי.

עס שווימען די כוואַליעס און שווימען,
געשפּענסטיק אַזוי — אין גאַלאָפּ;
דאָס שווימען פֿאַרביי מיינע טרוימען,
דאָס הילכט מיין געבורטס־שטאָט מיר אָפּ.

מיר האָבן געטאָן זיך צעשיידן,
דאָך הער איך זי ווידער אַמאָל;
זי טוט מיר פֿון שלאָף אירן ריידן,
איך הער איר ביינאַכטיקן קול.

אָט קלאַפּט וואו אַ וועכטער אין צאָרן
און שרייט צו אַ צווייטן און רופֿט,
און דראָזשקעס פֿאַרשלאָפֿענע פֿאָרן
און רודערן הילכיק אין לופֿט.

און וואו, אין אַ ווינקל אַ שטילן,
אין שטאָט־גאָרטן זיץ איך פֿאַרטראַכט,
געגלעט פֿון אַ ווינטל אַ קילן,
פֿאַרוויגט פֿון גערויש פֿון דער נאַכט.

עס הוידען די סאָסנעס זיך פֿריילעך
און רוישן אַריבער מיין קאָפּ,
עס ווינקט מיר אַ שטערן פֿאַרטרוילעך
פֿון הימל פֿון וויטן אַראָפּ.

איך טראַכט, אַז איך בין דיר דאָך נויטיק,
מיין ביזע, מיין טייערע לאַנד;
איך ווייטיק נאָך אַלץ מיט דיין ווייטיק
און ברען מיט דיין חרפּה און שאַנד.

איך טראַכט פֿון דיין גורל און חלום,
און הלום און טראַכט נאָכאַנאַנד;
איך זע דורכן שוים אים און מאָל אים —
אַלץ טונקל, ביים תהום אויפֿן ראַנד.

אָ, גוטע, אָ, יונגע הלומות,
אָ, גלויבן, פֿאַרטרוילעך און ריין,
איר האָט מיך געלאָזן אויף תהומות,
אַליין, מיט די אימות אַליין.

אָ, צייט פֿון מיין פֿרילינג מיין ליבן
און שטורעמס און אומרו אָן שיעור,
אַ שמאַכטעניש איז נאָר געבליבן,
אַ פּוסטקייט אין האַרצן ביי מיר!

עס טראָגט זיך די שיף אויף די שפּיגלען
פֿון ווייטן, פֿאַרכשופֿטן וועג,
און טראָגט מיך געשווינד, ווי אויף פֿליגלען,
פֿון אַלץ שוין, פֿון אַלץ שוין אַוועק.

ניו יאָרק, 1897.

די סטאַטוע פון פרייהייט

1

די געטין

גרינט פון וויטן די יבשה,
שווימט אַרויס די נייע וועלט,
ווייזט זיך אויפן שוועל די געטין,
פון אַ נייער זון באַהעלט.

ביי דעם גרעניץ פון אוקיאָנוס,
אויף אַ הויכן שטיק גראַניט,
הויבט זי ברוין זיך אויף פון וואַסער,
און זי צויבערט און זי ציט.

הויך אין האַנט אַ פרייהייטס־פאַקל,
און דער בליק אין וויטן רוים,
שטייט זי צווישן ים און הימל,
ווי אַ שטאָלצער ריזן־טרוים.

ווי אַ העלדן־ליד פון וואגן,
בראָנז־געגאָסן, מעכטיק, שיין,
זינגט זי פון דער וואונדער־וועלט־שטאט,
פון דעם נס פון שטאָל און שטיין.

ביי דעם גרענעץ פון אוקיאַנוס
שטייט זי פאַר די וואַנדערער,
ווי די וואונדער־וואָר פון חלום
פון אַ וועלט אַן אַנדערער.

אויבן בליט אויף איר דער הימל,
און עס שפּילט דער שטראַלן־שיין;
אונטן קרויזט זי ווייס דער ים־שוים,
און די וועל רוימט סודות איין.

אָפטמאָל פאַלט אויף איר דער שאָטן
פון אַ וואָלקן פינצטער־ווילד,
און עס קייקלט זיך דער דונער,
און דער ים משוגע ברילט.

נאָר זי הערט ניט און באַמערקט ניט,
שטענדיק שטאָלץ און שטענדיק שלאַנק,
פול מיט מאַכט און פראַכט און צויבער,
פול מיט שטרעבן און געדאַנק.

2

די שיפן

עס גייען די שטראַליקע וועלן און גייען
אין ענדלאָזן מאַרש פאַר דער געטין,
פאַרפוצט אין געוועבן פון זילבער און זיידנס,
און פלאַפלען איר רווישיק און גלעטן.

עס דרייט זיך די שטראַליקע אומרו און דרייט זיך
אין לוסטיקן, רווישיקן קלאַנג;
די טאַנציקע, גלאַנציקע קינדער פון תהום־גרין,
זיי גייען דעם אייביקן גאַנג.

און אַלץ איז אין פליטער, און אַלץ איז אין ציטער,
אַ שפּיליקער שטראַלן־אוקיאַנוס,
וואו ס'טרינקען זיך זונען בייטאָג אין מיליאָנען,
ביינאַכט אין מיליאָנען — לבנות.

עס גייען די שטראליקע וועלן און גייען,
פאַראַדנע און פריילעך און פריי,
און טראָגן די שיפן פון אַלערליי לענדער
דער הערלעכער געטין פאַרביי.

און זעט זי די מאַסן פון וואַנדערער וויסטע,
גייט־דורך איר אַ צוק און זי רעגט זיך;
און ס'דובט זיך, איר בראַנזענע ברוסט, די פאַרשמידטע,
אַזוי ווי זי פאָכט און באַוועגט זיך.

און פּייערליך הויבט זי די האַנט מיטן פאַקל
אַריבער דעם וואַסער און רופט ;
און ס'דוכט זיך, אַזוי ווי אַ וואונדערלעך זינגען
צעגיסט זיך אַרום אין דער לופט : —

3

דער געזאַנג פון דער געטין

„פון דער פינצטערער
מיטלאַלטער־נאַכט,
פון אַ וועלט אין רויב,
פון אַ וועלט אין שלאַכט,
פון דעם שווערן יאָך,
פון די טייכן בלוט,
פון דעם פרומען קרייז,
פון דעם בייזן קנוט,
לאָזט דער פרייער מענטש
מוטיק זיך אַוועק,
דורכן גרויסן ים
אויף אַ ווייטן ברעג.

„אויף אַ ווייטן ברעג,
אויף אַ פעלזן־גרונט,
בויט ער אויף אַ וועלט,
מונטער און געזונט —
אין דער טיפעניש
פונעם אור־אַלט־וואַלד,

אָן אַ דעספּאָטס שוץ,
אָן אַ רויבערס האַלט —
אין דער וויסטעניש
פֿון דער פֿרייערײ־ברייט,
אָן אַ האַרץ־בייטש,
אָן אַ קנעכטן־קייט.

„אָ, קומט, איר פֿאַרוואָגלטע, קומט, איר געדריקטע,
פֿון וועלטן געפּאַקטע, פֿון וועלטן פֿאַרשטיקטע,
אַהער אין די ווייטן אָן ענד.
אָ, קומט צו די בראַווע, אָ, קומט צו די פֿרייע,
איר וועט זיך מיט כּוחות דאָ אָננעמען נייע —
מיר גיבן אייך האַרציק די הענט.

„אין דער נייער וועלט,
הינטער דעם אטלאנט,
ליגט די רחבֿות גרויס,
ליגט דאָס וואונדער־לאַנד,
וואו עס איז דער מענטש
אָן דער טיראניי
אויסגעוואַקסן שטאָלץ,
זיך אַנטוויקלט פֿריי —
מיט אַ גייסט, וואָס ווייס
קיין שום אָפּהאַלט ניט,
און אַ ווילן פֿעסט,
ווי פֿון שטאָל געשמידט.

„צווינגט ער די נאַטור
אים צו דינען קלוג,
און ער שפּאַנט זי איין

אין זיין לעבן־צוג,
און ער שמידט זי איין
אין מעטאַל און רויך,
און ער יאָגט אויף איר
אין די וואָלקנס הויך,
שטעלט זיך ביים באַשאַף
אויפֿן הויכן שפּיץ,
און ער רייצט זיך פרעך
מיטן דונער בליץ.

„אָ, קומט פון די אַלט־איינגעשרומפּענע וועלטן,
פון אברים אין ציטער, פון פּנים פאַרגעלטן,
צו אונז אין דער יונגקייט אַריין,
צו אונז אין דעם וואַגנדן שוואונג, אין דעם פרייען —
מיר וועלן מיט פרישקייט און מוט אייך באַנייען,
מיר רופן, מיר לאַדן אייך איין...‟

4

די שטאָט

זי זינגט איר געזאַנג. און עס ענטפערט איר אָפּ
פון ווייטן די ריזיקע שטאָט
מיט עפּעס אַ חוזק פון ווילדן געברום,
מיט קייכיקן, קראַכיקן שפּאָט.

עס טראָגט פון דעם שטיינערנעם אָפּגרונט פון שטאָט,
אויף צענדליקער שטאָקן די הויך,
דער ברום פון מיליאָנען אין שטראָמיקן דראַנג,
געיאָגט אויף מעטאַל און אויף רויך.

עס שטויסן מיליאָנען מיט מענטשן זיך אום,
זיך יאָגנדיק פּייער און פּלאַם,
און בלייבן דאָך איינזאַם און קאַלט צווישן זיך,
אַזוי ווי די כוואַליעס אין ים.

און שנאות און קנאות, מיליאָנען, אָן סוף,
זיי פּלאַקערן אום אַזוי שוואַרץ,
און סמען און צינדן און שרפהנען אויס
דאָס אָרימע מענטשלעכע האַרץ.

און איין מענטש דעם אַנדערן שלינגט דאָרט און שלינגט —
דעם שוואַכן, וואָס קומט נאָר אין וועג;
מען שלינגט און מען שלינגט אַלץ, ביז וואַנען מען ווערט
אַליין־וואו צעקלאַפּט אָן אַ ברעג.

און אַנדערע קומען, ווי כוואַליעס אין ים,
זיי קומען אַלץ אויף און אַלץ אום;
און וואַנזיניק ווערט דאָרט דער מענטש אין זיין שטרייט
פאַר אימפּעט און אימה אַרום.

ער שטרייט פאַר אַ לופט-שלונג אַוואו אין דער זון,
פאַר עפּעס אַן אָנהאַלט אין שטראָם;
ער ליאַרעמט און רייסט זיך און וואַרפט זיך אַרום,
ביז ס'ווישט אים אַרונטער דער תּהום.

און ס'מישן מיליאָנען מיט קולות זיך אויס
אין איינעם אַ גיהנום-געשריי,
וואָס טראָגט זיך צום הימל, אַזוי ווי פון סדום,
אין ווילדן, אין קעמפנדן ווײ.

און ס'ווייס ניט די גאָטין, ווי פאַלש איז איר רוף,
ווי חוזקדיק קלינגט איר געזאַנג, —
אַז ז י אויך אַליין איז אין טומל אַרום
פאַרגעסן געוואָרן שוין לאַנג.

פאַרגעסן איז לאַנג שוין געוואָרן איר מיין,
איר גאַנצע, איר קופּערנע פּראַכט,
און נאָר ווי אַ לעסטערונג לאָזט מען זי שטיין,
פאַרוואָרפן אין וואַסער, פאַרלאַכט.

5

די שפּינוועבס

זי שטייט מיטן קראַנץ אויפן קאָפּ אַזוי שטאָלץ,
און קוקט אַזוי ווייט אויפן שוים,
און העכער אַלץ הויבט זי איר פּאַקל און הויבט,
און טרוימט איר דערהויבענעם טרוים.

און איבער דעם פּאַקל און איבער דעם קראַנץ
האָט דאַרשטיק דער שפּין זיך צעלייגט;
ער וועבט אַזוי פלייסיק זיין שפּינוועבס און וואַרט,
און כאַפּט זיינע אפּער און זויגט.

ער זויגט און ער טראַכט, אַז פּאַר אים נאָר אַליין
צעשפּרייט דאָס דער פּאַקל זיין שיין,
וואָס ציט אַלע פליגן פון נאָענט און ווייט
צו אים אין די שפּינוועבס אַריין.

ניו יאָרק, 1897.

צי קענסטו יענע לאַנד?

אַ סאָנעט

צי קענסטו יענע לאַנד, וואו ריטער־וועלדער בליען,
און קייטן־קלינגערייען שווער אין לופטן שוועבן,
וואו קראַקענדיק און פינצטער די סאַראָקעס פליען,
וואו גראָ דער הימל איז און גראָער נאָך דאָס לעבן?

צי קענסטו יענע לאַנד, וואו פרעסט אַליין נאָר גליען,
און שניי־תכריכים לויכטן און זאָווייען שטרעבן,
וואו פריי קען נאָר דער וואָרים אין דער ערד זיך טיען,
און אומגעשטערט די שפין נאָר קען זיין שפינוועבס וועבן?

עס טרעפט אַמאָל אויך דאָרט: עס רופט איר רוף די צייט,
און שטרייטער שטייען אויף און פלאַמיק ברענט דער שטרייט —
עס בלייבן אָבער באַלד פון זיי נאָר קברים, קברים.

אָ, יענע לאַנד — דאָס איז מיין פאָטערלאַנד געווען!
איך האָב צום ערשטן דאָרט מיין שענסטן טרוים געזען,
געטרוימט צו זען דעם צפון אַן אויפגעלויכטן דרום.

ניו יאָרק, 1897.

די אַלטע היים

איך האָב פריילעך געשענקט איר מיין יוגנט,
די חלומות די שענסטע, די בעסטע;
איך האָב הייליק געשוואָרן איר טרייהייט,
די קרבנות די שווערסטע, די גרעסטע.

און ניט ליב איז געווען איר מיין ליבשאַפט,
און זי האָט מיך צו וואָגלען געצוואונגען,
און מיין האַרץ האָב איך דאָך איר געלאָזן,
און אין האַרצן — דעם חלום דעם יונגן.

און איך בלאָנדזשע אַרום, ווי אַ פרעמדער,
אָן אַ ציל אויף דער וועלט, אָן אַ שטרעבן,
און איך האָב ניט פאַר וועמען צו שטאַרבן,
און איך האָב ניט פאַר וועמען צו לעבן.

ניו יאָרק, 1897.

דער ניוס־באָי

אין דעם פיל־כאַריקן, אין דעם גרויס־שטאָטיקן ברום,
צווישן פאַרשיידענע קולות אָן צאָל,
וועלכע פאַרטויבן דאָס לעבן אַרום,
כאַפּט פאַרן האַרצן אַמאָל
ערגעץ אַ קינדערשער קול.

הייזעריק הערט זיך דער קול — נאָכאַנאַנד טאָג און נאַכט,
עלענד אין גאַס, מיטן ווינט אין דער פריי,
פויל פון טומאַנען, פון היצן פאַרשמאַכט,
טראָגט אומפאַרמיידלעך פאַרביי,
גלייך ווי דער קלונג פון טראַמוויי.

לאָזט זיך דאָס קינד מיטן פּאַק נאָכן סענט אין געיעג,
שפּרינגט אויף טראַמווייען מיט פלינקייט און מוט,
דרייט זיך דעם מלאך המות אין וועג —
איינגעשטעלט יעדע מינוט
ביליק זיין אָרעם יונג בלוט.

הייזעריק הערט זיך דער קול, און ביינאַכט שפּעט אַמאָל
וואַרט וואו אַ מוטער און וויינט זיך אָן בלינד;
הערט זיך איר וויינען אין קינדערשן קול,
וויינט אין די נעכט אויף איר קינד —
צווישן טראַמווייען און ווינט.

אָפטמאָל קלינגט אָפּ אַ פאַרשטאַרבענער מוטערס אַ שטים:
שטאַרבנדיק קושט זי איר קינד און זי בעט,
בעט ביי דער וועלט ביי דער קאַלטער פאַר אים —
קלינגט אין זיין קול איר געבעט,
יאָמערט ביינאַכט אַזוי שפּעט.

ניו יאָרק, 1897.

דער זייגער

האַסטיק גייט די שיינע ענני
צו דער אַרבעט יעדן מאָרגן,
וואו די הויכע מויערן טונקלען,
אין די רויכן שווער פאַרבאָרגן.

האַסטיק קומט אַן אומבאַקאַנטער,
שטענדיק אויף דעם זעלבן שטייגער,
יעדן מאָרגן איר אַנטקעגן —
ריכטיק, פּינקטלעך, ווי אַ זייגער.

וואו די הויכע מויערן טונקלען
און די ריזן־שעפער ברומען,
טרעפן זיי זיך — ביידע יונג נאָך —
מיט אַ שמייכל מיט אַ שטומען.

נאָר אַמאָל, ווען עפּעס פריער
קומט ער פלוצלינג אָן פון ווייטן,
גיט איר באַלד אַ צופ: זי וויים שוין,
וואָס אַזוינס־נאָר קען באַדייטן.

ווייל זי האָט, אָ, נעכטן אַוונט
זיך פאַרזעסן, זיך פאַרגעסן!
יאָגט זי איצט שוין אָן אָ אָטעם,
ניט דערשלאָפן, ניט דערעסן.

יאָרן גייען, יאָרן קומען
מיט די זעלבע אַנגסט און זאָרגן;
האַסטיק יאָגט זי אַלץ, די ענִי,
צו דער אַרבעט יעדן מאָרגן.

האַסטיק קומט איר אַלץ אַנטקעגן,
שטענדיק אויף דעם זעלבן שטייגער,
דער באַקאַנטער אומבאַקאַנטער,
און ער דינט איר פאַר אַ זייגער.

אך, ווי מיאוס, ווי דערעסן
איז ער לאַנג שוין איר געוואָרן,
ווי דאָס גיין אַלץ יעדן מאָרגן
שוין זייט לאַנגע־לאַנגע יאָרן.

ווי דאָס גיין אַלץ יעדן מאָרגן
און דאָס נייען, אייביק נייען,
ווי דאָס גאַנצע אומעט־לעבן —
און זיי גייען אַלץ און גייען.

און זיי גייען אַלץ און גייען,
און זיי ווערן שנעל און שנעלער
אַלט און זויער, בייז און העסלעך,
גראָ און גראָער, געל און געלער.

האַסטיק טראָגן זיי פאַרביי זיך,
ווי די שאָטנס, און זיי שטייען,
איינס דעם צווייטן פאַר אַ שפּיגל —
און זיי גייען אַלץ און גייען.

ניו יאָרק, 1899.

אַ פרימאָרגן

אויף דעם וויסטן, בלאַסן הימל
כאַפּט זיך אויף דער קראַנקער מאָרגן,
און די גרויסע שטאָט באַוועגט זיך,
אין דעם נעבל גראָ פאַרבאָרגן.

איינגעהילט אין גראָען נעבל,
רירט זיך אויף דער לעבנס־תהום
און צעגיסט זיך אויף די גאַסן
אין אַ כמורנעם מענטשן־שטראָם.

כמורנע גיסט און גיסט מיט מענטשן,
פוילע, געלע, ווי דער מאָרגן,
פון די הייזער צו די שעפּער,
אין דעם נעבל גראָ פאַרבאָרגן.

גראָע אונטער־וועלט פון תוהו,
וואו די געלע מתים גייען
פון די קברים צו די גיהנמס,
נאָך די בייזע חיבוט־ווייען.

ניו יאָרק, 1899.

דער אַמבולאַנס

דורך דעם פֿוילן רויש פֿון הערבסט־גאַס
יאָגט אַן אַמבולאַנס געשווינד,
און ער טראָגט זיך, ווי אַ שווידער,
דורך דעם רעגן און דעם ווינט.

האָט עס ווער, אין גייסט אין קראַנקן,
איצט־וואו, אין דעם קראַנקן טאָג,
זיך אַנטשלאָסן אָפּצודאַנקען
כּוּנעם לעבן און זיין פּלאָג?

און ער ליגט איצט שטיל און זאָרגלאָז,
און ער זעט שוין ניט, ווי שוואַרץ
דריקט דער וואָלקן אויפֿן לעבן
און דאָס לעבן אויפֿן האַרץ.

און ער פֿילט ניט, ווי די רעטער
כאַפּן גראָב צו אים זיך צו,
און זיי ווילן ביי אים רויבן
די מיט־טויט־געקויפֿטע רו.

ניו יאָרק, 1899.

דאָס ליד

זי כאַפּט זיך דאָ אויף אין אַ ווילד־פרעמדער וועלט
פון זיסן, פון מיידלשן טרוים;
עס זינגט איר און קלינגט איר אין האַרצן אַ ליד,
אַ ליד פון אַמאָליקער היים.

עס רופט, ווי די טרובע פון פאַסטוך אין פעלד,
און הויבט אַזוי פריידיק פון בעט;
עס טראָגט, ווי אויף זוניקע פליגלען אַוואו,
און ציט, ווי אַ ווייטער מאַגנעט.

עס שאַלט איר און שטראַלט איר דאָס גאָלדענע ליד,
אַזוי ווי דער מאָרגן אין מאַי;
און האָפן און גלויבן, ווי יונגינקע גראָז,
זיי גרינען אין איר פון דאָס ניי.

זי טראָגט עס, דאָס ליד, דורך די טומלען פון גאַס,
אין אומרו פון וועלט־שטאָט, אין תהום,
וואו ס'אָטעמט מיט פראָסט און מיט אימה אויף איר
דער קאַלטער, דער מענטשלעכער שטראָם.

זי טראָגט עס, דאָס ליד, דורך די טומלען פון שאַפּ,
אין שפּינוועבס פון לאַנגווייל און פּלאָג,
וואו ס'זויגט איר דעם יום־טוב פון האַרצן אַרויס
אַ לאַנגער, אַ קריכיקער טאָג.

און שמאַכטנדיק טראָגט זי דעם יום־טוב פון ליד
אַוועק אין געדרענג פון וואַגאָן,
זי הענגט מיטן לויטערן ליד אין איר האַרץ
אויף שמוציקע רימענס זיך אָן.

און אָוונט־צייט טרעפט זי די פוסטע פיר ווענט,
אַ צימער — אַ קבֿרל קליין;
צעוויינט זיך דאָס ליד אין איר שטיל, אַזוי שטיל,
אַ כליפּנדיק עלענד געוויין.

עס וויינט אַזוי עלענד דאָס ליד, וואָס דערמאָנט
אַ הימל, אַ גרעזל, אַ בוים,
די ליבסטע געזיכטער, די עלטערנס הויז,
דעם יונגן, דעם מיידלשן טרוים.

עס יאָמערט דאָס ליד, וואָס פלעגט קלינגען אַמאָל
איר פריילעך אַזוי און פאַרשייט,
וואָס האָט איר דעם פרילינג פון לעבן באַגלייט
אין יענער־וועלט ווייט, אַזוי ווייט.

עס קלינגט, ווי אַ הספּד, אין האַרצן דאָס ליד,
און אַלעס פאַרגייט אין געוויין —
אַ ווילד־פרעמדער טומל, אַ ווילד־פרעמדע וועלט,
און פרעמד איז זי אויך זיך אַליין.

און ווילד־פרעמד פאַרנעמט זי איר אייגן געוויין,
וואָס קלינגט איר פון בעט אַזוי מיד;
איר האַרץ ווערט פאַרחלשט פאַר בענקשאַפט און לייד,
עס חלשט אין האַרצן דאָס ליד.

ניו יאָרק, 1904.

די עגונה

עס גייען די צאַנקנדע ליכטלעך שוין אויס,
עס סודען די שאָטנס זיך שטיל דורכן הויז
אין אָפּרו פון פרייטיק צו נאַכט;
זי זיצט פאַרן פענצטער, פון אומעט דערשטיקט,
אין שויב מיט די דאָרשטיקע ליפּן פאַרדריקט,
זי קוקט אין דער נאַכט און זי טראַכט:

וואו ליגט עס, וואו ליגט עס, דאָס לאַנד,
וואָס האַלט אים ביי זיך און באַהאַלט;
צי הערט ער דאָרט ניט אין זיין שאַנד,
ווי ס'רופט אים דאָס קינד נאָכאַנאַנד?
דער גזלן, דער רצחן פון וואַלד!

עס הערט די דערמאָנענדע נאַכט נאָר אַליין
איר שטילן, פאַרשטיקטן געוויין.

די פרוי, אין דעם יאָך, דורך די טעג פון דער וואָך,
פאַריאָגט פון דער אַרבעט, פאַרגעסט זי איר בראָך;
און קוים נאָר דער שבת פאַלט צו,
דאַן ווידער פלאַמט אויף פאַר איר שמאַכטיקן בליק
דאָס בילד פון איר יונגן, פאַרשוואונדענעם גליק —
עס לויפט פון נשמה די רו.

עס בלאַנדזשעט איר בליק ערגעץ ווייט,
עס ברענגט איר דער ווינט אַ גערוס:
אַט לאַכן וואו חצופיש־פאַרשייט
איר מאַן מיט אַ פרוי ביי דער זייט,
אַט הילכט איר פון ווייטן אַ קוש.

עס הערט די פאַרטייעטע נאַכט נאָר אַליין
איר שטילן, פאַרשטיקטן געוויין.

עס קוקט די לבנה אין פענצטער אַריין,
עס שפּיגלט דער קאַלטער, דער זילבערנער שיין
זיך אָפּ אין איר ברענענדער טרער;
עס קרעכצט פון אַ חלום דאָס קרענקלעכע קינד,
עס טוט איר אַ ריס, און די זעאונג פאַרשווינדט —
זי לאָזט זיך צום בעטעלע שווער.

זי טוליעט און דריקט צו איר ברוסט
אַלץ פעסטער דאָס שלאָפיקע קינד,
און קושט עס און קושט עס און קושט,
ווי אָפּקושן וואָלט זי געגלוסט
דעם פאָטערס פאַרברעכן און זינד.

עס הערט די אַלץ־הערנדע נאַכט נאָר אַליין
איר שטילן, פאַרשטיקטן געוויין.

ניו יאָרק, 1897.

אַ געוויינלעכע געשיכטע

דער פאָטער איז אַלט און פאַרשיכורט,
די מוטער איז בייז און צעקרענקט,
די טאָכטער איז יונג נאָך און אַרבעט,
און אַרבעט און שטיצט זיי און בענקט.

און לאַנגווייליק ציט זיך איר לעבן,
אָן שיין און אָן שייניקער פרייד,
רק צווישן דעם שאָפּ און דעם טענ'מענט,
אין פּלאָגעניש, עלענד און לייד.

דער פאָטער, ער מאַכט אַליך סקאַנדאַלן,
די מוטער, זי שילט אַליך און הוסט,
די טאָכטער, זי שטיקט זיך אין שטייגל
און שמאַכט אַליך פאַר בענקשאַפט און לוסט.

זי האָט ניט קיין פריינט, קיין באַקאַנטע,
דער שפּיגל נאָר איינער אַליין
דערציילט איר אַמאָל אַ געשיכטע,
אַ טרוים אַזוי כשופדיק־שיין.

זי זיצט ביי דעם שפּיגל און חלומט,
און גלוטיק דאָס בלוט אין איר שפּילט;
זי וואַרט אַליך אויף עפּעס און וואַרט אַליך,
און ס'רייסט איר דאָס האַרץ אַזוי ווילד.

עס שטאַרבן — דער פאָטער, די מוטער,
די טאָכטער דערזעט ערשט דעם שיין;
זי וואַרפט זיך אַזוי ווי פאַרשיכורט
אין שטורמיקן לעבן אַריין.

זי וואַרפט זיך און ווייס ניט קיין אָפּהאַלט,
געפינט זיך קיין רו ניט, קיין אָרט,
און קאָכעדיק טראָגט זיך איר לעבן
רק צווישן דער גאַס און דעם קאָורט...*)

און ס'פליען די יאָרן און פליען,
און בייזער אַלץ גייט עס צום ענד,
דער קערפּער דער יונגער פאַרוועלקט שוין,
דאָס האַרץ איז אויף קויל שוין צעברענט.

זי האָט איצט פיל פריינט און באַקאַנטע,
דאָך מער ניט דעם שפּיגל אַליין
פאַרטרויט זי איר טרער און איר עלענד,
איר פאַלשן, איר ביליקן חן.

זי זיצט ביי דעם שפּיגל און יאָמערט,
און ביטער, מיט גאַל איבערפילט,
דערמאָנט זי איר פינצטערע יוגנט,
און ס'רייסט איר דאָס האַרץ אַזוי ווילד.

---

*) געריכט־הויז.

ניו יאָרק, 1897.

די שאַפּ־מיידל

אַ פֿאָלקס־מאָטיוו

ווי וויסט אַזוי און קאַלט
מיין יוגנט גייט אַוועק —
אָן שטערן מיינע נעכט,
אָן זונען מיינע טעג.

אַך, ווי אַ בלעטעלע,
פֿאַרטראָגן ווייט פֿון בוים,
פֿון בייזן אָסיען־ווינט,
פֿאַרשליידערט פֿון דער היים.

אַך, ווי אַ פֿייגעלע,
פֿאַריאָגט פֿון ווייכן נעסט,
פֿאַרוואָגלט אין דער פֿרעמד,
פֿאַרשפּאַרט אין שטייגל פֿעסט.

פֿאַרשליידערט און פֿאַרשפּאַרט,
אָן הימלעכקייט און ליכט,
און אָן אַ וואַרים־וואָרט,
און אָן אַ ליב־געזיכט.

און אַלץ אַליין, אַליין,
אין פֿראַצע און אין פּיין,
און ביז אין גראָען צאָפּ,
און ביז אין גרוב אַריין.

ניו יאָרק, 1897.

אַכטע אָפּטיילונג

ניו־יאָרק אין בילד און קלאַנג

די פייערן פון בראָדוויי

(ה. לייוויקן אַ מתּנה)

1

די פייערן די פלאַטערדיקע פון בראָדוויי,
עס הענגט פאַרעלענדט די לבנה הינטער זיי,
עס הענגט מיט איר די שטילקייט אויף אַ הויכן דאַך,
און ביידע קוקן פרעמדע אויפן פייער־שליאַך.

איך גיי פאַרחלומט צווישן טענץ פון פלאַמען־וועגט,
פון כוואַליעס ליכטער און געזיכטער דורכגעבלענדט,
און אַלטע בענקשאַפטן, ווי שאָטנס, פאַלן צו
און טראָגן שאַטנדיק אַוועק מיך ווייט אַוואו.

וויט־ווייט אין מיין געבורט־שטאָט גייט די נאַכט איצט אום
אין בלאָער גלוטיקייט, אַ פראָסט־געשמידטע, שטום,
און גאַלדיק די לבנה, גרוים אַזוי און פול,
קוקט טרויעריק אַרונטער אויף דער אַלטער שול.

אין מיטן שול־הויף שטייט די אַלטע, קאַלטע שול,
אין טרוים אין גאַלדענעם פאַרהילט, ווי אין אַ טיול,
פון אויבן הימל־בלאָקייט, רחבות אָן אַן ענד,
פון אונטן בלאָער שניי־שיין בליצט אַזוי און בלענדט.

די ווייסע, ווייטע קינדהייט ווייהט אַוויל מיר וואו —
איך פיל אַ פריידיקע, אַ טיפע זעלן־רו,
אַ קינדער־גליק באַפאַלט אן אויגנבליק מיך שטום,
אין מיטן פייער־פלאַטער פון בראָדוויי אַרום.

2

אַן אומגעזעענער גיט פֿייערדיק אַ פֿאָך,
צעטאַנצן זיך די פֿלאַמען פֿלאַטערדיקער נאָך;
עס גייט די האַלבע נאַכט אַדורך דעם רויטן וועג,
באַגלייט פֿון טויזנט גלוסטן אויפֿן גליי־געֶיעג.

עס גייט פֿון די טעאַטערס דער המון נאָך איר,
צילינדערס, פֿוטערס, דימענטן און לייב־קאָליר,
פֿאַרפֿיומען־דופֿט און גופֿים־דאַמף און גלוטן־רויט,
און אויגן פֿון דער נאַכט־זעל אויפֿגעעפֿנט ברייט.

איך שווים אין מענטשן־שטראָם און זע פֿאַר זיך וואו־ווייט
אַן אַנדער האַלבע נאַכט, וואָס טרעט אין לויטערקייט;
דאָרט ווייט אין מיין געבורט־שטאָט גייט זי הויך און העל,
אַ שטילע, ווי אַ תּפֿילה, פֿון אַ ריינער זעל.

און גייט דער לעבעדיקער פֿון טעאַטער דאָ,
טאָ ווייט אין מיין געבורט־שטאָט, אין דער זעלבער שעה,
גייט רווישלאָז־ווייס דער טויטער איצט אין שול אַריין,
אין זייבער־זילבערנעם פֿאַרשטילטן תּפֿילה־שיין.

אין מיטן שול־הויף שטייט די אַלטע, קאַלטע שול,
וואָס איז מיט אימה און מיט ווייסע מתים פֿול;
זי שטייט שטיל־שטראַלנדיק און האַלט און היט פֿאַרטרויט
דעם גרויסן, ווייסן סוד פֿון לעבן און פֿון טויט.

3

איך שווים אַן איינזאַמער אין רויש פון מענטשן־שוים,
און מונטער שווימט פאַר מיר אַ וויסער, ווייטער טרוים:
אַט בין איך נאָך אַ קינד און גיי אין שניי און שיין,
אין העלער, הימלדיקער האַלבער נאַכט אַריין.

איך גנבע זיך אַרוים פון שלאָפנדיקן הויז,
צו זען אין פּנים אים, דעם שיין פון אונזער קלויז,
דעם מלאך פון מיין טרוים, דעם שטאָלצן וואונדער־רבֿ,
וואָס שלאָפט שוין הונדערט יאָר זיין שטילן אוהל־שלאָף.

איך וויים, ער קומט אַהער אין האַלבער נאַכט אַרוים —
אַט הער איך שוין פון שול דעם וויסן מת־געררויש,
איך בלייב צעשראָקן שטיין, אין שניי־שיין טיף אַליין,
עס קלאַפּט מיר ווילד דאָס האַרץ, עס קלאַפּן ווילד די ציין.

אַט טוט מיין בליק אַרויף צום פענצטער זיך אַ צי,
און באַלד שוין אָן אַן אָטעם טו איך ווילד אַ פלי;
ער ווייזט זיך הויך אין פענצטער, טוט זיך וויים אַ נויג,
און טוט אַ קוק פון טלית מיטן טויטן אויג.

ווי האָט פאַר מיר דער טויט־שרעק לאַנג דערנאָך געשוועבט!
ווי האָב איך דאָך מיין לעבן פול אַזוי געלעבט!
עס האָט געלעבט דער הימל, נאָענט און פאַרטרויט,
עס האָט געלעבט די ערד, עס האָט געלעבט דער טויט!

4

אין נעבל נורעט זיך און ניכטערט זיך דער רויש,
עס לעשן זיך די בליקן און די פלאַמען אויס,
אין שטילע בעטן פאַלט פאַרמאַטערט דער המון,
און מאַט אין שטילע ליכטער ליגט בראָדוויי אַליין.

און בלייכער ווערט מיין טרוים, ער לעשט זיך און ער פאַלט,
ער ווערט צעטראָטן קאַלט אין פייכטקייט פון אַספאַלט;
און אַנדער־אַנדער היים־בילד טונקלט דורך פאַרביי —
איך זע פון מיין געבורטס־שטאָט נאָר בית־עולמס דריי.

איך זע די נאָענטע אויף יעדערן פון זיי,
אין גריבער איינגעפראָרן, אונטער האַרטן שניי,
און אין דער טרויער־ווייסער, ווייטער, טויטער נאַכט
צעוויינט זיך אַ זאַווייע וויסט אויף זיי און וואַכט.

די טויטע זיינען טויט, די לעבעדיקע אויך,
זיי שווינדן פון מיין זעאונג, ווי אַ ווייטער רויך,
איך יאָג זיי נאָך און זוך זיי מיטן באַנגן בליק,
זיי וועלן אין מיין האַרץ ניט אויפלעבן צוריק.

און אויף אַ פרעמדער ערד אַ פרעמדער גיי איך אום,
און פרעמדקייט קוקט אויף מיר פון אַלץ און אומעטום,
עס ווילט זיך וויינען און עס איז קיין טרער ניטאָ,
דאָס אויג איז אויסגעטריקנט אין דער שפעטער שעה.

5

די שטילקייט נידערט פון דער הויך אויף מיינע טריט,
זי גייט מיט מיר אין גראָען, ווי די נאַכט־שעה, מיט,
און ביידע אומעט־מידע — מורמעל איך און פרעג:
וואָס איז געווען דער רויש און וואו איז אַלץ אַוועק?

און אפשר ברויזט בראָדוויי מיר גאָר ניט אויף דער וואָר?
און אפשר איז דער פרעמדער רויש אַן עכאָ נאָר?
איך זע זיך נאָך אַ קינד, פאַרשלאָסן אין אַ שול,
וואָס איז מיט ווערבונגען און שאָטן־ווינקלען פול.

איך בלאָנדזשע אונטער ווערבונגען אַ גאַנצע נאַכט,
און יעדער קער און קלאַנג איז אַלץ פאַרטרויזנטפאַכט;
עס טוען טויזנטער ביים קלענסטן קול אַ קלונג,
עס טוען טויזנטער ביים שוואַכסטן שאָרך אַ שפרונג.

ווי בלינקט עס מיט באַוועגונג, און עס ליגט דאָך לער!
ווי קלינגט עס פול מיט רעגונג, און עס שטומט דאָך שווער!
ווי גרוילן אָט־די שפילן צווישן שאָטן־ווענט,
אין בלענדעניש צו בלאָנדזשען ביזן בייזן ענד!

צי רויטלט הויך אין שול־פענצטער אַ מאָרגן מיר?
צי קומט דער שמש ווען און עפנט נאָך די טיר?
עס ווילט זיך וויינען און איך שרעק זיך פאַר מיין קול,
עס זאָל ניט אָפהילכן מיט גאָרנישט טויזנט מאָל.

ניו יאָרק, 1924.

נ י ו - י אָ ר ק ב ע י

אין זון־וואָלקנס ליגט אַ פאַרהילטער דער בעי,
אין שניי־בערג פון בליציקער רו;
באַווייזט זיך אַ מקדש של מעלה אויף זיי,
אַ שטראַליקער, הימל־הויך וואו.

די ווענט — פערלמוטערנער חן, אַזוי בלייך,
דער דאַך — אַ קרישטאָלענער סוד,
די זיילן — ברדשטינענער גלי, אַזוי ווייך,
די פלאַם־טרעפ — דער וועג צו גינאָד.

אַט שיינט אויף די פלאַם־טרעפ אַ ריזן־פיגור,
דער געטלעכער כהן אַליין;
אין קליידער פון פורפור און הימל־לאזור,
אין חושן און אפוד און קרוין.

ער שפרייט אוים אַריבער ניו יאָרק זיינע הענט,
אַריבער דעם רויך און דעם ברום,
און קוקט, מיט די בליקן צום הימל געווענדט,
און בעט אַזוי הייליק און שטום:

פאַר אַלע פון אונטן, וואָס חלומען באַנג
פון נאַכט־רו, אין טאָג־היץ צעשמאַכט;
פאַר אַלע, וואָס האָבן פאַרגעסן שוין לאַנג
וואָס רו איז אַפילו ביי־נאַכט.

פאַר אַלע, וואָס וואָגלען אויף אָפּגרונטן וויסט
און קענען ניט קומען צום ברעג;
פאַר אַלע, וואָס גרייכן דעם האָפן אומזיסט,
פאַרלאָרן אין וועלט־שטאָט דעם וועג.

פאַר אַלע געבויגענע גייער אין יאָך,
וואָס קענען ניט זען אין דער הויך;
פאַר אַלע, וואָס זעען דעם וואונדער — און דאָך
פאַרגייען זיי באַלד, ווי אַ רויך.

בעלמאר, 1924.

קומט דער ליבער זומער...

און דערנאָך האָב איך געזען פיר מלאכים שטייענדיק אין אַלע פיר עקן פון דער ערד, און זיי האָבן געהאַלטן די פיר ווינטן פון דער ערד, אַז קיין ווינט זאָל ניט בלאָזן, ניט איבער דער ערד, ניט איבערן ים, ניט איבער די בוימער.

די אַנטפּלעקונג פון יוחנן, 7, 1.

טוט־וואָס שעלמישעס אַ שוועב —
זומער־לעב!

און עס קומען פון פיר זייטן,
אין אַ חוזק אַ פאַרשייטן,
פיר מלאכים, און זיי לאָזן
די פיר ווינטן מער ניט בלאָזן.

טוט אַ גאַלאַ פייער־כוואַליע
באַלד אַ וואַליע, באַלד אַ סמאַליע

שווער און שטיל.
און די זון אין פרייד אין רויטער,
טאַנצט אַרום אין הימל לויטער.
טאַנצט צום שפּיל.

הייצט זיך העליש אָן די שטאָט,
ברענט און בראָט.

ליגט די ריזן־שטאָט ביים ים
הילפלאָז קעגן גיהנום־פלאַם,
ווי אַ פייער־פאַן, צעגליט,
מיט די מענטשן אין דער מיט,
מיטן שטאָל און שטיין אָן ענד,
זון־געבלענדט און זון־געברענט.

איז דער טרוים פון מענטשן־קינד —
ווינט.

נאָר אין חוזק אין פאַרשייטן
שטייען ביי דער שטאָטס פיר זייטן
די מלאכים, און זיי לאָזן
די פיר ווינטן אַליין ניט בלאָזן.

און דער הייצער הייצט און הייצט,
און דאָס פייער פלייצט.

און אין ווייסן דאַמף פאַרצויגן,
רויטע רעדער פאַר די אויגן,
שמייען אום נאָך פאַלשע שאָטנס
די מיליאָנען אין געבראָטנס.

דעמפּט די שטאָט שוין אומפאַרשעמט —
אין איין העמד.

דעמאָלט גייט די זון אַרונטער,
אין איר פלאַם־פרייד רויט, ווי צונטער,
און די הויכע ציגל־ציילן,
איבער הונדערטער פון מיילן,
שטייען אָנגעזאַפּט מיט פלאַמען —
אַלע אין איין בראַנד צוזאַמען.

יעדער ציגל אין די ווענט
ברענט.

דעמאָלט טרייבט ער אום, דער טרייבער,
די מיליאָנען נאַסע לייבער —
פון די אָנגעהייצטע לעבער
צו די אָנגעברענטע דעכער,
פון די פייער־פענצטער־שפּאַלטן
צו צעשמאָלצענע אַספאַלטן —

צו דעם ים־ברעג, אויף דער פריי
פון צעלאָזן בליי.

ווייל אין חוזק אין פאַרשייטן
האַלט ער ביי דער שטאָטס פיר זייטן
די מלאכים, און זיי לאָזן
די פיר ווינטן אַלץ ניט בלאָזן.

גאַפּט די מענטשהייט אויפן גרויל
מיט אַן אָפן מויל.

שמאַכט מען, שמייעט מען אין שטילקייט

נאָך קאָשמאַרן פון אַ קילקייט,
נאָך אַ טרוים פון ווייטסטער רעגונג,
נאָך דער לייכטסטער לופט־באַוועגונג,
און עס דוכט זיך, אַט געראָט אים
צו דערשטיקן יעדן אָטעם.

פלאַמט אין הימל זיין כוונה —
די לבנה.

ווי אַפּאָקאַליפּטיש בלוטיק
הענגט זי פּאַר דער לייד־וועלט גלוטיק,
גרויס און גרויזאַם אין די הויכן,
ווי אַ פלאַמענדיקער צייכן,
אַז מען וועט מיט קראַפט מיט נייער
נאָך פאַרגרעסערן דאָס פייער.

און ווי שיינט איר אָנבליק מיסטיש
און סאַדיסטיש.

בעת אין גלאַצעניש געניטער
פון אַן אויבער־אינקוויזיטאָר,
טוט איר אויגל לוסטיק לויפן
אונטן אויפן שייטער־הויפן,
נעמט מיט שטילע לעפצן לויבן
איר מאַנאַשקע־פּנים אויבן:

דריי מאָל הייליק איז זיין נאָמען,
אמן!

ניו יאָרק, 1930.

שניי

יונגער שניי.
קומט נאָר איינער, קומען צוויי,
דריי און פיר,
מער און מער און אָן אַ שיעור —
גייען, דרייען, בלענדן בלינד,
שווינדט די ערד, דער הימל שווינדט
ווייס אַזוי,
טיף אין שנייאיקן געדריי.

לופטיק ווייהט
אויף דער וועלט אַ פוכן־קלייד;
ווערט אַלצדינג
פעדער־ווייס און פעדער־גרינג;
דרייט זיך גרינג די וועלט אין ראָד,
מיט די שנייען, קאַראַהאָד —
שטייען ווייסע אָן אַ זייט:
ווייט און צייט.

ניו־יאָרק, 1926

גרענד קאָנקורס

רוישונגען גומענע, לייכטע,
פייערלעך פאַרביקע פליען;
נאַכט־אויגן לויפן אום פייכטע.
רויטלען און גרינען און גליען;
לאָמפּן פון צווייליכט פון מאַטן,
שאָטנס פון דעריקע בוימלעך;
נעמען פון טויטע סאָלדאַטן
קוקן פון טאָוולען אומהיימלעך,
צווישן די הייזער און אָטאָס,
גלייך ווי פאַרגעסענע מאָטאָס.

הילן זיך הוילע די זעלן,
שאָטענען שטום אין די שיינען,
הילפלאָז אין פלאַטער אין העלן,
עלענד ווי מתים נאָר זיינען —
הערן פון טויזנטער פענצטער
כאָר־געזאַנג, פיאַנאָס און פידלען,
בעת נאָך אין טרוים פון געשפּענסטער
הילכט זיי פון גרעבער די רידלען —
שאָטענען, הערן און שווייגן
שטום אין די דעריקע צווייגן.

מישן זיך ווידער און ווידער
קלאַנג און קאָלירן אַלץ שענער,
פליאיקע ליכטער און לידער,
שימער פון שיינען און טענער,
בלאַנדזשנדע טרוימען־געזאַנגען,
האַקנדע פייפן, ווי קאַרבן;
ברעכן זיך פאַרבן אין קלאַנגען,
ברעכן זיך קלאַנגען אין פאַרבן,
תרועות פון פאַרבן, וואָס שאַלן,
שברים פון קלאַנגען, וואָס שטראַלן.

הויערן זיי, די געשפענסטער,
ביז די אילוזיעס צערינען,
ביז די אלטע און פענצטער
לעשן זיך שטיל אין באַגינען.
פליען זיי דאַן צו די גריבער,
איבער די ים׳ען די ברייטע,
וואַרטן אין פראַנקרייכס ערד איבער
זייערע גוף־טעג די טויטע —
וואַרטן אין פראַנקרייך און שמאַכטן
נאָך די ניו יאָרקער ביינאַכטן.

בעלמאר, 1926.

נעבל

עס הויבט דער פאַרטאָגיקער נעבל זיך אויף
און אָטעמט מיט קעלט;
ער האָט אין זיין קיל־שטילן, נאַס־ווייסן גוף
פאַרשלונגען די וועלט.
ניו־יאָרק איז ניטאָ שוין! די טורעמס־געשפּענסטער,
די טויזנטער טאַנציקע, לאַכיקע ליכטער,
די טויזנטער טרוים־טיפע, פינצטערע פענצטער,
זיי זיינען פאַרשוואונדן אין ווייס אין געדיכטער.
אַזוי ווי עס וואָלט אַ מיראַזש נאָר געווען
דריי הונדערט יאָר וואונדער פון וואוקס פון דער שטאָט,
און אָט וועט מען באַלד אַן אינדיאַנער דערזען,
וואָס זוכט אויפן אינזעל אין נעבל זיין טראָט.
אָט שלייכט ער פון פיש־פאַנג, אין פעלן פאַרהילט,
צו זיך אין זיין וויגוואַם אויף רו,
ביים ברעג פון דעם האָדסאָן, אין איינזאַמען ווילד
פון אור־אַלטן וואַלד ערגעץ־וואו.

איך זוך אים אומזיסט, דעם פאַרלאָרענעם וועג,
אין נעבל אַרום.
עס הענגט נאָר אַ תוהו פון גראָ אָן אַ ברעג
פאַר מיר אַזוי שטום.
עס ווערן פאַרשוואונדן די ליכטער די העלע,
וואָס האָבן געמאַכט מיר די וועלט אַ באַשטראַלטע —
די בלענדיקע חכמה פון שמות פון געלע,
דער שיינענדער אמת פון פאַרמעטס פון אַלטע.

אַך, וואָלט כאָטש געבליבן איין שטערנדל ריין!
אַך, וואָלט כאָטש געבליבן איין ליכטיקער פלעק!
איך שטיי, ווי דער אור־אַלטער הייל־מענטש, אַליין,
אַליין מיט מיין איך אין אַ חושך פון שרעק,
אַליין אין אַ פוסטקייט פון וועלטן אָן ענד,
אַליין מיט מיין טויט־מידער זעל;
איך זע פון מיין הייל נאָר, ווי גרויל־גרין עס ברענט
אַ וואָלף־אויג פון יענער זייט שוועל.

ניו יאָרק, 1921.

פאַרן לייכט־טורעם

נעבל. פריער אָוונט. אָפּשיינען פון אויבן,
רויטע, וואָלקנדיקע, הויערן.
און פון אונטן טראָגן געלע ציגל־שטויבן
פון צעקלאַפּטע קאַסטנס־מויערן —
די אַראָפּגעריסענע פאַרפוילטע נעסטן
פון דעם דלות דעם פאַרפּעסטעטן, דעם גרעסטן.

ווייזן זיך פיגורן אָפּגעריסענע,
פראָסט־צעביסענע און ווינט־צעשמיסענע —
שלייכן שטיל און זוכן וואוינונגען אומזיסטע
אין צעגראָבענע פונדאַמענטן, אין וויסטע.

ווען דער גאָלד־זוכער, דער דינער פֿון מאַמאָן,
טוט זיך אין לבֿוש פֿון באַקכוס־דינער אָן,
און אין פֿיינעם קאַדילאַק, אין טייערן,
פֿליט ער, גליק־באַשטראַלט, צו פֿריילעכקייט און זינד,
און עס טוט אַרום דער ים מיט פֿייערן
פֿון דער וועלט־שטאָט פֿון דער רייכסטער זיך אַ צינד —
שלייכן זיי, ווי שאָטנס, וועג־פֿאַרלאָרענע,
הוילע, הונגעריקע, אויסגעפֿראָרענע.

וואו עס פֿלעגן פֿריער אַרבעטער געפֿינען
זייער רו אין אומרו פֿון אַ שלאָף,
ליגן גרייטע גאַנצע סקווערן מיט רואינען —
איצט שוין פֿאַר די אַרבעטלאָזע אָפּ.

און בשעת אין סקאַנדאַליעזער בלענדעניש
פֿון בריליאַנטן, פֿאַרבן און פֿאַרשווענדעניש,
שיכּורן בלשאצר'ס אין די טויזנטער,
ביי די מאָלצייט־טישן, טריאומפֿירנדיק,
און מען הויבט דעם וויין־באַקאַל אַלץ ברויזנדער,
קיין שום אומרו אין געמיט ניט שפּירנדיק,
שווייבלען אַלע חורבֿות שוין באַזעסענע
מיט די מענטשן־קינדער די פֿאַרגעסענע.

ווי זיי לייגן אויף דער פֿייכטער ערד זיך אויס,
און זיי וויקלען ווייס אין צייטונגען זיך איין,
קוקן זיי, ווי מתים, פֿון טומאַן אַרויס,
אין דעם אָפּשיין פֿון די פֿייערן אַריין.

און דער שפּיץ פֿון העכסטן וואָלקנקראַצער אויבן,
ווי אַ לויכט־טורעם מיט פֿלייצנדיקע ליכטער,

טוט זיך האָפּערדיק אַריבער זיי דערהויבן,
אין דער כּמאַרע אין דער רויטער, דער געדיכטער —
שוועבט אין לופטן אין נצחון אין דערהויכטן,
אויפן עלענד אונטן חוזקדיק צו לויכטן.

ווי זיי שטומען, אין די גריבער אויסגעלייגטע,
וואו זיי זיינען נאָר געפאַלן, אויסגעצויגן,
די פֿאַפּיר־תּכריכים פֿון טומאַן צעווייקטע,
קוקן זיי צום טורעם, מיטן גלאָז פֿון אויגן.

ליגט עס דאָ אַ יהושפט־טאָל צעשפּרייט?
זיצט וואו ערגעץ דאָ און משפּט אַ געריכט?
ווי עס ווייהט מיט אימה אַלץ אַרום און ווייהט
פֿאַרן רויטן, וואָלקנדיקן, סומנעם ליכט —
פֿאַר די שאָטנס, פֿינצטערע און שטומענדע,
פֿאַר די טעג פֿון רעכענונג די קומענדע.

ניו יאָרק, 1935.

די קרוין פון ווענערע*)

די גאַס איז אַ לאַנגער טומאַן,
מיט אומשולד פאַרצויגן;
טאָ שפּאַן אין דער אומשולד און שפּאַן
און זוך מיט די אויגן.

זי פילט ניט פון גיין שוין די פיס —
אָ, פאַלן און שטאַרבן!
דאָך שמייכלט איר פּנימל זיס
אַרויס פון די פאַרבן.

עס טוען אין רעדער זיך געל
די גאַס־לאָמפּן קרימען,
און פּנימער אַלץ אַזוי העל,
די מאַנזבילשע, שווימען.

זי וואַרפט יעדן מאַנזביל אַ וואונק,
אַ ברען אַ געמאַכטן,
און טרוימט פון אַ ברענענדן טרונק
אין האַלז אין צעשמאַכטן.

די ראָג־פענצטער בלענדן איר בלינד
מיט קונצן מיט שוואַרצע:

*) אַ מעדיצינישער טערמין — אַ ווענערישער אויסשיט אויפן שטערן מיט אַזאַ נאָמען.

אָט צלמט אַ מאַמע איר קינד,
אַ „קאַפּ“ *) טוט אַ טאַרטשע.

זי דרייט זיך אוים שלאַנגיק פון „קאַפּ“,
פון שויבן, וואָס פינקלען —
און פלינק טוט זי וועמען אַ כאַפּ
אין טונקעלע ווינקלען.

דערזעט זי אַ יונגינקן שנעק,
אַ שעמעדיק אינגל,
און טוט אַזש פון נחת אַ לעק
איר טרוקענעם צינגל.

זי שלעפּט אים ביים אָרעם געשייט
און קייכט אין זיך ביטער:
באַלד ווערסטו ביי מיר שוין אַ לייט,
אַ יונג, אַ געניטער.

אָט פּרעסט זי צום מויל אירן האַרט
די פרישינקע בעקלעך;
עס הערט זיך איר לאַך אַזוי צאַרט,
איר לאַך אַזוי שרעקלעך.

אָט טוט זי איר הענטל אַ פיר
אים איבער די לאָקן:
מיין ליבינקער, זיי ניט מיט מיר
אַזוי דאָך צעשראָקן!

---

*) אַ פּאָליציימאַן.

ווי גלאַט איז דיין שטערן, ווי ריין —
אָ, דזשיזוס און מערי!
אַט וועל איך דיר אָנטאָן אַ קרוין,
די „קרוין פון ווענערע".

און טראָגן נאָך וועט שוין די קרוין
אַ צווייטע מסתמא —
אַ כלה, צי אפשר אַליין
די צערטלעכע מאַמע.

ניו יאָרק, 1935.

ניו־יאָרקער פֿאַרנאַכטן

1

אָוונט־פֿענצטער

אָוונט־פֿענצטער דרעמלען איין פֿאַרלאָשענע,
וועקט דער זון־פֿאַרגאַנג די פֿענצטער.

שטייען אַלע פֿענצטער רויט פֿאַרגאָסענע —
שפּילט אין זיי דער טרוים דער שענסטער.

ווינקט דער זון־פֿאַרגאַנג מיט פֿיין־געפֿליגלטע
שטראַלן, גאָלדענע און לאַנגע.

שטייען אַלע פֿענצטער אויסגעשפּיגלטע,
טיף אין ברען פֿון גלוסטן באַנגע.

ברענען דאָס דינור*)־מלאכים שמאַכטיקע
אין דעם פֿלאַקער פֿון די פֿאַרבן?

זינגען אָפּ די שירה די פֿאַרנאַכטיקע,
גייען זיי אַנטציקטע שטאַרבן.

---

*) אַ לעגענדאַרישער פֿייער־טייך, וואו אַלע טאָג ווערן מלאכים געבאָרן און אַלע אָוונט ווערן זיי דאָרט פֿאַרברענט.

טונקט מען דאָס רשעים אין די גלוטיקע,
אין די גרינע פלאַמען־בעדער ?

פּאַסעוועט מען דאָרט מיט פלאַמען קנוטיקע,
גייט דאָרט אַלץ אויף פייער־רעדער.

ווי עס טוען היציק זיך אומאַרעמען
אין די פענצטער העל־געשפּענסטער !

זאָל דער גאָט פון אָוונט זיך דערבאַרעמען
אויף די דומע, פרומע פענצטער...

2

די קונדסימ׳לעך פון ליכט

איז דער שלל פון אָוונט־שטראַלן
אויף דער גרויסער שטאָט געפאַלן
און אויף פיצלעך זיך צעקלאַפּט.

האָבן אונטן באַלד די גאַסן,
צווישן הויכע מויער־מאַסן,
אַלע פיצלעך אויפגעכאַפּט.

פליען מענטשן אין מיליאָנען,
רווישיק, שוויסיק, אין וואַגאָנען,
אויף די בריאַזגעדיקע „עלס“.*)

*) „עלס“ — „עלעוויימעד“ — הויכבאַנען.

נעמט אַ פּיצל שטראַל זיי יאָגן,
פליט אַריין אויף אַלע ראָגן,
ווי אַ מייזעלע אַ העלם.

שטייט מען, רוקן האַרט אין רוקן,
מוז מען אויף דער שטאָט נאָר קוקן,
רק אין ציגעלנעם געזיכט.

פליען אָן די שטראַלן־פּיצלעך,
טוען אָפּ דעם עולם שפּיצלעך,
די קונדסים׳לעך פון ליכט.

הענגט זיך אויף אַ פּאַס אַ דאַמע,
אויפגעמאָלט, ווי אַ רעקלאַמע,
טוט אַ שטראַלכל איר אַ האַק.

צינדט זיך אָן איר באַק די לינקע,
רויטער פון דער רויטסטער שמינקע
אויף דער צווייטער רעכטער באַק.

פּיקט אַ הער מיט נאָז און גוידער
אין צעשפּרייטן בלאַט כסדר,
אין באַריכט פון „סטאַק־עקסטשענדזש".

שטערט מען אים דעם חשבון שטענדיק,
בלאַנקט מען אויף די ציפער בלענדיק,
מעקט מען זיי מיט פלאַמען־פרענז.

מען באַלויכט אַלץ פונקטן שוואַכע:
גראָבע פּיס און נעזער פלאַכע,
ניט דערפאַרבטע האָר פון גרוי.

פליכעס לאַזט מען האַלב אין שאָטן,
האַלב אין גלאַנצן, רויט־געראָטן —
לקוי־לבנהדיק אַזוי.

הערט מען אַלץ ניט אויף צו שטיפן,
ביז אין חושך, ביז אין טיפן,
ביז עס לעשט זיך אויס דער שפּאַס.

כמורעט דער וואַגאָן זיך ווידער,
ווערט מען שטייפער און סאָלידער —
נודנע הערינג אין אַ פאַס.

3

נאָך דער הויז־אַרבעט

איז די אַרבעט אָפּגעטאָן,
און דאָס עסן איז שוין גרייט;
טוט זי ריין און ליב זיך אָן,
עפנט אויף דאָס פענצטער ברייט,
און זי קוקט אין גאַס אַריין,
אין דעם אָוונטיקן שיין.

ברענט דער זון־פאַרגאַנג אַוואו
הינטער הויכע מויערן;
לאָזן זיי קיין שטראַל ניט צו,
לויערן און הויערן.
לאַכט אַ וואָלקנדל אַראָפּ,
שפּיגלט רויט דעם זון־פלאַם אָפּ.

זעט זי, ווי דער שטראַלן־שפּאַס
פֿאַלט פֿאַנטאַסטיש־רויט אַראָפּ —
אויפֿן אָפּגרונט פֿון דער גאַס,
אויפֿן פֿענצטער, אויפֿן קאָפּ,
און זי ווייס דאָס ניט אַליין,
ווי זי קוקט געשפּענסטיק שיין.

פֿליט אין אָוונט, מעשׂה־נס,
גאַנץ ניו־יאָרק אין בריאזג־וואַגאָן;
פּאַקט מען יעטווידן עקספּרעס
מיט אַ וואָלקן־קראַצער אָן;
טוט מען וואו פֿון צוג אַ שפּאַר,
שווינדלט שוואַרץ דער טראָטואַר.

שטראָמט מען גערן איר פֿאַרביי —
זעען אַלע, ווי זי וואַרט
ליב אין פֿענצטער, ליב און טריי,
שיינענדיק אַזוי און צאַרט —
וואַרט אַזוי געשפּענסטיק־שיין,
און זי ווייס דאָס ניט אַליין.

4

דער כשוף

אין די ווייטע פענצטער, אין די הויכע פענצטער,
שפּיגלט זיך דער כשוף, שפּיגלט זיך דער שענסטער.

טרעטן שווער די גייער, ווי אין שפּאַן די פערד,
קוקן אַלץ אַרונטער, קוקן צו דער ערד.

ווער עס קען די אויגן צו דער הויך ניט הויבן,
וועט שוין ניט דערזען דאָס וואונדערלעכע אויבן.

נאָר די אויסדערוויילטע, די וואָס קענען זען,
זעען מיט אַנטציקונג, ברענען מיטן ברען.

וואו פאַרבאָרגט ער זיך, דער וואונדערלעכער צינדער,
וואָס אַנטציקט אַזוי די מידע מענטשן־קינדער?

שטייט ביים טאָג ביים גוסס ערגעץ־וואו און ברענט,
שענקט אונז פון זיין שפע כאָטש נאָך איין מאָמענט;

שפּילט אין אייביקייטן אַלץ דעם שפּיל דעם זעלבן,
אין די הימל־הויכע, ראַזיקע געוועלבן.

נאָך אַ ליכט־עקסטאַז פאַר אונז, די שמאַכטיקע,
נאָך אַ ליכט־מיראַזש פאַר די ביינאַכטיקע.

שטראַלן אין די הויכן הימל־הענט צעשפּרייטע,
ברענען פענצטער, ווי די ליכט, צום בענטשן גרייטע.

אין גרויען אינדערוואָכן ברענען יום טוב־ליכט —
איבער זיי פאַרשטעלט־וואו בענטשט אַ זון־געזיכט.

קומען מידע מענטשן דעם מיראַזש אַנטקעגן,
זוכן זיי די זעאונג אויף די וויסטע וועגן.

ווייטע פענצטער, ווייטע טרוימען, און אַ ברען,
וואָס אַ ווילדע פריער איז נאָך ניט געווען.

און אַ ווילדע שפּעטער לעשן זיך די שיינען —
זיינען זיי די לעצטע, כל זמן נאָך זיי זיינען.

זאַפּן מענטשן איין דעם לעצטן יום טוב־שיין,
ביז אין וואָכעדיקן, וויסטן הויז אַריין.

ביז־וואו איינזאַם אין אַ פענצטער אין אַ בלינדן
שפּילן זיך נאָך פלעמלעך, צינדן זיך און צינדן.

ביז־שוין דער מיראַזש, דער פלאַם־פאַרגאַסענער,
שווינדט אין שוואַרצער נאַכט אַן אויסגעלאָשענער.

ניו יאָרק, 1930.

ניו־יאָרקער פרילינג

1

די גאַס

און די גאַס איז פול מיט פושקאַרטס,
פול מיט קאַנען, פול מיט מיסט;
בליקט אַריין די זון פון אויבן,
טוט אַ שמייכל און באַגריסט.

פאַלן שטראַלן פון איר שמייכל,
גיסט איר גרוס אַ ליבן שיין,
דורך די כמורנע, הויכע הייזער,
אין דער טיפער גאַס אַריין.

און די גאַס איז פול מיט גינגאָלד,
פול מיט פריידן, פול מיט גלאַנץ;
קומט צו גיין דער קאַטערינשטשיק,
שפילט און זינגט און רופט צום טאַנץ.

טראָגט זיך מונטער־מילד דאָס רופן,
וואַרעם, פרילינג־ליב באַשטראַלט;
שפרינגט אַרויס אין גאַס די קליינוואַרג,
דרייט זיך, פרייט זיך, טאַנצט און שאַלט.

און די גאַס איז פול מיט קינדער,
פול מיט צאַרטקייט, פול מיט חן;
הענטלעך פלעכטן זיך אין הענטלעך,
פיסלעך הויבן זיך אַליין.

שיסן אויגלעך מיט אַנטציקונג,
לויכטן פּנימלעך באַזעלט;
בויגן, נויגן זיך און וויגן,
ווי די בלומען אויפן פעלד.

און די גאַס איז פול מיט ריטם,
פול מיט פאַרבן, פול מיט קלאַנג;
רייסט זיך שווער אַריין אַ וואָגען,
בלינד אין זינגענדיקן דראַנג.

שניידט אַדורך די לופט אַ טויט־קרעכץ,
לויפט די קליינוואַרג אָפּ אין שרעק;
טוט אַ פּאַך מיט שוואַרצע פליגלען,
טראָגט אַ לעבנדל אַוועק.

און די גאַס איז פול מיט פּחד,
פול מיט ווילדן דיסאָנאַנס;
דורך די קאַנטן, דורך די פּושקאַרטס
שווידערט אויף אַן אַמבולאַנס.

ניו יאָרק, 1902.

2

די טרעמפּס

עס וואַרמען זיך טרעמפּס אויף דער זון, און די פֿויגלען,
זיי שמייען אַרום און זיי ברייען;
די טרעמפּישע הערצער, עס פֿרייט זיי צו הערן
דעם פֿויגלשן לשון, דעם פֿרייען.

די שטראַלן, די קוואַלן פֿון קראַפֿט און ענערגיע,
זיי שטראָמען פֿון הימל אַרונטער;
די טרעמפּס טרינקען דאָרשטיק פֿון זיי — עס צעשפּילט זיך
דאָס טרעמפּישע בלוט אַזוי מונטער.

דער ווינטער איז לאַנג געווען, שווער געווען, פֿראָסט־טויט,
דער פֿראָסט־בלייער טויט האָט געהוליעט,
געדרייט זיך אַנטקעגן די טרעמפּס אויף די וועגן,
אַלץ פֿעסטער צו זיי זיך געטוליעט.

ער האָט מיט זיין אָטעם געברענט און פֿאַרברענט זיי,
זיי זיינען, ווי פֿליגן, געפֿאַלן —
אין פֿעלד אין די שנייען, אין גאַס אין זאַווייען,
ביים שוועל פֿון די שיינקען און שטאַלן.

געשטייגט האָט די צאָל פֿון די קברים אָן נעמען
מיט יעדערן פֿראָסט־גראַד אַלץ גרעסער;
און מער ווי די גרוב האָט פֿאַרשלונגען דער קאַלעדזש —
דער שאַרפֿער, סטודענטישער מעסער.

ווי ליבט דער סטודענט זיי, די פּגרים פון וואָגלער,
וואָס קענען זיין שניט ניט פאַרמיידן —
נאָר ביין און נאָר אָדער, קיין פעטס ניט, קיין לייב ניט,
זיי לאָזן זיך לייכט אַזוי שניידן.

אַ זול איז געווען אויף די טרעמפּישע פּגרים,
מען האָט זיי געקליבן אין מאַסן;
געפּאַקט ווי מען האָט זיי געפונען אין קאַסטנס,
געמאַכט פון זיי גאַנצע זאַפּאַסן.

מען האָט זיך אויף יאָרן פאַרזאָרגט מיט די מתים!
דאָך טרעמפּס זיינען אַלץ נאָך פאַרבליבן
פון קהלשער גרוב און סטודענטישן מעסער,
צו גריסן דעם פרילינג דעם ליבן.

זיי וואַרמען זיך איצט אויף דער זון, און די פויגלען,
זיי שמייען אַרום און זיי בריידען;
די טרעמפּישע הערצער. עס פרייט זיי צו הערן
דעם פויגלשן לשון, דעם פרייען.

דער ווינטער איז לאַנג געווען, שווער געווען, טויטלעך!
און האָט זיך דער פרילינג פאַרנומען,
די טרעמפּס זיינען גלייך שוין פון זון־שיין פאַרשיכורט,
די טרעמפּס האָבן פליגלען באַקומען.

זיי פליען באַלד־באַלד איבער בערג, איבער טאָלן,
אין שטראַליקע וועלטן, אין נייע,
אַזוי ווי די זאָרגלאָזע פויגלען, די ווילדע —
די ווילדע, די ווייטע, די פרייע.

ניו יאָרק, 1902.

3

דאָס גרעזל

שפּילן זיך קינדערלעך, טענעמענט־קינדערלעך —
קויטיק און קרענקלעך און קליין,
העמדלעך צעריסענע, בעקלעך פאַרמורזעטע,
דאָך אַזאַ ריר, אַזאַ חן!

שפּראָצן זיך גרעזעלעך, שטאָטישע גרעזעלעך,
טוליען און ווינקלען זיך דין —
שוין ביי דעם שפּראָץ ביי דעם ערשטן צעטראָטענע,
דאָך אַזוי צאַרט, אַזוי גרין!

ציט זיך דער קאַלט־גראָער מדבר פון טענעמענטס,
כמורען זיך ענדלאָזע ווענט;
אָטעמט אַרונטער אַ פרילינג אַ לויטערער,
וואַרעמט און מונטערט און בלענדט.

שמייכלט דאָס קינד באַרמהאַרציק צום גרעזעלע,
קוקט אַזוי איידל און בלאַס;
קוקט מיטן שמייכעלע פון אַ צעטראָטענעם,
יונגינקן גרעזל פון גאַס.

שמייכלט צוריק באַרמהאַרציק דאָס גרעזעלע,
קוקט אַזוי ליבלעך און לינד,
קוקט מיטן שמייכעלע פון אַ באַ׳חנ׳עוועטן,
קרענקלעכן טענעמענט־קינד.

שמייכלען דיביידע אַזוי אַ קליין ווילע נאַר,
ביז עס טראָגט אָן זיך אויף זיי,
שטורמיק, אַ מענגע פון וואָגענס און פוס־גייער,
בוואַליעס פון שטויב און געשריי.

ניו יאָרק, 1919.

4

די ווינטלעך

אין דעם כעס, אין דעם רעש, אין דעם גראָען גוואַלט,
וואו אין אַלטער משוגעת דער אוקיאַנוס שאַלט —
איבער תהומות, דורך די אימות, לאָזן זיך אין וועג,
פון די וואַרעמע מקומות, ווינטלעך שטיל צום ברעג.
וואו דער זקן פלעכט די לאָקן וויים אין טאָל און באַרג,
און די וואָלקנס בלאָס־דערשראָקן פויזן אויף זיין קאַרק —
ציט אַ ווינטל נאָך אַ ווינטל דורך דער פרילינג־לופט,
אַ פאַרחלומט־מילד געזינטל, פול מיט ימ'ען־דופט —
אַ פאַמיליע ווינטלעך שטילע, ליב אַזוי און לינד,
ווי אַ פלאפל, ווי אַ תפילה פון אַן איידל־קינד.

אויף די ברעגן זיי אַנטקעגן שטייט די וועלט־שטאָט האַרט,
האַלט מיט שטיין און שטאָל די וועגן ענג פאַר זיי געשפאַרט.
טראָגט זיי ווייטער אַלץ געשייטער איינבראָכן אין שטאָט;
בלייבן דאָך דערביי די שטרייטער פול מיט ליבן גנאָד.

ווינטלעך קומען, ווינטלעך זשומען, גרייזלען זיידן־ווייך,
האָבן שוין די שטאָט פאַרנומען דרייסיק שטאָק די הויך;
אויף די גאַסן, אין דעם בלאַסן, ווייסטן מאָרגן־ליכט,
טרייבן נעבלען זיי און שפּאַסן יעדן אין געזיכט.
צו פאַרשוואַכטע, לאַנג־פאַרשפּאַרטע, שמייכלען זיי אַ גרוס,
און אויף ליפּן אויף פאַרשמאַכטע פּרעסן זיי אַ קוש.

זינגען פרויען, נאַס אין טויען, צווישן קוימנס רויך,
וואו עס נעבלען זיך און גרויען דאך אויף דעכער הויך.
גרעט צעהאַנגען אויף די שטאַנגען, ווערט זיי עפּעס באַנג —
ווינטלעך האָבן זיי געפאַנגען אין דעם פרילינג דראַנג.
שיסט אַלץ פרייער דורך אַ פייער זיי אין יעדן גליד,
זייער זון־לאַנד, ווייט און טייער, גליט און פלאַמט אין ליד.
גלי־געזאַנגען, פלאַם־פאַרלאַנגען טראָגן זיך אַ שטראָם,
אונטן טיף אין גאַס דערלאַנגען, אין דעם מענטשן־תהום;
מענטשן־כוואַליעס — אַלעס־אַלעס שטעלט זיך אָפּ און שאַלט,
קוקט די זון פון נעבל־טלית, און דער פרילינג שטראַלט.

ניו יאָרק, 1917.

ביים פּאָר־קאַטעדזש אין פּאָרדהעם

And the fever called "Living"
Is conquered at last.
—EDGAR ALLEN POE.

הויכע הייזער, האָפּערדיק־פֿאַרכמורעטע,
און אין ווינקל שטייט אַ הייזקעלע אַ ווייסע,
אָן אַ זייט פֿון טומל, אַ פֿאַרנורעטע,
ווי זי וואָלט געשעפּטשעט אַ טשיקאַווע מעשה;
קוקן גלייכגילטיק די פֿענצטער טויזנטער,
ווי זי ווערט פֿאַרטויבט פֿון גאַס פֿון ברויזנדער.

האָט געוואַכט דאָרט שטילקייט, ווי איך בין אַהין
מיט אַ האַרץ אַ קלאַפּנדיקס — צו אים געקומען;
פֿון דעם דיכטערישן אומזין פֿון זיין זין,
פֿון זיין שיינקייט פֿון זיין פֿאָרכטיקער באַנומען;
דורכן שטויב פֿון נײַנציק יאָר אַ קוק צו טאָן
אויף אַ לעבן, וואָס ער רופֿט עס „פֿיבער" אָן.

האָבן זיך ביים שוועל די נײַנציק יאָר צערוקט,
און אין שרעק־פּראַכט זיינער איז ער אויפֿגעטראָטן;
האָט די וועכטערין, די שטילקייט, מיך באַקוקט
און זיך פֿיבעריק געשושקעט מיט זיין שאָטן,
ווי עס איז געוואָרן אַ מוזיי זיין פּיין —
אָ, דו וויטער־ווייטער! נאָענטער דו מיין!

* * *

האָט אַזוי די הערבסט־זון דעמאָלט אויך פֿאַרגליט,
פֿון אַ גאָלדן־פֿאַנצער פֿול אַרומגענומען;
און אַ פֿאַרדהעם־ווערדל אויף אַ שטיק גראַניט
האָט געפֿינקלט פֿינצטער מיט אַ שטראַל אַ קרומען;
און געלעגן איז צעפליקט אין ווינט אַ טרוים
אויף דער ווייסער הייזקע און דעם קאַרשן־בוים.

מאַך איך צו די אויגן, און איך זע אים שטיין,
אַ פֿאַרפֿינצטערטן, ביים וואָלקן ביים צעשטראַלטן,
שטיקנדיק מיט שטאָלץ אין האַרצן אַ געוויין,
קוקנדיק פֿאַרלאָרן צום קאָמין צום קאַלטן,
ווי ער שמאַכט נאַרקאָטיש, פֿיבערט אַלץ און גאַלט —
אַ צעשויבערטע, צעשוידערטע געשטאַלט.

וואַכט די זעלבע שטילקייט, און זיין קראַנק „קינד־ווייב"
ליגט דאָ אויפֿן זעלבן בעטל אויסגעצויגן;
ראַבען־שוואַרץ די לאָקן, פּערל־ווייס דאָס לייב,
און ווי צוויי בריליאַנטן, בלישצען גרויסע אויגן;
זיין באַליבטסטע, וואָס „געגלויסט אויך האָבן זי
די מלאכים אין די הימלען" — אַנאַבל לי.

האָט פֿון וואָלקן זיך אַ ריס געטאָן אַ ווינט,
פֿון דעם זומנעדיקן, גאָלד־צעשטראַלטן פֿאַנצער,
און געטאָן אַן אָטעם אויף זיין טייער קינד
הערבסטיק־טויטלעך, מיט דער פֿינצטערניש דער גאַנצער,
און איר בליק, וואָס „שענער נאָך האָט ניט געשיינט
קיין שום שטערן", נעמט זיך אויסלעשן שוין היינט.

ליגט זי גוסס אויפֿן שטרויענעם מאַטראַץ,
אָ פֿאַרוויקלטע אין זיין שינעל דעם אַלטן;

וואַרעמט מיטן קערפּער איר די ברוסט אַ קאַץ,
און כּדי די הענט איר וואַרעם אויפצוהאַלטן,
אָטעמט ער אויף זיי און אָטעמט, און צום טאַקט
האַקט אַ בייזער רעגן אויפן דאַך און האַקט.

* * *

קוקן גלייכגילטיק די פענצטער טויזנטער,
פון די הויכע הייזער, אויף דער גאַנצער מעשה —
ווי אין גרויקייט פון דער גאַס דער ברויזנדער
טוליעט זיך פאַרשטעקט די הייזקעלע די ווייסע,
וואו געשפּענסטיק אַלץ די אַלטע שטילקייט וואַכט
איבער אַלץ, וואָס איז געשען אין יענער נאַכט.

הענגט שוין אַ וואראָנע אַ מעטאַלענע,
אויף דער וואַנט, דעם „קיינמאָל־מער" צו רעקלאַמירן;
און זי קוקט שוין אויס אַזאַ געפאַלענע,
ווען זי טוט דערבּיי די קראָמען אויך באַצירן —
ביי דער אויסשטעלונג פון ווילדסטן עלענד דיין —
וויטער, שטאַלצער שאָטן! נאָענטער דו מיין!

(אברהם וואַלט־ליעסינס פאָרלעצט ליד — געשריבן מאָנטיק,
אָקטאָבער 31, 1938 — פינף טעג פארן טויט.)

אינהאַלט־פאַרצייכניש פון ערשטן באַנד

I — א י ד י ש

צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 12

אידיש 13

II — מיין אַלטע מינסקער היים

צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 20

אָפּשיינען פון פלאַמען 21
שמחת תורה ביינאַכט 22
חנוכה 26
דער געלער קלויסטער 30
אשרי תמימי דרך 33
והיה באחרית הימים (מ. ווינטשעווסקין א מתנה) .. 35
אגרת בת מחלת 39
שיר השירים (צום אנדענק פון מיין באַליבטן
רבי ר׳ שואל קארעליטשער) 41
צייכנונג פון מאַרק שאגאַל 44
שבועות 45

פון דער באָבעס מעשות (צום אנדענק פון מיין
באָבען פייגל בהרב):
1. קליפּ־קלאַפּ אין גאָלדן טיר 48
2. די מעשה מיטן גזלן בויטרע 50
צייכנונג פון מאַרק שאגאל 52
3. דער הויכער ר׳ ר׳ לייב 53
4. די מעשה מיט די קאָזאקן און די אינגלעך ... 55
5. אין די נעכט פון ניסן 57

פרשה בהעלותך (שמואל קטן־לואים — א מתנה) 60
תשעה באב (די מעשה פון חנה און אירע
זיבן זין) 65
צייכנונג פון מאַרק שאגאל 70
שמחת בית השואבה (מיין זעליקן פאָטער
געווידמעט) 71
תיקון חצות 75
מיטן „שארית ישראל" 78
מיט א מעשה פון דער אינקוויזיציע 80
מיטן „צמח דוד" (ר' שמעון דובנאָוו — א מתנה) 82
מיטן „עמק הבכא" 88
ויהי בנסע הארון 93
מיטן „יוסיפון" (ש. ניגערן) 96
יום כפור אין שול 100
צייכנונג פון מאַרק שאגאל 104
מידקייט 105

III — די ערשטע טריט

צייכנונג פון מאַרק שאגאל 108

1. די פיאָנערן (צום אנדענק פון א. קרעמער) 109
2. אין די פארנאכטן (צום אנדענק
פון צ. קאפעלזאָן) 111
3. אויפן פאראד 114
4. רעפלעקסיעס 116
5. דער „קאריעריסט" (נח'ן) 119
6. דער קאָנספּיראטאָר 122
7. דער סאָלדאט 125
8. שבת צו נאכט אויפן שפּאציר
(ב. וולאדעקן) 127

9. אויפן קאַטאָק (ב. פּרומקינען) 130
10. צווישן די קראָמען 136
11. צווישן די שנייען (צום אנדענק
פון שמואל לעווין) 141
12. די ערשטע געהיימע פאַרזאַמלונג
(מענדעל ראָזענבוימען) 146
צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 150
13. אין גאָונ׳ס קלויז (פ. קורסקין) 151
14. טריקעניש 155

IV—צוריק אַהיים

צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 158

בכורים (ב. ריווקינען) 159
שמחת תורה בייטאָג 161
א ווינטער־אָוונט 167
ביי דער פּוסטער קרעטשמע 168
די אומוואַנדלונג 170
אויפן טייך סוויסלאָטש 173

אליהו (ח. זשיטלאָווסקין):
1. ליל שמורים 176
2. אויפן אַלטן באַרג 177
3. אין שאָטן פון דורות 179
4. די זעאונג 180
5. אנגסט 182
6. דער הלל 183
7. אין דער שטילקייט 185
8. די כמאַרע 186
אין בעריאָזאָווען וועלדל
(מיין שוועסטער סטערע׳ן) 188

אונטערן עפּלבוים 190
אויפן וועג צו סענדי הוק 193

V—אין דער פרעמד

צייכנונג פון מאַרק שאגאַל 196

אין דער פרעמד 197

אין גאָרטן:

1. איינגעהילט אין בשמים־ריחות 199
2. אויף די ווייטסטע שטערן קוק איך 200
3. איז דאָס טאַקע וואָר, מיין ליבע 201

אין אַ שווערער מינוט 202

הערבסט־מאָטיוון:

1. די בלעטער 203
2. די וואָלקנס 205
3. דער טויט 206
4. דאָס לעבן 207

צייכנונג פון מארק שאגאל 208
דער תנא און דער שאָטן 209

אַ באזוך:

1. די פינצטערע פענצטער די זעלבע 211
2. עס שטייט די לבנה אין הימל און קוקט 212

שבת פאַרנאַכט 213

אָוונט־קלאַנגען:

1. עס ווערן אַלץ לענגער די שאָטנס 216
2. עס האָט אויף מיין הימל געגליט נאָר 216

3. אך, ענג, ווי די גרוב, איז די וועלט מיר 217
אין א שטורעמדיקער מאי־נאכט
(צום אנדענק פון ב. מ.) 218
ווינטער אין דער פרעמד 221
א געוויין 222

VI — געשטאַלטן און געשטאַלטעלעך

צייכנונג פון מארק שאגאל 224

דער קרעמער 225
א געלעכטער 230
דער דועל 232
דער שפה־ברורהניק 238
ישראליק 243
דער וואוקס פון פון ניו־יאָרק 245
דער סקיף (יעקב קרעפּליאַקן) 249
ביי דער עמפּייר סטייט־בילדינג 252
די קעמפער 253
דער חבר מוישע 256

סערע:
1. דער באַנקעט 261
2. די רעדעס פון די פּאַרטרעטער 262
3. נאָכן באַנקעט ביי סערע'ן אין צימערל 266
4. דער צוזאַמענברוך 269
צוויי פּיאָנערן 270

VII—אין דער נייער וועלט

צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 274

ים-לידער:

1. די דעבאַטע 275
2. אָונטער אויפן שיף 278
3. בענקעניש 280

די סטאַטוע פון פרייהייט:

1. די געטין 284
2. די שיפן 286
3. דער געזאַנג פון דער געטין 287
4. די שטאָט 290
5. די שפינוועבס 292

צי קענסטו יענע לאַנד? (אַ סאָנעט) 293
די אַלטע היים 294
דער ניוס-באָי 295
דער זייגער 296
אַ פרימאָרגן 298
דער אַמבולאַנס 299
דאָס ליד 300
די עגונה 302
אַ געוויינלעכע געשיכטע 304
די שאפּמיידל 306

VIII—ניו יאָרק אין בילד און קלאַנג

צייכנונג פון מאַרק שאַגאַל 308

די פייערן פון בראָדוויי (ה. לייוויקן אַ מתנה):

1. די פייערן די פלאַטערדיקע פון בראָדוויי 309

2. אן אומגעזועענער גיט פייערדיק א פּאָך 310
3. איך שווים אָן איינזאַמער אין רויש פון מענטשן־שוים 311
4. אין נעבל נורעט זיך און ניכטערט זיך דער רויש 312
5. די שטילקייט נידערט פון דער הויך אויף מיינע טריט 313
ניו־יאָרק בעי 314
קומט דער ליבער זומער 315
שניי 319
גרענד קאַנקורס 320
נעבל 322
פאַרן לייכט־טורעם 323
די קרוין פון ווענערע 326

ניו־יאָרקער פאַרנאַכטן:

1. אָוונט־פענצטער 329
2. די קונדסים'לעך פון ליכט 330
3. נאָך דער הויז־אַרבעט 332
4. דער כשוף 334

ניו־יאָרקער פרילינג:

1. די גאַס 336
2. די טרעמפּס 338
3. דאָס גרעזל 340
4. די ווינטלעך 341
ביים פּאָו־קאַטעדזש אין פאָרדהעם 343